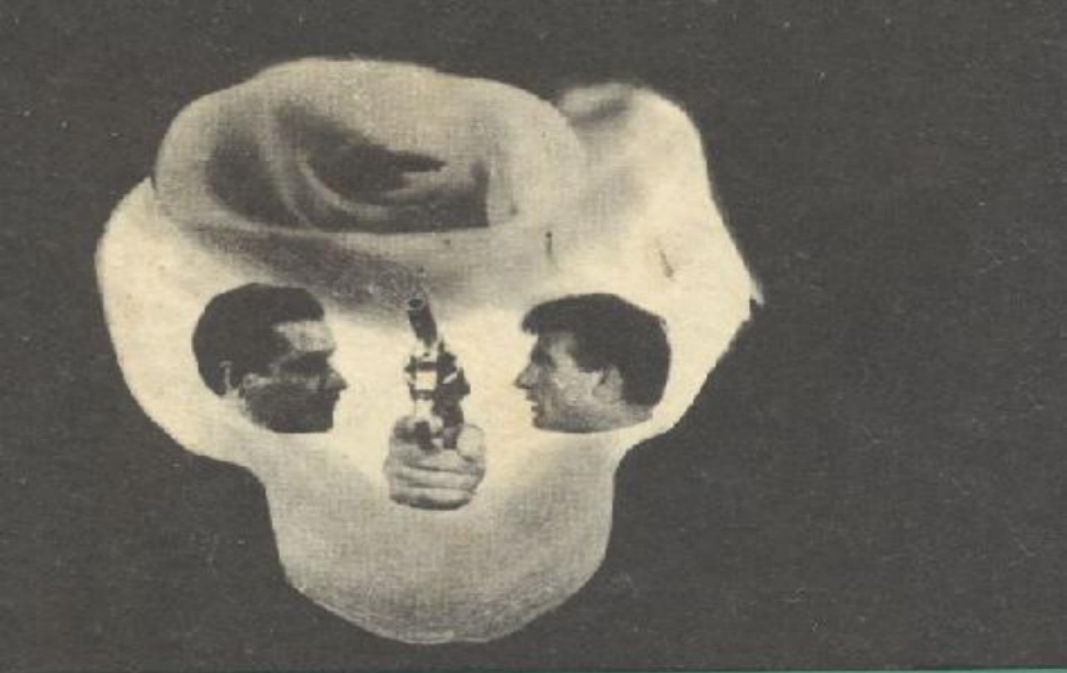

Constantin Chiriță

trandafirul ALB *

CONSTANTIN CHIRIŢĂ

Trilogia în alb

*

TRANDAFIRUL ALB

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE
Câteva date necesare
PARTEA ÎNTÂI. DE CE?
Personajele principale
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
PARTEA A DOUA. DIN NOU: DE CE?
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
CĂTRE CITITOR
PARTEA A TREIA. CINE?

CUVÂNT ÎNAINTE

De multă vreme voiam să-l cunosc pe doctorul Alexandru Tudor şi făcusem multe demersuri în acest scop. Cu toate acestea, nu mi-am închipuit că invitaţia aceea laconică, primită într-o seară la telefon, îmi va prilejui întâlnirea mult dorită. Am intrat într-un birou sobru, ferit de zgomote şi m-am pomenit în faţa unui bărbat de statură potrivită, bine legat, care mi-a întins leneş mâna, rostindu-şi cu voce parcă obosită numele:

— Doctor Alexandru Tudor…

Am tresărit şi l-am privit fără să-mi ascund uimirea. Îi vedeam pentru prima dată chipul. Era chipul unui om inteligent, cu fruntea lată, cu faţa lunguiaţă şi pomeţi ososi, cu nasul lung şi subţire deasupra unor buze foarte precis desenate, cu bărbia dură, voluntară, tăiată sigur şi simetric. Părul, mai degrabă de culoare închisă, nu prea bogat, începea să albească pe la tâmple. Avea priviri blânde, surprinzător de blânde, rareori ţâşnea din ele o lucire stranie de o clipită; cel mai adesea ţinea genele întredeschise, ca şi cum ar fi vrut să se ferească de o lumină orbitoare.

Figura aceasta distinsă, inteligentă mai exprima însă ceva şi anume o oboseală grea, incurabilă. (Aceste constatări mi s-au relevat cu timpul.) Niciodată nu l-am văzut altfel. Mereu mi se părea că mă întâlnesc cu el după o noapte lungă şi albă, în care experimentase cine ştie ce lucrări de laborator, sau studiase, fără odihnă, cine ştie ce tomuri prăfuite care albesc părul savanţilor.

Mă aflam aşadar în faţa acelui personaj (e de la sine înţeles că nu-i folosesc numele real) despre care un foarte bun prieten îmi spusese într-o zi oarecare:

— Fereşte-te să ai de-a face cu el, dragul meu. E unul din cei mai mari specialişti în criminologie. Talie europeană…

Nu mai ţin minte ce-am discutat în seara aceea. Eram nervos, emoţionat, nu izbuteam să-mi adun gândurile, nu puteam să mă concentrez, îmi era teamă că voi spune cine ştie ce nerozii, mă mulţumeam să fac simple afirmaţii, sau să pun câteva întrebări din când în când, până ce am simţit – sau aşa am crezut eu – că şi întrebările sunt inutile şi puse în contratimp. Cred că am tăcut foarte multă vreme, fumând fără întrerupere, pentru a avea totuşi o ocupaţie. De aceea, am fost mirat când, la sfârşitul primei noastre întâlniri, doctorul Tudor s-a declarat încântat şi – parcă ghicindu-mi gândurile – mi-a dat a înţelege că ne vom mai vedea, în măsura în care timpul „ne va permite”, terminând cu câteva cuvinte care

mi s-au părut atunci o glumă:

— A asculta în tăcere e o artă…

Ne-am revăzut cam după o săptămână şi chiar de la primele cuvinte mi-a explicat de ce consideră el că „a asculta în tăcere e o artă”.

— Caută să-ţi aminteşti – mi-a spus el – ultima convorbire interesantă pe care ai avut-o cu un prieten. Probabil că tăceai când el îţi vorbea. Dar oare întradevăr îl ascultai? Cred că te mulţumeai să-i prinzi începutul unei idei pe care o duceai dumneata la capăt în câteva secunde, apoi începeai să-ţi pregăteşti replica stârnită de acea idee. Sau poate că vorbele prietenului îţi ofereau atâtea „posibilităţi”, încât gândurile dumitale se prefăceau într-un vălmăşag greu de strunit. Nu ascultai, ci auzeai nişte vorbe fără conţinut, aşa cum se întâmplă când derulezi o peliculă. Iţi ascultai propriile gânduri şi auzeai nişte vorbe străine… Uite! Chiar în clipa asta te-ai îndepărtat de la ideea mea pentru a asculta o idee de-a dumitale şi anume că ultima mea frază ar trebui inversată pentru a suna cât mai clar: Auzeai vorbe străine şi îţi ascultai propriile gânduri… Dacă nu ţi-aş fi atras atenţia… De fapt, am vrut să-ţi demonstrez hic et nunc *înţelesul exact al artei de a asculta în tăcere…*

Eram de-a dreptul uluit. Întradevăr, îi părăsisem ideea, gândindu-mă la inversarea acelei fraze. Am zâmbit, am dat din cap, hotărându-mă să învăţ a asculta în tăcere.

În întâlnirile noastre, care deveneau tot mai dese – spre surprinderea unor amici care îl considerau inabordabil —, am aplicat de multe ori această metodă. Mai ales când discuţiile noastre se purtau în jurul profesiei sale, faţă de care avea o adevărată pasiune.

Imaginea detectivului cu pipă şi lupă, cu mers de pisică şi mişcări de panteră, pe care mi-o lăsaseră lecturile copilăriei, era atât de îndepărtată, atât de anacronică! Profesia lui era o ştiinţă exactă, o ştiinţă a observaţiei psihologice, o ştiinţă a datelor biografice şi a interpretării lor oportune, dar, în primul şi în primul rând, o aplicaţie riguroasă a logicii. Raţionamentele lui erau sigure, ferme, concluziile lor – surprinzătoare, dar în acelaşi timp extrem de precise.

Cele mai pline şi mai frumoase clipe ale amiciţiei noastre au fost acelea petrecute împreună, cu prilejul unui concediu de odihnă, pe crestele şi platoul Bucegilor. Am plecat amândoi, într-o zi pe la mijlocul lui septembrie – era o toamnă frumoasă, caldă, plină de rugină —, împovăraţi de două raniţe uriaşe şi timp de două săptămâni am umblat numai pe poteci şi am dormit numai în cabane şi pe la stâne, cu excepţia câtorva nopţi, pe care le-am petrecut à la belle étoile.

Erau nopţi frumoase, senine, vântul încă mai cocheta cu amintirea verii, iar noi stăteam cu toate stelele deasupra capului, fără să le vedem, deşi amândoi avuseserăm cândva pasiunea astronomiei.

Îmi povestea şi eu îl ascultam întradevăr în tăcere. Îmi povestea despre cazurile pe care le-a întâlnit în cariera sa, nu-mi lăsa timp şi răgaz pentru

întrebări, totul se desfăşura precis, cursiv şi dacă a doua zi aveam nevoie de cine ştie ce detalii, i le ceream fără sfială şi le obţineam fără greutate.

La sfârşitul celor două săptămâni m-am pomenit astfel posesorul unor fapte şi istorii extraordinare. Era cu neputinţă să le păstrez numai pentru mine.

M-am gândit să încep cu primul caz, acela cu care dealtfel doctorul Tudor (şi colaboratorii lui cei mai apropiaţi: bătrânul Ion Roman, o adevărată arhivă ambulantă şi tânărul Victor Marian, emiţând mereu cele mai năstruşnice ipoteze) şi-a inaugurat activitatea în departamentul judiciar. Tustrei erau pe Valea Prahovei, într-o misiune despre care nu voi vorbi acum şi care nu are nici o legătură cu cazul nostru. În plină noapte însă, au fost chemaţi în ajutor de organele locale de miliţie. Deşi nu aveau prea mult timp la dispoziţie (a doua zi chiar trebuiau să-şi continue drumul spre inima Transilvaniei), au răspuns chemării.

Era în perioada tulbure de după război. Nu voi preciza numele staţiunii în care s-a petrecut întâmplarea şi nici nu voi folosi numele reale ale celor în cauză. Voi apela, ca şi în cazul eroilor de până acum, la nume fictive. Cititorii vor descoperi lesne cauza acestui procedeu şi chiar dacă unii dintre ei citind cartea îşi vor anunţi anumite detalii reale – pentru că la vremea lui cazul a stârnit mare vâlvă —, sunt convins că şi fără rugămintea mea vor păstra discreţia necesară. De asemenea, nu voi preciza unele amănunte specifice epocii – cum ar fi limbajul, unele obiceiuri, valoarea banilor, pentru a nu se crea confuzii.

Intenţia mea este să prezint prin această carte activitatea deseori necunoscută a unor oameni admirabili care slujesc cu toată fiinţa lor viaţa, demnitatea, adevărul.

Câteva date necesare

Pe vremea aceea, pensiunea Trandafirul alb era ultima aşezare în partea de nord a staţiunii X… şi se afla cam la o sută de metri depărtare de şoseaua principală, într-o poiană plată şi rotundă, înconjurată din toate părţile de brazi. Din poiană se desprindeau două poteci – una spre nord, alta spre sud – ca două diagonale, care scurtau prin pădure calea spre aşezările cele mai apropiate. Prima ducea la hotelul şi restaurantul Cerbul de aur, a doua, la vila Cleopatra. Parterul pensiunii avea o singură comunicare cu exteriorul şi anume prin veranda de la nord. Un brâu alcătuit din dale pătrate de beton, lat de trei metri, înconjura clădirea, oferind spaţiu neted pentru aşezarea şezlongurilor sau a fotoliilor şi meselor de răchită. Din faţa verandei pornea de asemenea un drum de dale, ceva mai îngust, ca o alee străjuită de copaci tineri şi de trandafiri, pentru a se opri la poarta mare de fier, care se deschidea chiar în şoseaua principală.

Masa se servea într-o sufragerie amenajată la demisol, şi, cu excepţia micului dejun, care putea fi luat zilnic între orele 7 şi 10, celelalte începeau la ore stricte: prânzul la 13 şi 30 de minute, cina la 19 şi 30 de minute. La ora 21 şi 30 de minute, o dată cu plecarea personalului de serviciu, se încuia uşa care ducea la demisol.

În ziua de 3 octombrie 194…, la ora 23 şi 16 minute, în această pensiune, de obicei foarte liniştită, locatarii au fost treziţi de un foc de armă. După câteva momente de buimăceală, şi-au dat seama că pocnetul răsunase în camera numărul 3. Găsind uşa încuiată pe dinăuntru şi presimţind un eveniment grav, au chemat telefonic organele locale de miliţie. La ora 23 şi 27 de minute a sosit la faţa locului şeful de post Dinu Cosma, însoţit de un subaltern. După o scurtă ezitare, cei doi au forţat uşa. Încăperea în care au pătruns era luminată şi avea fereastra larg deschisă. Pe patul de lângă fereastră zăcea locatarul camerei, cu fruntea găurită drept în mijloc de un glonte. S-a constatat imediat decesul său. Era ora 23 şi 32 de minute. Nezărindu-se şi nedescoperindu-se nici o armă în apropierea cadavrului, cei doi miliţieni, împreună cu locatarii care invadaseră camera, au emis ipoteza unei crime. Aflându-se pentru prima dată în faţa unui asemenea caz şi amintindu-şi că în staţiunea vecină se găsesc – într-o misiune specială – trei ofiţeri de miliţie din Capitală, sergentul major Dinu Cosma a cerut telefonic ajutorul lor. Răspunzându-i-se afirmativ, şeful de post şi-a trimis subalternul la şosea, pentru a face semnale de oprire unui automobil care va claxona prelung. O parte din locatari s-au retras în camere, o parte a rămas cu el în hol.

La ora 0,02 minute s-a auzit un sunet prelung de claxon…

PARTEA ÎNTÂI.

DE CE?

PARTERUL PENSIUNII TRANDAFIRUL ALB
(Repartizarea camerelor în ziua de 3 octombrie 194…)

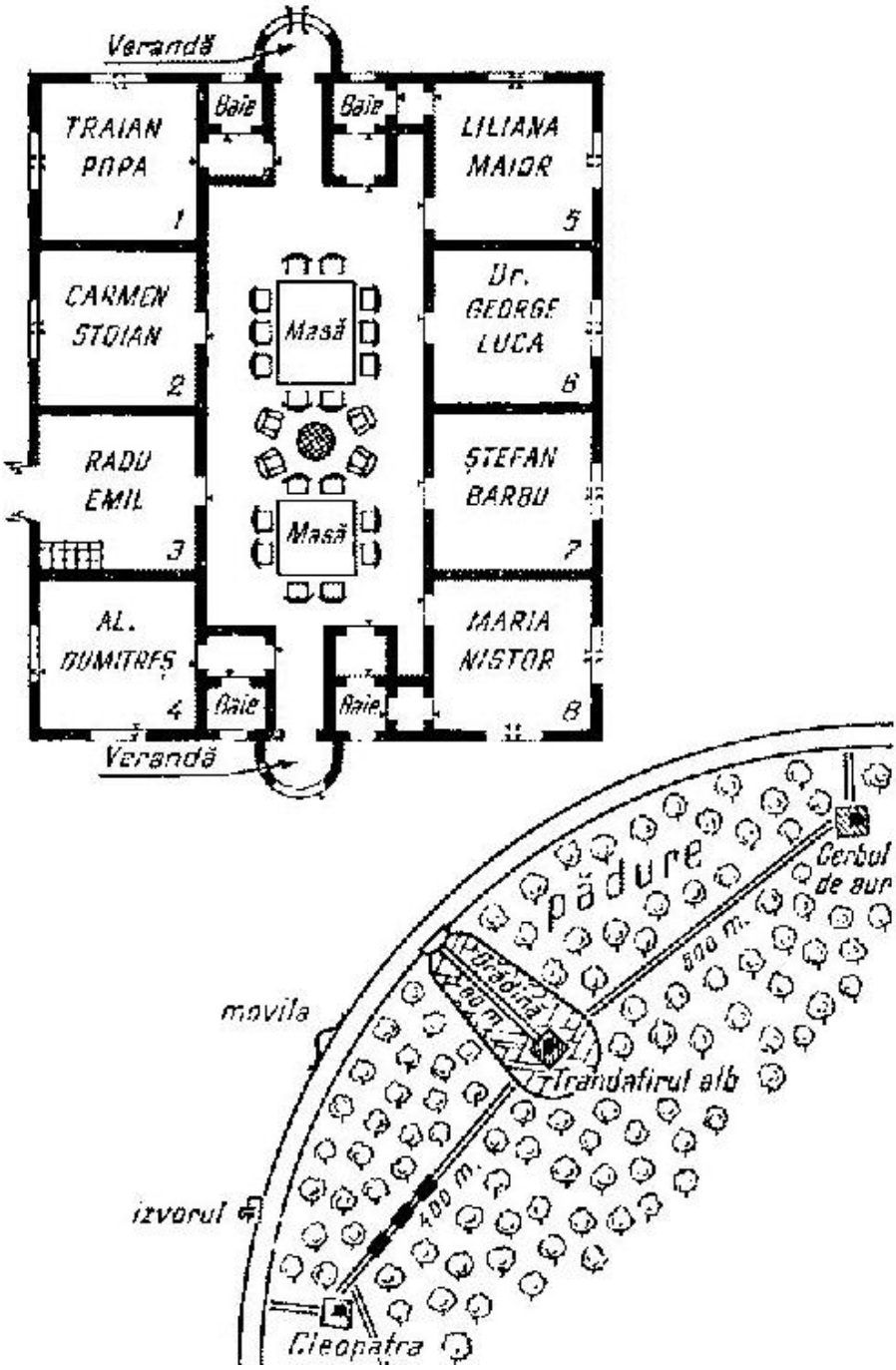

Personajele principale

Radu Emil 35 de ani.

Maria Nistor, profesoară 52 de ani
George Luca, medic 33 de ani
Neculai Goran (Al. Dumitreş), scriitor 36 de ani
Ştefan Barbu, avocat 57 de ani
Liliana Maior, violonistă 25 de ani
Carmen Stoian, modistă 53 de ani
Traian Popa, inginer 35 de ani

Dr. Alexandru Tudor 41 de ani
Ion Roman 54 de ani
Victor Marian 32 de ani
Sergent-major Dinu Cosma 28 de ani

1

4 octombrie 194…, ora 0,05

Toţi locatarii pensiunii erau în hol. Ieşiseră din camere fără să-i cheme nimeni, imediat ce auziseră semnalul maşinii. Se uitau la noii-veniţi cu nelinişte, spaimă, curiozitate.

Doctorul Tudor se mulţumi să arunce o scurtă privire în încăpere, parcă pentru a fixa locul în care se află. Unul dintre însoţitorii lui, cel mai în vârstă, Ion Roman, trecu însă în revistă fiecare personaj, dar nu zări nici o figură cunoscută. Numai când privirea lui se opri pentru o clipă asupra unei femei în vârstă, căreia stratul gros de fard nu putea să-i atenueze paloarea, ea îşi ascunse brusc faţa în palme şi începu să hohotească înfundat. O altă femeie, cam de aceeaşi etate, poate ceva mai tânără, cu figura chinuită, îndurerată, se apropie de ea şi încercă s-o calmeze:

— Linişteşte-te, Carmen… Linişteşte-te, draga mea. E o nenorocire, o… o… dar ce putem face? Domnule doctor, dacă sunteţi amabil…

Rugămintea femeii stârni o vagă tresărire pe chipul lui Tudor. Tocmai voia să deschidă gura pentru a spune ceva, când o mişcare aproape violentă în grupul bărbaţilor îl făcu să înţeleagă că rugămintea nu-i fusese adresată lui. Un tânăr înalt, frumos, cu părul răvăşit, cu ochii larg deschişi, exprimând fie uimire, fie nelinişte, se desprinse de lângă masa mare, unde înţepeniseră cei mai mulţi locatari, ajungând din trei paşi la fotoliul în care plângea înfundat Carmen Stoian. Examenul său dură doar câteva secunde, un examen sumar, care vădea mai degrabă obişnuinţă şi obligaţie decât interes, apoi se retrase ridicând neputincios din umeri. Doctorul Tudor îi veni în întâmpinare.

— Profesaţi medicina? întrebă el.

Căutătura tânărului se întunecă. Tonul cu care răspunse era însoţit de o nuanţă de dispreţ.

— Da… De opt ani. Medicină generală şi psihiatrie. Şef de lucrări la clinica Basarab. Doctor George Luca.

— Mulţumesc… Doctor Alexandru Tudor. Vom apela probabil la concursul dumneavoastră până la sosirea medicului legist.

Era o notă de fermitate în vocea lui Tudor. Ea deveni şi mai clară în momentul când se adresă celorlalţi locatari:

— Situaţia ne obligă să apelăm şi la concursul dumneavoastră, la înţelegerea dumneavoastră. După toate aparenţele, ne aflăm în faţa unei crime. Vă rugăm prin urmare să fiţi pregătiţi pentru a ne

răspunde la câteva întrebări… De asemenea rugăm pe fiecare locatar să nu părăsească pensiunea fără ştirea noastră. Vom discuta probabil cu fiecare dintre dumneavoastră în parte. Situaţia ne obligă la aceste măsuri elementare, fireşti…

Era o invitaţie adresată tuturor locatarilor de a se retrage fiecare în camera sa. Un bărbat înalt, cam de 60 de ani, cu figura gravă, dură, pe care favoriţii suri şi barba scurtă albă nu reuşeau să i-o înnobileze în momentul acela, făcu un gest de protest cu mâna, apoi umplu holul cu o voce zbârnâitoare, de bas:

— Îmi daţi voie… Avocat Ştefan Barbu, doctor în drept, la Sorbona. Cuvintele dumneavoastră, domnule doctor, aruncă un val de neîncredere asupra noastră, a tuturor. Legile noastre…

Doctorul Tudor părea că nu-l aude. Îşi oprise o clipă privirile asupra unei tinere de o rară distincţie, care îşi înfipsese mâinile în speteaza unui scaun pentru a-şi opri tremurul nervos ce o zguduia din încheieturi. Răspunse Victor Marian în locul său:

— Legile noastre ne-ar pedepsi dacă nu am lua asemenea măsuri elementare. Tocmai dumneavoastră, ca avocat şi specialist…

— Bineînţeles… bineînţeles… se retrase avocatul. Am vrut doar să atrag atenţia că ne considerăm toţi inocenţi… Nu ne vom opune însă procedeelor legale. E datoria noastră să vă ajutăm…

Ultimele cuvinte le rostise din pragul camerei sale. Abia atunci se închiseră şi celelalte uşi. Doctorul Tudor îi ceru sergentului-major să rămână în hol, cu sarcina de a observa şi supraveghea orice mişcare a locatarilor, iar subalternului să stea de veghe în preajma intrării, afară în curte, cu consemnul strict de a opri şi imobiliza orice persoană cunoscută sau necunoscută. Intră în camera numărul 3, însoţit de medicul George Luca şi cei doi colaboratori ai lui.

Camera avea puţine mobile: un pat mare, dublu, lângă fereastră, o masă înconjurată de trei fotolii, chiar în mijloc, un şifonier triplu, câteva taburete, o măsuţă rotundă într-un colţ, iar în altul o oglindă cu toaletă. Nu departe de sobă se afla o chiuvetă strălucitoare, de faianţă. Toate mobilele erau alese cu gust şi foarte bine întreţinute. Ceea ce izbea din primul moment la intrarea în cameră erau vazele cu flori. Pe masă, pe măsuţă, pe noptiere, pe toaletă şi chiar pe şifonier se aflau vaze de cristal pline cu flori de toamnă.

— Şase vaze, murmură ca pentru sine Ion Roman. Şi, în toate, florile par proaspete.

— Da! încuviinţă medicul George Luca. Florile erau mania lui… La două zile le schimba. I le aducea o femeie, uneori însă mai culegeau şi cucoanele, chiar şi noi când mergeam în excursii…

Doctorul Tudor nu părea deloc atent la ceea ce spunea medicul. Nu-şi dezlipea ochii de la pat. Privea fără încetare prin pleoapele întredeschise cadavrul chircit al unui omuleţ. Picioarele şi mâinile

subţiri, fragile, păreau ale unui băieţaş. Faţa lui era însă neverosimil de lungă, ca o caricatură. Fruntea, lată, avea în mijloc o gaură mică, înconjurată de un cerc roşu. Şi faţa victimei şi pijamaua şi halatul şi perna aveau urme de pulbere.

— S-a tras de foarte aproape, spuse Ion Roman. Putem exclude în mod definitiv sinuciderea?

Fraza se transformase în întrebare prin accentuarea ultimului cuvânt. Cel care o rostise se supusese unei obligaţii profesionale formale.

— Sinucidere?! se miră Victor Marian. În cazul acesta, ţeava pistolului ar fi atins tâmpla. Doar să fi apăsat pe trăgaci cu degetul gros pentru a ţinti exact în mijlocul frunţii. Şi, dealtfel, poziţia corpului arată că victima dormea. Ca să nu mai vorbim de lipsa pistolului.

— Nu dormea, spuse doctorul Tudor. Priviţi-i pumnii. Probabil că şi i-a încordat în clipa când a văzut moartea în faţă. S-a apărat de ea închizând ochii şi pumnii. Apoi corpul i s-a prăvălit, ajungând în poziţia aceasta… A atins cineva corpul?

Întrebarea fiindu-i adresată direct, medicul George Luca răspunse imediat:

— Eu am atins corpul… de fapt, încheietura mâinii stângi, pentru a constata decesul, deşi nu mai era nevoie. Vreau să înţelegeţi prin asta că numai am atins corpul. De mişcat, nimeni nu l-a mişcat. Şi eu şi avocatul Barbu am atras de la început atenţia asupra acestui lucru.

— Mulţumesc, răspunse Tudor. Infirmitatea victimei era congenitală, sau se datorează unei maladii infantile?

— Cred că s-a născut rahitic, dealtfel ca toţi copiii, însă anumiţi factori, pe care nu-i cunoaştem, au favorizat dezvoltarea grotescă a maladiei. E vorba de o încetineală gravă, sau poate de o stagnare în dezvoltarea sistemului osos. Cu excepţia cutiei craniene şi a oaselor faciale. Acestea, în mod surprinzător, s-au dezvoltat rebel, depăşind normalul. Ceea ce înseamnă că de la o anumită vârstă, foarte fragedă, sistemul osos a manifestat două procese contradictorii. Partea superioară, de la umăr în sus, sa dezvoltat anormal, partea inferioară – folosesc un limbaj convenţional – şi-a stagnat definitiv evoluţia. Cazul nu este unic în literatura medicală…

— L-aţi cercetat îndeaproape? întrebă doctorul Tudor.

George Luca răspunse ca pentru nişte diletanţi:

— Cercetarea violentă a unui asemenea caz ar fi echivalat cu un îndemn la sinucidere. Într-un astfel de organism, maladia nu va dispare niciodată. Se produce o mutaţie. Maladia devine psihică, oferind complexe uluitoare. O simplă privire adresată chiar inconştient poate fi interpretată în zeci de feluri, fiecare putând duce la consecinţe fatale. Individul se consideră mai întotdeauna o negaţie

biologică şi de aici – prin intermediul unei priviri – până la acţiunea împotriva negaţiei, la acţiunea proprie împotriva negaţiei nu e decât un pas. O fracţiune de secundă poate fi hotărâtoare.

— Dar posibilitatea de a acţiona împotriva celor care descoperă negaţia? Întrebă doctorul Tudor. Mă gândesc la o acţiune violentă, bineînţeles.

— Vă gândiţi la ură activă, la crimă împotriva lumii, sau împotriva unui reprezentant particular al ei… Foarte rar. Rarisim. Asemenea indivizi au în primul rând conştiinţa fragilităţii organismului lor. Ei ştiu că nu au puterea să suprime pe alţii. Pentru ei, puterea de a suprima – din cauza complexului psihofizic – se reduce mai întotdeauna la puterea de a lovi. Mă refer la cazurile pe care le-am studiat personal, în stadiu clinic. Ei nu pot să lovească în oameni normali nu numai de teamă – nici chiar ideea otrăvirii n-o pot descoperi –, ci şi dintr-un sentiment de admiraţie.

— În aceeaşi măsură însă – interveni Victor Marian – poate să mocnească în sufletul acestor infirmi ura, revolta…

— Nu neg această posibilitate, răspunse impasibil medicul. Între ură şi iubire – amândouă văzute ca abstracţii —, un infirm poate să aleagă şi iubirea. Pentru că mediul în care trăieşte îi oferă posibilitatea activizării acestei abstracţii. Mă refer la o anumită categorie de infirmi, care n-au ajuns în această situaţie datorită unui accident violent într-un moment precis al vieţii (şi acest moment poate cuprinde oameni, cauze umane, idei umane), mă refer, în speţă, la cazul nostru.

— Acest caz este legat şi de identitatea individului? întrebă brusc doctorul Tudor.

George Luca îşi pierdu pentru prima dată siguranţa şi stăpânirea de sine. Îşi reveni însă repede.

— Eu emit o simplă ipoteză, bazată pe analogia dintre câteva cazuri studiate şi câteva observaţii cotidiene, făcute, fără scop ştiinţific, asupra victimei în perioada convieţuirii noastre. Eu cred că infirmul nostru se încadra în categoria acelora subjugaţi de ideal. Nu l-am studiat anume. Doar câteva priviri fugare în timpul mesei sau în alte situaţii. Impresiile culese mă determină să cred că era capabil de a activiza iubirea şi nu ura. Îl văd mai uşor în postura de a-şi fi suprimat propria negaţie decât în aceea de a-i suprima pe alţii…

Victor Marian se uită drept în ochii medicului, apoi dădu glas întrebării care-l preocupa:

— Nu faceţi prin aceasta o pledoarie pentru sinucidere?

De data aceasta, psihiatrul nu-şi mai pierdu cumpătul.

— Nu! Nu m-am gândit la situaţia aceasta specială când am vorbit despre el. M-am gândit la el ca şi când ar fi fost în viaţă. Ca şi cum ar fi fost vorba despre un caz care trebuie studiat.

Doctorul Tudor se aplecase deasupra cadavrului. Vorbi fără să se întoarcă:

— Aveţi un dar foarte fin de observaţie… Şi o metodă deosebită de a înlocui date concrete cu observaţii la stabilirea unui diagnostic foarte precis.

— E o metodă foarte uzitată în psihiatrie, răspunse medicul.

Doctorul Tudor se întoarse încet, ca un om obosit, cu faţa spre George Luca. Se aşteptase la acest răspuns.

— Observaţii… observaţii, murmură el. Da… Orice pacient ajunge la stadiul de a fi observat după ce manifestă şi îi este înregistrat, un simptom precis, un fel de premisă de la care se porneşte spre concluzie, adică spre diagnostic…

Vorbele acestea, rostite cu voce impersonală, avură darul să-l neliniştească iarăşi pe medicul George Luca. Neliniştea lui se termină însă printr-un gest firesc: ridică neputincios din umeri.

— Da… continuă doctorul Tudor. V-aş ruga să-mi mai răspundeţi la câteva întrebări, strict formale. Ne puteţi spune cu exactitate ora la care s-a auzit împuşcătura?

— Foarte exact! răspunse George Luca, răsuflând uşurat. M-ara uitat la ceas chiar în clipa când am auzit-o şi… Obişnuinţa profesională m-a obligat să privesc mersul secundarului. Era ora douăzeci şi trei, şaisprezece minute şi treizeci şi cinci de secunde… Dacă aveţi încredere într-un Schaffhausen.

— Dormiţi cu ceasul la mână? întrebă Alexandru Tudor.

Medicul era îmbrăcat într-un halat elegant de catifea roşie. Parcă abia atunci îşi descoperi ţinuta.

— Nu… răspunse el nesigur. Nu eram în camera mea… Eram în baie. Mă pregăteam de culcare… Întotdeauna fac un duş înainte de a mă culca…

Se opri însă brusc. Victor Marian, care-l urmărea cu atenţie, văzu cum i se alterează pentru o clipă trăsăturile feţei. Doctorul Tudor continuă cu întrebările cercetând iarăşi, foarte interesat, patul pe care se afla cadavrul.

— Era înainte… sau după duş când aţi auzit împuşcătura?

— Era… era după duş. Tocmai îmi potriveam ceasul…

— Aţi ieşit imediat în hol?

Medicul făcea eforturi vizibile pentru a se domina.

— Nu am ieşit imediat. Cred că după… după câteva secunde.

Tăcerea nefirească, impusă de doctorul Tudor, îl obligă să continue:

— După douăzeci de secunde… poate după… Nu! Nu trecuseră nici douăzeci de secunde… Cel mult treizeci de secunde… Poate să vă confirme şi scriitorul Al. Dumitreş. Şi el a ieşit în aceeaşi clipă din baia lui. Făcuse şi el duş… Era ud pe faţă…

Ion Roman îşi aminti că văzuse în hol un bărbat cu părul ud şi se

uită în aceeaşi clipă la părul medicului. Acesta, simţindu-se privit, se apără furios:

— Eu îmi feresc capul când fac duş… De ce vă uitaţi aşa? A văzut toată lumea… Uşa era încuiată pe dinăuntru… Nu putea nimeni…

— I-aţi găsit pe toţi ceilalţi locatari în hol când aţi ieşit dumneavoastră? întrebă doctorul Tudor.

— Da, da… Erau toţi… Eu şi cu scriitorul Al. Dumitreş am pătruns ultimii în hol. Îmi amintesc perfect.

Alexandru Tudor căzu o clipă pe gânduri. Trăsăturile feţei lui exprimau o oboseală bolnăvicioasă. Vocea îi suna însă ferm.

— V-aş ruga să precizaţi cât mai exact intervalul de timp care s-a scurs între momentul în care aţi auzit împuşcătura şi momentul în care aţi apărut în hol.

— Trebuie să consider aceasta o acuzaţie împotriva mea? întrebă medicul la rândul său.

Tudor nu-i răspunse. Privea absent parchetul camerei. Nu căuta nimic. Dar George Luca manifesta o anumită nelinişte.

— N-am avut nici un conflict cu Emil Radu. L-am cunoscut aici pentru prima dată… Intervalul? îşi aminti el. Nu mai puţin de douăzeci de secunde şi nu mai mult de treizeci de secunde.

„Îndeajuns – gândi Victor Marian – ca să ajungi de la fereastra camerei numărul 3 la fereastra băii. Adică să sari de la o fereastră, să fugi cincisprezece metri, să sari pe o altă fereastră şi să pătrunzi liniştit în hol."

Doctorul Tudor se oprise în faţa ferestrei larg deschise. Distanţa dintre fereastră şi dalele de beton era cam doi metri. O jucărie pentru oricine, mai cu seamă pentru un om înalt.

— V-aş mai ruga să-mi răspundeţi la o întrebare, spuse el întorcându-se încet şi înaintând câţiva paşi spre mijlocul camerei. E o întrebare capitală. Şi sunteţi cel mai în măsură să-mi daţi un răspuns exact. Împuşcătura s-a auzit la ora douăzeci şi trei şi şaisprezece minute. Când aţi constatat decesul?

— La ora douăzeci şi trei şi treizeci şi două de minute, răspunse medicul George Luca fără cea mai mică ezitare.

— Deci, după şaisprezece minute. Întrebarea e aceasta: starea cadavrului dovedea sau nu scurgerea celor şaisprezece minute?

— Pot face această afirmaţie sub stare de jurământ, răspunse medicul. Împuşcătura pe care am auzit-o a cauzat moartea lui Emil Radu. Durata de timp a fost prea scurtă între momentul împuşcăturii şi momentul constatării decesului – şaisprezece minute – pentru a se putea strecura vreo eroare. Orice medic ar putea să confirme acest lucru. Cadavrul indica, fără putinţă de greşeală, că trecuseră şaisprezece minute de la lovitura fatală.

— Vă mulţumesc, spuse brusc

doctorul Tudor.

Medicul George Luca se înclină uşor, apoi se îndreptă spre uşă. Aerul de superioritate îl părăsise. Broboane de sudoare îi apăruseră pe frunte. În prag se opri totuşi o clipă.

— Dacă mai aveţi nevoie de mine… vă stau oricând la dispoziţie, spuse el.

— Suntem siguri, răspunse sec Alexandru Tudor. Cele două vorbe îl împingeau din spate ca nişte baionete. Oare cum trebuia să le interpreteze?

2

— Ciudat personaj! spuse Victor Marian după ce se închise uşa. Când arogant şi sigur, când neliniştit şi înspăimântat. Parcă ar ascunde anumite mistere, anumite enigme. Sunt convins că nu ne-a spus totul…

— Nu ne-a spus totul, încuviinţă doctorul Tudor. Uneori însă ne-a spus prea mult.

— Duş în orice caz nu a făcut, interveni Ion Roman. Avea şi ciorapi în picioare. De ce ne-a minţit? Nu ar fi fost mai simplu să spună că n-a făcut duş, că tocmai îşi potrivea apa, sau aşa ceva? Explica astfel mai plauzibil şi prezenţa ceasului pe mână.

— Dar nu şi cele treizeci de secunde întârziere, spuse Tudor. Care este enigma acestor treizeci de secunde?

— De la fereastra asta – arătă Marian – la fereastra băii. În douăzeci de secunde, cursa e gata.

— De ce? întrebă doctorul Tudor. De ce să-l suprime pe omuleţul acesta inofensiv, înclinat – conform teoriei lui – spre abstracţia activă a iubirii?

Era un accent dureros în întrebarea lui Tudor.

— Dumneavoastră credeţi în pălăvrăgeala lui? întrebă surprins Victor Marian.

— Am impresia că ne-a spus câteva lucruri interesante, răspunse doctorul Tudor. Poate că medicul nostru a încercat să fixeze, cândva, un anumit caz medical: Emil Radu. Şi a ajuns la un diagnostic aproape sigur… Ce l-a îndemnat însă la această acţiune? Simpla curiozitate şi obişnuinţă profesională? Sau un anumit eveniment care în clipa asta ne scapă? Şi în ce măsură acest eveniment este legat de dispariţia brutală a omuleţului îndrăgostit de flori? Dacă a existat un asemenea eveniment, bineînţeles… Ce anume l-a determinat pe medic să-l privească pe Emil Radu ca pe-un caz medical?

— Eu n-aş da atâta importanţă acestui amănunt, reflectă Marian cu voce tare. Eu m-aş ocupa mai degrabă de alte neconcordanţe din

spusele lui…

— Nu ştiu, răspunse doctorul Tudor. Încă nu ştim ce este şi ce nu este important. Suntem încă în negură. Ce elemente, ce indicii posedăm până acum?… Ştim că omuleţul acesta inofensiv a fost asasinat. Ştim ora precisă când s-a comis crima. Ştim că era treaz înainte de a se trage în el. Ştim că nu se aştepta să fie omorât. Probabil că stătea de vorbă cu asasinul, deci nu avea în faţa lui un necunoscut. Vederea armei l-a surprins şi a încercat să se apere de ea închizând ochii şi strângând pumnii. Cunoaştem poziţia în care se afla când s-a tras în el. Stătea în capul oaselor, cu spatele rezemat de o pernă lipită de lemnul patului. Ştim, în sfârşit, arma cu care s-a tras în el. Un pistol mic, cât un pachet de ţigări, calibrul 6,35. S-a tras de la câţiva centimetri, glonţul i-a traversat craniul firav, a trecut prin pernă şi s-a oprit în lemnul patului, indicându-ne cu precizie poziţia în care se afla în momentul când a pornit împuşcătura… pe care n-a mai auzit-o. Moartea a fost instantanee. S-a prăbuşit apoi într-o parte, moale, fără viaţă… Asasinul, dându-şi seama că nu poate organiza o sinucidere – fie din cauză că greşise iniţial ţintindu-l în mijlocul frunţii, fie din cauză că nu avea timp —, şi-a păstrat arma şi a sărit pe fereastră…

În timp ce doctorul Tudor vorbea, colaboratorii lui se apropiară de patul victimei. Descoperiră şi ei glontele înfipt în lemn. Cu ajutorul unui briceag, Marian săpă în jurul glontelui un şănţuleţ circular, apoi, cu multă precauţie, scoase plumbul din şănţuleţ, răsturnându-l într-o cutie de chibrituri pe care Ion Roman o ţinea pregătită.

— Calibrul 6,35, spuse acesta din urmă. Jucărie ucigătoare. Sărmanul omuleţ!

Doctorul Tudor se plimba prin încăpere cu ochii închişi. Parcă dormea în mers. Uneori se oprea pentru o clipă sau două, apoi îşi relua plimbarea fără rost.

— Oare cine l-a ucis? răsună, gravă şi meditativă, întrebarea lui Marian.

— Cine l-a ucis?… repetă doctorul Tudor cu voce joasă. Cine l-a ucis?… Pentru a răspunde la întrebarea aceasta, pentru a descoperi asasinul, trebuie să răspundem mai întâi la altă întrebare: De ce? De ce a fost ucis? Care este mobilul acestui odios asasinat? Şi pentru a ajunge la această întrebare trebuie să ştim, în primul rând, cine era acest omuleţ care iubea florile…

Se lăsă tăcere. Toţi trei priveau vazele cu flori. Marian arătă cu mâna spre vaza de pe şifonier:

— Oare cine i-a pus-o acolo? S-o fi urcat el pe un scaun? L-o fi ajutat cineva?

Şi se duse spre şifonier, spre a stabili înălţimea. Mâna lui atingea florile. Dar în loc să ia vaza cu mâna dreaptă, aşa cum îi era intenţia,

deschise cu mâna stângă uşa dublă a şifonierului. O fracţiune de secundă mai târziu deschise şi cealaltă uşă. Cu un gest larg, îi invită pe ceilalţi să privească interiorul mobilei.

Dezordinea îi uimi. Totul era alandala înăuntru. Nici o haină nu era agăţată. Toate fuseseră zvârlite jos. Şi umeraşele. Sub haine se zăreau două valize mari, întoarse. O alta, mai mică şi goală, rămăsese deschisă. Rafturile cu lenjerie erau răscolite brutal. Cămăşile, maiourile, tricourile erau boţite şi împinse spre fund. Şi rafturile ultimului compartiment erau răvăşite. Unul dintre ele adăpostea o maşină de scris. Dedesubt, alte două conţineau coli albe, coli scrise şi indigouri, amestecate de-a valma. Rafturile de deasupra erau goale. Marian descoperi totuşi în primul câteva flori veştejite legate într-un buchet.

— Probabil o amintire, spuse el. Oare de ce l-a aruncat acolo? Ca să-l ascundă?

Ion Roman alungă întrebarea printr-un gest care o decreta inutilă.

— Asasinul a căutat ceva în acest şifonier. Mâinile lui au creat dezordinea asta. Parcă ar începe să mijească un mobil… Ce anume a căutat aici? Şi oare a găsit el ce căuta?

— Eu parcă-l văd cotrobăind, spuse Marian. Căuta un obiect mic – un portofel, un plic, un act compromiţător —, altminteri n-ar fi răscolit vrafurile de hârtii şi cutiile cu indigo. Nu-mi explic însă de ce a prăvălit hainele de pe suport. De furie că n-a găsit în buzunare acel obiect? Atunci, unde l-a găsit? În valiza goală?

— Ce te face să crezi că l-a găsit? întrebă Ion Roman.

Marian atinse cu vârful pantofului încuietorile nedesfăcute ale celor două valize mari.

— Faptul că valizele n-au fost cercetate, spuse el. Şi dacă mă gândesc bine, acest lucru indică şi ordinea căutării. Asasinul a răscolit mai întâi compartimentul din stânga, acesta în care se află maşina de scris şi colile de hârtie. Dacă ar fi început căutarea în compartimentul din dreapta, n-ar fi renunţat la cercetarea valizelor, cea mai firească ascunzătoare pentru obiectul pe care-l căuta… Parcă-l văd iar răscolind printre hârtii, deschizând cutiile de indigo, enervându-se că nu găseşte nimic. Îşi vâră mâinile printre cămăşi şi maiouri, le ridică, le împinge; poate că obiectul pe care-l caută e ascuns între ele şi astfel va aluneca. Dar nici aici nu găseşte nimic. Îşi continuă cercetările în compartimentul dublu. Mai întâi în buzunarele hainelor şi pantalonilor. Furios că nu dă peste el, le smulge şi le azvârle jos, cu cuiere cu tot. Îi mai rămân valizele. Cea mică e goală, dar poate că într-unul din buzunarele interioare găseşte obiectul. Nu-l mai interesează celelalte valize… Trebuie să dispară cât mai repede…

— Dar dacă s-a speriat şi a fugit înainte de a găsi obiectul pe care-l căuta? întrebă Ion Roman. Poate de aceea au rămas cele două valize

mari nedesfăcute…

— Nu-mi vine să cred, îi replică Marian. Un individ care asasinează cu atâta sânge rece… Şi cine e victima? Un infirm, un omuleţ inofensiv… Dacă l-a ucis, l-a ucis pentru un motiv foarte puternic… Sau pentru a-l jefui, sau pentru a preîntâmpina o ameninţare foarte gravă şi iminentă… Cum putea el să renunţe la găsirea acelui obiect care-l obligase la asasinat? Nu mi-l pot imagina ca pe-un copil care se sperie la primul ţipăt… Nu! Eu cred că a părăsit această încăpere numai după ce a găsit ceea ce căuta!

Până atunci, doctorul Tudor ascultase în tăcere. Se mulţumise doar să clatine de câteva ori din cap. Afirmaţie? Negaţie?

— Nu ştiu… începu el. Activitatea asasinului după comiterea crimei e temerară… Mă gândesc la ipoteza pe care ai formulat-o dumneata, tovarăşe Marian… Un obiect mic se caută şi se găseşte greu; iar dezordinea din şifonier ar demonstra că asasinul nu ştia locul precis în care se afla obiectul. Oare cât timp i-a cerut această căutare? Iată întrebarea care pune în discuţie ipoteza dumitale. Asasinul, oricât de îndrăzneţ ar fi fost, nu putea să caute la infinit. Împuşcătura alarmase casa. Oricând se putea aştepta ca uşa să fie forţată, sau – ceea ce era mult mai grav – să i se închidă calea de salvare, singura cale: fereastra. Asasinul era obligat să se gândească la această posibilitate. Locatarii găsind uşa încuiată şi bănuind o dramă vor alerga, prin curte, la fereastră. Şi în cazul acesta calea de salvare îi era tăiată. Trebuia deci să se grăbească… Foarte, foarte ciudat…

— Mie mi se pare ciudat – interveni Ion Roman – şi faptul că nimeni n-a procedat aşa cum spuneţi dumneavoastră. Era normal ca măcar un locatar să se uite pe fereastra camerei, să vadă ce s-a întâmplat aici…

— E adevărat… încuviinţă doctorul Tudor. Trebuie să aflăm ce s-a întâmplat cu locatarii – cu fiecare în parte – din momentul când a răsunat împuşcătura şi până când au sosit organele locale… Dar înainte de asta…

Doctorul Tudor se oprise în faţa uşii. Ambele încuietori erau distruse. Şi broasca obişnuită, care de obicei nu se foloseşte şi zăvorul de siguranţă, care se închide automat. Cheia era în broască, răsucită de două ori. Limba siguranţei, căscată afară şi înţepenită, rezistase cu succes asalturilor de berbec ale celor care forţaseră uşa.

— Nu încape nici o îndoială că asasinul a ieşit pe fereastră după comiterea crimei, spuse doctorul Tudor. E un fapt care trebuie notat. Pe uşă nu putea să iasă. Siguranţa s-ar fi închis automat în urma lui, dar cheia de la încuietoarea obişnuită nu putea fi răsucită pe dinafară…

Marian se aplecă pentru a privi mai atent broasca uşii. Controlul sumar nu-l dumeri însă pe deplin.

— Limba pare cam ruginită, ceea ce înseamnă că nu prea s-a făcut uz de această încuietoare. Am găsit însă într-un roman pe care l-am citit mai demult un procedeu care s-ar putea aplica şi în cazul nostru. Asasinul a lăsat cheia în broasca interioară, apoi, după ce a ieşit şi a închis uşa, s-a folosit de o pensetă specială pentru a răsuci cheia. În cinci secunde…

— Astea-s născociri pentru cărţi, îl întrerupse Ion Roman. Eu nu mi-l pot închipui pe criminal trăgând uşa după el, apoi lăsându-se în genunchi ca pentru o rugăciune şi manevrând nu ştiu câtă vreme cu un cleştişor sau cu o pensetă… Baliverne! Şapte uşi, opt – dacă o punem la socoteală şi pe cea de la intrare – se pot deschide în orice clipă. Iar el cu penseta în mână, în genunchi, în faţa camerei unde s-a auzit detunătura! Ce-o să spună? Că a vrut să se uite pe gaura cheii?

Tot timpul cât vorbise, Ion Roman îl privise pe doctorul Tudor ca şi cum i-ar fi cerut aprobarea. Acesta nu făcu altceva decât să ridice de câteva ori din umeri, nedecis.

— Nu ştiu, spuse el. Ne ciocnim de ciudăţenii la tot pasul… Deşi e obligat să fugă cât mai repede, asasinul caută, caută, răscoleşte tot şifonierul; deşi uşa e încuiată cu siguranţa, împiedicând – *ipso facto* – pătrunderea oricărei alte persoane înăuntru, cineva găseşte că e mai sigur sau mai nimerit s-o încuie şi cu cheia asta ruginită… Cine a răsucit cheia asta de două ori? Victima? Asasinul?… Probabil că asasinul… Dar când a făcut-o? Înainte, sau după crimă?… Şi de ce?… Pentru ce a făcut-o? Cu ce scop?

— S-a gândit că împuşcătura va alarma casa – răspunse Marian – şi de teamă că mai există poate o cheie… El ştia că trebuie să caute şi să găsească un anumit obiect. Ca să nu fie surprins în timpul căutării de către cel care deţinea cheia, a alergat la uşă şi a încuiat-o a doua oară…

— Da… Da… murmură doctorul Tudor, fără să-i dea însă dreptate lui Marian. Împuşcătura… De ce a fost *împuşcat* acest infirm? De ce asasinul a ales tocmai acest mijloc de suprimare? Cel mai complicat şi cel mai primejdios… În primul rând trebuia să facă rost de o armă…

— În perioada asta de după război, interveni Ion Roman, arme se găsesc pe toate drumurile.

— Un pistol de calibrul 6,35 nu este o armă de război, îi răspunse doctorul Tudor. Dar nu e numai problema procurării unei astfel de arme. Folosind-o însă ca mijloc de suprimare, criminalul se pune, inevitabil, într-o situaţie foarte primejdioasă. Pocnetul, detunătura unei arme e un semnal de alarmă. Atunci, de ce l-a împuşcat pe Radu Emil?… Nu e ciudat?… Dacă ar fi tras în el de la distanţă, măcar de la fereastră, aş mai înţelege. Dar el voia să scoată un anumit lucru de la acest infirm, cel puţin aşa arată căutările lui. Pentru aceasta avea nevoie de răgaz şi de linişte… De ce n-a ales un alt mijloc de

suprimare? Oricare altul în afară de împuşcare. Ce rezistenţă putea să-i opună acest omuleţ? Şi un copil mai răsărit, un băieţandru, l-ar fi doborât din câteva lovituri… Foarte, foarte ciudat…

— Poate că asasinul e un maniac, un dement, obsedat de ideea surprizei, spuse Marian. S-a apropiat de el zâmbitor, ca pentru a-i spune noapte bună şi deodată a scos revolverul din buzunar… Ce secundă îngrozitoare!… Sau poate că e un individ obişnuit cu astfel de arme, căruia nici nu poate să-i treacă prin cap alt mijloc de suprimare…

Doctorul Tudor închise ochii, însă nu pentru multă vreme. Numeroase ipoteze se năşteau în mintea lui, dar toate nesigure, disparate, confuze. Erau asemeni unor fire pestriţe, încâlcite, unduindu-se în căutarea unui ax, pentru a se înfăşură disciplinate în jurul lui. Când începu să vorbească, glasul îi tremura.

— Ce secundă îngrozitoare!… Pe cine ameninţa acest omuleţ firav? De ce a fost suprimat cu atâta cruzime? Care este mobilul acestui asasinat?… Ce secundă îngrozitoare!

Doctorul Tudor îşi privi o clipă subalternii, apoi se adresă imediat lui Marian cu o voce din care dispăruse emoţia:

— Dumneata vei face o percheziţie riguroasă. Atenţie specială la scrisori, hârtii, acte, la tot ceea ce ne poate oferi date, indicii cu privire la viaţa şi relaţiile victimei… Dumneata, tovarăşe Roman, pregăteşte-te pentru anchetă. Vom începe imediat interogatoriile. Trebuie măcar să ne dăm seama dacă asasinul se află în această pensiune, sau dacă, o dată cu trecerea fiecărui minut, se îndepărtează tot mai mult de noi.

3

Când reveni în holul mare, pustiu şi întunecos, doctorul Tudor trăi câteva clipe o senzaţie tulburătoare. Parcă simţea în jurul său forţe oarbe, necunoscute, stând la pândă. Îl zări însă pe sergentul-major Dinu Cosma, undeva într-un ungher şi senzaţia aceea nelămurită îi dispăru subit. Îşi aminti că înainte de a intra în pensiune, chiar în faţa verandei, după ce sergentul-major îşi dăduse raportul, îi ceruse să-i întocmească la iuţeală un plan exact al locuinţei şi al repartiţiei camerelor. Luă coala de hârtie din mâna lui Cosma şi, înainte de a o cerceta, îl întrebă dacă a avut greutăţi la întocmirea planului.

— Nu… răspunse cel întrebat. Am copiat planul pe care-l posedă proprietăreasa, apoi am întrebat-o cine locuieşte în fiecare cameră şi am notat chiar în faţa ei numele locatarilor. Ca să nu se strecoare vreo eroare şi ca să se simtă şi dumneaei răspunzătoare. Tot din cauza asta

am mai întrebat-o dacă s-a făcut vreo modificare ulterioară în locuinţă şi mi-a răspuns că nu.

— Şi lumina? întrebă doctorul Tudor. Cine a stins lămpile din colţurile holului?

Sergentul-major cerea parcă o aprobare tardivă. Palmele îi stăteau bine lipite de vipuşca pantalonilor, dar vocea îi cam tremura.

— Eu… M-am gândit că pe întuneric aş putea să observ unele lucruri care, poate, nu s-ar voi observate… M-am gândit să mă postez într-un ungher cu mai multă beznă şi fiindcă ochii mi s-au obişnuit destul de repede cu întunericul…

— Da… spuse doctorul Tudor cam nemulţumit. E şi aceasta o metodă… Şi ce rezultate a dat iniţiativa dumitale?

Ion Roman aprinsese între timp lămpile care se odihniseră până atunci. Se făcuse lumină ca ziua. Speriat, sergentul-major luase o poziţie ca pentru raport.

— Proprietăreasa a traversat de două ori… Adică de trei ori holul. La cinci minute după ce aţi intrat dumneavoastră în camera numărul trei. Nu s-a uitat nici în dreapta, nici în stânga. S-a dus de-a dreptul în camera numărul doi, la doamna aceea care era să leşine. După patru minute şi ceva a ieşit, dar nu s-a întors în camera dumneaei. A intrat la tânăra care ocupă camera numărul cinci, lângă verandă, la dreapta. După două minute a ieşit şi de acolo, cu o cutie în mână. Şi de atunci stă într-una în camera numărul doi. Cred că o îngrijeşte pe doamna aceea… Tânăra din camera numărul cinci a deschis de două ori uşa, dar n-a păşit pragul. A scos numai capul prin crăpătura uşii, de ambele dăţi şi s-a părut că se uită spre camera în care eraţi dumneavoastră… S-a văzut şi uşa de la numărul unu deschizându-se, dar nu s-a zărit nimeni – nici ieşind, nici măcar scoţând capul, nici vârful nasului nu s-a văzut… N-a mai ieşit în hol decât avocatul. S-a părut că se duce spre locuinţa proprietăresei. Pesemne că m-a zărit pe mine, fiindcă şi-a schimbat direcţia. S-a dus în baie pentru două minute… Apoi a venit la rând medicul. După ce a părăsit camera numărul trei, n-a intrat direct la el. Mai întâi s-a dus în baie, în dreapta, lângă verandă şi a ieşit după cinci minute. Parcă-şi băgase capul sub robinet. Era ud şi îşi ştergea mâinile cu o batistă… Alte mişcări nu s-au observat…

Doctorul Tudor studia planul pensiunii. Clătină încet din cap în momentul când Dinu Cosma îşi termină raportul; privirile îi rămăseseră însă aţintite asupra colii de hârtie.

— Planul nu indică nici o cameră liberă. Vom fi nevoiţi să luăm interogatoriile chiar aici, în hol. Nu la masa asta. La măsuţa rotundă pe care se află telefonul. Vom începe cu proprietăreasa… Maria Nistor – camera numărul opt. Aşa e notat în plan.

— Da, spuse Dinu Cosma. Dar în momentul de faţă nu e în camera ei, la numărul opt. E tot la doi.

— Va trebui s-o scoatem de acolo. Dar mai înainte de asta poate îţi aminteşti ceva despre dânsa…

Sergentul-major se conformă imediat:

— De fapt e din Bucureşti şi a apărut în staţiunea noastră acum patru ani, când s-a deschis pensiunea. Toţi o consideră proprietăreasă, dar casa nu e a ei, o ţine cu chirie. Se spune că ar câştiga binişor, fiindcă pensiunea e deschisă aproape tot anul şi aproape întotdeauna e plină. Şi vin cam aceiaşi oameni.

Dinu Cosma ar fi vrut să continue, dar doctorul Tudor îl opri şi-i ceru s-o invite pe Maria Nistor la interogatoriu.

4

Maria Nistor făcea impresia unei femei sănătoase, pline de vigoare. Trupul drept, înalt, bustul opulent, mersul suplu şi o anumită graţie în mişcări erau surprinzătoare pentru vârsta pe care şi-o declarase: 52 de ani. Figura ei, în schimb, părea mai aproape de vârstă, dar aceasta ieşea în evidenţă numai după o cercetare foarte atentă. Părul negru, lucios, împodobit cu câteva şuviţe albe, groase, strâns în coc, sprâncenele bine arcuite, ochii mari, albaştri, lipsa oricărui fard sugerau mai degrabă distincţie. Paloarea feţei şi ridurile care i se accentuaseră pe frunte mărturiseau că trecuse şi mai trecea încă prin momente grele. Îşi stăpânea însă admirabil nervii. Răspunsese la primele întrebări ale lui Ion Roman fără să ezite, fără să-i tremure vocea. Nici nu-l privea când i se adresa. O singură dată se uită la carnetul gros pe care colaboratorul doctorului Tudor îşi trecea notele, dar răsfoitul intenţionat al paginilor nu avu nici un efect asupra ei.

— Profesiunea dumneavoastră? întrebă Ion Roman.

— Pensionară, răspunse ea. Am fost profesoară… Douăzeci şi şase de ani. Actualmente îngrijesc această pensiune, nu atât pentru câştig, cât din nevoia de a face ceva, de a trăi în aer curat… de a… Altfel, câştigul îmi dublează, sau îmi triplează uneori pensia… Nu mă gândesc la avere, pentru că nu am familie…

— Aţi fost profesoară de educaţie fizică? interveni doctorul Tudor.

Maria Nistor abia schiţă un gest de mirare, dar atât de vag şi imperceptibil, încât i-ar fi scăpat şi unui observator atent. Doctorul Tudor însă n-o privea. Aştepta vorbele ei.

— Da! răspunse ea; douăzeci de ani, fără întrerupere, la aceeaşi şcoală: Notre Dame… Primii şase, la mai multe licee.

Aşteptarea îi confirmă doctorului Tudor impresia pe care o avusese la început. Reuşi să deosebească anumite nuanţe în vorbele ei. Nu în răspunsurile largi, care preîntâmpinau întrebări, ci în glasul ei. Din

când în când avea rezonanţe metalice, exprimând parcă o putere ascunsă pe care nu voia s-o dea în vileag.

— Aţi participat cu şcoala la concursuri de gimnastică? întrebă el pe neaşteptate.

— Da! În fiecare an. De cele mai multe ori am obţinut premiul întâi. De şase ori locul doi, de cinci ori locul trei. Fără să cochetăm cu arbitrii.

— Aţi organizat şi aţi condus singură echipa şcolii…?

Doctorul Tudor nu rostise o întrebare, ci făcuse o constatare leneşă, indiferentă. Terminase fraza pe care ea o întrerupsese când în loc să adauge „…de a organiza… de a conduce" găsise de cuviinţă să aleagă alte cuvinte: „…dealtfel câştigul…."

O licărire de admiraţie – fugară – înviorase privirile fostei profesoare de educaţie fizică.

— Am organizat şi am condus chiar şi şcoala, spuse ea înălţându-şi trupul şi înăsprindu-şi trăsăturile feţei, ca şi cum s-ar fii pregătit să răspundă la o provocare. Am fost mulţi ani subdirectoare şi nu mă mărgineam numai la problemele administrative.

Doctorul Tudor se uită la ea în treacăt.

— Şi cu toate acestea, trăiţi o mare durere… Sau poate o mare nelinişte…

Profesoara îşi pierdu pentru un moment controlul şi stăpânirea de sine. Parcă fără voia ei, mâna dreaptă îi acoperi ochii.

— E oribil… şopti ea. Nu pot să uit scena. Ghemuit acolo în pat, cu mâinile…

Îşi scutură cu un gest ferm capul, ca pentru a alunga o vedenie. Tudor încercă să-i readucă luciditatea:

— Dacă aveţi vreo bănuială sau dacă vă amintiţi un fapt sau un gest anumit care ar putea să arunce lumină asupra…

Suspensia lui era voită. Fosta profesoară răspunse calm, controlându-şi dinainte vorbele:

— Imposibil! Niciunul dintre locatari n-ar fi fost capabil de un asemenea gest. Dealtfel, aţi putut constata şi dumneavoastră. Criminalul a intrat şi a ieşit pe fereastră. Am încercat să deschid siguranţa cu cheia de rezervă – există chei de rezervă pentru fiecare uşă şi toate sunt în posesia mea —, dar n-am reuşit. Încuietoarea era blocată.

— Cine v-a sugerat această idee? întrebă doctorul Tudor, deşi bănuia răspunsul.

Profesoara nu-şi ascunse un gest de uimire.

— Cine mi-a sugerat ideea?… Poate vreţi să aflaţi cine a căutat să mă împiedice…

Alexandru Tudor clătină din cap afirmativ, sporind uimirea fostei profesoare.

— Aproape toţi s-au opus. Şi avocatul şi scriitorul şi medicul. Ba chiar şi Carmen, care mă ruga plângând să nu descui uşa. Un singur om m-a sprijinit: inginerul Popa. Eu am profitat de discuţia care s-a încins între el şi ceilalţi…

— Tot din această cauză n-a escaladat nimeni geamul?

Maria Nistor îşi strânse instinctiv pumnii. Îi era teamă că-şi va pierde controlul vorbelor.

— N-aş vrea să greşesc şi să fiu nedreaptă… Situaţia e prea gravă… Ştiu, ştiu… Trebuie să-mi amintesc foarte bine totul. Mai întâi şi-ntâi adevărul trebuie servit… Da! Când am spus că uşa e blocată pe dinăuntru, unul din bărbaţi – inginerul Popa – s-a repezit cu umărul în uşă. Ceilalţi nu l-au mai lăsat să repete gestul. Au strigat la el că nu trebuie nimic atins până la sosirea organelor de anchetă…

— Doctorul George Luca?… Abia răsună întrebarea lui Tudor.

— El îşi frământa fără încetare mâinile. Se vedea că e într-o grea cumpănă. El a alergat la telefon, dar l-a oprit Etienne… Avocatul Ştefan Barbu. Nu ştiu ce i-a spus. Eu mă uitam la inginerul Popa. Ţipa într-una aceeaşi frază fără sfârşit: „E de datoria fiecărui medic, a fiecărui om…” Şi deodată l-am văzut fugind spre ieşire. Nu s-a oprit nici când Eti… nici când avocatul Barbu a strigat cu toată puterea să stea. Toţi ne-am speriat. Parcă s-a tras cu arma, aşa i-a răsunat vocea.

— A ajuns până la fereastră?

— Cred că da… Cel puţin aşa l-am auzit pe… Avocatul Barbu spunând, în timp ce aşteptam sosirea organelor de anchetă: „Tocmai era să escaladeze geamul! Auzi nebunie! Auzi inconştienţă! Dacă s-a petrecut o crimă, domnule?… Noroc că l-am oprit la timp!”

— S-a dus singur după inginerul Popa? întrebă Tudor.

— A plecat singur. Şi ne-am mirat toţi. Fugea ca un atlet. S-au întors amândoi în acelaşi timp, discutând foarte aprins, dar la un mod mai rezonabil. Între timp, doctorul Luca telefonase la postul local…

Ion Roman răsfoi carnetul cu zgomot, pentru a atrage atenţia profesoarei asupra lui.

— V-aş ruga să vă amintiţi cine a emis prima dată ipoteza unei crime. E foarte important.

Profesoara se uită mai întâi spre doctorul Tudor, dar acesta îşi plecase privirile. Se uita parcă la vârful pantofului, care lovea încet, fără zgomot, covorul. Era un gest de nervozitate pe care, din fericire, Ion Roman încă nu i-l cunoştea.

— N-aş vrea să vă dau informaţii eronate, răspunse Maria Nistor. Nu ştiu cine a emis prima dată Ipoteza crimei. Eu l-am auzit pe avocatul Barbu – în timp ce stăteam în hol, în aşteptare – rostind cuvintele acelea. Mi se pare însă că nu emitea o ipoteză, ci – aşa cum are uneori obiceiul – îşi scotea în evidenţă importanţa şi rolul său…

— Da! încuviinţă Ion Roman, prefăcându-se că înţelege mult mai

mult din vorbele pe care le auzea.

Doctorul Tudor îşi ridică privirile spre profesoară şi întrebă cu vocea lui obosită şi indiferentă:

— În timpul cât aţi aşteptat sosirea organelor de anchetă s-a comentat în hol împuşcătura?

Figura Mariei Nistor nu mai exprima aceeaşi bunăvoinţă şi acelaşi calm ca la primele răspunsuri, iar vocea avea tot mai multe rezonanţe metalice.

— Nici nu prea am avut timp de comentarii. Maşina a sosit foarte repede. Când i s-a auzit claxonul, doctorul Luca s-a uitat la ceas şi ne-a anunţat că nu sau scurs decât şapte minute de la chemarea lui telefonică…

— De la *apelul* său telefonic, o corijă doctorul Tudor.

— Exact! acceptă fără surprindere fosta profesoară. Aşa a spus: „…de la apelul meu telefonic”. Dar asta nu cred că are prea mare importanţă…

— Continuaţi, vă rog, o invită Alexandru Tudor.

— Da… S-a comentat foarte puţin. Lumea era mai degrabă neliniştită. Gesturi, tăceri, câteva vorbe… Doctorul Luca se întreba în şoaptă: „Oare de ce s-a sinucis?” Domnişoara Liliana – cred că aţi auzit de ea: e violonistă într-o mare orchestră din Capitală – îşi frângea mereu mâinile, bolborosind vorbe fără înţeles… Scriitorul Dumitreş ridica din umeri, întrebându-se într-una: „Crimă?… Accident?… Sinucidere…?” Inginerul Popa se aşezase într-un fotoliu. Parcă paralizase, parcă amuţise… Carmen, sărmana, era cea mai nenorocită dintre toţi. Se ghemuise şi ea într-un fotoliu şi tremura din toate încheieturile… Eu stăteam lângă ea. Avocatul Ştefan Barbu?… Se plimba întruna de la un capăt la altul al holului. De câteva ori ni s-a adresat, mai mult rugându-ne: „Păstraţi-vă liniştea, păstraţi-vă calmul… Nu suntem decât martorii unei drame…”

— V-aş ruga să vă amintiţi – dacă se poate, tot atât de exact – cine şi pentru cât timp a părăsit holul în timp ce aşteptaţi sosirea organelor de anchetă?

Maria Nistor căută iarăşi privirile doctorului Tudor, dar, spre surprinderea ei, îl văzu că ţine ochii închişi. Parcă adormise de multă vreme şi trăsăturile feţei începeau să-şi piardă expresia de încordare şi oboseală.

— Cine a ieşit din hol? Şi pentru cât timp? repetă ea întrebările doctorului. Liliana s-a dus în camera ei ca să se schimbe. Nu poate să sufere dezordinea şi neglijenţa… Nu din cochetărie, ci din obişnuinţă… O cunosc bine. A fost una din elevele mele preferate. Un adevărat talent la paralele inegale… Eleganţă, supleţe, precizie… În sfârşit! Se pare că e o violonistă cu perspective. Mi-a spus că va pregăti pentru anul viitor un recital… Nu! N-am divagat întâmplător.

Sunt sigură că, mai devreme sau mai târziu, mă veţi întreba ce ştiu despre ea…

Profitând de faptul că nu putea fi văzut, Ion Roman lansă spre doctorul Tudor un semn de admiraţie şi de avertisment. Fosta profesoară şi subdirectoare continuă:

— Şi eu am părăsit holul pentru două-trei minute. M-am dus în camera mea să caut nişte sedative pentru Carmen, care devenea tot mai zbuciumată şi mai tulburată. Din nefericire, nu le-am găsit. L-am rugat pe scriitorul Dumitreş… Ştiam că se dusese cu câtva timp înainte la farmacie, să cumpere medicamente şi m-am gândit că s-o fi aprovizionat poate şi cu calmante… Ştiţi cum sunt scriitorii! Suferă într-una de insomnii, de astenie… Mi-a adus imediat două tablete de Valenal. Paharul cu apă îl pregătisem… Cine a mai…?

— Un moment! o întrerupse doctorul Tudor. Scriitorul Dumitreş nu s-a dus la farmacie ca să cumpere calmante?

Maria Nistor nu-şi ascunse admiraţia când îi răspunse:

— Ar trebui să vă fac un compliment… Nu s-a dus pentru calmante. S-a dus să cumpere nu ştiu ce unguente, tifon, vată… A suferit o căzătură în excursia pe care am făcut-o toţi, după amiază, la cabana Vârtej. Şi se pare că din altruism. A vrut s-o ferească pe Liliana de o prăbuşire… Ea mergea pe marginea unei prăpăstii, întradevăr cam sfidător, dar, după câte o cunosc eu, nu putea să cadă. A fost o falsă alarmă… Şi un prilej de discuţie între doctor şi scriitor… Da! Şi doctorul Luca a părăsit holul pentru câteva minute – două? Trei? Nu pot să-mi dau seama. S-a dus în baie…

— Câte băi comune posedă pensiunea? întrebă indirect doctorul Tudor.

— Două, răspunse Maria Nistor. Una lângă camera numărul cinci şi una lângă camera mea. În anumite cazuri, însă, pot fi folosite şi băile de la camerele unu şi patru, bineînţeles cu consimţământul locatarilor. Aceasta însă foarte rar şi numai vara, când camerele se închiriază unor cupluri.

— E o diferenţă de preţ între…?

Profesoara nu-l lăsă pe Ion Roman să-şi termine întrebarea. Răspunse imediat:

— Bineînţeles. Camerele unu şi patru sunt camere privilegiate. Diferenţa nu e foarte mare, totuşi…

— Spuneaţi că doctorul Luca s-a dus în baie pentru câteva minute, o întrerupse Alexandru Tudor.

— În baia de lângă camera numărul cinci, răspunse prompt profesoara, ghicind sensul întrebării sale ascunse.

— Vă mai amintiţi când a plecat spre baie? îi spuse doctorul Tudor privind-o drept în ochi. Îmi închipui că nu v-aţi uitat la ceas, dar poate izbutiţi să legaţi plecarea lui de o altă mişcare petrecută în hol. De

pildă, înainte sau după ce v-aţi dus dumneavoastră după medicamente, după ce s-a întors scriitorul Dumitreş cu tabletele de Valenal… Înainte sau după ce…

Suspensia era din nou voită. Doctorul Tudor indica astfel ceea ce voia să afle: dacă medicul George Luca intrase în baie după ce Liliana Maior părăsise holul. Maria Nistor răspunse uitându-se în altă parte:

— Nu pot să precizez… Sunt sigură că după ce m-am întors eu, după ce i-am cerut scriitorului Dumitreş medicamentele… E atât de importantă această întrebare?

— Nu pot să precizez… în clipa asta, răspunse Tudor. Dar poate ne veţi ajuta să refacem mişcările din hol… Prima persoană care a părăsit holul a fost domnişoara Liliana… Pe urmă dumneavoastră… Pe urmă scriitorul Dumitreş – ca să vă aducă tabletele… Pe urmă doctorul George Luca… Nu vă amintiţi când a ieşit domnişoara Liliana din camera ei?

— Cred că dânsa e persoana care ar putea să vă răspundă cel mai exact, se retrase profesoara.

— Fără îndoială, acceptă doctorul Tudor. Dar nu ştiu în ce măsură ar putea să lege plecarea şi revenirea ei de anumite mişcări petrecute în hol. Fiind absentă atâta vreme, nu putea şti ce se petrece acolo…

— E adevărat, recunoscu Maria Nistor alunecând pe panta raţionamentului făcut de doctorul Tudor. Nu poate să lege plecarea şi revenirea ei de celelalte mişcări…

Se opri brusc, dându-şi seama că răspunsese fără voia ei la întrebarea de care se ferise cu atâta abilitate. Repetând raţionamentul doctorului nu făcuse altceva decât să confirme că Liliana rămăsese multă vreme în camera ei.

— Dealtfel, continuă Alexandru Tudor, ca şi cum n-ar fi auzit şi sesizat nimic, pentru o persoană care urăşte din instinct dezordinea şi neglijenţa, pregătirea toaletei nu e o treabă de două minute… Oricât de grăbită ar fi… V-aş mai *ruga* ceva. Pare puţin curios faptul că o persoană atât de distinsă şi de elegantă ca doctorul George Luca nu a ocupat o cameră privilegiată…

— Înţeleg la ce vă referiţi, răspunse profesoara. De fapt, camera numărul cinci a fost camera lui până acum câteva zile. A cedat-o însă Lilianei, cu ocazia unor mutări la care au participat toţi locatarii. A fost un fel de răzvrătire generală, fiecare a voit să se mute din camera lui în altă cameră. Fără să se facă scandal, ci în cadrul unor conversaţii, uneori amabile, uneori mai vehemente, duse însă în limita bunei cuviinţe.

Doctorul Tudor reveni cu o întrebare care îl preocupa de mai multă vreme:

— Băile comune din cele două extreme au comunicare directă cu camerele cinci şi opt?

— În măsura în care se folosesc aceste comunicări – da, spuse Maria Nistor. Sunt legate de camerele respective printr-o cămăruţă de trecere, în care îngrijitoarele îşi păstrează lucrurile necesare curăţeniei în pensiune.

— Greşim dacă le numim camere privilegiate? întrebă Tudor.

— Diferenţa de preţ e aproape insesizabilă… în aşa fel, că dacă nu sunt reţinute din timp se repartizează după întâi etate.

Doctorul Tudor clătină din cap. Părea că-şi dă aprobarea, dar gândurile lui gravitau în jurul altor întrebări:

— În momentul când s-a produs acea avalanşă de mutări, camera privilegiată, numărul unu, şi-a schimbat proprietarul? Întrebarea se referă şi la camera privilegiată numărul patru.

— Povestea nu e chiar atât de simplă, răspunse profesoara. În camera numărul unu stătea scriitorul Dumitreş. Mutându-se însă la numărul patru, camera unu a rămas goală.

— Goală?! se miră Alexandru Tudor. Nu înţeleg cum de nu şi-a reţinut-o doctorul George Luca.

— Chiar el a reţinut-o! spuse Maria Nistor. Până la mutări reţinuse camera numărul patru. Înainte de a sosi, mi-a scris să i se reţină cele două camere privilegiate. Una pentru el, cealaltă pentru unul din profesorii lui, nu-i mai ţin minte numele. Dar, întrucât una din camerele privilegiate – numărul unu – era ocupată de scriitorul Dumitreş, nu i-am putut reţine decât o singură cameră: numărul patru, care a rămas în permanenţă goală, pentru a-l primi pe profesor. După mutări a rămas goală – în aşteptarea profesorului – camera numărul unu. E inutil să adaug că s-a plătit chiria pentru ea.

Doctorul Tudor se uită pe planul întocmit de sergentul-major Dinu Cosma. Îşi opri degetul în pătratul care reprezenta camera numărul unu şi citi cu voce tare:

— Inginerul Traian Popa… Şi-a anulat profesorul… Sosirea?

— A! Nu! protestă Maria Nistor. Inginerul Popa a venit numai pentru noaptea asta… Noaptea asta blestemată. Chiar el (arătă cu mâna spre camera numărul trei), el l-a invitat… Emil Radu. E… a fost oaspetele lui… M-a rugat după amiază, pe la ora patru sau cinci, să-l găzduiesc pentru o noapte pe un prieten din copilărie, un fost coleg de şcoală. Nu puteam să-l refuz. Era un om atât de liniştit şi de tăcut… Nu stingherea pe nimeni, mergea numai în vârful picioarelor, muncea toată ziua, iar masa i se aducea în cameră… Probabil de teamă că ar putea să-i tulbure, să-i stânjenească, să-i îndepărteze prin prezenţa lui pe ceilalţi locatari. Şi niciodată şi la nimeni n-am văzut mai multă duioşie şi generozitate ca în privirile lui. Dacă izbutea cineva să sfarme bariera cu care se înconjura, nu-i mai observa infirmitatea. Era atâta dragoste şi atâta graţie în privirile şi în gesturile lui. Nu înţeleg cum de nu-şi dădea seama. Se ascundea mereu; când intram la el în

cameră îşi deschidea palmele şi le potrivea în faţa pieptului, parcă se ferea să fie văzut. Oh! Nu pot să uit cum l-am găsit în pat. Oh! De ce să-l ucidă? Cine avea nevoie de viaţa lui?

Se lăsă o tăcere grea, pe care toţi ceilalţi o respectară. Fosta profesoară îşi scutură iarăşi capul, alungând vedenia care îi dădea târcoale.

— Vă rog să mă iertaţi… Mi-am revenit. Trebuie să fiu trează ca să vă ajut. Îmi devenise foarte apropiat micul Emil…

— V-aş ruga şi eu, o încurajă doctorul Tudor. Vor urma câteva întrebări foarte importante… Şi avem nevoie toţi de luciditate, de calm şi mai ales de…

Profesoara înţelese care era cuvântul nerostit. Îşi plecă încet capul, dar sensul gestului rămase ascuns.

— Vă stau la dispoziţie, spuse ea. Numai că nu ştiu cum şi cu ce aş putea să vă ajut.

— Mai întâi v-am ruga – începu doctorul Tudor – să ne spuneţi ceea ce ştiţi cu privire la victimă. Nu vrem să vă limităm vorbele la date foarte precise, dar vă rugăm să ţineţi seama că avem nevoie, mai cu seamă, de astfel de date…

— Vă înţeleg, dar nu ştiu cum aş putea să vă fiu de folos. Sunt convinsă că inginerul Popa vă poate satisface mult mai bine această necesitate…

Doctorul Tudor n-o lăsă să termine. Voia să elimine acea împotrivire pe care o simţea în vorbele ei.

— Crima s-a petrecut în această pensiune şi după datele pe care le posedăm până acum nu ne aflăm în faţa unei crime banale, întâmplătoare, spontane, ci a unui asasinat îndelung premeditat, având un mobil foarte sigur…

Profesoara tresări fără voie, iar paloarea de pe faţă i se accentuă.

— Nu vrem să aruncăm prin aceasta – continuă doctorul Tudor – un văl de bănuială asupra locatarilor din această pensiune. Nu urmărim decât să-i scoatem din cauză pe inocenţi. S-ar putea foarte bine ca asasinul să fie o persoană pe care n-o cunoaştem *încă*… Mă refer la cineva care nu are nici o legătură cu această pensiune… Dar, întrucât crima s-a petrecut aici, aproape sub ochii dumneavoastră, avem împreună datoria să colaborăm la stabilirea adevărului şi la demascarea criminalului… Orice fapt, orice amănunt ne poate fi de folos…

— Vă înţeleg, repetă Maria Nistor. Dar, din păcate, ştiu foarte puţine lucruri despre… Despre el. Nu vorbea aproape cu nimeni. Numai cu scriitorul Dumitreş, care îi dădea mereu de lucru… Era dactilograf şi scria foarte repede – l-am văzut de câteva ori. Toată ziua bătea la maşină… Ceea ce compunea scriitorul Dumitreş noaptea.

— Au venit împreună? întrebă doctorul Tudor.

— Nu! Scriitorul Dumitreş era aici de o săptămână când a sosit el. Nici nu cred că se cunoşteau. A venit să se odihnească. L-am văzut întâmplător la poartă cu două valize. Exact cu cincisprezece zile în urmă. Cred că bătuse, dar nu-l auzise nimeni. M-a întrebat dacă nu am o cameră. Să vă spun drept, văzându-l prima dată am avut… Am simţit un fel de spaimă, poate şi puţin dezgust. Aşa că am ezitat. M-am gândit la ceilalţi locatari, la impresia pe care le-o va face, la felul cum vor convieţui. Prezenţa lui mi se părea dezagreabilă pentru ei. Nici nu ştiu ce anume m-a determinat până la urmă să-i dau camera numărul trei, care era liberă… Poate felul cum m-a privit, poate expresia de suferinţă care-i îngălbenise faţa, poate mâinile lui mici, de copil, mângâind valizele uriaşe… Nu ştiu… M-am simţit dintr-o dată nedreaptă, rea şi de teamă că s-ar putea să-mi treacă starea, am strigat imediat după îngrijitoare, să vină să-i ia valizele… Cred că a mai fost ceva care m-a înduioşat. Aşteptarea lui acolo la poartă. Trenul sosise de o oră şi jumătate în momentul când l-am zărit pe el. Căruţa sau băieţii care i-au adus bagajele de la gară până la pensiune nu puteau să facă mai mult de jumătate de oră. Prin urmare, a stat aproape un ceas acolo la poartă. Aşteptarea aceasta şi faptul că nu i-a lăsat pe băieţi să-i ducă bagajele înăuntru, măcar în curte, m-au impresionat. Mi-am dat seama că îi era groază de necunoscut, de oameni, de lume… Cum puteam să-l las acolo în mijlocul drumului…?

Doctorul Tudor îşi învinse emoţia care putea să-l deruteze.

— Nu l-aţi întrebat cine anume l-a îndreptat spre pensiunea dumneavoastră?

— Ba da! Dar asta în timp ce-l conduceam spre locuinţă. Mi-a răspuns însă atât de încet, încât nu l-am auzit. Parcă am deosebit în vorbele lui cuvântul „gară”. Mi-am închipuit că l-or fi îndrumat spre Trandafirul alb băieţii de la gară, aşa că n-am mai insistat… Câteva zile am avut însă necazuri cu locatarii. Câţiva îl zăriseră, probabil pe geam, în timp ce se plimba prin grădină. Îşi alegea orele de plimbare după masa de prânz, când îşi închipuia că toţi ceilalţi locatari dorm. Noaptea era în largul lui. Îi aduceam masa cu jumătate de oră înainte, el profita de faptul că noi mâncam la demisol, aşa că putea să iasă din casă fără să-l observăm. Se plimba până târziu prin grădină şi prin pădure, în apropierea pensiunii. Carmen l-a auzit într-o seară îngânând o melodie, dar pe ea o câştigasem de la început de partea mea… A povestit la masă şi amănuntul acesta a avut mai mult efect decât vorbele mele. Şi doctorul Luca şi scriitorul Dumitreş şi Liliana, şi… Avocatul Barbu, care fuseseră foarte enervaţi la început – primii doi m-au ameninţat că vor părăsi pensiunea —, parcă s-au înduioşat. Şi aşa, încetul cu încetul, relaţiile s-au îmbunătăţit. Se ferea în continuare de noi, dar uneori îl simţeam că ne priveşte de la fereastră, apoi am descoperit pasiunea lui pentru flori. Una din îngrijitoarele

noastre îi aducea la fiecare două zile câteva buchete, mai culegeam şi noi din grădină. Eu sau Carmen i le duceam. O dată s-a dus şi Liliana la el cu un bucheţel mic şi a copleşit-o cu fineţea şi timiditatea lui. A mai fost apoi de câteva ori. Discutau despre muzică. Liliana susţinea că e un foarte distins cunoscător de muzică. Nu ţinea discursuri. Spunea doar câteva cuvinte, dar – aşa susţinea ea, provocând mereu invidie printre bărbaţi – niciunul hazardat sau nesigur… Despre asta vă va vorbi poate ea… Eu repet ce am aflat de la dânsa… În ultima săptămână, însă, nu mai era atât de receptiv. Îl vedeam foarte rar… Se plimba noaptea târziu prin grădină… L-a zărit Carmen de câteva ori, după miezul nopţii. Suferă şi ea de insomnie… Parcă revenise la atitudinea lui de la început… Ne evita. Chiar şi pe scriitorul Dumitreş. Se mulţumea să-i primească, dimineaţa, manuscrisele, înapoindu-i cu aceeaşi ocazie paginile dactilografiate. Uneori, în afară de bună ziua nu-şi spuneau nimic altceva… Ne-am întrebat şi noi ce se întâmplă cu el – pentru că toţi nutream faţă de dânsul o duioşie părintească, fraternă – dar n-am ştiut ce să răspundem. Cineva, mi se pare avocatul Barbu, a spus că probabil e obosit din cauza lucrului şi l-a rugat pe scriitorul Dumitreş să nu-l mai chinuie atâta. Scriitorului nu i-a plăcut cuvântul; a izbucnit un mic conflict, pe care l-a aplanat însă Liliana. Tot ea ne-a spus apoi că „micul Emil” – aşa îl numeam toţi – a primit-o stânjenit, aproape că n-a vorbit cu ea. Când i-a spus că nu mai trebuie să bată la maşină, el a negat tăcut din cap. I-a imitat gestul în faţa noastră. Şi toţi am ajuns la concluzia că probabil are nevoie de bani pentru a-şi plăti pensiunea… Numai avocatul Barbu nu era de acord cu părerea aceasta, dar n-a vrut să argumenteze niciodată de ce…

Ion Roman profită de pauza pe care o făcuse profesoara şi pe care doctorul Tudor o acceptase, pentru a-şi aprinde o ţigară. Era încă sub impresia celor auzite. Îşi notase un vălmăşag de fapte în carnet, nu putea să se detaşeze de ele, încă nu era capabil să facă o selecţie, să le deosebească pe cele importante de cele secundare.

Doctorul Tudor se hotărî să nu prelungească pauza.

— N-aţi remarcat în acest răstimp de cincisprezece zile vreun semn care să arate o relaţie mai deosebită între victimă şi unul din locatarii pensiunii? În afară de cele ce ne-aţi spus cu privire la domnişoara Liliana şi scriitorul Dumitreş… Nu mă refer numai la relaţii pozitive, ci şi la unele conflicte… Chiar dacă ele au fost înăbuşite cu timpul…

Maria Nistor negă din cap, însă fără convingere.

— Nu… Nu ştiu… La un moment dat mi s-a părut că se duce un fel de competiţie între noi pentru cucerirea micului Emil… S-au vânturat şi câteva vorbe, dar mi se par atât de absurde, încât… Au avut loc uneori discuţii la masă între doctorul Luca şi scriitorul Dumitreş. Mai târziu li s-a alăturat şi avocatul Barbu. Încercau să stabilească natura

sufletească a… a victimei. Discuţii neserioase, mai degrabă născociri. Ceea ce susţinea unul azi, retracta a doua zi şi invers. Singurul care părea mai consecvent – dar asta abia în ultimul timp – era avocatul Barbu. El îi aducea necontenit elogii. Doctorul Luca îşi schimba părerea de la o zi la alta, scriitorul Dumitreş îl complica mereu ca pe-un erou de roman. Aceasta era impresia tuturor: că micul Emil va deveni eroul unei cărţi. De aceea îi întărâta pe ceilalţi la vorbă. Eu am înţeles imediat că toţi ne vom regăsi într-o carte a lui Dumitreş. Liliana se pare că ştie mai multe, a zărit câteva pagini dactilografiate când l-a vizitat pe micul Emil. Se pare că vestea l-a indispus oarecum pe doctorul Luca… Într-o zi, la masă, doctorul Luca a încercat să-l ironizeze pe scriitorul Dumitreş. Şi unul şi altul şi-au manifestat dispreţul faţă de meseria celuilalt…

— Micul Emil a luat vreodată masa cu dumneavoastră? o întrerupse doctorul Tudor, uitându-se insistent spre Ion Roman.

— Nu!… O singură dată, dimineaţa, l-am găsit în sufrageria de la demisol. Ne-am sculat toţi mai devreme, deoarece hotărâsem de cu seară să plecăm într-o excursie la Bulboane… El însă şi-a lăsat micul dejun neterminat; a plecat după câteva minute.

— A făcut cineva vreo remarcă?

— Da… Carmen, mi se pare… S-a supărat că nu ne-am purtat mai… Mai frumos cu el. Nici n-a mai plecat cu noi în excursie…

— I-a răspuns cineva dintre dumneavoastră? întrebă Tudor.

— Doctorul Luca… Dar după ce a plecat Carmen… Spunea că orice gest mai insistent de simpatie l-ar stânjeni şi mai mult pe micul Emil. Cu excepţia Lilianei, toţi ceilalţi i-am dat dreptate. Liliana era de altă părere, dar nu s-a întâmplat altceva decât că s-a discutat în contradictoriu o mare parte din drum. Până la urmă, ea a câştigat partida. Scriitorul Dumitreş i-a dat primul dreptate, după ce mai înainte îl susţinuse pe doctorul Luca. Apoi avocatul Barbu şi eu.

Doctorul Tudor schimbă brusc cursul interogatoriului:

— Toţi locatarii dumneavoastră, cu excepţia oaspetelui de o noapte, sunt obişnuiţi ai pensiunii?

— Toţi! răspunse fosta profesoară. Scriitorul Dumitreş vine în fiecare an, uneori chiar de două ori pe an şi întotdeauna după ce scrie o carte. Se odihneşte şi o corectează în acelaşi timp. De obicei însă vine iarna, spre sfârşitul iernii. E primul an când vine în octombrie… Carmen, de asemenea. Dar cu ea e altă situaţie. Suntem prietene vechi, ne cunoaştem de douăzeci şi cinci de ani, de când îmi fac rochiile şi toate celelalte veşminte numai la ea. E o croitoreasă excepţională, poate cea mai bună din Capitală, toate casele de modă s-au zbătut s-o angajeze. Din nefericire, e foarte capricioasă. Lucrează numai când vrea şi numai pentru cine vrea. Sunt luni întregi când refuză orice comandă, de la oricine ar fi. I s-au oferit preţuri foarte

mari – am asistat şi eu la asemenea oferte —, dar a renunţat la ele ca la un bilet de cinema. O dată, pentru a scăpa de o clientă din lumea mare, a pretins o asemenea sumă, că oricine ar fi declarat-o nebună. Şi cu toate acestea, i s-a făcut comanda. De multe ori nu primeşte nici un ban. Ripostează că a lucrat de plăcere. Aşa se poartă, de pildă, cu mine. De ani şi ani de zile nu vrea să audă de plată. Singurul lucru pe care îl acceptă este acela de a sta aici în pensiune jumătate din septembrie şi întreaga lună octombrie. Şi întotdeauna ne despărţim cu scandal. Eu nu vreau să primesc nimic, ea se supără, se jură că nu mai vine a doua oară… În fiecare an se repetă scena primei despărţirii… Doctorul Luca e în al treilea an. Întotdeauna vine după Anul nou pentru schi. Stă o lună încheiată. Anul acesta mi-a scris din august să-i reţin cele două camere despre care v-am vorbit, adăugând că nu va renunţa la sezonul de schi. Spunea că are de terminat o lucrare foarte importantă, împreună cu profesorul lui… Avocatul Barbu e tot în al treilea an, dar niciodată nu vine în acelaşi sezon şi nici nu are obiceiul să mă anunţe din timp. Vine cu câţiva prieteni şi întotdeauna găseşte o singură cameră disponibilă. El rămâne aici, ceilalţi se duc la Cleopatra. Acolo sunt în permanenţă locuri libere. Şi anul acesta s-a întâmplat la fel. Aşa că în fiecare seară, sau aproape în fiecare seară, face naveta între Trandafirul alb şi Cleopatra… Numai în ultimele două nopţi nu s-a conformat obiceiului şi, după câte mi se pare, s-a certat cu prietenii lui… Liliana a mai fost aici, cu doi ani în urmă, într-o vară, după ce a terminat Conservatorul. Anul trecut nu şi-a putut lua vacanţă… Iar inginerul Popa… V-am spus… L-am văzut prima dată astăzi, adică ieri, la ora nouă seara, după ce am terminat masa. A venit cu o simplă servietă şi cu o groază de scuze.

— S-a dus imediat la colegul lui, la micul Emil?

— L-am condus eu, dar n-a intrat înăuntru. Micul Emil i-a spus că îl aşteaptă la ora douăsprezece…

— Nu vă amintiţi exact cuvintele pe care i le-a spus? întrebă Ion Roman, mulţumit că întrebarea lui capătă aprobarea tacită din partea doctorului Tudor.

— A trecut atât de puţin timp de atunci, îşi aminti profesoara, dar imediat se cutremură: Parcă e un an de atunci… Micul Emil i-a spus doar câteva cuvinte: „Foarte bine, Traian! Nici nu-ţi închipui cât sunt de bucuros că ai venit! Dacă eşti obosit, culcă-te. Te scol eu la ora douăsprezece fix. Până atunci, te rog să nu mă deranjezi…” Cred că a adăugat şi „La revedere”.

— Inginerul Popa i-a răspuns ceva? întrebă doctorul Tudor.

— Inginerul Popa? rosti profesoara, cu gândurile în altă parte. Da… Sigur că da… A râs şi i-a spus: „Chiar te rog să mă trezeşti, că sunt foarte obosit. Voi lăsa uşa deschisă. În două ore mă refac complet…” Ultimul cuvânt mi s-a părut cam ciudat, mai ales că l-am văzut pe

micul Emil râzând. S-a despărţit de Emil spunându-i: „Urăşte-mă…”

— La ce oră s-a petrecut această întâlnire sau despărţire? întrebă Ion Roman apropiind creionul de carnetul cu însemnări.

— Cred că pe la ora nouă şi un sfert… Nu m-am uitat la ceas. Dar nu putea să fie mai mult.

— Nouă şi un sfert… repetă doctorul Tudor. L-aţi mai văzut de atunci pe micul Emil?

Maria Nistor îşi încordă pumnii, pentru a-şi opri un nou tremur. Puterile o părăseau.

— O singură dată… Dar nu mai era el…

Ion Roman era convins – auzind cum i se subţiase glasul – că profesoara va izbucni în plâns. Doctorul Tudor, care o observa din faţă, sesiză lupta cumplită pe care femeia o ducea pentru a-şi controla nervii. Se grăbi să-i vină în ajutor:

— Mai avem doar câteva întrebări şi v-am fi foarte îndatoraţi dacă ne veţi răspunde cât se poate de exact. Vă rog să faceţi abstracţie de victimă… La ce oră aţi auzit detunătura?

Profesoara dădu din cap în semn că va face toate eforturile pentru a rezista.

— Abia aţipisem. Ştiu că am tresărit şi am aprins imediat lampa de pat. Apoi am alergat să închid fereastra. Am rămas câteva clipe nemişcată, cu ochii la ceasul de perete. Era trecut de unsprezece şi un sfert. Un minut, două? Nu pot să vă spun sigur. Am auzit zgomot în hol, voci, tropăieli, parcă alerga cineva. Mi-am dat seama, sau poate am presimţit, că s-a întâmplat ceva. Am îmbrăcat la repezeală o rochie de cameră şi am ieşit în hol.

— N-aţi putea să calculaţi timpul care a trecut de la auzirea detunăturii şi ieşirea dumneavoastră în hol? o îndemnă doctorul Tudor. Am dori foarte mult să ne daţi un răspuns cât mai exact.

Maria Nistor căzu o clipă pe gânduri, apoi răspunse:

— Nu ştiu precis… Poate, dacă mi-aş calcula mişcările… Zece… Cincisprezece secunde. Cel mult.

— Cine se afla în hol când aţi apărut dumneavoastră? Vă cerem din nou un răspuns foarte exact!

— Avocatul Barbu era în faţa camerei numărul trei. Carmen stătea ca o stană de piatră în pragul uşii. M-am dus de-a dreptul la ea şi mi-a căzut moale în braţe. Noroc că mi-a sărit în ajutor Liliana! I-am dat câteva palme şi am trezit-o. Apoi am auzit deschizându-se uşa de la camera numărul unu. Inginerul Popa a scos capul afară şi ne-a întrebat ce s-a întâmplat. „Parcă am auzit o împuşcătură”, a spus el. Noi am arătat cu mâna spre camera numărul trei. A ieşit şi el în hol. Era în pijama. A alergat la uşă, a încercat clanţa, apoi s-a întors în cameră, pentru a se îmbrăca. Nu avea halat la el. După câteva clipe au apărut doctorul Luca şi scriitorul Dumitreş. Amândoi au ieşit din baie. Parcă

s-au înţeles să iasă în aceeaşi clipă. Dumitreş era ud. Curgea apa de pe el… Pe urmă a apărut inginerul Popa, îmbrăcat. Se grăbise ca un pompier… Pe urmă am auzit discuţiile…

— Nu vă amintiţi dacă şi doctorul Luca ieşise de sub duş?

— Doctorul Luca? se întrebă profesoara. L-am văzut agitat, ca pe toţi ceilalţi… Dar nu cred să fi făcut duş… Nu! Îmi amintesc că s-a întâlnit cu Dumitreş în faţa uşii de la numărul trei. Doctorul era în pijama, avea şi ciorapi în picioare. Scriitorul Dumitreş era ca un burete. N-avusese timp, probabil, să-şi îmbrace pijamaua…

— Vă mulţumim foarte mult, spuse doctorul Tudor ridicându-se în picioare. Şi totodată vă felicităm pentru curajul şi rezistenţa pe care le-aţi dovedit. Încă o dată, vă mulţumim foarte mult…

Maria Nistor mai avu putere să traverseze dreaptă şi sigură holul. Dar când ajunse în camera ei îşi prinse capul în mâini şi se lăsă moale pe pat.

5

Ion Roman îşi scutură mâna care-i înţepenise pe creion, dar în acelaşi timp căuta să citească un semn pe faţa doctorului Tudor.

— Şi pe mine m-a obosit, spuse el. Credeam că nu mai termină. Când se apuca să spună ceva nu se lăsa până ce…

— Da! îl întrerupse Tudor. În afară de câteva mici ezitări… Şi de câteva omisiuni voite… Nu pot să-i reproşez nimic. Păcat că n-a spus absolut totul, pentru că rareori am întâlnit un martor mai precis, mai stăpân pe vorbele lui, mai capabil să-şi controleze nervii… E un mare noroc că principalul nostru martor este femeia aceasta. În timpul destul de scurt în care a stat în faţa noastră ne-a oferit toate datele necesare pentru a nu ne mai simţi în necunoscut. Mult mai lesne putem acum să ne continuăm drumul. Avem fapte precise, persoanele nu ne mai sunt atât de necunoscute. Ştiu… Ne-a lăsat şi multe enigme, dar în cea mai mare parte nu din vina ei…

— E o femeie foarte dezgheţată, interveni sergentul-major, care tăcuse până atunci, mulţumindu-se să-şi noteze din când în când câte ceva în carnet. Parcă ar fi un bărbat, ba uneori mi s-a părut mai ceva ca un bărbat…

— O scoateţi cu totul din rândul suspecţilor? întrebă într-o doară Ion Roman.

— Încă nu putem vorbi cu uşurinţă despre suspecţi şi mai ales încă nu-i putem categorisi, răspunse doctorul Tudor. Deocamdată, toată lumea e suspectă. Şi nu mă refer numai la cei din pensiune… Să vedem ce ajutor ne va da Marian. L-am zărit de câteva ori deschizând

uşa. Nu ştiu de ce nu a părăsit camera până acum…

Alexandru Tudor rămase o clipă în cumpănă. Văzându-l pe Ion Roman gata să pornească spre camera numărul trei, luă imediat o hotărâre:

— Dumneata, tovarăşe Roman, ajută-l pe Marian să termine percheziţia. Cred că s-a încurcat în nişte hârtii, poate că a dat peste manuscrisele lui Dumitreş. Între timp, îl vei pune la curent cu ceea ce ai aflat până acum… Dumneata, tovarăşe Cosma, vei face o cercetare foarte amănunţită în jurul clădirii. Atenţie specială la fereastra camerei numărul trei. Dacă găseşti urme de paşi pornind din faţa ferestrei, cercetează-le, chiar dacă te îndepărtează de clădire. Subalternul dumitale nu va părăsi decât în caz de forţă majoră împrejurimile… Dar, înainte de a părăsi holul, te rog să-l pofteşti pe inginerul Popa la interogatoriu!

În mai puţin de un minut, inginerul Traian Popa se prezentă în faţa doctorului Tudor. Era un bărbat de statură potrivită, vânjos, cu faţa oacheşă şi părul negru, ca pana corbului. Nasul prea mare şi buzele groase contrastau cu ochii lui mici, care iradiau inteligenţă şi fermitate. Gesturile lui trădau un om impulsiv.

— Ia loc! îl invită doctorul Tudor indicându-i un fotoliu în faţa lui. Aş vrea să elimin formalităţile şi scuzele de rigoare. Situaţia ne obligă să intrăm direct în subiect, rugându-te totuşi, mai înainte să-mi vorbeşti în câteva cuvinte despre situaţia dumitale… Eşti la primul interogatoriu?

— Nu, răspunse inginerul Popa. Cunosc formalităţile. Am mai depus de câteva ori mărturie, din fericire numai pentru cazuri banale. Mă numesc Popa U. Traian. Sunt născut la Iaşi, tatăl meu a fost farmacist. Am uitat. M-am născut în anul 1911, luna aprilie, ziua 26. Profesia: inginer constructor. Domiciliul, foarte instabil, în Bucureşti. Aproape tot timpul, pe şantiere. În toate regiunile ţării. Necăsătorit. Actualmente în concediu de odihnă…

— Mulţumesc, îl întrerupse doctorul Tudor. Te-aş ruga să-mi spui în ce condiţii l-ai cunoscut pe Emil Radu şi, dacă îţi aminteşti, unele amănunte din viaţa lui care ar putea să ne ajute la elucidarea cazului.

Inginerul Popa se sculă mai întâi în picioare, fără nici un motiv, dar se aşeză imediat la loc, în fotoliu. Nu-şi putea dezlipi privirile de la uşa camerei pe care încercase, nu cu mult timp înainte, s-o forţeze.

— Dacă aş fi sfărâmat uşa… începu el, dar se opri când îl văzu pe doctorul Tudor plecându-şi ochii, parcă pentru a-şi privi vârfurile pantofilor. Da… N-are nici un rost. Vă rog să mă opriţi dacă vi se pare că o iau aiurea… Da… Îl cunosc de mult pe… Emil Radu, din clasa întâia de liceu… N-am fost coleg cu el decât în ultimul an, în clasa a opta, dar fiind amândoi la aceeaşi şcoală nu putea să treacă neobservat…

— Aţi urmat clase paralele la acelaşi liceu?

— Nu… Eram cu un an mai mare, dar repetând clasa a opta am ajuns coleg cu el, adică el a ajuns coleg cu mine… Mă ţineam mai mult de sport. Fotbal, atletism, tot felul de aiureli.

— Ce ştii despre părinţii lui?

— Foarte puţine lucruri, pentru că am fost numai un an de zile colegi. Eu urmam reala, el moderna… Eu făceam sport, el nici măcar ca spectator nu venea… Mi se pare că tatăl lui fusese profesor de latină. Nu ştiu sigur. Eu l-am apucat orfan. Mama lui lucra undeva la o librărie sau la o bibliotecă, nu mai ţin minte… Dar mai bine întrebaţi-mă dumneavoastră. Poate mă obligaţi să-mi amintesc anumite lucruri care mie numi trec prin cap.

— Mama lui mai trăieşte? întrebă doctorul Tudor.

— Vedeţi? Nici nu mi-ar fi trecut prin cap. Acum însă îmi aduc aminte, pentru că s-a discutat foarte mult în şcoală. Mama lui a murit, de tuberculoză mi se pare, chiar cu câteva săptămâni înaintea bacalaureatului nostru. De aceea el nu s-a prezentat la examen şi, după câte am auzit, nu l-a mai dat niciodată.

— Ar fi avut şanse să-l ia?

— Uitasem şi asta… Ştiu că făcuse senzaţie cazul lui. Până în clasa a opta fusese un elev mediocru. În orice caz, nu-l remarcase nici un profesor. Şase, şapte, cam pe-aici. Dacă aş fi avut eu notele lui, cred că mi-ar fi cumpărat babacii maşină. Dar s-a întâmplat ceva în clasa a opta. La o lucrare scrisă. Acum ştiu! Toată clasa a copiat. Era un profesor nou, de la alt liceu; al nostru se îmbolnăvise. S-au făcut nişte teze!… Eram sigur că voi duce acasă primul zece luat la alt obiect decât la gimnastică. Recompensă mare! Şi când colo, mă pomenesc cu un cinci. Mi se pare chiar la franceză. Dar nu numai eu. Cinci şi şase pe toată linia. Profesorul ne-a spus de la început: „Aţi copiat toţi! V-am dat note după greşelile pe care le-aţi făcut la copiat…” Noi începem să ne revoltăm: că nu-i adevărat, că ştim foarte bine şi alte aiureli. Profesorul tună la noi (deşi era bătrân, avea o voce de zbârnâia clasa): „Foarte bine! Atunci, facem control!” Noi, chitic. Ne ardea nouă de control cum îi ardea profesorului de alte cele. Şi abia după ce ne liniştim ne spune că a dat şi un zece. „Singurului elev cinstit din clasă şi cu adevărat excepţional”. Lui Radu Şt. Emil. Pentru că mai era un Radu Emil în clasă. Radu N. Emil… Şi de atunci a început să capete numai note mari. Au descoperit toţi profesorii că lucrările sale scrise sunt foarte bune şi că la oral nu deschide gura din cauza timidităţii. Era întradevăr foarte retras şi timid. Noi râdeam când îl vedeam cum se bâlbâie, iar el strângea pumnii şi plângea. Abia în clasa a opta, în trimestrul doi, i s-a făcut dreptate. Profesorii, directorul aşteptau bacalaureatul ca pe altceva. Ştiţi… Era o mare competiţie între liceele din Iaşi şi toate speranţele noastre erau în

Radu Şt. Emil. Ne şi aranjasem care să stăm în spatele lui pentru a copia. Şi chiar în zilele de pregătire a venit marele ghinion cu moartea maică-si. S-au dus profesorii, directorul, dar el n-a vrut să iasă din cameră. Stătea încuiat şi tremura. Îi dădeau vecinii de mâncare pe un gemuleţ. Pe urmă a dispărut. Nu l-a mai văzut nimeni. Nu ştiu cine zicea că a plecat în Bucureşti, la o rudă mai apropiată… Parcă tot un profesor de latină, pensionar, văr cu tatăl lui sau cam aşa ceva. Mi se pare că a murit şi unchiul ăsta – aşa spunea cineva – cu vreo şapte-opt ani în urmă. Şi a rămas singur-singurel… Dacă mai doriţi ceva, întrebaţi-mă. Poate că-mi mai amintesc. Nici lucrurile acestea nu ştiu de unde au ieşit. Le uitasem…

Doctorul Tudor nu întrebă imediat. Provocă prin tăcerea lui o pauză – nu atât pentru a recapitula ceea ce auzise, cât pentru a se împotrivi emoţiei care îi dădea târcoale. Când vorbi, vocea lui părea calmă, indiferentă.

— De atunci, de la bacalaureat, nu te-ai mai întâlnit cu el niciodată, nici măcar întâmplător? N-ai mai auzit nici un fost coleg vorbind despre el?

— În afară de povestea aceea cu unchiul care i-a murit, n-am mai auzit pe nimeni vorbind despre el. Aşa, când ne întâlneam la un pahar de vin mai mulţi colegi, cineva mai întreba despre el, dar nimeni nu ştia nimic. Eu nu l-am mai văzut. Numai când am coborât din tren acum două săptămâni. L-am zărit dintr-o maşină. Mergea în urma unei cotigi care-i ducea valizele. L-am recunoscut şi am oprit maşina. M-a recunoscut şi el, dar s-a speriat. Parcă voia să se ferească de mine. Ne-am salutat şi am schimbat câteva banalităţi. M-a întrebat unde stau şi i-am spus că la hotel. Cam asta a fost totul. Am observat că se simte prost – i-am spus că sunt inginer – şi n-am vrut să-l mai chinui.

— Dumneata nu l-ai întrebat ce face, unde stă?

— Ba da… Dar a tăcut. Am făcut şi eu o prostie. L-am luat prea repede. Cum stă cu familia, cu piţulele?… Şi alte aiureli. Când l-am întrebat unde stă, sau unde va sta, a ridicat din umeri… I-am spus într-o doară să mă viziteze. Ba nu! Iar am făcut o prostie. I-am spus că o să-l vizitez eu. Aşa i-am spus. Şi el nici măcar numi dăduse adresa… Ce aiureală!

Doctorul Tudor îşi aţinti privirile asupra interlocutorului său.

— Când te-a căutat prima dată? întrebă el cu voce fermă.

— Prima dată?! se miră inginerul Popa. Nu ştiu… M-am pomenit cu el azi pe la prânz, adică ieri pe la prânz, după ce luasem masa. Nici nu ştiu cum a dat de mine. Eu între timp mă mutasem de la hotel la o vilă mai convenabilă, nu prea departe de Cerbul de aur. Probabil că i-o fi spus portarul. Când l-am văzut nu mi-a venit să cred. M-a rugat să-i fac o vizită – dacă am timp, bineînţeles. Eu i-am spus s-o lăsăm pe mâine, dar nu ştiu de ce mi s-a părut că răspunsul meu i-a întunecat

faţa. „E aşa de urgent?” l-am întrebat. El a dat din cap. Îmi era imposibil să mă duc atunci cu el, aveam aranjată o combinaţie între prieteni, la o cabană. I-am explicat şi, spre surprinderea mea, mi-a răspuns că n-ar vrea să ne întâlnim după amiază – pentru că are nişte treburi importante —, ci seara târziu, pe la miezul nopţii dacă se poate. „Cum să nu?! I-am răspuns eu, uşurat că nu-mi stric combinaţia. Oricând vrei tu, după ora nouă.” Şi înainte de a pleca mi-a spus să n-am grijă cu camera, că o să aranjeze el la pensiune. Ura! Ura! Ne-am despărţit.

— A mai asistat cineva la întâlnire? V-a auzit cineva vorbind? Eraţi singuri?

— Numai noi şi nişte copii care se jucau în grădina vilei. Ceilalţi se urcaseră în camere. După prânz, un somn merge. Chiar m-am mirat când mi i-a arătat pe cei de la Trandafirul alb pe şosea, echipaţi pentru excursie. „Se duc la cabana Vârtejul”, mi-a spus el. Adevărul e că şi noi aveam tot acolo combinaţia. Şi chiar le-am dat târcoale o vreme la cabană celor de la „Trandafirul alb”, pentru că era printre ei un exemplar feminin pe cinste. Apoi am urcat mai departe pe Gâlma. „Exemplarul” era bine secondat.

— Cei de la Trandafirul alb v-au văzut?

Inginerul Popa ezită o secundă.

— Nu pot să-mi dau seama. După ce mi i-a arătat, el s-a aşezat pe o bancă şi de acolo nu cred că putea să-l vadă cineva. Am simţit eu că se fereşte de ei.

Doctorul Tudor ciocăni de câteva ori cu degetele în masă. Bătea un tact neregulat, caracteristic pentru momentele de mare nervozitate. Nici după ce începu să vorbească nu încetă tactul.

— Ce impresie ţi-a făcut când l-ai văzut în faţa dumitale? Era trist? Agitat? Abătut? Înspăimântat?

— Eu n-am darul ăsta de a descifra fizionomiile. Şi dacă mă gândesc bine, faţa lui e întotdeauna tristă, înspăimântată. A rămas cu aceleaşi trăsături, cu aceeaşi expresie pe care o avea în clasa a opta. I-am şi zis că nu s-a schimbat deloc. Dar iar cred că am făcut o prostie…

— Nu ţi-a spus pentru ce te cheamă? Te rog să-ţi aminteşti foarte exact. De răspunsul acesta depinde, poate, elucidarea cazului.

— Nici un cuvânt. Nici o silabă. Dar, să vă spun drept, nici n-am insistat. Credeţi că bănuia ceva?

Doctorul Tudor nu răspunse. Nici nu ştia ce să răspundă. Firele acelea pestriţe, care nu-şi găseau axul, i se păreau şi mai multe şi mai încâlcite.

— Ai putea să-ţi aminteşti ce ai discutat cu el la ora nouă şi cincisprezece minute? Mi se pare că eşti ultimul om care ai vorbit cu el, cu excepţia asasinului.

Inginerul Popa nu trebui să se gândească prea multă vreme.

— Mi-a spus că-i pare foarte bine că am venit şi că o să mă cheme el pe la douăsprezece. Să mă culc dacă sunt obosit. Şi să nu-l deranjez până atunci, pentru că are treabă. Cam aşa ceva. Apoi: „Ura! Ura!” şi m-am dus la culcare. Cine ştia ce o să se întâmple?! Aş fi stat în faţa uşii lui ca un cerber şi l-aş fi sfâşiat cu dinţii pe criminal. Şi acum aş fi în stare.

— Cum ţi s-a părut starea lui la ultima întâlnire? Era mai liniştit, sau mai agitat?

— Să vă spun drept, n-am observat. Poate ceva mai liniştit. M-a luat cu foarte bine. Mi s-a părut chiar mai îndrăzneţ. Acum mă gândesc, amintindu-mi că mi-a cerut să nu-l deranjez. Asta nu mai era o rugăminte, ci un fel de condiţie…

Observaţia, sesizată şi azvârlită cu atâta dezinvoltură de inginerul Popa, i se păru doctorului Tudor demnă de reţinut.

— Întradevăr! recunoscu acesta. Da… Şi acum te-aş mai ruga ceva. Vorbeşte-mi despre momentele care au precedat şi au urmat detunăturii. Când mai exact dacă se poate.

— Momentele care au precedat? se întrebă inginerul Popa. Să vă spun drept, habar n-am. Cred că n-au trecut nici cinci minute de când am pus pijamaua pe mine şi am şi dispărut din lumea viilor. Eram frânt de oboseală. Am căzut ca un butuc. Şi deodată aud ca prin vis o detunătură. Nici nu ştiu ceam făcut în primele secunde. Atât doar, că am sărit din pat. Nu mi-am dat seama unde mă aflu la început. Nici comutatorul nu l-am găsit. Orbecăiam prin întuneric. M-am împiedicat de un scaun, apoi de altul şi iar am căzut cât eram de lung. M-a trezit durerea. Am încercat să mă orientez. Am zărit lumina lunii prin fereastră. Am tras perdelele, am deschis fereastra, s-a mai luminat puţintel camera. Apoi, ca împins de ceva nevăzut, am alergat spre uşă. Am aprins şi lumina. În hol am văzut trei cucoane înspăimântate şi una dintre ele atât de frumoasă, că mi se părea că visez. „Exemplarul” de la cabană. Am spus ceva – nu-mi mai aduc aminte – şi ele mi-au arătat camera aceea cu bucluc… Am încercat uşa, dar era încuiată…

— Înainte de a ieşi în hol ai deschis fereastra, accentuă doctorul Tudor. Urmează o întrebare capitală. Ai văzut pe cineva, ai simţit vreo mişcare în grădină sau în pădure? Pentru că asasinul a părăsit camera sărind pe fereastră, iar fereastra de la camera dumitale se deschide exact spre regiunea prin care a fost obligat să treacă asasinul. Indiferent dacă a fugit în stânga sau în dreapta clădirii sau înainte spre pădure…

Inginerul Popa pricepu imediat cât de gravă e întrebarea, înghiţi de câteva ori în sec înainte de a răspunde.

— Eu ştiu cine m-a pus să mă duc la geam?! Dar era singura rază de lumină pe care o vedeam în camera aceea necunoscută… M-am uitat pe fereastră, dar nu cred să fi scos capul. Am zărit copaci, poate

că şi umbre, mai ştiu eu ce-am văzut şi ce-am auzit?! Oameni şi zgomote?… Nu-mi amintesc. Eram prea buimac. După două ore de somn, sculat de o detunătură, nu puteam să mă trezesc imediat. În faţa ochilor n-am văzut nimic alarmant. Ce era în dreapta sau în stânga?… Asta nu pot să ştiu. Nici n-am rămas prea multă vreme la geam. O secundă, două… L-am deschis mai mult ca să pătrundă lumina…

— E curios că un sportiv ca dumneata doarme cu ferestrele închise într-o noapte nu prea friguroasă…

Inginerul Popa se fâstâci o clipă.

— De fapt, dorm cu ferestrele deschise. Chiar m-am certat la hotel, din cauza asta, cu colegul de cameră. Dar aici m-a răzbit atât de tare somnul, că era cât p-aci să renunţ să îmbrac pijamaua. Nici duş n-am făcut, deşi ar fi fost cazul. Mi-a trecut mie prin cap să deschid geamul, dar până să mă hotărăsc m-a cuprins somnul.

— Păcat! spuse sec doctorul Tudor.

— Mare păcat! relansă inginerul Popa. Dacă ar fi fost geamul deschis şi dacă întradevăr asasinul a fugit pe fereastră – cine ştie? – poate că aş fi pus laba pe el. Eu nu-mi pierd prea repede firea, nu mă sperii de un pistol de damă. Am făcut război şi mi-au vâjâit pe la ureche mii şi mii de gloanţe. Şi… L-aş fi înhăţat cu pistol cu tot…

Ion Roman, care apăruse de mai multă vreme lângă măsuţa rotundă cu telefon şi ascultase tot timpul, notându-şi din când în când în carnet, vru să pună o întrebare, dar doctorul Tudor îl opri cu un gest scurt. Întrebă acesta din urmă, dar altceva decât sperase Roman:

— Ce ţi-ai închipuit că s-a petrecut în camera numărul trei când ţi s-a spus că acolo a răsunat împuşcătura?

— M-am gândit că…

— La crimă, sau la sinucidere? forţă brusc răspunsul Tudor.

— Nu ştiu… Nu-mi amintesc… Mi-am închipuit o mare aiureală şi m-am repezit spre uşă. Cred că nu m-am gândit nici la crimă, nici la sinucidere… Nu m-am gândit la ceva anume, ci la o chestie sângeroasă…

Doctorul Tudor pregătea o nouă serie de întrebări.

— Când ai descoperit calibrul armei? Cum?

— După gaura din frunte… Era prea mică pentru un pistol de război. Un Parabellum, sau un Bereta, sau un…

— Ce calibru are arma?

— Cred că e un 6,35 de damă, sau un Walter de 7,65… Ştiu eu dacă e 7,65? Ar fi făcut o gaură mai mare. Precis 6,35!

— De ce te-ai oprit în faţa ferestrei?

— Când? Întrebă inginerul Popa nedumerit. Când m-am oprit?

— După ce ai ieşit din hol… Înainte de a veni avocatul Ştefan Barbu după dumneata.

— Aaaa! îşi aminti inginerul. Tocmai îmi făceam planul cum să sar

mai uşor, dar l-am auzit pe domn' Brelan răcnind la mine. M-am oprit fără voia mea. Are un fel de a vorbi care te convinge…

— Cine e acest domn' Brelan? întrebă Ion Roman.

— Nu i-aţi aflat încă porecla?… Aşa i se spune pe la hotel. În fiecare seară joacă pocher şi are el o teorie a brelanului. Zice că brelanul e singura carte cu care se poate câştiga la pocher. Numai că a pierdut cu un brelan de aşi, acum câteva seri, la o chintă de Brăila, vreo cinci mii de lei. O seară mai târziu a pierdut iar vreo cinci mii de lei, tot cu nişte brelanuri…

— Avocatul Ştefan Barbu? întrebă Ion Roman fără să-şi ascundă uimirea.

— Chiar el! În carne şi oase şi cu favoriţii albi. Zece mii de lei în două seri şi tot mai crede în teoria brelanului!

— Bani gheaţă, sau promisiuni? insistă Ion Roman.

— Şi una şi alta, răspunse inginerul Popa. Bani gheaţă pentru că se joacă pe cuvânt de onoare în cercul dumnealor. Datoriile trebuie să se plătească în douăzeci şi patru de ore. Aşa că s-a prezentat a doua zi, seara, după întâlnirea dintre brelanul de aşi şi scofâlcita aia de Brăila, cu cinci mii de lei număraţi. Toată Cleopatra ştie istoria asta. Cinci ore mai târziu, ajunsese iar la cinci mii de lei datorie. Un brelan pe oră şi s-a dus mia…

— Şi-a plătit şi ultima datorie? întrebă doctorul Tudor.

— Se pare că nu… Dar cică nu şi-ar fi pierdut cuvântul de onoare. Când a achitat prima datorie a pus condiţia că dacă mai ajunge la o asemenea sumă – el sau altcineva – să se mărească răgazul. Câte o mie în douăzeci şi patru de ore, sau totul o dată. Trei mii după trei zile, cinci mii după cinci zile şi aşa mai departe…

— Te-ai introdus şi dumneata în cercul lor, acolo la Cleopatra? întrebă doctorul Tudor.

Inginerul Popa se încruntă, apoi mişcă nervos din degete, întrebă fără să-şi ascundă iritarea:

— Ce legătură are povestea asta cu moartea lui Radu Şt. Emil? Treburile mele personale nu privesc pe nimeni…

Doctorul Tudor ridică din umeri. Părea că nu dă nici o atenţie poveştilor pe care le auzea, sau cel mult participase la ele din pură curiozitate. Atitudinea aceasta parcă-l jignea pe inginer. Se pomeni că vorbeşte fără voia lui:

— Am jucat de două ori, aplicând de fiecare dată teoria brelanului. Şi am fost nevoit să mă mut de la hotel la o pensiune mai convenabilă. Acum mă mulţumesc cu rolul de chibiţ… Chipurile, până ce îmi sosesc banii prin mandat telegrafic. Altminteri, cercul e închis. Foarte greu se pătrunde acolo. După ce dai un obol serios şi îţi controlează finanţele. Eu m-am lecuit destul de bine, dar chibiţez ca să prind şmecheria. Îl miros eu pe unul care trişează şi vreau să-l prind asupra faptului, ca

să-mi iau banii înapoi. Dacă nu mi-i dă îl fac bucăţele. Eu am muncit pe rupte pentru banii aceia, nu i-am câştigat ascunzând cărţi în mânecă.

— Ai jucat şi cu avocatul Ştefan Barbu? întrebă Ion Roman.

— N-am jucat cu el, dar ne-am întâlnit de câteva ori. Chiar în serile în care a pierdut câte cinci mii de lei. S-ar părea că eu sunt cel care-i aduce ghinion.

— Te-a recunoscut din prima clipă când te-a văzut în pensiune? se interesă doctorul Tudor.

Inginerul nu prea se simţea în apele lui. Ceva nu-i convenea. Se cam foia în haine.

— Nu mai e o întrebare care se referă la treburile dumitale personale… insistă doctorul Tudor.

— Ştiu… răspunse inginerul. Dar totuşi e penibil. Şi nu văd cu ce v-ar ajuta. E… cum să vă spun?… Dumneavoastră nu aţi trăit printre pocherişti. Au şi ei nişte legi nescrise, un fel de cod, numit foarte pretenţios „codul onoarei”… În sfârşit. Nu pot să ştiu dacă avocatul Barbu m-a recunoscut din prima clipă. Asta o ştie el mai bine. Dar când a alergat după mine, după ce a răcnit şi m-am oprit în faţa ferestrei, mi-a spus un anumit lucru… Adică m-a rugat ceva… Da! Asta e! M-a rugat să nu vorbesc nimănui din pensiune despre isprăvile de la Cleopatra. M-a rugat aşa cum se roagă un copil mamei ca ea să nu-i spună tatei ce poznă a făcut. Să vă spun drept, am crezut că din cauza asta a alergat după mine; mai degrabă decât ca să mă oprească să sar pe fereastră. Rugămintea aceea, acolo, m-a… M-a aiurit. Când mi-a spus să-l urmez, m-am supus ca un miel. Pe urmă parcă a uitat, aşa cum uită la pocher festele pe care i le face brelanul… Dacă nu mi-ar fi făcut rugămintea aceea care m-a aiurit, cred că aş fi escaladat fereastra… Deşi poate e mai bine că n-am făcut-o…

— N-ai observat nici o urmă în faţa ferestrei? întrebă doctorul Tudor. Nici un semn care să fi arătat că a trecut cineva pe acolo?

— Nici nu m-am gândit să mă uit. Am văzut camera luminată şi am strigat de câteva ori. Şi, fiindcă nu-mi răspundea nimeni, m-am gândit să sar…

— Mulţumesc, îi spuse doctorul Tudor. Ne-ai dat informaţii preţioase. Te-aş ruga însă să nu te superi dacă vom mai apela, mai târziu, la dumneata.

— După câte înţeleg eu, remarcă inginerul, trebuie să rămân aici în pensiune, la dispoziţia dumneavoastră, până. Până la…

— Exact! îl întrerupse sec doctorul Tudor.

În câteva minute, doctorul Tudor îşi puse la curent colaboratorii cu ceea ce aflase de la inginerul Popa. Se strădui să nu omită nici un amănunt important, insistând mai ales asupra acelora care reconstituiau portretul victimei.

Erau toţi în camera numărul trei. Cadavrul fusese acoperit cu un cearşaf. Percheziţia, minuţioasă, nu lăsase nici o urmă în încăpere. Toate mobilele, toate lucrurile erau la locurile lor, deşi nu rămăsese necercetat nici un colţişor, nici un obiect. Doar pe masa din mijloc se aflau împrăştiate sute şi sute de coli de hârtie de scris şi de copiat. Fereastra fusese închisă, se trăsese şi draperia groasă, de catifea.

Văzând privirile şefului fixându-se asupra draperiei, Victor Marian se simţi obligat să dea explicaţii:

— Eu am închis-o… ca măsură de prevedere. Discutăm cu voce tare şi s-ar putea ca vorbele noastre să fie auzite. Ferestrele de alături sunt deschise. Şi în stânga şi în dreapta… Mai înainte de a o închide am cercetat însă cu lupa fiecare centimetru pătrat al pervazului. N-am găsit absolut nici o urmă, nici o rosătură, nici o julitură, nici o pată. E de necrezut. Cel care a sărit parcă nici nu a atins fereastra. La jumătatea distanţei dintre dalele de beton şi pervaz, adică la un metru de pământ, zidul iese în afară, pe o lăţime de două palme, oferind o adevărată treaptă. În condiţiile acestea, absolut oricine – şi un copil – ar putea să intre şi să iasă pe fereastră. Am controlat cu lanterna şi treapta asta, dar nici aici n-am găsit vreo urmă. Apoi am experimentat practic fuga asasinului pe fereastră… După ce i-am făcut semn ostaşului să se apropie pentru a mă feri de curioşi. Am folosit mai multe „stiluri", încercând să interpretez de fiecare dată rolul altei persoane. Unui individ de statura şi vârstă mea nu-i trebuie mai mult de două secunde, maximum trei, pentru a ajunge din mijlocul camerei afară, pe dalele de beton… Dacă se serveşte, bineînţeles, de muşchii braţelor. Procedând astfel, dacă are mâinile uscate şi curate nu lasă nici o urmă. Picioarele nici nu ating pervazul. Aceasta e categoria întâia şi pot intra în această categorie doctorul Luca, scriitorul Dumitreş, inginerul Popa, chiar şi domnişoara Liliana, dacă a fost întradevăr o gimnastă bună. Categoria a doua am stabilit-o ghidându-mă după proporţiile avocatului Ştefan Barbu, mai bine zis luând în consideraţie vârsta lui. Maximum patru secunde, servindu-se, bineînţeles, de treapta pe care o constituie zidul. Categoria a treia: proprietăreasa, Maria Nistor. Cam cinci secunde, dacă închidem ochii şi ne gândim numai la vârsta ei. Dacă ne uităm la ea cu ochii deschişi, între trei şi patru secunde. Categoria a patra: Carmen Stoian. Între patru şi şase secunde. Categoria a cincea: victima. Între şapte şi opt secunde… După calculele mele, oricare dintre locatarii acestei pensiuni – indiferent de vârstă şi sex – ar fi putut în maximum treizeci

de secunde să ajungă din mijlocul acestei camere – sărind pe fereastră, înconjurând clădirea şi intrând pe fereastră – la uşa celei mai îndepărtate camere, de pildă camera numărul şase. Deci, în maximum treizeci de secunde de la comiterea crimei ar fi ajuns în hol ieşind pe uşa camerei numărul şase. Şi am fost foarte larg în calcule. Am repartizat şapte secunde pentru părăsirea acestei camere; şapte secunde pentru escaladarea ferestrei la înapoiere, şaisprezece secunde pentru a ajunge – înconjurând clădirea – din faţa ferestrei numărul trei în faţa ferestrei numărul şase. În total, treizeci de secunde. Aceasta e limita maximă pentru o persoană din categoria a patra. Dacă, de pildă, Carmen Stoian ar fi locuit în camera numărul şase, în treizeci de secunde de la auzirea împuşcăturii ar fi putut plecând din camera aceasta pe fereastră să iasă în hol pe uşa camerei sale. Iar o persoană din categoria întâia, chiar domnişoara Liliana de pildă, ar putea face aceeaşi operaţie în maximum douăzeci de secunde… Dacă raportăm aceste date la condiţiile concrete, putem ajunge la următoarele rezultate: scriitorul Dumitreş, cel mai favorizat prin poziţia pe care o ocupă camera sa, ar putea să ajungă din mijlocul acestei încăperi în hol – sărind pe fereastră, escaladând propria-i fereastră, ieşind pe uşa camerei sale – în maximum zece secunde. Doctorul George Luca ar putea să ajungă de aici în baia din dreapta verandei, unde l-a surprins împuşcătura – sărind pe fereastră, alergând pe dale şi escaladând fereastra băii —, în maximum douăzeci de secunde. Inginerul Popa, în maximum cincisprezece secunde…

— Tocmai la el mă gândeam, spuse Ion Roman uitându-se la doctorul Tudor. Dumneavoastră credeţi în povestea lui cu somnul şi buimăceala?… El spune că a dormit cu fereastra închisă şi că a deschis-o doar la câteva secunde după ce a auzit împuşcătura… Putea foarte bine s-o deschidă şi cu câteva minute înainte a auzi împuşcătura. Cine a controlat ferestrele de la camera lui în momentul împuşcăturii? Şi chiar dacă ferestrele de la camera lui ar fi fost deschise, putea foarte bine să intre pe fereastra băii care ţine de camera lui… După spusele lui, ar fi ieşit în hol cam la cincisprezece sau douăzeci de secunde de la auzirea împuşcăturii… Deci avea timp berechet ca să ajungă de aici la el folosind ferestrele…

Doctorul Tudor arătă cu mâna spre Marian.

— Cred că dumnealui nu e de acord cu ipoteza dumitale. Ni s-au prezentat aici nişte calcule cu privire la posibilităţile *teoretice* ale unuia sau altuia dintre locatari, de a ajunge din camera aceasta în camera lor folosind nu holul, ci curtea. Minimum zece secunde, maximum treizeci de secunde. Raportând aceste date la condiţiile concrete, niciunul nu ne poate oferi un alibi solid. Oricare locatar poate fi asasinul prezumtiv. Dar…

Doctorul Tudor îl invită pe Marian să continue.

— Dar… intervine acest şifonier, se tângui Marian, care îmi cam anulează calculele. Şifonierul acesta blestemat, răscolit cu atâta cruzime şi după aceea închizându-i-se uşile. Cercetarea lui – aşa cum ne-a dovedit dezordinea pe care am găsit-o în interior – nu se mai calculează în secunde, ci în minute… Chiar dacă aş reduce-o la un minut sau la un timp absurd de treizeci de secunde – ceea ce pare o imposibilitate: absolut toţi locatarii au alibiuri serioase. Şi doctorul Luca – ultimul care a ieşit în hol, indiferent dacă ne-a minţit sau nu în povestea cu duşul – are un asemenea alibi. Mărturiile obţinute până acum dovedesc, că, întradevăr, n-a întârziat mai mult de treizeci de secunde… Chiar inginerul Popa, a cărui cameră se află mult mai aproape de cea a victimei…

— În privinţa inginerului, eu mai am ceva de adăugat, îl întrerupse Ion Roman pe Marian. El ne-a declarat că a fost căutat de Radu Emil şi invitat aici pentru a i se spune ceva important. De unde ştim noi că n-a provocat chiar el întâlnirea şi invitaţia? Cine poate controla? S-a discutat în doi, atât. Şi unul din cei doi a amuţit pentru vecie. Poate că s-au mai văzut şi înainte de ziua fatală; poate că au pus la cale ceva împreună; poate că au făcut schimb de secrete… de amintiri. Întâlnirea asta de la ora douăsprezece noaptea mi se pare tare enigmatică şi prea forţată…

— Întradevăr, încuviinţă doctorul Tudor.

— Se poate să aveţi dreptate, spuse Marian. Din fericire, sau din nefericire, cronometrul e foarte exact. Dacă suntem de acord că asasinul e autorul dezordinii din şifonier, niciunul din locatarii pensiunii, nici chiar inginerul Popa – repet – nu poate fi autorul crimei… Am calculat până mi-au ieşit ochii… Şi am ajuns la părerea că dezordinea putea fi provocată şi în alte condiţii… Dacă asasinul a cercetat şifonierul în absenţa victimei? Dacă autorul căutării e chiar victima? Dacă asasinul a făcut cercetarea în timp ce stătea de vorbă cu victima?… Ştiu! Ultimele două ipoteze sunt cam trase de păr. Prima, însă… Dacă am avea unele date am putea s-o luăm în consideraţie… Poate că după ora 9 şi 15, sau după 10 seara, Radu Emil a părăsit camera, pentru un timp oarecare. Asasinul îl pândea, a profitat de absenţa lui şi a făcut prima percheziţie. A găsit, sau n-a găsit atunci obiectul? Asta nu mai contează. Principalul e că a eliminat din câmpul cercetărilor şifonierul. Va căuta obiectul în altă parte, după crimă. În felul acesta s-ar explica de ce uşile şifonierului au fost închise. Ca să nu-şi dea seama Radu Emil, când se va întoarce, că a fost vizitat… Iar după crimă – fiind puţine locuri în care s-ar ascunde sau adăposti un obiect… În câteva secunde criminalul s-a văzut în posesia lui…

Victor Marian se uită la doctorul Tudor şi-l văzu în atitudinea lui caracteristică – ochii închişi, braţele încrucişate – momentelor de meditaţie care-i precedau raţionamentele grave.

— Ipoteza dumitale e foarte interesantă, spuse el. Dar pentru a fi luată în consideraţie trebuie să ştim precis dacă înainte de ora crimei Radu Emil a părăsit camera aceasta… Până vom afla acest lucru, cred că ar fi bine să luăm în consideraţie şi altă ipoteză, care pare mai apropiată de adevăr, dar care în schimb complică enorm cazul. S-ar putea ca dezordinea să nu aibă o legătură directă cu crima. Să fie o înscenare, cu scopul de a deruta cercetările… Trei factori mă determină să dau atenţie acestei ipoteze. În primul rând: timpul. Pentru a crea dezordinea pe care am văzut-o în şifonier ajung doar câteva secunde. O mână smulge hainele, cealaltă răscoleşte lenjeria, un picior răstoarnă valizele mari. Valiza mică putea foarte bine să fie deschisă. În alte câteva secunde – două, trei, patru – ambele mâini vor răscoli rafturile cu hârtii şi indigouri. Maşina va rămâne neatinsă – ceea ce s-a şi întâmplat, pentru că e un obiect greu, care poate face zgomot… Acţionând astfel, în cel mult zece-cincisprezece secunde de la comiterea crimei, de la auzirea pocnetului, asasinul va fi afară, în grădină, într-una din camere sau chiar în pădure… Pentru camere ne putem sluji de calculul făcut de dumneata… Asasinul va accepta riscul acestor secunde dacă ele, indicând o altă pistă decât cea reală, îl vor scoate din cauză… În al doilea rând: hainele. Căutarea unui obiect mic, aşa cum ar sugera dezordinea lăsată de asasin, face nefiresc gestul smulgerii hainelor de pe suport – cu tot cu cuiere – şi al aruncării lor alandala în interiorul şifonierului. Un asemenea obiect poate fi foarte lesne ascuns într-un buzunar. Deci, el trebuie căutat cu cea mai mare atenţie. Fiecare haină va fi luată în parte şi cercetată pe îndelete. Apoi poate fi aruncată oriunde, însă nu în interiorul şifonierului, lucru care i-ar îngreuia cercetările ulterioare. Mai degrabă în mijlocul camerei, unde haina nu va ascunde locuri pe care va trebui să le cerceteze mai târziu, în caz de eşec. Controlul hainelor ar dura însă minute întregi; ori, condiţiile crimei îl obligă pe asasin la grabă. De aceea cred că hainele au fost smulse şi aruncate cu o sigură mişcare, într-o secundă, două, nu în câteva minute… Chiar introdus în ipoteza dumitale, tovarăşe Marian, acest gest al smulgerii hainelor pare nefiresc. Criminalul nu se mai grăbea. Atunci, de ce a smuls hainele? Ca să-şi complice şi mai mult căutarea?… În al treilea rând: valizele mari. Nu au fost desfăcute şi în privinţa aceasta nu avem nici o îndoială. Atunci, de ce au fost răsturnate? Răsturnarea lor fără a fi deschise este un gest absolut inutil din partea unui individ care caută ceva. Iarăşi întreb: De ce au fost răsturnate? Şi găsesc o singură explicaţie posibilă: pentru a face şi mai evidentă dezordinea… Asasinul a procedat în mare grabă. În câteva secunde trebuia să întoarcă pe dos şifonierul, pentru a lăsa impresia că a căutat şi a găsit un anumit lucru, un anumit obiect (mobilul crimei!). A făcut tot ce i-a trecut atunci prin cap: a smuls hainele, a răvăşit lenjeria, a răscolit

hârtiile, a răsturnat valizele – toate acestea în câteva secunde. Dezordinea era gata. Ce-i mai rămânea de făcut? Să dispară cât mai repede din încăpere, să sară imediat pe fereastră. Cu toate acestea, n-a procedat aşa. A mai pierdut câteva clipe. Clipele în care a închis uşile şifonierului! De ce le-a închis? Gestul pare absurd, dement, neverosimil. De ce a închis uşile şifonierului după ce pregătise – anume pentru a fi văzută – dezordinea?… După un asasinat comis prin împuşcare – pocnetul e un semnal de alarmă, mai ales într-o pensiune cu atâţia locatari – asasinul va face tot ce poate ca să ajungă într-un timp cât mai scurt la o distanţă cât mai mare de victimă. Nu-i va trece prin cap să închidă uşile şifonierului. A găsit ceea ce căuta? Va fugi imediat… Atunci, de ce a închis uşile?… Dacă am descoperi semnificaţia acestui gest…!

— Poate că a fost un gest reflex, încercă Ion Roman o explicaţie, prima care-i veni în minte.

— Nu cred, spuse doctorul Tudor. Eu aş înclina spre altă explicaţie. Gestul a fost făcut cu mult înainte de comiterea crimei. Şi el nu se potriveşte ipotezei dumitale, tovarăşe Marian. Eu cred că gestul a fost făcut în momentul sau în momentele când asasinatul era premeditat… Criminalul şi-a dat seama că după ce va ucide – între împuşcătură şi dispariţia lui pe fereastră – va trebui să folosească la maximum secundele care-i stăteau la dispoziţie. X secunde pentru a răvăşi şifonierul, Y secunde pentru a încuia uşa şi cu cheia obişnuită, 2 secunde pentru drumul de la uşă la fereastră. Nu pot preciza acum ordinea necunoscutelor. Poate că mai întâi a încuiat uşa… Deci timpul era planificat foarte riguros. Dar făcând această planificare, premeditând cu meticulozitate atentatul, criminalul a descoperit că în acele secunde (X) rezervate răvăşirii şifonierului s-ar putea să nu creeze o impresie netă de dezordine. Oare acest lucru – s-a gândit el – nu ar dovedi că dezordinea e o simplă înscenare? Că ea a fost organizată doar în câteva secunde? Cu timpul, însă, nu se putea juca. Orice secundă în plus îi putea fi fatală. Atunci, cum să-i convingă el pe cei care vor cerceta camera – şi în speţă şifonierul – că dezordinea nu e o înscenare, sau să-i facă să creadă – aşa cum s-a văzut în ipoteza dumitale, tovarăşe Marian – că a fost cercetat înainte de comiterea crimei? Dar să facă aceasta fără să adauge prea multe secunde X-lui planificat. Şi e posibil ca într-o clipă de inspiraţie să-i fi venit ideea închiderii uşilor, operaţie care necesita doar o secundă, două cel mult. Ce urma să demonstreze – după concepţia lui – acest gest? Că nu a răvăşit şifonierul sub presiunea timpului şi că întradevăr a căutat ceva acolo şi a găsit ceea ce căuta. De aceea, foarte mulţumit, a închis uşile şifonierului – înainte sau după ce a băgat obiectul în buzunar – şi abia apoi a părăsit camera. Prin urmare, dezordinea nu e o înscenare, prin urmare a găsit ceea ce căuta. Cu ideea aceasta prindea doi iepuri

deodată… În sfârşit, astfel dădea aparenţa unei crime care are drept mobil jaful… Eu cred însă altceva. Ne aflăm în faţa unei crime foarte minuţios premeditate. Toate gesturile asasinului – cele descoperite până acum – dovedesc acest lucru. Insistenţa lui de a crea aparenţa unei crime banale demonstrează tocmai premeditarea crimei. Care poate fi mobilul acestui asasinat atât de bine gândit? Jaful?… Pare puţin probabil, pentru că asasinul, îndreptându-ne atenţia asupra acestui mobil, se simte salvat… Ura? Răzbunarea? Teama? Atunci, de ce toată această înscenare? De ce şi-a ales pistolul drept armă a crimei? De ce nu otrava, care produce chinuri? De ce nu mâinile, care simt moartea victimei? Care poate fi mobilul?… Iată la ce complicaţii ne poate duce ipoteza aceasta a înscenării…!

Doctorul Tudor făcu un gest de apărare când îi văzu pe ceilalţi gata să-şi spună părerile.

— Să ne gândim mai cu zgârcenie la ipoteze, cel puţin în clipa asta. Timpul ne grăbeşte, iar cercul în care se plimbă liber asasinul e încă nedefinit, dimensiunile lui rămân necunoscute. Trebuie să-l trasăm cu precizie şi lucrul acesta nu se poate face decât cu date concrete. Să începem cu rezultatul percheziţiei care s-a întreprins în camera asta. Tovarăşe Marian…

Victor Marian se supuse imediat invitaţiei.

— În şifonier am găsit patru costume de haine, două jachete de lână, o manta de ploaie, un pardesiu, un palton şi o haină de vânt. Multe cămăşi, tricouri, pijamale. Două perechi de pantofi, o pereche de ghete şi una de bocanci. Calitatea tuturor acestor lucruri e de mâna întâi. Nu foarte fină sau de import; croiala nu e extravagantă, ci sobră. În orice caz, o garderobă bine pusă la punct. Ceea ce, într-un fel, m-a surprins… Pentru că actele de identitate şi celelalte hârtii pe care le-am găsit ar indica o existenţă, un nivel de existenţă mediu, poate chiar sub media generală. Numele victimei e întradevăr Radu Emil. Buletinul de identitate autentifică cele spuse de inginerul Popa. S-a născut la Iaşi în anul 1912, numele tatălui: Ştefan, al mamei: Maria. Livretul militar îl scuteşte de armată ca reformat, din cauza staturii şi debilităţii. Profesiunea e incertă, pe buletinul de identitate e trecut fără profesiune. Este însă membru al sindicatului Rapid, cu cotizaţiile la zi…

— Rapid? încercă să-şi amintească Ion Roman. Da, da. E vorba de sindicatul care cuprinde pe funcţionarii din birourile, asociaţiile şi cooperativele de copiat acte. Adică pe dactilografe, fiindcă majoritatea membrilor sunt femei.

— Hârtiile pe care le-am găsit în portofel sau în buzunarul unor haine – continuă Victor Marian – confirmă acest lucru. Maşina de scris din şifonier era marca Erika Naumann şi seria ei corespunde aceleia de pe autorizaţia de funcţionare. Autorizaţia se referă şi la o altă maşină

de scris – tot proprietatea lui – semiportativă, tip Continental. Am adunat vreo şaptesprezece chitanţe eliberate de diferite birouri de copiat acte, prin care victima recunoaşte că a primit diverse sume de bani pentru diverse lucrări. Suma totală e de aproximativ cinci mii de lei. Între prima şi ultima chitanţă e o perioadă de timp de un an şi jumătate. Am găsit de asemenea o adresă, trimisă de editura Cartea, prin care… Dar mai bine să v-o citesc… „Domnului Emil Radu, strada Plopilor, numărul 24, Bucureşti. Prin prezenta vă facem cunoscut că, în urma recalculărilor făcute de serviciul nostru de contabilitate, la cererea dumneavoastră şi pe baza avizului favorabil al conducerii editurii şi al comitetului sindical, s-a constatat că numărul de semne pe care-l conţine o pagină dactilografiată la maşina dumneavoastră e superior cu 450 de semne în raport cu pagina tip 2 încadrată la tariful B 6, pe baza căruia aţi fost remunerat până acum. Ca urmare a acestei constatări, verificată de serviciul de control şi tarife, editura vă datorează pentru lucrările de dactilografiere făcute de dumneavoastră următoarele sume de bani: Pentru romanul *Citadela* de A. J. Cronin – suma de lei 240; pentru cartea de călătorii a căpitanului Cook – suma de lei 265; pentru romanul *Zbucium* de Al. Dumitreş – suma de lei 185; pentru romanul *Viaţa învinge* de Ion Pascu – suma de lei 215; pentru romanul de aventuri *La sud de Nairobi* de Vlad Muşatescu – suma de lei 160. În total: 1065 lei. Totodată vă anunţăm că am primit în bune condiţiuni ultima lucrare pe care v-a încredinţat-o editura noastră, *Istoria Revoluţiei Franceze* (1 + 3 copii) şi vă mulţumim pentru calitatea ireproşabilă a dactilografierii. Recepţia lucrării fiind planificată pentru trimestrul IV al acestui an, nu vă putem face plata integral, dar vă putem sta la dispoziţie cu o a doua rată, de 400 de lei. Cu cele mai vii mulţumiri… Şeful serviciului de contabilitate (indescifrabil), Şeful serviciului de control şi tarife… Ion Popişteanu…” Adresa poartă ştampila editurii…

Victor Marian făcu o pauză, de care profită imediat Ion Roman:

— În aproape doi ani de zile, şase mii cinci sute de lei… Dacă ar mai fi câştigat şi alţi bani, cred că ar fi avut chitanţele la el. Prea puţin pentru nivelul lui de existenţă…

— Nu e o regulă ca un dactilograf să scrie numai pentru edituri sau birouri de copiat acte, ripostă Victor Marian. Nimeni nu-l împiedică să primească şi lucrări particulare. Iar acestea se plătesc mult mai avantajos… După felul cum îi apreciază editura calitatea dactilografierii, nu se poate să nu fi primit şi lucrări particulare – de la traducători, de la scriitori sau de la alte persoane… Eu nu cred că la suma asta, pe care ne-o dovedesc actele, se reduce câştigul lui în doi ani de zile. Eu aş face un alt calcul. Radu Emil putea să scrie cel puţin patruzeci de pagini pe zi. Şi într-un an de zile, cel puţin şase luni le-aş socoti pline. Deci o sută optzeci de zile. Înmulţit cu patruzeci…

Minimum zece mii de lei într-un an. Adică un salariu mediu, lunar, de o mie de lei. Ceea ce, pentru o singură persoană…

— Şi în cazul acesta – interveni doctorul Tudor – observaţia tovarăşului Ion Roman rămâne în picioare. Doar dacă ni l-am închipui scriind la maşină cincizeci de pagini pe zi şi lucrând fără întrerupere un an întreg – lucru care mi se pare absolut cu neputinţă – s-ar putea explica, deşi greu, nivelul la care trăieşte… Dar mai bine continuă.

— Exact! spuse Victor Marian. Am mai găsit printre hârtii copia unei cereri către Ministerul Sănătăţii, prin care solicită să i se elibereze, contra cost, o anumită cantitate de streptomicină şi… (vocea lui deveni mai gravă) anumite medicamente pentru a-şi trata neurastenia. Din păcate, nu putem şti nici denumirea medicamentelor, nici cantităţile cerute. Singurul amănunt pe care ni-l dă cererea este acesta: „… alăturez, în sprijinul cererii, două certificate medicale eliberate de Spitalul T. B. C. şi chirurgie osoasă Foişor şi de Spitalul Central de boli nervoase…” Ceea ce înseamnă că fusese, întradevăr, un efort mare şi de durată…

— Care e data cererii? întrebă doctorul Tudor.

— Patru septembrie! răspunse Marian. Exact cu o lună în urmă.

Ion Roman îşi duse, emoţionat, mâna la ochi.

— Nu pot să rămân calm şi indiferent… Mă gândesc la infirmitatea şi la necazurile lui… Vă rog să mă iertaţi… Dar încă nu pot să pricep de ce a fost ucis omuleţul acesta…

Doctorul Tudor îi făcu semn lui Marian să continue.

— De aceea, trebuie să ne grăbim! Şi te rog, cât mai scurt! Fără să omiţi însă amănunte importante.

Marian se duse spre marginea patului pe care se afla victima. Deschise o noptieră, în care se vedea o sticlă de coniac Segarcea, nedesfăcută şi alături un tirbuşon. Din sertarul aceleiaşi noptiere scoase apoi un carneţel, nu prea gros.

— E un clasor cu timbre, cum ne făceam şi noi la şcoală. Probabil o amintire, pentru că timbrele sunt banale, fără nici o valoare. Doar câteva ar putea fi vândute cu zece-douăzeci de lei. Am fost un filatelist pasionat în tinereţe, ba chiar şi astăzi mai vizitez expoziţiile, aşa că puteţi avea încredere în mine… Exact tipul de carnet, de clasor, pe care-l făceam în liceu, în clasele inferioare. Împărţeam pagina în trei dreptunghiuri, puneam lipici pe marginile ei şi pe cele două linii despărţitoare, apoi presam pagina de deasupra. După ce se lipea bine, tăiam compartimente pentru colecţiile noastre de timbre. Erau zile când un astfel de clasor se obţinea pentru o prăjitură. Fiecare credea că face o afacere…

Doctorul Tudor luă clasorul în mâna. Paginile lui – roase, îngălbenite – autentificau vechimea. Aproape toate timbrele erau indigene şi aproape toate datau din anii 1925-1926.

— Da… spuse el. Trebuie să fie o amintire din vremea când colecţiona timbre. Avea 13 sau 14 ani… De ce l-o fi adus cu el aici, la pensiune?… Altceva, tovarăşe Marian?

— Lucrul cel mai important l-am lăsat pentru la urmă, răspunse cel întrebat. Am găsit în compartimentul din stânga al şifonierului, într-un ziar vechi care acoperea raftul pentru încălţăminte, două pagini scrise la maşină, însoţite de copiile lor. Paginile au fost fără îndoială ascunse acolo, pentru că nu erau sub ziar, ci în interiorul ziarului, iar ziarul era în aşa fel dispus deasupra raftului, că pentru a-l cerceta trebuiau mai întâi scoase afară obiectele, adică ghetele, pantofii, bocancii. Starea ziarului: murdar, rupt, vechi, îl transformă într-o ascunzătoare ideală pentru câteva coli de hârtie. În capul primei pagini e trecută cifra 132, în capul celei de-a doua – cifra 133, deci e vorba de paginile 132 şi 133 dintr-o carte. Daţi-mi voie să vi le citesc în întregime: „Mituş Rădel sosise la vila Crinul alb într-o zi frumoasă de toamnă. Era atât de slab şi de palid, încât aerul puternic de munte îl ameţise. Paşii lui erau aceia ai unui halucinat. Gândurile i se încâlceau, iar fierbinţeala îi înroşise obrajii. Era speriat ca un pui de vrabie care e nevoit să iasă din cuib pentru prima dată. Zburase de multe ori până atunci, dar mereu purtat numai de aripile fanteziei. Rămăsese mereu în cuib, înconjurându-se cu o ţesătură de vise. Doar pentru a ciuguli hrana de toate zilele, pentru a-şi menţine făptura debilă, bolnavă, mutilată, scotea uneori capul din cuib. Oamenii îl înspăimântau. Şi nimeni nu ştia că-i iubeşte mai mult decât florile cu care-şi înconjura făptura diformă. Nimeni, nimeni, în afară de un singur om… Ştia că privirea cu care-l întâmpinase Arista Miron, la sosire, era aruncată unui cerşetor, unui nevoiaş. Spaima îl încolţi şi mai tare. Îşi aminti întâlnirea cu Pătru Poiană, în faţa gării. Poiană, cu mutra lui de mops. Simţea un gust amar în gură. Atâtea amintiri crude îl răscoleau! Dacă ar fi fost capabil de ură, l-ar fi urât. De ce-i ieşise în cale cu cortegiul acela jalnic de amintiri?

Câteva zile, Mituş se feri de oameni, dar ei îl observau pe ascuns. Alţii chiar direct, ca pe-un monstru. Printre aceştia din urmă era probabil şi Alina Ialomir şi cât ar fi vrut ca măcar ea să-l vadă altfel! Se întâlnise pentru prima dată cu reprezentarea vie a zeiţelor antice din cartea de istorie şi din închipuirile lui infantile. Când o vedea pe fereastră tremura, parcă îl strangula cineva. Dar n-o privea numai el cu aceleaşi flăcări în ochi. Mai era şi Gelu Corega, ca o umbră în urma ei, ca un spadasin gata să provoace orice rival. Şi Nicola Negură îi admira din depărtare silueta mlădioasă şi mersul ca de căprioară. Privirile lui erau însă resemnate. Ştia, era convins, că îi lipsea puterea de a o cuceri. Toate fiinţele din vilă erau ca nişte puncte pe un cerc şi din aceste puncte plecau raze spre centru cercului, unde trona ca o zeiţă Alina. Nici Faust Breban, care îşi cheltuia ultimele puteri în nopţi

de fum şi de emoţii absurde, nu scăpase de mirajul zeiţei. Dar el ar fi vrut-o de aur, ca s-o aşeze triumfător pe masa norocului, mai ales când mâinile lui răscoleau buzunare goale. Nici Corina Manteş, ascunsă după perdea, nu-şi lua ochii de la zeiţă când o vedea în grădină admirată, ca în rugăciune, de cei trei bărbaţi, pe care ar fi vrut să-i smulgă din paralizia lor statuară. Ce clocot purta Corina în suflet!… Dar se putea asemăna oare clocotul ei cu acela al micului Mituş? Lui îi fierbeau toate gândurile, toate oasele, toate amintirile. Îşi pipăia uneori trupul şi atunci lacrimile îi chinuiau cu jăratic obrajii. El ar fi avut puteri să cucerească zeiţa. Dar gândurile acestea nu trebuia să le cunoască nimeni, absolut nimeni, să rămână numai ale lui, pentru a putea totuşi supravieţui. Cumplită era tristeţea lui! Pentru că, oricât s-ar fi ascuns, era cineva care-i cunoştea toate fibrele şi ele răsunau ca nişte strune în mâinile acestei fiinţe.

Zilele treceau şi Alina îşi purta mai departe hlamida imperială în castelul cu nume de floare. Nicola Negură renunţase la gândul că ar putea să se încoroneze cu strălucirile zeiţei. Îşi petrecea nopţile ucigând hârtia şi – da, acesta e adevărul!

— Pentru aşi confecţiona şi el o statuie împrăştiind oamenilor cărţi frumoase. Va înţelege repede că s-a logodit cu o iluzie… Şi Faust Breban îşi calculase posibilităţile. Se mulţumea cu ideea visului. Poate că într-o noapte, după ce va trăi o fericire intensă la masa rotundă, înapoindu-se acasă, va întâlni zeiţa aşteptându-l docilă şi rugătoare. Gânduri scurte de fulger. Celelalte gânduri gravitau în jurul mesei de joc. Ce boală gravă şi stupidă! Poate că era mai infirm decât micul Mituş. Spre câte acte disperate nu-l putea împinge boala! Şi Pătru Poiană ajunsese, odată, de mult, din cauza ei, pe marginea prăpăstiei… Gelu Corega se apropiase de centrul cercului. Atitudinea lui tenace, dură, hotărâtă, crease o Sahară în jurul Alinei. Oare se apropia ziua triumfului?… Corina Manteş nu mai îmbrăţişa perdeaua. Probabil că nu mai avea foc în priviri. Uneori se uita lung, mai ales noaptea, după micul Mituş. Iar când îl privea din apropiere, expresia ei devenea posesivă. Probabil că nu iubise niciodată un bărbat, ci îşi dăruise toată dragostea unor jivine de cameră. De aceea strânsese cu atâta patimă la piept un căţeluş pierdut pe şosea. Cât s-a chinuit proprietarul până i l-a smuls din mână!… Şi Alina şi Arista îl vizitau pe micul Mituş, însă niciodată împreună. Parcă se fereau una de alta. Amândouă îi aduceau căldură şi duioşie. Dar el tremura numai când o vedea pe Alina. La Arista se uita ca la o mamă… Câtă gingăşie aveau cuvintele Alinei! Şi cât aur curgea din părul ei! Ar fi trebuit să se întâlnească în altă lume cu ea, într-o lume în care sufletele nu au îmbrăcămintea aceasta cotidiană, ţesută din celule, fibre, vene şi oase… O poezie uitată răsuna din depărtări:

M-aş dărui viorilor şi lunii
şi vântului: în strune să mă-mpartă.
Şi-aş vrea arcuşuri repezi ca lăstunii
Şi lumea-n degetele mele ca o hartă.

Aş povesti oceanelor în şoapte
Şi-aş transpira cu palma pe Sahare.
De-aş întâlni un zgribulit în noapte,
L-aş înveli cu degetul cel mare.

N-am altceva decât aceste visuri.
Puterile mi-s ca un vânt de munte
Care-a uitat să iasă din abisuri.
Iar voi dormi cu un atlas pe frunte…

Sărmanul Mituş! N-ar fi trebuit să vină la Crinul alb. N-ar fi întâlnit-o pe Alina şi nici n-ar fi trăit atâtea dureri noi, necunoscute."

Presimţind că doctorul Tudor vrea să recitească paginile, Marian i le întinse imediat ce termină lectura. Apoi se retrase spre uşă, însoţit de Ion Roman. Se opriră amândoi lângă şifonier. Marian arătă în tăcere locul unde găsise cele două pagini scrise la maşină.

— Sărmanul Mituş! spuse el. Dacă n-ar fi venit la Trandafirul alb n-ar fi scăpat numai de atâtea dureri noi, necunoscute.

— Din păcate, a scăpat de ele, şopti Ion Roman. Eu mă gândesc mai degrabă la ucigaşul hârtiei şi cred că am făcut o greşeală ignorându-l. Nu-mi închipui eu că observaţiile lui s-au redus la cele câteva rânduri de pe paginile citite. Poate că la ora asta el deja ştie cine este asasinul, sau măcar îl bănuieşte, pe baza unor fapte pe care noi nu le posedăm. Trebuie să se fi ataşat foarte mult de micul Emil. Atâta căldură, atâta simpatie şi înţelegere pentru el!

Marian clătină din cap.

— Şi pe mine m-au impresionat portretul pe care i-l face în acele două pagini şi fineţea observaţiilor şi trăsăturile precise cu care îi zugrăveşte pe ceilalţi. Chiar şi modul în care îşi descrie propria persoană. Când spune că îşi confecţionează „o statuie dăruind oamenilor cărţi frumoase… Dar de fapt s-a logodit cu o iluzie"… Nu ştiu de ce e atât de modest şi de neîncrezător în viitor. Aţi citit vreo carte scrisă de Al. Dumitreş?

— Nu, răspunse Ion Roman. Din păcate, nu prea sunt la curent cu literatura. Copiii mei însă au citit şi e unul din scriitorii lor preferaţi. Îmi spuneau că ar vrea să se întâlnească şi să discute cu el. Să-i ceară autografe, fotografii. Nu ştiam că e chiar atât de popular… Poezia mi-a plăcut foarte mult. Trei strofe şi…

— Poezia… îl întrerupse Marian. Cred că am mai citit undeva poezia asta. În mod sigur am citit-o…

Doctorul Tudor terminase lectura celor două pagini. Ion Roman se apropie de el şi-l întrebă deschis:

— Nu credeţi că am făcut o greşeală ignorându-l pe scriitorul Dumitreş? Mă gândesc la observaţiile lui…

— Trebuie mai întâi să deosebim adevărul de fantezie, răspunse doctorul Tudor. Nu putem şti în ce măsură Dumitreş e obiectiv.

— Acolo unde vorbeşte despre dânsul nu pare prea fantezist, interveni Marian. Într-o singură frază a surprins dilema scriitorului. Probabil pentru că pe sine se cunoaşte mai bine decât pe alţii. Totuşi, nu putem trece cu vederea peste celelalte observaţii.

— Portretul micului Emil e întradevăr impresionant, spuse doctorul Tudor. Şi se potriveşte ca două picături de apă cu fotografia făcută de profesoara Nistor. Ba chiar şi cu cea făcută de inginerul Traian Popa. Ai citit vreo carte de-a lui Dumitreş?

— Am citit un singur roman, răspunse Victor Marian. Romanul *Zbucium*. Mi se pare, primul sau al doilea. După câte ştiu eu, a publicat vreo trei romane până acum… Exact! Îmi amintesc! Poezia asta am citito în romanul Zbucium. Nu ştiam de unde îmi este cunoscută.

Doctorul Tudor căută un pasaj pe una din paginile dactilografiate şi după ce-l găsi începu să citească:

— „… O poezie uitată răsuna din depărtări…” S-a gândit probabil că i se potriveşte micului Emil.

— Şi mie mi se pare emoţionant portretul micului Emil, spuse Ion Roman. Şi numele pe care l-a ales: Mituş. Parcă îl face şi mai mic. Trebuie să se fi legat foarte mult de el.

— Da… Încuviinţă doctorul Tudor cu un glas încărcat de duioşie. Şi ce impresie ţi-a lăsat cartea, tovarăşe Marian?

Cel întrebat nu făcuse altceva decât să-şi adune amintirile vechi. Efortul său, din păcate, nu-l dusese la rezultatul pe care şi l-ar fi dorit.

— Îmi amintesc foarte vag câteva scene, numele eroului principal, pentru că suna ciudat: Darie Smult, dar mai mult decât toate îmi amintesc starea cu care am rămas după terminarea lecturii. O stare de duioşie, de reverie. Parcă îmi era teamă că un adevăr se va transforma în fantasmă. Nu era o carte grea, dură, obiectivă, ci mai degrabă una plină de romantism şi de gingăşii. Şi, după câte am auzit, cam astfel e caracterizat şi de ceilalţi cititori. Scriitorul Al. Dumitreş e ceea ce se numeşte un scriitor la modă şi place cu predilecţie tineretului. Cărţile lui au constituit un succes de public… Nu credeţi că ar fi trebuit să colaborăm, într-un fel sau altul, cu el?

— Nu ştiu, răspunse doctorul Tudor. Mai întâi era necesar să ne orientăm noi, să culegem măcar datele problemei… Ca să nu cădem sub influenţa literaturii. Începând de acum, însă, trebuie să-i cerem sprijinul. Ar fi păcat să nu folosim un om care-şi ţine în permanenţă antenele deschise…

— Şi care îl iubea atât de mult pe micul Emil, pe acest nefericit Mituş, adăugă Ion Roman.

— În privinţa asta, trebuie să fim mai atenţi, spuse doctorul Tudor. Dragostea de multe ori orbeşte şi te determină să interpretezi foarte subiectiv evenimentele şi oamenii… Se ridică însă câteva întrebări, la care încă nu putem să răspundem. Cum au ajuns aceste pagini la Emil Radu? De ce micul Emil le-a ascuns atât de bine? Cum de n-a observat scriitorul Dumitreş lipsa lor?

— La primele două s-ar putea răspunde, îndrăzni Victor Marian. Au ajuns aici pentru că au fost copiate. Şi s-au ascuns pentru că era vorba chiar de cel care le copiase, de micul Emil, în aceste pagini. Mituş. Micul Mituş. În ultima instanţă, aceste două răspunsuri anulează cea de-a treia întrebare. Scriitorul Al. Dumitreş nu putea să observe lipsa paginilor, de vreme ce ele n-au lipsit.

Era şi o nuanţă de ironie în vocea lui Marian. Doctorul Tudor se prefăcu că n-o simte.

— Din păcate, rămân toate întrebările. Paginile nau fost copiate, ci sustrase, sau uitate, sau pierdute. Avem de-a face cu paginile originale. Dacă Emil Radu le-ar fi copiat – şi gestul lui s-ar putea explica, pentru că nu făcea altceva decât să-şi copieze propriul său portret – le-ar fi copiat pur şi simplu. De ce ar mai fi fost nevoie să treacă şi numărul paginilor: 132 şi 133?

— Întradevăr, la asta nu m-am gândit, recunoscu Marian. Da! Putea să le numeroteze: 1, 2, 3… Şi să nu înghesuie poezia la sfârşitul celei de-a doua pagini… Poate că ne va răspunde chiar scriitorul Al. Dumitreş la aceste întrebări. În ceea ce priveşte faptul că le-a ascuns… Gândindu-ne la firea lui şi la surpriza pe care a simţit-o în faţa propriului portret… de teamă să nu dea cineva peste ele, le-a ascuns, pur şi simplu.

— E cam complicată logica dumitale, spuse Ion Roman. De vreme ce le-a sustras… Chiar pierdute fiind şi el găsindu-le, faptul că nu le-a înapoiat, tot a sustrage se numeşte. Ori le-a sustras ca să le ascundă, ori le-a ascuns pentru că le-a sustras. De ce să ne mirăm? Eu cred că dăm prea mare importanţă acestor pagini. Mai bine să ne gândim la autorul lor şi la sprijinul pe care poate să ni-l dea.

Doctorul Tudor stătea nemişcat, cu coatele pe masă. Îşi înclină încet capul, răsuflă ca un om foarte obosit, apoi spuse cu nu glas care trăda preocupare şi nervozitate reţinută:

— Da! Să revenim la Radu Emil. Câteva lucruri care ar trebui să fie foarte simple, să nu ne dea nici o bătaie de cap, sunt totuşi înconjurate de mister… Cum a ajuns Radu Emil la această pensiune? Maria Nistor spune că nu i-a auzit răspunsul… Nu cred. Sau i l-a auzit şi nu vrea să ni-l dezvăluie, sau – ceea ce e mai plauzibil – nu i s-a răspuns la întrebare. De ce nu a răspuns Radu Emil la întrebarea profesoarei,

când pentru un om cu firea lui răspunsul ar fi fost o salvare, o uşurare? Nu era normal ca înainte de a fi întrebat să spună el singur că a fost îndrumat la pensiune de o anumită persoană? Lucrul acesta i-ar fi deschis mai uşor porţile…

— Poate că presupunerea profesoarei e adevărată, interveni Ion Roman. L-au adus copiii de la gară direct la pensiune.

Doctorul Tudor folosi din nou expresia sa favorită:

— Nu ştiu… Mi se pare puţin probabil. Emil Radu nu era omul pe care să-l tenteze necunoscutul. Spaima lui pentru oameni, de care vorbeşte scriitorul Dumitreş, ne-a fost confirmată şi de ceilalţi. Dacă a venit să se odihnească într-o staţiune de munte, atunci de ce să aleagă o pensiune necunoscută, unde va fi silit, prin forţa împrejurărilor, să convieţuiască. Da, da!… Cu oameni pe care nu i-a mai văzut, în loc să meargă la un hotel oarecare, unde izolarea e o regulă? Ce miraj l-a atras aici?… Mai departe… Ce anume l-a determinat pe Emil Radu să-l caute pe inginerul Popa? Şi de ce l-a invitat pe acesta la pensiune?… Nu te grăbi, tovarăşe Roman. Îmi imaginez ce vrei să spui. Că inginerul Popa putea să inventeze povestea invitaţiei, că s-a invitat singur aici. Putem lua în consideraţie şi această supoziţie. Un fapt e însă clar: Emil Radu a fost la inginerul Popa. Pentru a-l invita, sau nu? Nu putem da un răspuns precis, deşi inginerul Traian Popa lasă uneori impresia că sinceritatea brutală e caracteristica lui. Emil Radu a fost însă acolo. Putea să inventeze, dar nu şi excursia locatarilor de la Trandafirul alb şi plecarea lor spre cabana Vârtejul şi trecerea lor tocmai în momentul întâlnirii prin faţa vilei în care locuia. Acestea sunt fapte care demonstrează că Emil Radu l-a vizitat pentru un scop precis pe fostul său coleg. Dealtfel, lucrul acesta se poate controla foarte uşor. Emil Radu n-a putut afla adresa nouă a fostului său coleg decât de la hotel. Vom trimite pe cineva acolo ca să întrebe dacă Emil Radu – o persoană ca el nu se uită repede – a cerut adresa lui Traian Popa. Şi sunt sigur că ni se va confirma acest lucru. Dar pentru ce l-a căutat? Ce anume motiv, foarte puternic, l-a determinat să iasă din pensiune, să străbată atâta cale, să-şi învingă atâtea emoţii născute din contactul cu oameni străini, să dea peste colegul său, cu care nu avusese relaţii până atunci? Pentru ce l-a invitat la pensiune pe Traian Popa?… Dar să trecem peste această întrebare, pe care încă n-o putem verifica. Să mergem mai departe… Pentru ce i-a fixat acea convorbire – care nu s-a mai ţinut – la miezul nopţii? Convorbirea nu mai este o născocire a inginerului Popa. La ora nouă şi un sfert seara, în faţa profesoarei, Emil Radu i-a spus fostului său coleg că-l va trezi la miezul nopţii, „la ora douăsprezece fix”.

— Şi a mai adăugat ceva, interveni Ion Roman. A spus aşa: „Până atunci, te rog, să nu mă deranjezi”.

— Exact! spuse doctorul Tudor. Deci i-a condiţionat întâlnirea, cum

bine a remarcat inginerul Traian Popa, ceea ce e un fapt neobişnuit pentru un om cu firea lui Radu Emil. Pentru ce această întâlnire de la miezul nopţii, cu trei sferturi de oră înaintea crimei? Oare e legată de crimă această întâlnire? Oare ea face parte din marele angrenaj al asasinatului? A vrut să preîntâmpine, sau a forţat crima? Sau nu are nici o legătură cu crima?… Şi mai sunt câteva întrebări fără răspuns… Emil Radu aştepta vizita asasinului? Oare de aceea şi-a chemat fostul coleg, ca să fie în apropierea lui într-un moment foarte grav pentru dânsul?… De ce nu a apelat la unul din locatari? Nu era mai simplu?

— Profesoara spunea că în ultimul timp relaţiile dintre Emil Radu şi restul locatarilor se cam răciseră. Chiar scriitorul Dumitreş – spunea ea – nu se întâlnea cu el decât pentru a primi paginile dactilografiate şi a-i înmâna manuscrisele.

— Exact! încuviinţă doctorul Tudor. Ce eveniment a contribuit la răcirea relaţiilor dintre Radu Emil şi ceilalţi locatari?… Dar să revenim la vizita asasinului… Micul Emil se aştepta la ea? Pe unde a pătruns asasinul în cameră? Pe uşă, sau pe fereastră?… Ştim pe unde a ieşit, dar nu ştim pe unde a intrat. Dacă a intrat pe uşă, atunci în mod obligatoriu e un locatar al pensiunii. La ora zece seara, aşa cum scrie pe afişul din verandă, uşa pensiunii se încuie. Fiecare locatar posedă o cheie – Yale – pentru a intra în pensiune în caz de întârziere. Pe unde a intrat asasinul? Iată o întrebare capitală!

Doctorul Tudor îl văzu pe Victor Marian agitat şi nerăbdător, aşa că-i făcu semn să vorbească.

— Dar dacă asasinul a intrat pe fereastră, spuse el, asta nu înseamnă că era un om pe care-l cunoştea şi pe care-l aştepta? Altminteri, ar fi strigat, ar fi dat un semnal de alarmă… Fiindcă nu putea să doarmă la ora aceea. La douăsprezece trebuia să se întâlnească, precum ştim, cu inginerul Traian Popa. Nefiind ceas deşteptător în cameră, nu putea să doarmă. S-ar părea că se aştepta la o vizită, nu prea ameninţătoare, de vreme ce stătea liniştit în pat… Da! Şi mai e ceva. Era îmbrăcat în pijama, cu halatul deasupra. Putea el în această ţinută să primească vizita unei femei?

— În alte împrejurări – spuse Ion Roman – am fi presupus că tocmai această ţinută dovedea că era vorba de o întâlnire cu o femeie. Numai din cauza ţinutei lui nu putem exclude din cercul asasinilor prezumtivi femeile. Arma crimei poate fi foarte uşor mânuită de o femeie, dar nici asta nu înseamnă că-i putem exclude pe bărbaţi din cercul suspecţilor. Să nu pornim de la păreri preconcepute.

— Foarte adevărat, accentuă doctorul Tudor. Nici un fel de păreri preconcepute. Câteva idei nedefinite, necristalizate mă fac să cred că asasinul e unul din locatarii pensiunii. Deşi s-ar putea să mă înşel. N-a vrut să ne lase nici o urmă, nici un indiciu. Şi mai e un fapt care-mi dă de gândit. Sticla aceea de coniac, nedesfăcută şi tirbuşonul alături. De

ce e în noptieră şi nu pe masă. Prezenţa ei în cameră poate fi explicată. Micul Emil a cumpărat-o pentru întâlnirea cu fostul său coleg. Lipsa paharelor alături de sticlă ar sugera că nu în camera aceasta urma să se desfacă sticla, ci în camera numărul unu. Dar de ce n-a lăsat-o pe masă? Se ferea de cineva?

— Poate că stă acolo de mai multă vreme, spuse Marian.

— Nu cred, răspunse doctorul Tudor. Doar dacă a adus-o cu el de la Bucureşti, ceea ce pare puţin probabil. Eu presupun că a cumpărat-o chiar azi, în cinstea întâlnirii.

— Asta nu schimbă cu nimic problema, se încăpăţână Marian. Chiar dacă a adus-o la prânz, nu putea s-o lase pe masă. A adăpostit-o în noptieră, ca să n-o vadă cineva…

— Cine? întrebă Tudor. Cine nu trebuia s-o vadă? Cine intra în camera lui în afară de femeia care-i servea masa?… Mi se pare ceva ciudat aici. Şi tirbuşonul… De unde a făcut rost de tirbuşon? E un tirbuşon specific de chelner… În sfârşit, cred că a sosit timpul să apelăm la ajutorul scriitorului Al. Dumitreş… Şi pe urmă va trebui s-o deranjăm şi pe frumoasa Alina…

— Înseamnă că şi eu m-am gândit bine, spuse Ion Roman. Zeiţa lui Dumitreş nu e o născocire. E chiar domnişoara Liliana… Atunci şi celelalte personaje sunt reale şi nu imaginate. Am bănuit asta de la început, dar voiam o confirmare… Dumneavoastră nu v-aţi referit nici o clipă la ele şi cam căzusem în dubiu…

— Da… spuse doctorul Tudor. Trebuie să apelăm la Dumitreş, poate ne dă el o sugestie cu privire la mobilul crimei. Mi se pare – mai ales acum – atât de absurd asasinatul, încât îmi dă târcoale gândul că ar putea fi actul unui dement. De ce a fost suprimat acest omuleţ care nu făcea rău nimănui? Nu e absurd?

Şi Marian, şi Roman înţeleseră din aceste întrebări că şeful lor era pe cale să emită alte ipoteze. Tăcură amândoi. Ultimul părăsi încăperea cu gândul de a pregăti discuţia cu scriitorul Dumitreş.

În locul său pătrunse în cameră sergentul-major Dinu Cosma. Raportul său nu aducea nici un amănunt. Cercetarea împrejurimilor clădirii fusese zadarnică. Asasinul nu lăsase nici o urmă.

— Dalele sunt de beton, se scuză Dinu Cosma. Iar pământul e atât de uscat şi de tare, aproape ca betonul. Nici o urmă. Singurul lucru mai aşa e gaura de canal din faţa camerei, chiar în faţa ferestrei, între dale. S-ar părea că s-a umblat la ea nu de mult timp.

— Poate că s-a aruncat acolo arma crimei, sări Marian.

— Ne-am gândit şi la asta. Dar, vedeţi dumneavoastră… Canalul merge în pantă, dacă pui urechea se aude apa ca într-o cascadă. Plumb să fi fost şi tot l-ar fi luat apa. Cine ştie pe unde o fi acum arma, dacă s-a aruncat acolo?!

Vestea aceasta îl nemulţumi foarte tare pe doctorul Tudor. Cutele

de pe frunte i se adânciră.

7

Ca statură, scriitorul Dumitreş se asemăna cu inginerul Traian Popa. Era poate ceva mai înalt şi mai subţire. Figura lui era însă aceea a unui om chinuit de nopţi de nesomn, de nelinişti şi frământări. Pleoapele îi cădeau obosite, cearcănele îi erau parcă trasate cu creionul. Dar peste oboseală, care dădea o expresie de distincţie chipului său, se iviseră semnele unei emoţii şi spaime recente. Se vedea că e încă tulburat de evenimentul la care fusese martor şi expresia de duritate pe care şi-o impunea provenea dintr-o hotărâre foarte lucidă, ultima pe care o mai găsise. Îl privi parcă mirat şi neîncrezător pe doctorul Tudor când acesta îi spuse că îl consideră nu un simplu martor, ci un colaborator foarte preţios. Se mulţumi doar să încline capul, fără să scoată un cuvânt. Doctorul înţelese că va avea de înfruntat o rezistenţă lucidă – izvorâtă, poate, din atitudinea pe care o au oamenii cu alte preocupări faţă de ceea ce înţelegeau ei prin poliţie; de aceea îi făcu un semn imperceptibil lui Roman să-şi înceapă interogatoriul după toate formalităţile. În primul rând trebuia să-l scoată din starea de muţenie pe care şi-o impusese.

— Numele dumneavoastră? începu Ion Roman deschizând carnetul şi desfăcându-şi stiloul.

— Numele meu? se miră scriitorul, uitându-se pentru prima dată mai atent la doctorul Tudor. Numele? Sau pseudonimul literar?

În sfârşit, doctorul Tudor putea să deschidă discuţia.

— Pseudonimul vă este foarte cunoscut în cercuri foarte largi. Al. Dumitreş… Alexandru, nu?

— Al. Dumitreş! răspunse scriitorul. Lovinescu nu accepta niciodată să i se spună altfel decât E. Lovinescu. Nu Eugen. Ci simplu: E. Lovinescu… Dacă aveţi nevoie de numele meu şi nu de pseudonimul meu, mă voi conforma: Neculai Goran.

— Neculai Goran, scrise Ion Roman. Unde v-aţi născut?

— În Bucureşti, în anul 1910; doriţi data completă?

Întrebarea conţinea o nuanţă de ironie şi de iritare. Doctorul Tudor se gândi că nu e bine să întindă prea mult coarda.

— Nu e nevoie, răspunse el. Formalităţile ne obligă să folosim în actele noastre numele reale şi cred că înţelegeţi acest lucru. Şi v-am mai ruga să încercaţi să vă eliberaţi de imaginea pe care v-aţi format-o – şi nu în mod nejust – despre poliţie. Noi, cei care am primit sarcina să lucrăm în acest aparat, avem altă concepţie cu privire la organele de stat şi la metodele pe care acestea trebuie să le folosească în

stabilirea adevărului. Dealtfel, avem şi o altă concepţie, mult mai sigură şi mai fundată, despre adevăr… Ştim că asasinatul comis vă preocupă şi vă frământă în aceeaşi măsură ca şi pe noi. Printr-o întâmplare, cunoaştem sentimentele dumneavoastră faţă de Emil Radu, faţă de victimă. Şi considerăm că putem cădea de acord asupra unei colaborări care să ne ducă la aflarea ucigaşului.

Al. Dumitreş îşi duse pumnii strânşi la tâmple.

— E odios… explodă el. E… e… e o monstruozitate. Numai un dement, numai un individ scăpat din cămaşa de forţă poate fi capabil de o asemenea faptă… Un nebun, un maniac obsedat de gustul sângelui… Dumneavoastră nu vă puteţi imagina…

— V-am amintit de o anumită întâmplare, spuse doctorul Tudor. Mi se pare că aţi venit aici pentru a scrie o carte. Nu vreau să fiu indiscret, dar v-aş ruga să ne daţi câteva detalii despre subiectul cărţii, despre cadrul în care vă plasaţi acţiunea…

Scriitorul Al. Dumitreş îşi privi uimit interlocutorul. Crusta aceea voită de rezistenţă lucidă îi apăru din nou pe faţă. Victor Marian, care-l observa cu atenţie, se văzu nevoit să intervină:

— V-am citit romanul *Zbucium* şi puteţi să mă consideraţi un admirator de-al dumneavoastră. Ştiu că aţi mai scris şi alte romane. Mi se pare *Singur* şi… şi… *Dureri ascunse*. Nu ştiam că va apărea în curând o altă carte… Vă promit că le voi citi în cel mai scurt timp…

Al. Dumitreş parcă-şi revenise. Trăsăturile feţei i se destindeau. Nici vocea nu-i mai era morocănoasă.

— Dacă vă interesează… Am un nou roman sub tipar: *Castelul de nisip* şi un volum de nuvele în lectură: *Frunze veştejite*.

— De ce daţi titluri atât de triste? întrebă Victor Marian.

— Înţeleg întrebarea, răspunse Dumitreş. Aproape toate cărţile le-am gândit înainte. Unele le-am scris mai demult chiar dacă nu le-am finisat. Pe când eram un oarecare funcţionar la editură. În romanele mele e vorba de oameni simpli care gândesc frumos, care suferă nedreptăţi şi josnicii, care se retrag într-o carapace de izolare pentru a putea supravieţui, care-şi proiectează visurile spre vremuri viitoare, când o groază de convenienţe imbecile vor dispărea. Deşi le-am gândit şi le-am scris înainte şi în timpul războiului, nici nu îndrăzneam să mă gândesc la publicarea lor atunci. Nu numai pentru că mi s-ar fi respins, dar mi s-ar fi părut că fac un gest urât. De ce să dăruiesc simţirile şi gândurile unei societăţi nefaste?… Am aşteptat şi din fericire aşteptarea nu a fost în zadar… Deocamdată am aceste cărţi, care strigă suferinţele unei lumi prăbuşite… Mai târziu, poate că voi folosi şi alte strune, care se potrivesc unor marşuri sau unor cadenţe mai luminoase…

— Prin urmare, vom vedea nu peste mult timp în librării alte două cărţi de Al. Dumitreş, spuse Victor Marian.

— Poate chiar trei, răspunse scriitorul. Prima încă în acest an, a doua pe la mijlocul anului viitor şi a treia spre sfârşitul anului viitor. Vă rog să mă credeţi, cărţile acestea cuprind ani şi ani de muncă şi de zbucium. Peste zece ani… Nu v-am spus nimic despre a treia carte, deşi cu ea ar fi trebuit să încep. Dar poate îi veţi ierta unui scriitor faptul că-şi deschide mai greu sufletul în faţa unor necunoscuţi, despre care – bine spuneaţi – avea unele păreri preconcepute, care acum încep să dispară. E de ajuns să simţim o mică vibraţie – oricât de mică – faţă de profesiunea noastră şi devenim imediat alţi oameni.

Doctorul Tudor avu impresia, ba chiar certitudinea, că vorbele scriitorului au o anumită ţintă şi ţinta aceea era chiar el.

— Principalul e că s-a spart gheaţa, spuse doctorul Tudor şi făcu o pauză, care şi ea avea un scop precis.

Al. Dumitreş parcă înţelese invitaţia.

— Cartea pe care o scriu acum şi pe care nu ştiu când o voi termina, din cauza… Groaznicei întâmplări, se intitulează *Crinul alb*, dar probabil că-i voi schimba titlul în *Trandafirul alb*. Nu e propriu-zis un roman, ci o povestire de mari dimensiuni, în care se creionează anumite tipuri şi întâmplări cunoscute şi petrecute într-o pensiune liniştită de sub munţi, într-o toamnă oarecare… Din nefericire, un eveniment groaznic, neaşteptat, a zguduit pensiunea… Dar lucrul acesta, autorul nu l-a prevăzut. Şi în clipa de faţă nu ştie ce curs, ce desfăşurare va avea cartea… Nu trebuie să vă dau mai multe explicaţii… Dar n-aş fi crezut niciodată, că în cărţile mele voi relata povestea unei crime oribile… Micul Emil! Sărmanul Emil…

— Sărmanul Mituş!… îl corectă duios Ion Roman.

Cele două cuvinte îl uimiră pe Dumitreş. Se uită neîncrezător, surprins, aproape cu teamă la toţi cei care se aflau în jurul lui.

— N-aţi putea să ne aduceţi paginile 132 şi 133 din cartea dumneavoastră? întrebă doctorul Tudor.

Uimirea lui Dumitreş nu cunoştea margini.

— Imposibil! răspunse el. Le caut de dimineaţă într-una. De când mi s-a telegrafiat de la editură că lipsesc. Nu ştiu ce s-a întâmplat cu ele. Când am predat, acum câteva zile, prima parte a lucrării la editură, paginile erau, în mod sigur, la locul lor. Unde au putut să se piardă?… Cred că le-a zăpăcit lectorul. Nu e prima dată când se întâmplă aşa ceva. Şi eu când eram lector am încurcat uneori pagini. Cu cinci manuscrise pe masă, ar fi şi nefiresc să nu se încurce paginile. Sunt momente când eşti atât de obosit, că nu mai ştii ce citeşti. Multe cărţi se aseamănă, rar găseşti una mai deosebită, care să te ţină treaz. Din douăzeci de manuscrise, poate unul merită să fie luat în seamă. Şi cu toate acestea, trebuie să citeşti, pentru că niciodată cu poţi şti de unde răsare surpriza. Totul trebuie citit. Sunt câţiva scriitori – cu nume cunoscute astăzi – care ar fi rămas poate nedescoperiţi dacă nu

aş fi avut răbdare şi rezistenţă să le citesc manuscrisele. Nu-mi fac nici un merit din asta. Mai ales că unii se prefac că nu mă cunosc. Nu e chiar aşa de simplă lumea aceasta a scriitorilor… De aceea, îi înţeleg pe lectori şi mă feresc să-i acuz pentru dispariţia acelor două pagini…

— Nu aveţi manuscrisul la dumneavoastră? întrebă Tudor.

— Ba da, răspunse Dumitreş. Am obiceiul să-mi păstrez manuscrisele, tocmai pentru că am această experienţă de muncă la editură. Vreau să preîntâmpin orice neprevăzute. Dar, din nefericire, numerotarea paginilor mele nu corespunde cu numerotarea paginilor dactilografiate. Eu scriu mai mărunt, pagina mea cuprinde mai multe cuvinte. Radu Emil scria după o pagină standard: atâtea rânduri, atâtea semne pe rând. Pentru ca editura să poată calcula, foarte lesne, numărul paginilor de carte. Uneori se întâmplă ca o pagină de-a mea să umple o pagină şi jumătate de maşină, alteori mai mult, alteori mai puţin. De aceea caut de dimineaţă cele două pagini. Telegrama nu-mi este de nici un folos. Nu pot să ştiu, după manuscris, care este pagina 132 şi care este pagina 133. S-ar putea ca ele să corespundă paginilor 95 şi 96 din manuscris, sau paginilor 103 şi 104 din manuscris. Va trebui să vorbesc la telefon cu editura, pentru a-mi spune nu numărul paginilor, ci cuvintele cu care începe pagina 132 şi cu care se termină pagina 133, pentru a stabili paragraful lipsă.

— Vă vom scuti noi de acest efort, spuse doctorul Tudor. Pagina 132 începe cu… Da! Cu cuvintele: „Mituş Rădel sosi la vila Crinul alb…”, iar pagina 133 se termină cu o poezie apărută dealtfel şi în romanul *Zbucium*, după cum susţine tovarăşul Marian. Mai precis, se termină cu cuvintele…: „. Dureri noi, necunoscute…”

Al. Dumitreş rămase perplex. Nu era în stare să scoată o vorbă. Parcă trăia un vis, un coşmar.

— Dar e imposibil! spuse el. E absolut imposibil! Fără să mai aştepte aprobarea şefului, Victor Marian spuse:

— Până când aduceţi dumneavoastră manuscrisul, aduc eu paginile. Le-am găsit în camera victimei, ascunse într-un ziar vechi, în şifonier.

Figura lui Dumitreş se lumină ca prin farmec. Nu mai aşteptă alt îndemn. Porni imediat spre camera lui şi se întoarse după câteva clipe, cu un caiet gros în mână. Marian sosise înaintea lui.

— Poftiţi! spuse Dumitreş deschizând caietul la o anumită pagină. Îmi amintesc pasajul. Exact. Uitaţi-vă! „Mituş Rădel”. Pagina 110 din manuscris… Pagina 132! Nici n-am ajuns în manuscris la pagina 132… Sunt abia la 123…

Scrisul lui Dumitreş era foarte mărunt, rotund şi înghesuit. Pagina nu avea multe ştersături. Victor Marian descoperi la mijlocul paginii 110, după o linie punctată urmată de trei steluţe, paragraful care începea cu cuvintele: „Mituş Rădel sosi la vila Crinul alb”. Simţindu-i

parcă privirile, Dumitreş puse caietul pe masă şi chiar acolo, în faţa lor, şterse vechea denumire a vilei şi scrise deasupra pe cea nouă: „Trandafirul alb”.

— Acesta va fi şi titlul cărţii, adăugă el închizând cu un gest brusc caietul uriaş.

Şi din nou chipul lui căpătă o expresie nelămurită – de durere, spaimă, preocupare.

— Cum vă puteţi explica acest lucru? Dispariţia şi dosirea acestor pagini? întrebă doctorul Tudor.

— E peste puterile mele de înţelegere, răspunse Al. Dumitreş. Emil Radu era cel mai corect dactilograf pe care l-am întâlnit. Mi-a scris o singură carte, romanul Zbucium. Termenul respectat cu sfinţenie, calitatea dactilografierii ireproşabilă, estetică, atenţie, cultură, intuiţie. Uneori în manuscris îţi scapă greşeli. Cuvinte sărite, termeni nesiguri, în fuga condeiului îţi scapă şi greşeli de ortografie. Alteori autorul foloseşte cuvinte ciudate, care par greşite. Emil Radu a fost singurul dactilograf care a ştiut să deosebească greşelile adevărate de cele voite. Când am recitit *Zbuciumul* scris la maşină m-a uimit seriozitatea cu care a fost copiat. De aceea, nu de mult timp, întâlnind o cerere de-a lui, prin care cerea recalcularea numărului de semne, în calitatea mea de lector principal la editură, i-am cerut directorului să pună aviz favorabil. Şi n-a fost uşor. A fost nevoie să atrag sindicatul de partea mea pentru a-i impune directorului recalcularea. Pentru o mie de lei!

— O mie şaizeci şi cinci de lei, rectifică Ion Roman.

De astă dată, Dumitreş nu mai fu atât de surprins.

— Nu mai ţin minte suma exactă. Probabil o mie şaizeci şi cinci de lei. Pentru ca să i se dea lui Emil Radu această sumă, am ajuns până la director şi nici cu el nu mi-a fost prea uşor… În sfârşit. Îmi aminteam şi de înfăţişarea lui, deşi nu-l văzusem decât o dată sau de două ori şi de expresia lui de spaimă şi de fineţea lui… În faţa mea a dat directorul aviz favorabil. Aş fi fost în stare să nu mai calc în viaţa mea în editură… Micul Emil… Sărmanul de el!… Nu pot să-mi închipui ce s-a întâmplat.

Al. Dumitreş tăcu brusc. Părea fulgerat de un gând neaşteptat. Dar parcă îi lipsea curajul să-l ducă până la capăt.

— Nu ştiu… Nu-mi vine să cred. Deşi ar fi singura explicaţie posibilă. Oare să fi ajuns chiar într-o asemenea stare?

— Vă gândiţi – încercă să-l ajute doctorul Tudor – că a sustras aceste pagini pentru că era vorba de el? Se recunoscuse – bineînţeles – şi-i era teamă să nu-l recunoască şi alţii? Având în vedere portretul lui moral, lucrul nu e de mirare.

— Nu m-am gândit la asta, răspunse Dumitreş. Nu-mi vine să cred că această constatare l-ar fi putut determina la un asemenea act. Emil

Radu avea o înţelegere profundă faţă de literatură. Era un om cult, rafinat chiar. Nu! M-am gândit la altceva… Se schimbase mult în ultimul timp. Şi cauza acestei schimbări nu-mi era necunoscută. Dar nu-mi închipuiam că-l va duce chiar la criză. Se poate să fi sustras paginile acelea pentru poezie… Acum îmi amintesc. Când a auzit că plec la Bucureşti pentru a preda prima parte a lucrării, chiar dimineaţă, înainte de plecare, mi-a cerut paginile, pentru a se uita dacă nu s-au strecurat cumva greşeli de dactilografiere. I-am spus că sunt grăbit şi că s-ar putea să pierd trenul. EI a ţinut totuşi morţiş să se mai uite prin ele. I le-am lăsat în hol, pe masă, în timpul când m-am dus să-mi iau pardesiul. Când m-am întors, mi s-a părut că renunţase la gândul lui. Împacheta paginile. Am plecat imediat. Probabil că atunci a sustras colile. Din grabă şi pentru a fi sigur că nu greşeşte, o fi scos în loc de o pagină, două. Împreună cu copiile. Ca să fie sigur că-i va rămâne poezia…

Doctorul Tudor parcă simţi că suspensia lui Dumitreş era voită. Poate că scriitorul ezita dacă e cazul sau nu să continue. Nu-i dădu însă răgaz să se hotărască.

— Poezia… Dacă bănuiala dumneavoastră aruncă o câtuşi de mică licărire asupra celor întâmplate, aveţi datoria să ne informaţi şi pe noi. Am întâmpinat şi până acum rezistenţe şi ele nu fac altceva decât să întârzie elucidarea cazului.

— Da! se supuse Al. Dumitreş. E o poveste destul de penibilă, dar întradevăr am datoria s-o relatez. M-am întors de la Bucureşti a doua zi dimineaţa. Între timp, însă, s-a întâmplat aici un anumit eveniment, care m-a pus într-un conflict destul de grav cu doctorul George Luca… Nu atât grav, cât ridicol, penibil, stupid… Domnişoara Liliana a primit o poezie… Poezia pe care o cunoaşteţi. Probabil la o oră târzie, seara, i-a fost strecurată pe sub uşă. Şi mai cred că nu era singură în cameră… Nici nu m-am întors bine dimineaţa, că m-am pomenit cu doctorul Luca în camera mea, cerându-mi socoteală pentru „obrăznicia” cu care m-am purtat faţă de logodnica lui, domnişoara Liliana. Bineînţeles că nu i-am dat nici o explicaţie, ci l-am rugat, politicos dar ferm, să mă viziteze când va considera că este îndeajuns de calm pentru a purta o conversaţie în limitele bunei-cuviinţe. S-a înroşit ca racul şi a părăsit camera. După o zi sau două, ieri mi se pare, a venit să-şi ceară scuze. Îşi amintise, sau i se spusese, că în ziua şi în noaptea cu pricina nu mă aflam în pensiune, ci la Bucureşti.

— Dumneavoastră credeţi că micul Emil i-a strecurat domnişoarei Liliana poezia pe sub uşă? întrebă Victor Marian.

— Nu văd cine altcineva, răspunse Dumitreş. De unde putea să facă altcineva rost de poezie? Iar circulaţia poeziei corespunde cu momentul şi faptul dispariţiei paginilor…

Doctorul Tudor voia să îndepărteze riscul oricărei erori.

— Poezia a apărut şi în romanul *Zbucium*, deci putea fi cunoscută şi putea fi în posesia altei persoane. Nu ştiţi dacă acest roman se află la cineva în pensiune?

— Gândul acesta nu mi-a trecut prin cap, spuse Dumitreş. Întradevăr, există două exemplare din *Zbucium* în pensiune. Unul îl deţine profesoara Maria Nistor, celălalt – doamna Carmen Stoian. Ştiu asta pentru că amândouă mi-au cerut să le dau câte-un autograf. Dar nu văd de ce ar fi copiat poezia şi ar fi trimis-o – anonim – domnişoarei Liliana. Şi se mai ridică o întrebare: La ce maşină puteau să copieze poezia? Pentru că ea a fost dactilografiată, nu scrisă de mână… Şi nu e decât o singură maşină de scris în pensiune.

— Aceasta nu e o problemă, interveni Ion Roman. În timp ce micul Emil se plimba prin pădure, oricine putea să intre în camera lui şi să scrie – începător fiind – în cinci minute poezia la maşină. Cred că toţi de aici cunosc obiceiurile lui şi mai cred că micul Emil nu-şi încuia uşa când pleca la plimbare.

— Se poate, spuse Dumitreş. Dar o întrebare tot rămâne: Cine şi pentru ce să-i trimită poezia domnişoarei Liliana?

— Motive? se întrebă Victor Marian. Eu văd câteva chiar în paginile 132 şi 133 ale cărţii dumneavoastră neterminate. Motive se născocesc foarte uşor. Invidie, gelozie, plictiseală, instinct de răutate, spirit de farsă, necesitatea de a induce în eroare…

Doctorul Tudor clătină încet din cap şi Marian înţelese că trebuie să tacă. Doctorul Tudor îşi pregătea de multă vreme întrebarea care-l frământa:

— Relaţiile mai apropiate pe care le-aţi avut cu victima nu v-au dat posibilitatea să aflaţi anumite amănunte din viaţa ei?

— Nimic deosebit, răspunse Al. Dumitreş. Şi aproape nimic în general. Câteva observaţii cu privire la lecturile sale, despre care v-am amintit. În ceea ce priveşte viaţa personală, era ca un sfinx. Numai din unele reflecţii lăturalnice puteai să-i ghiceşti preocupările. Eram foarte curios să ştiu cât mai multe despre el, despre enigma vieţii lui, dar la câteva încercări mi-a răspuns în aşa fel încât m-am ruşinat. Mi s-ar fi părut că fac un sacrilegiu insistând. Mă mulţumeam să-l observ şi aceasta cu multă atenţie şi prudenţă, pentru a nu se simţi observat. Faţă de un infirm cu o viaţă sufletească atât de bogată şi de intensă ca a lui trebuie să manifeşti o comportare foarte delicată şi în acelaşi timp foarte firească pentru a nu-i prăbuşi în complexe şi disperări. Am avut dese discuţii cu ceilalţi locatari cu privire la felul cum să ne comportăm faţă de el…

— Nu v-a spus niciodată nimic despre felul cum a ajuns la această pensiune? îşi continuă doctorul Tudor întrebările. Pare cel puţin ciudat faptul că şi-a ales această pensiune ca loc de odihnă iniţial, tocmai aici, unde i s-a curmat atât de violent viaţa. E cu neputinţă de

crezut că a venit singur aici…

Al. Dumitreş căzu pe gânduri. Părea că-şi scormoneşte memoria.

— M-am gândit şi eu la lucrul acesta când l-am văzut pentru prima dată în hol. Ne-am recunoscut imediat şi în momentul când am rămas singuri l-am întrebat cine l-a îndrumat aici. A ridicat din umeri şi mi-a răspuns altceva, nu mai ţin minte ce… După câteva zile, văzându-l singur şi cam abătut, m-am gândit că poate e în criză de bani. Nu i-am oferit împrumut. Eram convins că s-ar simţi jignit şi că m-ar refuza. Nu e din categoria Ştefan Barbu. I-am spus că dacă are timp şi se simte în puteri aş fi bucuros să-mi dactilografieze lucrarea pentru ca în clipa când aş pleca de aici să o am gata pentru lectură. A primit cu foarte mare uşurinţă, chiar cu plăcere. Şi totuşi, mă gândesc acum că poate l-am obligat la un efort pe care nu ar fi trebuit să-l facă. Intenţiile bune nu duc întotdeauna la rezultate bune. Îmi fac amare remuşcări…

— În altă ordine de idei, îl întrerupse doctorul Tudor, v-aş ruga să ne spuneţi dacă avocatul Ştefan Barbu a apelat la dumneavoastră pentru un împrumut.

Al. Dumitreş părea iarăşi nemulţumit de întrebare. Când răspunse, îşi strâmbă faţa.

— Iarăşi e vorba de un incident penibil. Departe de mine ideea de a face pe moralistul, iar în ceea ce priveşte posibilităţile mele financiare şi ideile mele despre bani, vă rog să mă credeţi, ambele sunt foarte largi. Zgârcenia îmi repugnă… Totuşi, l-am refuzat. Nu din cauza sumei. La urma urmei, cinci mii de lei nu e cine ştie ce sumă, raportând-o la posibilităţile mele financiare. Stupizenia, absurditatea datoriei m-au reţinut. Să pierzi o asemenea sumă la un joc de cărţi e o… e un act anormal, e demenţial. Eu nu pot concepe aşa ceva. A doua zi mi-a părut însă rău că l-am refuzat. Mă trezisem în mijlocul nopţii scuturat de un vis urât. Mă gândeam că refuzul meu putea să aibă consecinţe dramatice. L-am întâlnit în hol, exact în locul acesta în care ne aflăm acum, poate mai aproape de camera mea. Şi i-am oferit suma cerută. De data asta m-a refuzat el. Cu un zâmbet superior, aproape cu dispreţ, parcă eu i-aş fi cerut împrumutul. Am regretat pentru regretele mele din timpul nopţii. Mi-a mai repetat şi a doua oară cererea de împrumut, acum câteva zile, însă n-am mai şovăit. L-am refuzat net. Nu e omul care să-şi facă probleme. Dacă onoarea lui se joacă la pocher, atunci să şi-o joace acolo până la capăt. Şi nu mai regret că l-am refuzat. Mâine, adică azi, sunt convins că va trece prin faţa mea afişând acelaşi zâmbet superior, de dispreţ.

— V-am reţinut foarte mult… se hotărî doctorul Tudor să încheie conversaţia. Am mai avea însă o întrebare, foarte importantă. De aceea, vă rugăm să ne răspundeţi cât mai exact. Când l-aţi văzut pe Emil Radu ultima dată?

— Ultima dată? se gândi Al. Dumitreş. Da! L-am văzut în nişte

împrejurări foarte ciudate. Tocmai mă duceam la farmacie să cumpăr ceva. Nişte fleacuri, nare importanţă…

— Pentru rănile căpătate în excursia de după amiază? întrebă Ion Roman.

Dumitreş se mulţumi să afirme clătinând din cap. Era evident că nimic nu-l mai putea surprinde. Apoi continuă:

— L-am văzut pe micul Emil când ieşeam pe poartă. M-am uitat întâmplător spre dreapta şi mi s-a părut că-l zăresc în apropiere de şosea. Nu era singur. Stătea de vorbă cu un individ pe care l-am mai văzut de câteva ori prin împrejurimi. Un individ slab şi adus din spate, cu mâini lungi, până la genunchi. Poartă pe cap o pălărie de vânător împodobită cu o pană uriaşă, parcă ar fi de păun. De aceea l-am şi recunoscut. Pentru că stătea cu spatele spre poartă…

— Haralambie Ciucă! Beţivanul! spuse sergentul-major Dinu Cosma, uimit şi el de curajul cu care intervenise.

— Nu ştiu cum îl cheamă, reluă Al. Dumitreş. Când m-am întors însă de la farmacie, nu mai era acolo. Nici el, nici Emil Radu.

— Sunteţi sigur că era Emil Radu? întrebă doctorul Tudor. Aş vrea să ajungeţi la o certitudine.

— În momentul când am ieşit pe poartă nu eram sigur, zise Dumitreş. Dar după ce am parcurs o bucată de drum, intrigat de compania în care mi-l închipuiam pe micul Emil, am întors capul. Ciucă pornise pe şosea în direcţie opusă. Iar în poartă – cred că aţi observat şi dumneavoastră că poarta e luminată de un bec de pe şosea – l-am zărit pe micul Emil. Mai bine zis, i-am zărit silueta înainte de a o înghiţi întunericul grădinii.

— Sunteţi absolut sigur că era el? Şi când v-aţi întors n-aţi mai zărit pe nimeni în preajma porţii?

Întrebările lui Tudor erau puse cu un glas ferm, care obliga la răspundere.

— Nu sunt absolut sigur că era el, dar sunt absolut sigur că nu era altcineva, că nu era alt locatar al pensiunii. Nu ştiu dacă vă redau nuanţa exactă. Nu l-am văzut la faţă… Iar când m-am înapoiat de la farmacie… Nu mai era nimeni în preajma porţii.

— Cred că v-aţi uitat spre fereastra camerei lui Radu Emil, la înapoiere, când aţi ajuns la poartă, spuse doctorul Tudor.

— Întocmai! aprobă Dumitreş. Chiar înainte de a ajunge la poartă, de pe şosea, am încercat să deosebesc ferestrele vilei, cele din aripa care îmi cădea în faţă. Trei din ele erau luminate, iar una deschisă. Amintindu-mi că şi eu lăsasem lumina aprinsă în cameră şi ştiind că am obiceiul să deschid numai fereastra care dă spre pădure, am stabilit imediat că era deschisă fereastra de la camera doi. Camera unu era deci în întuneric.

Doctorul Tudor parcă se temea să pună întrebarea care-i frigea

buzele. Mai lăsă să se scurgă câteva clipe.

— La ce oră aţi plecat la farmacie… Sau, mai bine zis, la ce oră l-aţi văzut pe Emil Radu discutând cu indi… cu acel Haralambie Ciucă?

— Cred că era trecut de zece şi un sfert, răspunse Dumitreş. Poate chiar zece şi jumătate… Poate chiar mai mult. Îmi pare foarte rău că nu pot preciza ora. Trebuia să plec mai devreme la farmacie, înainte de nouă, dar m-am apucat să fac nişte corecturi în manuscris. La un moment dat m-am uitat la ceas. Era aproape zece. N-am plecat însă imediat. Am mai făcut câteva modificări… Deci după zece am plecat din cameră. Eu cred că între zece şi un sfert şi zece şi jumătate l-am zărit pe Emil Radu la poartă.

— Nici când aţi ajuns la farmacie nu v-aţi uitat la ceas?

— Nu… Îmi venise în minte ideea unei nuvele sugerate de întâlnirea aceea neobişnuită în noapte. Îmi imaginam un erou oarecare, foarte banal, cotidian, şters, izolat – toate acestea însă în aparenţă, deoarece avea o viaţă enigmatică, plină de surprize. Eram atât de preocupat, cred că farmacista se uita la mine ca la un zănatec… Nici nu mi-a trecut prin minte să privesc ceasul…

— Nu vă amintiţi la ce oră aţi auzit detunătura? întrebă doctorul Tudor.

Al. Dumitreş nu mai părea atât de preocupat. Gestul lui de scuză nu avea prea multă convingere.

— Nici în privinţa asta nu vă pot fi de vreun ajutor. Sper însă că ora a fost stabilită cu precizie de alte persoane. Eu eram sub duş. E curios, dar am auzit pocnetul mai târziu, după ce am simţit agitaţie în hol. Strigătele şi zgomotele de paşi m-au făcut să opresc duşul şi abia atunci mi-am amintit că auzisem ceva ca un pocnet în timp ce făceam duş. Parcă m-a izbit o detunătură în ureche. Am pus la repezeală halatul pe mine şi am ieşit aşa cum eram. N-apucasem să mă mai şterg.

— În clipa când aţi pătruns în hol, aţi remarcat absenţa vreunui locatar?

După un moment de gândire, Dumitreş răspunse foarte sigur:

— Prima tresărire a fost aceea că s-a întâmplat ceva cu micul Emil. Numai el lipsea din hol şi aproape toţi ceilalţi, cu excepţia doctorului Luca George, care ieşea din baie, erau adunaţi în faţa camerei numărul trei. Restul, cred că-l cunoaşteţi…

— Vă amintiţi, sau aţi remarcat vreun fapt deosebit în hol până la sosirea organelor de anchetă?

— Toţi eram consternaţi şi îngroziţi, răspunse Al. Dumitreş cu glas emoţionat. În afară de conflictul pe care l-a provocat atitudinea necontrolată, dar în fond izvorâtă dintr-o disperare umană, a oaspetelui pasager… Inginerul… Traian Popa… Parcă aşa mi s-a prezentat mai târziu… N-am remarcat altceva. Doar spaimă…

— Aveţi vreo bănuială cu privire la identitatea asasinului?

— Cu privire la identitatea lui, nu! răspunse Dumitreş. Dar cu privire la structura lui psihică, da! Criminalul nu poate fi decât un dement sau un maniac. Altfel, pentru ce l-ar fi ucis?

— Întrebarea aceasta ne preocupă şi pe noi, răspunse doctorul Tudor. De ce?… Vă mulţumim foarte mult, foarte mult…

8

Imediat ce scriitorul Al. Dumitreş dispăru în camera lui, doctorul Tudor se adresă cu un ton categoric lui Dinu Cosma:

— Tovarăşe sergent-major! Caută-l, găseşte-l şi adu-l aici, în cel mai scurt timp, pe individul Haralambie Ciucă… Stai! Înainte, sau după ce-l găseşti, să treci şi pe la farmacie. Poate-şi aminteşte farmacista de serviciu ora exactă la care a plecat scriitorul Dumitreş. Imediat!

Dinu Cosma nu-şi mai pierdu vremea cu salutul reglementar. În două secunde ajunse la verandă. Câteva clipe mai târziu se auzi duduitul motorului.

Doctorul Tudor îşi apropie ceafa de speteaza fotoliului. Câteva secunde rămase tăcut şi nemişcat. Parcă dormea. Încerca să-şi adune gândurile, să-şi fixeze câteva idei, să găsească un fir logic pentru interpretarea faptelor cunoscute. Lanţul pe care încerca să-l înnoade avea multe verigi lipsă. Şi nici măcar verigile existente nu erau făcute din acelaşi aliaj. Nu se potriveau, nu se legau una de alta, de multe ori se respingeau.

— Vă gândiţi la ceea ce spunea scriitorul Al. Dumitreş? îl întrebă Victor Marian. Oare întradevăr crima să fie actul unui maniac, al unui dement? În cazul acesta, asasinul…

— Nu e chiar atât de uşor să-i detectezi pe nebuni, îl întrerupse Ion Roman. Mulţi se ascund sub masca unor oameni cumsecade, în toate minţile. Poate nici ei nu-şi cunosc boala. Îi apucă din când în când câte-o criză şi apoi se liniştesc… Până la viitoarea criză.

— Şi totuşi, e cu neputinţă! se răzvrăti doctorul Tudor. Numai dacă avem de-a face cu un dement care nu e la prima lui crimă. Victima a fost împuşcată, deci în mod obligatoriu asasinul trebuia să aibă armă la el, să fie pregătit pentru orice crimă… Cine ştia că Emil Radu va veni în această pensiune? Să presupunem prin absurd că un oarecare alienat şi-a pus în gând săl ucidă pe Radu Emil. De unde ştia el că Emil Radu va veni în această pensiune? Pentru a-i preceda sosirea? Toţi locatarii prezenţi aici sunt clienţi vechi ai pensiunii şi se află pentru prima dată împreună, după cum spunea Maria Nistor. Până

acum nu s-au cunoscut. Nu-l cunoşteau nici pe Emil Radu, cu excepţia scriitorului… Care nu mi se pare deloc în conflict cu nervii…

— Şi totuşi, cineva l-a chemat, de vreme ce a venit de la gară direct aici! spuse Marian. Sau… Da! Mai este o posibilitate. În decursul unui an, pensiunea găzduieşte mulţi locatari. Iar în patru ani, câţi oameni n-au trecut pe aici! Poate că unul din aceştia – care nu e prezent acum – i-o fi spus lui Emil Radu să-şi aleagă ca loc de odihnă Trandafirul alb.

— Ajungem la acelaşi rezultat, remarcă doctorul Tudor. Criminalul trebuia să fie pregătit, să aibă arma asupra lui. Vederea lui Emil Radu l-a stânjenit într-un fel şi dintr-o dată l-a fulgerat ideea crimei… Putem noi să luăm în consideraţie această ipoteză? Mi se pare prea hazardată… Repet. Lucrul cel mai de neînţeles, cel care pare absurd, îl constituie mijlocul de suprimare: împuşcarea. Un maniac, da! Ar fi putut face acest lucru. Din obişnuinţă, din obsesie, dar pentru aceasta trebuia să fie un criminal profesionist.

— Războiul acesta a înnebunit mulţi oameni, zise Ion Roman. Unii s-au obişnuit să ucidă. Altora li s-a dereglat sistemul nervos. Ce contează în ochii acestora o fărâmă de om ca Emil Radu?! Şi poate mai sunt şi alţii, îmbâcsiţi de idei monstruoase, care îşi închipuie că e datoria lor să şteargă de pe suprafaţa pământului un infirm, un om care le înspăimântă vederea.

— Şi pentru asta trebuia să apropie arma la câţiva centimetri de victimă? replică doctorul Tudor. Şi pe urmă să încuie încă o dată uşa? Şi pe urmă să însceneze dezordinea din şifonier şi să închidă uşile şifonierului, ca să dea impresia unui mobil banal? De ce nu l-a împuşcat în grădină, sau în pădure, sau de la fereastră? Crima pare opera unui maniac, a unui dement… Pentru că nu-i cunoaştem mobilul…

Victor Marian descoperise altă idee.

— Dumneavoastră spuneaţi că asasinul – dement sau ne – nu avea date care să-l aducă aici înaintea lui Emil Radu. Dar dacă asasinul a sosit aici urmărindu-l pe Emil Radu?

— În cazul acesta, o singură persoană se înscrie, fără contracandidat, la ştreang, răspunse doctorul Tudor. Şi eu nu-l văd pe inginerul Popa într-o asemenea postură de imbecil încât să ceară să fie găzduit pentru o noapte în casa în care va asasina…

— Nici dacă ni-l imaginăm ca pe un om deosebit de inteligent şi de temerar, un obsedat, un maniac? perseveră Victor Marian.

— În cazul acesta poate că da, spuse doctorul Tudor. Dar un asemenea individ trebuie să fie obsedat – acceptând condiţiile date – nu numai de ideea crimei, ci şi de ideea unei sinucideri spectaculare.

Ion Roman părea mult mai terestru, gândurile lui căutau alte ascunzişuri.

— Sunt multe ciudăţenii în afacerea asta, trebuie să recunosc. Dar eu aş lua-o mai simplu. Poate că Haralambie Ciucă, ăla cu pană la pălărie, are un rol hotărâtor. Ce relaţii se pot înnoda între un beţiv şi un omuleţ ca Emil Radu? Mie nu mi-a venit să cred când l-am auzit pe scriitorul Dumitreş amintindu-şi întâlnirea dintre Emil Radu şi Ciucă, la mai puţin de un ceas înaintea crimei…

— Să vedem ce explicaţii ne va da Ciucă, spuse doctorul Tudor. Mi-e teamă să nu ne spună o banalitate oarecare, dar s-ar putea să greşesc. E unul din ultimii oameni care l-au văzut pe Emil Radu în viaţă şi cu care acesta a discutat… Anumite elemente îmi întăresc convingerea că asasinul e în clipa aceasta lângă noi, undeva după una din aceste uşi. Şi nu cred că demascarea lui va fi un lucru foarte uşor. Arma nu mai este de mult în posesia lui şi aici cred că sergentul-major Dinu Cosma are dreptate: n-a fost văzut de nimeni ieşind din camera victimei după asasinat; şi – ceea ce este mai grav – nu reuşim să dibuim nici mobilul crimei. Cum, pe ce baze îl vom putea demasca?

— Nu putem să ne imaginăm o crimă comisă din răzbunare sau din ură? întrebă Victor Marian. Dacă ipoteza dumneavoastră cu înscenarea dezordinii e adevărată, atunci alt mobil nu pot întrezări. Pentru că, întradevăr, teoria cu maniacul pare cam hazardată, deşi nu poate fi exclusă cu desăvârşire. Şi întrucât sau întâmplat pe aici câteva evenimente – mă gândesc la povestea aceea cu poezia, pe care ne-a relatat-o scriitorul Al. Dumitreş – am putea să luăm în consideraţie şi această posibilitate… Eu, personal, am un oarecare dubiu… Nu mi-l pot închipui pe Emil Radu strecurând noaptea, pe sub uşă, o poezie… unei femei ca domnişoara Liliana.

— Dar pe micul Mituş? întrebă Ion Roman. Micul Mituş, care se uita mereu după zeiţa cu părul de aur…

Doctorul Tudor tresări. Îi ceru lui Marian cele două pagini dactilografiate şi începu să le citească – a treia oară – cu şi mai multă atenţie. Citea în gând, rar; unele fraze le citea de mai multe ori, pentru a le pătrunde sensul.

— Cam multă literatură şi imaginaţie, spuse el. Da! Aş vrea să vă citesc un pasaj din pagina a doua… „Şi Faust Breban îşi calculase posibilităţile…” Da! Să trecem mai departe. „…Gânduri scurte de fulger. Celelalte gânduri gravitau în jurul mesei de joc. Ce boală gravă şi stupidă! Poate că era mai infirm decât micul Mituş. Spre câte acte disperate nu-l putea împinge boala! Şi Pătru Poiană ajunsese, odată, de mult, din cauza ei pe marginea prăpastiei…” Hm! Ciudat…

— Acum îmi explic foarte limpede repulsia lui Dumitreş faţă de cartofori… se dumeri Victor Marian. Breban nu poate fi altul decât Brelan, avocatul Ştefan Barbu. Numai că eu nu l-aş fi numit Faust, ci Mefistofeles. Aduce mai degrabă cu acesta din urmă… Poate că ar fi timpul să stăm de vorbă şi cu el…

Doctorul Tudor surprinse critica ascunsă a colaboratorului său. Îi răspunse cu tonul lui nepăsător:

— Nu trebuie să ne ferim de gânduri şi de ipoteze. Eu am acest obicei şi el pleacă de la un anumit adevăr. Gândurile nu apar din senin, mai ales în profesiunea noastră. A renunţa la ele sau a le înlocui cu dorinţa de a căuta fapte nu înseamnă decât o amânare. Cândva tot va trebui să gândeşti. Şi s-ar putea ca mai târziu ele să nu mai aibă aceeaşi noutate, aceeaşi multitudine şi diversitate, aceeaşi putere de dirijare şi de pătrundere. Bineînţeles, sistemul nu e valabil pentru toate cazurile. Sunt momente când nici nu trebuie să gândeşti, ci să acţionezi imediat. Dacă, de pildă, am fi găsit arma crimei, am fi descoperit mobilul, am fi avut măcar un martor care a văzut asasinul, sărind pe fereastră şi direcţia în care a fugit, atunci, fără multă teorie, după el. Se vor ivi şi asemenea împrejurări… În cazul de faţă, însă, eu cred tot mai mult că nu vom putea ajunge la asasin decât pe baza unui raţionament logic foarte riguros, pe baza unei interpretări cât mai precise a puţinelor şi neînsemnatelor date pe care le posedăm. Indiferent dacă asasinul e un maniac sau un individ în toate minţile, indiferent dacă mobilul crimei e pasional sau de altă natură, avem de-a face cu o inteligenţă redutabilă, care ne cere toate simţurile treze. Avem dea face cu o inteligenţă practică şi foarte precisă, care se poate ascunde sub orice mască. Uneori îmi pun întrebarea dacă nu ne aflăm în faţa unei crime fără mobil, inutilă, organizată şi comisă pur şi simplu pentru a o experimenta. Şi aceasta tot din cauza blestematului de mobil, pe care nu-l putem detecta.

— Cine ar fi putut să experimenteze o crimă perfectă? întrebă Victor Marian. Numai un om cu o imaginaţie foarte bogată, pe care profesiunea îl obligă să comită, teoretic, tot felul de asasinate, sinucideri, accidente… Dar putem să ni-l imaginăm în această postură pe scriitorul Al. Dumitreş?

— Numai că eu nu cred în crime fără mobil! îi ripostă doctorul Tudor. În afară de cazurile când ele sunt actele unor nebuni. Dar despre asta, întradevăr, am discutat prea mult…

— Experimentarea unei crime perfecte nu are totuşi un mobil? se încăpăţână Victor Marian. Un mobil mai rafinat: superioritate, dispreţ, ironie, setea de a demonstra genialitate, de a răsturna legi elementare. Acest „fără mobil” ar deveni un fel de mobil…

Doctorul Tudor se eliberă iară de încordare, rezemându-se cât mai comod de speteaza fotoliului.

— Da! Cred că e timpul să-l chemăm pe avocatul Ştefan Barbu.

9

Când văzu în faţa lui statura înaltă a avocatului, doctorul Tudor îşi aminti ceea ce spusese cu câteva minute înainte Victor Marian. Dacă şi-ar fi vopsit favoriţii şi barba scurtă – în negru —, avocatul s-ar fi transformat într-un Mefisto de scenă. Avea ochi mari, negri şi privirile care iradiau din ei voiau parcă să fascineze. Conştient de acest lucru, avocatul îşi adunase toată puterea, toată vlaga care-i mai rămăsese, în ei. Faţa îi era imobilă. Parcă îşi aplicase o mască. Toate expresiile şi nuanţele proveneau din felul cum îşi dirija privirile şi din mişcările vii ale sprâncenelor. Dacă mai adăugăm la aceasta şi statura înaltă, gâtul gros şi bustul proeminent, ni-l putem imagina la bară dominând curtea şi auditoriul. Pentru că vocea lui – aşa cum remarcase inginerul Traian Popa – putea să capete oricând rezonanţe puternice, iar arătătorul foarte lung şi gros plana ca o suliţă deasupra capetelor.

Avocatul Ştefan Barbu se prezentă la interogatoriu cu mâna întinsă. Palma lui uriaşă nu mai avea însă putere. Marian simţi un burete în nună când i-o strânse. Abia după acest semn de bunăvoinţă, avocatul se aşeză pe fotoliu la masa la care stăteau cei trei anchetatori. Îşi comunică de la bun început datele personale, apoi făcu un gest larg cu mâna, anunţând că e la dispoziţia lor.

— Când aţi făcut cunoştinţă cu victima? începu doctorul Tudor.

Sprâncenele avocatului se înălţară în semn de mirare.

— Data nu am notat-o, dar dacă îmi forţez memoria v-o pot spune cu exactitate. Chiar şi ora… Într-o după-amiază, aici, în hol.

— Până atunci nu l-aţi mai întâlnit niciodată pe Emil Radu?

— Pe el nu! răspunse prompt avocatul. În cariera mea am întâlnit însă câţiva cu care se asemăna. Într-un proces de moştenire şi mi se pare într-un proces de fraudă. Cel înşelat era infirm. Şi totul plecase de la o întâmplare într-un târg de vite. Eram abia la începutul carierei, altfel n-aş fi acceptat dosarul… Eu am pledat, dacă vă amintiţi, în celebrul proces al băncii Rainer. Aveam treizeci şi şase de ani. Avocat principal înfruntându-l pe cel mai temut maestru al baroului, celebrul Damian. Deşi am pierdut procesul, chiar a doua zi maestrul m-a solicitat să-i fiu principalul colaborator şi reprezentant în procesele de la zero la trei. Categoria zero…

— Iertaţi-mă că vă întrerup, se scuză doctorul Tudor. Ne-ar interesa foarte mult să aflăm opinia pe care v-aţi făcut-o cu privire la această crimă. Experienţa îndelungată pe care o aveţi ne-ar putea fi de mare folos… Sunt convins că v-aţi întâlnit în cariera dumneavoastră cu cazuri asemănătoare…

— Chiar cu foarte multe cazuri, îl corectă avocatul. Am băgat criminali la ocnă şi am desfăcut cătuşe de pe mâinile inocenţilor. Întotdeauna m-am simţit un reprezentant al justiţiei şi cred că am fost unul din cei mai fideli slujitori ai acestei oarbe divine. Când a fost ucis

marele negustor Dobrotă, în 1937, când toată lumea o învinuia pe nevasta lui… Da… Da! Voi reveni la subiect. Digresiunile sunt o pacoste, una din cele mai mari pe care le suportă omenirea. În 1938, în procesul podului de peste Mureş, din cauza unei digresiuni stupide, mi-am distrus clientul. Nu eu am făcut digresiunea, ci tatăl clientului, un fost geambaş de anvergură balcanică, celebrul Mitogol, care i-a luat chiar episcopului de Buzău douăzeci şi patru de cai pentru o icoană fiartă în zeamă de cărbune şi scrijelită cu un cui ruginit. Exact aceeaşi metodă fusese folosită la Florenţa, în timpul unui carnaval, la sfârşitul secolului trecut, când era mare rivalitate între ducele de Mariglia şi marchizul Lassigny… Bineînţeles că mi-am făcut o opinie asupra cazului Emil Radu. Prin comparaţie, pot să-l definesc foarte simplu. Există doi asasini aici. Asasinul principal, domnul scriitor Al. Dumitreş şi umilul executant, o persoană pe care încă m-o cunosc. Într-un caz asemănător am demonstrat la bară că victima nu fusese asasinată de cel care băgase cuţitul în ea, ci de patronul care dându-l afară din slujbă l-a obligat la inaniţie pe victimă. „Şi cum mai putea el – am răcnit eu atunci – nenorocitul, slab şi prăpădit ca un câine de pripas, abia târându-şi picioarele, cu faţa scofâlcită şi plămânii ciuruiţi, cu mâinile-i atârnându-i fără vlagă, ameţit de foame şi nesomn (unul din sală a strigat: «Şi de băutură», dar l am pus eu la punct), cum mai putea o asemenea zdreanţă umană să reziste la încăierare, să respingă asasinul? Adevăratul criminal e cel care lipseşte din boxă, patronul hain şi inuman, el! El şi numai el! El a premeditat această monstruoasă crimă…” Dacă mă gândesc bine, eu, atunci, am făcut o adevărată democraţie…

— Ce vă determină să-l consideraţi pe scriitorul Al. Dumitreş autorul moral al crimei? întrebă Victor Marian.

Sprâncenele avocatului coborâră în semn de încruntare.

— Cine l-a adus pe micul Emil în starea de a nu se putea împotrivi asasinului? Cine l-a obligat să scrie într-una la maşină, să-şi distrugă în loc să-şi refacă sănătatea, cine îl exploata ca pe un rob toată ziua şi toată noaptea? Eu am fost la el în cameră şi am văzut maldărele de hârtii scrise la maşină, l-am văzut aplecat asupra maşinii, ţin minte şi pagina… 156. M-a cuprins o asemenea furie, că dacă aş fi zărit manuscrisul l-aş fi luat şi l-aş fi rupt în bucăţi, chiar cu riscul de a plăti daune morale şi materiale.

— Când s-a întâmplat aceasta? întrebă doctorul Tudor.

— Ieri, sau alaltăieri seara… Nu mai ţin minte, pentru că eram foarte furios… Aşa ceva e nepermis! În plin concediu…

— Aţi fost invitat la el, sau i-aţi făcut o vizită… amicală, întâmplătoare?

— Eram acolo în cameră, răspunse avocatul. Tocmai povesteam o întâmplare din timpul primului război mondial…

Doctorul Tudor interveni ferm:

— V-am pus o întrebare şi vă rugăm să răspundeţi la ea!

Avocatul se ridică în picioare şi întinse braţul ca şi cum ar fi vrut să imite o statuie.

— Răspund când, cum şi ce vreau! Nimeni nu mă poate obliga să-mi anulez gândurile. Chiar dacă m-aţi inculpa de asasinat, nu aş fi obligat să răspund la întrebări. Dacă mă suportaţi, bine. Dacă nu, nu. Eu cunosc legile mai bine decât dumneavoastră.

Doctorul Tudor luă o decizie subită:

— Nu vă acuzăm de asasinat. Sau: încă nu vă acuzăm. Dar vă putem acuza oricând de practicarea unor jocuri interzise şi de organizarea unor tripouri clandestine!

Lovitura nimerise la ţintă. Avocatul Ştefan Barbu se aşeză iarăşi pe fotoliu, dar cu o mişcare bruscă, de prăbuşire.

— Nu e legal! se opuse el. Cu banii mei am dreptul să fac ce vreau… Nu e legal… Eu am familie. Trei copii. Fata studentă la Medicină în anul cinci, băieţii la Politehnică… Nu e legal.

Opoziţia avocatului era formală. Nici vocea şi nici privirile lui nu mai aveau dârzenia dinainte.

— V-am rugat să ne răspundeţi la o întrebare, spuse doctorul Tudor cu voce calmă, domoală.

— Îmi amintesc… Am fost acolo în cameră pentru a-i spune bună seara. Îmi era foarte drag şi simţeam nevoia să-i spun ceva înainte de culcare.

— Făceaţi asta în fiecare seară?

— După ce ne-am împrietenit… Adică în ultimele zile. Uneori mă duceam şi dimineaţa…

— În ce condiţii v-aţi împrietenit cu victima?

Avocatul izbuti greu să se liniştească. Mâinile uriaşe i se încleştară pe marginea fotoliului.

— El… Dumnealui a intrat în vorbă cu mine… Mai prieteneşte… Până atunci ne salutam, schimbam câteva cuvinte despre vreme… Era o simpatie reciprocă evidentă… El însă a vrut mai mult. Cam aşa s-a întâmplat.

— V-am ruga să explicaţi mai limpede ce înţelegeţi prin „mai mult” şi prin faptul că dumnealui a făcut avansuri.

Trupul lui Ştefan Barbu se zgâlţâi ca atacat de un cutremur.

— Chestiuni intime, răspunse el bătând în retragere. Discuţii despre diferite… Preocupări, care nu se obişnuiesc în public. Despre păsări, despre flori, despre altele. De la om la om…

— Durau mult discuţiile? Şi v-am ruga totuşi să ne daţi şi detalii despre subiectul discuţiilor. Nu uitaţi că… Prietenul dumneavoastră a fost asasinat. Un amănunt care dumneavoastră vi se pare fără importanţă – apărut în discuţiile pe care le-aţi avut – poate să ajute la

descoperirea asasinului. Şi cred că aceasta e şi dorinţa dumneavoastră…

— Bineînţeles, bineînţeles!… Sunt gata să vă ajut, aşa cum am mai făcut de câteva ori, ba chiar de foarte multe ori în cariera mea. Eu cred că între anchetatori şi avocaţi trebuie să existe o foarte strânsă colaborare şi totul trebuie văzut şi pus în slujba adevărului… Dar din păcate nu vă pot satisface dorinţa. Mi s-a mai întâmplat aceasta acum zece ani, la un proces în care socrul victimei, un colecţionar de artă… Damirian, probabil că aţi auzit de el… Fiul lui era aviator, un pilot excepţional. La un concurs la Geneva, după ce se experimentase un nou tip de monoplan, s-a ajuns la concluzia, foarte justă, că motoarele fabricate de uzina franceză…

Doctorul Tudor pricepu că vorbăria şi divagaţiile avocatului nu erau un obicei, ci o metodă, aplicată cu intenţie lucidă pentru a se sustrage unor întrebări care nu-i conveneau. Era convins că Ştefan Barbu voia să dea impresia unui om senil, cu gândurile împrăştiate, care niciodată nu va putea fi constrâns la obiect. Până ce anchetatorii se vor enerva şi plictisi. De aici până la renunţarea la interogatoriu sau la a transforma interogatoriul în ceva formal nu era decât un pas. De aceea, schimbă tactica. Trebuia să afle cu orice preţ ce anume ascunde avocatul.

— N-aş vrea să faceţi o greşeală, spuse el. În cazul de faţă nu aveţi nici drepturile, nici calitatea unui avocat. Sunteţi un simplu martor, care trebuie să vă conformaţi dispoziţiilor legale. Cunoaşteţi prea bine legile, aşa că este inutil să insist asupra consecinţelor pe care atitudinea dumneavoastră le poate avea. Vă voi ruga să-mi răspundeţi foarte pe scurt, eventual prin *da* sau *nu*, la câteva întrebări… Eraţi în relaţii de prietenie cu victima?

— Aş putea spune că da… Deşi prietenia, aşa cum zicea bătrânul Cicero, e doar un nume… Bineînţeles că această definiţie…

— Ce anume considerente vă determină să consideraţi relaţiile dumneavoastră cu victima drept amicale?

— Afecţiunile se simt din priviri, din gesturi şi reciprocitatea sau întâlnirea lor e un fel de necesitate. Aş adăuga că…

— De cât timp puteţi numi amicale aceste relaţii?… întrebă în continuare doctorul Tudor.

— De cât timp? repetă avocatul întrebarea, pentru a câştiga răgaz de gândire. Aş putea spune că în ultima vreme, după ce ne-am mai familiarizat, deşi cred că temperamentele noastre…

— De o săptămână? De mai puţine zile?

— Aş putea spune că de patru-cinci zile… Într-o după-amiază mai mohorâtă, mi se pare că plouase…

— N-a plouat de multă vreme pe aici, interveni Ion Roman.

— Întradevăr. Spuse avocatul, parcă bucuros că fusese corijat. Nu,

nu plouase… A fost o toamnă foarte frumoasă, adică un septembrie foarte frumos. Numai în 1928 şi în 1936, după celebra încercare de a se traversa Sahara…

— Ce eveniment precis a contribuit la transformarea relaţiilor de vecinătate în relaţii de prietenie sau de amiciţie? întrebă doctorul Alexandru Tudor. Ce fapt anume? Probabil că e vorba de acele avansuri despre care aţi amintit mai înainte…

— Exact! aprobă avocatul. Eram în hol, spre seară şi deodată s-a deschis uşa şi micul Emil a venit spre mine pentru a-mi oferi o carte.

— Mai era cineva în hol? Un locatar, sau altcineva?

— Nu. Eram eu singur. Scriitorul Dumitreş intrase în camera lui de vreo câteva minute.

— Nu v-a surprins gestul lui Emil Radu? Ce i-aţi răspuns?

— I-am mulţumit şi i-am spus că tocmai aş fi vrut să citesc ceva. I-am spus asta mai mult din amabilitate.

— Era înainte, sau după masă?

— Mi se pare înainte… Sau poate după, răspunse avocatul.

— În privinţa aceasta ne poate ajuta scriitorul Dumitreş, îl avertiză Victor Marian.

— Exact! aprobă iarăşi avocatul, cu un sentiment de uşurare.

— Ce carte v-a împrumutat? întrebă brusc doctorul Tudor.

Avocatul Ştefan Barbu se fâstâci. Cu o mişcare prea iute pentru a fi normală, scoase din buzunar o cutie mare de carton, iar din cutie o ţigară de foi. După ce-şi duse ţigara la buze, mişcările lui se încetiniră ca într-un film trucat. Scoaterea brichetei, apăsarea pe resort – de câteva ori —, drumul flăcării spre capătul ţigării, scoaterea ţigării din gură şi tăierea capătului umed cu ajutorul unui cuţitaş – găsit şi el după multe căutări într-unui din buzunarele vestei… Un ritual întreg, filmat cu încetinitorul, până ieşi din gura lui primul nor de fum.

— O carte de scriitorul Dumitreş, răspunse în sfârşit şi foarte calm, avocatul. Am luat-o, dar nici nu m-am uitat la titlu. M-am prefăcut bucuros – ştiţi, ca să nu-l jignesc – şi a doua zi i-am dat-o înapoi, fără so fi privit măcar, spunându-i că am citit-o şi că am găsit-o foarte interesantă… Între noi fie vorba, nu puteam să-mi pierd timpul cu elucubraţiile domnului scriitor Dumitreş…

— S-a mulţumit – e vorba de Emil Radu – numai cu aprecierea generală despre carte, sau v-a întrebat unele amănunte?

Avocatul se simţea iarăşi în largul său.

— Nici n-a avut timp să mă întrebe altceva. Imediat am început să-i povestesc o întâmplare din Tirol, de prin 1925-26, tocmai ca să evit întrebări penibile, la care n-aş fi putut să-i răspund. Aş putea să v-o povestesc şi dumneavoastră…

Vocea lui n-avea nici un accent, nici o urmă de ironie, dar tot ceea ce spusese suna a batjocură.

„Oare avocatul avea această intenţie?” – gândi doctorul Tudor.

— Când i-aţi înapoiat-o? întrebă acesta cu voce tare.

— Tot spre seară, cam la aceeaşi oră când mi-a dato.

— Înainte, sau după cină? Vă rog să vă amintiţi precis!

— După cină… Imediat după cină… Abia am avut timp să intru în cameră şi s-o iau de pe noptieră.

— Prin urmare – sublinie doctorul Tudor – femeia care v-a făcut curat în cameră a văzut cartea. O vom întreba pe ea ce titlu avea cartea împrumutată…

O tuse subită îl cuprinse pe Ştefan Barbu. Până ce îşi găsi batista într-unui din buzunare, până ce şi-o duse la gură şi accesul i se potoli – mişcări făcute tot cu încetinitorul – trecu destul timp, îndeajuns ca să poată găsi răspunsul.

— Nu cred că femeia de serviciu a văzut cartea, pentru că am uitat-o şi am purtat-o tot timpul în buzunarul în care am pus-o.

— Eraţi în acelaşi costum pe care îl purtaţi acum?

Înainte de a răspunde, avocatul Ştefan Barbu îşi cercetă buzunarele.

— Exact! O băgasem în buzunarul din dreapta. Ştiu că mai înainte de a o introduce am scos batista şi bricheta şi le-am mutat în stânga, ca să-mi încapă cartea…

— Fără îndoială că scriitorul Dumitreş poate confirma că eraţi îmbrăcat în acest costum, spuse doctorul Tudor.

— Mă opun! strigă avocatul. Scriitorul Dumitreş e pornit împotriva mea. Dacă ar şti că faptul de a nu fi fost îmbrăcat în acest costum m-ar putea duce pe banca acuzaţilor ar spune imediat – şi ar jura fără ezitare – că purtam pantaloni golf şi pulover, aşa cum am uneori obiceiul, seara…

— Atunci, încercaţi să vă amintiţi titlul cărţii, îl îndemnă doctorul Tudor. Ceea ce vă spun e mai mult decât un sfat… În momentul acesta noi ştim ce cărţi se află în camera victimei… S-ar putea să nu existe nici o carte de Al. Dumitreş… Oare nu e mai bine să ne spuneţi adevărul adevărat?… Vreau să subliniez că situaţia în care vă aflaţi în această clipă e foarte gravă… Imaginaţi-vă că sunteţi în boxă şi că veţi da asemenea răspunsuri…

— Asta e o ameninţare! Descoperi avocatul. E o presiune, o intimidare şi resping cu hotărâre asemenea metode. În procesul fraudelor de la Societatea de tramvaie, din 1938…

— Ce aţi mai discutat în seara când… vi s-a împrumutat cartea? îl întrerupse doctorul Tudor.

— Despre timp… despre… despre boli… Da! Despre boli! Mă durea capul şi relatându-i acest lucru am început să vorbim despre migrene şi despre tratamentul lor. Chiar mi-a împrumutat câteva antinevralgice o dată cu cartea…

— Câte tablete?

— Patru… răspunse avocatul, dar imediat se răzgândi. Cinci…

— Adică un pacheţel complet. Cred că vă amintiţi produsul…

— Nu! Nu erau în pacheţele de câte trei, ca Testa şi Nanu-Muscel… Era o cutie mai mare. Mi-a răsturnat din ea în palmă, câteva tablete… Cinci. N-am văzut marca…

— Nici noi n-am văzut cutia aceasta printre obiectele victimei, spuse doctorul Tudor cu un fel de insinuare în voce.

— Probabil că i s-au terminat tabletele şi a aruncato, găsi imediat un răspuns plauzibil avocatul. Chiar aşa e. Când am apelat în altă seară la el – fiindcă întradevăr antinevralgicele erau foarte eficace – abia a mai găsit trei sau patru bucăţi în cutie.

Doctorul Tudor înţelese că avea în faţa lui un adversar care simula senilitatea şi care-şi născocea, cu intenţie, toate digresiunile. Şi, ceea ce era mai important, acest adversar ascundea un lucru, un amănunt care ar fi putut ajuta la elucidarea cazului.

— Aş vrea să facem o convenţie, spuse doctorul Tudor. Pentru a evita trecerea inutilă a timpului. La viitoarele întrebări să răspundeţi cu aceeaşi claritate şi concizie cu care aţi răspuns la ultimele întrebări.

— Voi face toate eforturile, răspunse uşurat avocatul.

— Despre sinceritatea răspunsurilor – adăugă doctorul Tudor – nu am amintit. Dumneavoastră, ca avocat cu experienţă, ştiţi foarte bine că adevărurile se pot confirma sau nega, mai devreme sau mai târziu… Aş vrea să vă atrag atenţia asupra unui singur lucru. Să nu vă închipuiţi că aveţi în faţa dumneavoastră nişte oameni care se vor mulţumi doar cu rolul de ascultători… Ce părere v-a făcut victima?

Avocatul Ştefan Barbu reflectă câteva clipe, dar nu pentru că n-ar fi putut răspunde imediat la întrebarea pusă, ci pentru a pătrunde sensul celor spuse de Tudor. Îşi încruntă sprâncenele adăugând feţei o undă de nemulţumire, apoi rosti cu voce joasă, de bas:

— Ce părere mi-a făcut victima? O părere excelentă. Excelentă! Un om de un rafinament şi de un gust deosebit. Foarte generos, foarte încrezător, plin de respect faţă de cei mai în vârstă, nu ca unii tineri, cum este domnul Dumitreş, pentru care părul alb şi cutele unei vieţi pline de… de suferinţă şi zbuciume şi frământări nu contează. Un om deosebit. Poate cam misterios…

— Din ce aţi dedus rafinamentul şi gustul său deosebit?

— Din ce se poate deduce aşa ceva?! se miră avocatul Numai din îmbrăcăminte. Calitatea stofei, culoarea, modelul, croiala… Eu întotdeauna judec un om după haine. Pot să spun, de pildă, despre colaboratorul dumneavoastră mai în vârstă că a fost multă vreme funcţionar, că a avut un salariu mic, n-a fost luat de nimeni în seamă, i s-au acordat greu gratificaţii, venea cu mânecuţe de culoare neagră la serviciu…

— Mulţumesc! spuse Roman pentru a-i întrerupe fluxul verbal. E

cam aşa, adică a fost cam aşa… Mulţumesc…

— Din ce aţi dedus generozitatea lui? reveni doctorul Tudor la seria de întrebări născute de portretul pe care Ştefan Barbu i-l făcuse victimei.

— Tot din îmbrăcăminte, răspunse avocatul, cam încurcat. Un om care risipeşte cu atâta nepăsare banii pentru a-şi face haine… Câteva costume numai aici, ca să nu mai vorbim de pulovere şi celelalte… Un asemenea om…

— V-a arătat garderoba?

— Nu… Adică da… Când am intrat într-o seară la el în cameră am văzut uşile şifonierului deschise şi fără voia mea i-am văzut costumele… Chiar şi aseară uşile şifonierului erau deschise… Probabil… Un obicei de-al lui…

— Aţi spus despre Emil Radu că vi s-a părut misterios, reluă doctorul Tudor. De unde aţi dedus asta?

Avocatul îşi căută batista. De astă dată nu pentru a simula o anumită stare, ci pentru a-şi şterge sudoarea, care-i curgea din abundenţă pe faţă.

— …Tot din cauza hainelor, răspunse el. E exact reversul medaliei. Prea multe pentru situaţia lui. M-am gândit că poate are mania de a se îmbrăca fin şi variat.

— Când v-aţi gândit la aceasta?

— Cred că mai ales acum, spuse avocatul negăsind în momentul acela alt răspuns mai potrivit.

— Aţi mai afirmat despre el că vi s-a părut încrezător, continuă doctorul Tudor. Probabil că tot din cauza hainelor.

— Exact! Răspunse mecanic avocatul. Hainele… Lăsate cu atâta neglijenţă în şifonier… Camera mereu descuiată…

— Aţi intrat în camera lui când el era plecat?

— Nu! Niciodată! răspunse foarte sigur avocatul. Nici nu m-am atins, nici nu m-am apropiat de uşă… Când el nu era înăuntru.

— Aţi auzit ceva cu privire la o poezie care i s-a trimis sub o formă confidenţială domnişoarei Liliana?

— Am auzit şi acest act nu poate porni decât de la scriitorul Dumitreş. Pentru a băga zâzanie între locatari, pentru a strica relaţiile de bună vecinătate şi convieţuire din pensiune. Cred că l-am şi zărit când strecura hârtia pe sub uşă… Era cam întuneric în hol, dar nu putea fi altcineva decât el.

— Vă veţi menţine această afirmaţie în orice împrejurări?

Avocatul se codi:

— N-aş putea jura… Pentru că era întuneric în hol. Dar gândindu-mă că atâta vreme i-a făcut curte domnişoarei Liliana… Chiar şi azi în excursie… Căderea lui a fost o manevră; l-am observat eu cu multă atenţie – s-a prefăcut că se prăbuşeşte pentru a-şi dovedi ataşamentul

şi grija faţă de domnişoara Liliana. Şi pentru a-i atinge puţintel coapsele… L-am văzut clar. Eram în urma lui. Nu s-a aruncat pentru că era ea în pericol, ci s-a aruncat pur şi simplu. Voia probabil s-o facă pe eroul. Dar nu i-a reuşit, fiindcă domnişoara Liliana are gusturi mai bune… Din fericire, manevra i-a venit de hac. Şi-a răzuit bine genunchii…

— În drumul spre cabană v-aţi întâlnit cu Emil Radu… sau l-aţi zărit undeva?

— Azi… Adică ieri? Se gândi avocatul. Nu, nu l-am zărit nicăieri. Am găsit uşa încuiată când am plecat şi ne-am închipuit că s-a dus undeva la plimbare prin pădure. Avea acest obicei, să se plimbe de unul singur.

— Cine l-a căutat în cameră, cine a avut ideea să-l invite şi pe el? întrebă doctorul Tudor.

Ştefan Barbu ridică din umeri.

— Nu-mi amintesc… Probabil una din cucoane. Eu, în orice caz, nu. Şi cred că nici doctorul Luca.

— De ce în nici un caz dumneavoastră?

— Pentru că… Pentru că mi s-ar fi părut un gest nelalocul lui. Mai încercasem într-o seară să-l invit undeva, într-un cerc de prieteni şi mi-a spus foarte deschis că nu-i place să iasă în lume. Preferă să se plimbe de unul singur…

— Emil Radu avea obiceiul să practice jocuri de noroc?

Sudoarea devenise şi mai abundentă pe fruntea avocatului.

— Nu cred, răspunse el cam gâtuit. Sunt absolut sigur că nu. Dar sunt tot atât de sigur că era un purtător de noroc.

— De aceea aţi vrut să-l luaţi cu dumneavoastră la vila Cleopatra? întrebă doctorul Tudor.

— Da… răspunse avocatul cu un ultim efort. Eram convins că avându-l alături sau în spate voi câştiga. Şi.

Doctorul Tudor aşteptă continuarea răspunsului, dar avocatul se mulţumi doar să-şi şteargă fruntea cu batista udă.

— De ce credeţi că nici doctorul Luca nu ar fi fost dispus să-l aibă partener de excursie?

Avocatul se linişti ca prin farmec.

— Pentru că atunci când s-a vorbit despre invitarea lui în excursie, doctorul George Luca s-a opus. A invocat cam aceleaşi motive pe care vi le-am spus eu mai înainte.

— Cine a mai susţinut, sau cine a susţinut mai insistent ca Emil Radu să participe la excursie?

— Cine altul? răspunse avocatul. Scriitorul Dumitreş. Probabil tot cu gândul ca să-l ameţească, să-l obosească, să-l… L-a căutat peste tot. Îi riposta doctorului George Luca – parcă el ar fi ştiut mai bine – că excursia l-ar fi apropiat mai mult de noi pe micul Emil. Iar eu cred că

o excursie împreună l-ar fi asasinat.

Doctorul Tudor schimbă subit destinaţia întrebărilor:

— Aţi apelat vreodată la scriitorul Al. Dumitreş cu rugămintea de a vă împrumuta o anumită sumă de bani?

— Poftim?! spuse avocatul, îmbufnat, cu intenţia vădită de a câştiga timp. Dacă am cerut împrumut de la el?… Niciodată! Absolut niciodată. Eu, personal, nu! Într-o seară, l-am întrebat – mai mult pentru a-mi da seama ce fel de om este – dacă ar fi dispus să-i împrumute unui amic o anumită sumă de bani, asigurându-l că i se va restitui în cel mult o săptămână de zile… Ştiam dinainte ce va răspunde, dar am vrut pur şi simplu să-i încerc sentimentele. I-am adăugat că era o problemă de onoare… Amicul meu trebuia neapărat să posede acea sumă… Pentru a rezolva nişte probleme grave familiare. O chestiune cu un divorţ… Nu interesează.

— Aţi repetat cererea… amicului? întrebă Tudor.

— Dacă am mai repetat cererea amicului… Nu, n-am mai repetat-o! Am adus doar vorba, ieri mi se pare, că amicul nu şi-a rezolvat încă problema… Am vrut, din curiozitate, să văd cum va reacţiona… Dar în momentul când am văzut că se gândeşte i-am replicat dispreţuitor că îi voi împrumuta eu această sumă… Deşi mijloacele mele băneşti la ora actuală nu sunt, întâmplător, foarte largi. Cred că i-am spus că-i stau eu la dispoziţie – scriitorului Dumitreş – cu un împrumut, dacă va avea nevoie.

— Din acest schimb de cuvinte, putea oare scriitorul Dumitreş să creadă că dumneavoastră eraţi persoana care avea nevoie de acea sumă de bani?

— Scriitorul Dumitreş – răspunse foarte senin avocatul – poate să-şi închipuie orice. Imaginaţia lui îl poate duce la orice acte, chiar la un asasinat.

— Nu credeţi că observaţiile şi concluziile dumneavoastră cu privire la scriitorul Al. Dumitreş sunt cam violente? Întrebă Victor Marian.

— Cuvintele violente mi le retrag, spuse avocatul. Nu vreau să induc în eroare organele de anchetă.

— În afară de scriitorul Dumitreş, pe cine îl mai suspectaţi de asasinarea lui Emil Radu? întrebă pe neaşteptate doctorul Tudor.

— Dacă nu e scriitorul Dumitreş şi dealtfel, din păcate, el nu poate fi asasinul – pentru că la câteva secunde de la auzirea detunăturii era sub duş, asta am constatat eu —, atunci asasinul nu poate fi decât domnişoara Carmen Stoian. Tot un fel de asasin moral… Nu un executant…

— Vă bazaţi pe anumite date, sau faceţi simple supoziţii?

— Eu mă bazez pe impresiile mele şi pe un anumit fler, care nu m-a înşelat niciodată în îndelungata mea carieră, răspunse cu vagă

aroganţă avocatul Ştefan Barbu.

— Vă gândiţi şi la un anumit mobil care l-ar fi determinat pe asasinul moral la organizarea actului, sau la intenţia de a organiza asasinatul?

— Bineînţeles! răspunse din nou senin Ştefan Barbu. Domnul Dumitreş din cruzime şi din instinct de rapacitate… Iar domnişoara Carmen din… Din repulsie. Ea are o părere anumită despre estetică, un fel de idee fixă. Nu ştiu dacă dumneavoastră aţi aflat că e una din cele mai renumite croitorese din Bucureşti şi că nu lucrează decât pentru cucoanele care au siluetă perfectă. Acum zece ani a refuzat-o pe nevasta mea numai pentru că nu era slabă ca o condamnată la inaniţie. Cine ştie ce conflict ascuns s-a născut între micul Emil şi domnişoara Carmen?!

— Aceştia ar fi asasinii prezumtivi… Morali, spuse doctorul Tudor. Dar executantul – după părerea dumneavoastră – unde ar putea fi căutat?

— Asta nu constituie o problemă! zâmbi avocatul. Cu o oarecare sumă de bani – uneori mai mică decât un pot de *passe-parole* – poţi să-l determini pe un derbedeu, pe un vagabond, pe un terchea-berchea la crimă. Vă rog să mă credeţi, eu am întâlnit în cariera mea un individ care avea la activul lui trei asasinate. Primul l-a făcut pentru o sticlă de rachiu. La al doilea şi-a mărit preţul. La al treilea a ucis pentru o mie de lei pe un celebru antreprenor. Cazul nu e inventat. Puteţi cerceta arhivele…

— Marcu Coroi… interveni Ion Roman. Numai că pe antreprenor l-a ucis pentru zece mii de lei. Dar a început de la o sticlă de rachiu şi un pachet de ţigări.

— N-aveţi nici o teamă! îi răspunse avocatul Ştefan Barbu. Am asistat la jocuri în care s-au câştigat poturi de *passe-parole* – în valoare de zece mii de lei, ba. Unul de douăzeci de mii de lei – cu trei optari. Şi mereu cu trei optari, nu o dată…

Doctorul Tudor se gândi să încheie interogatoriul.

— Când l-aţi văzut ultima dată pe Emil Radu?

Avocatul răspunse prompt, fără să ezite, fără să se bâlbâie:

— Pe la ora unsprezece fără ceva… Fără un sfert, fără zece.

Dar după ce termină fraza rămase cu ochii holbaţi şi faţa i se făcu verde. Nu-şi închipuise că vorbele lui vor stârni o asemenea mişcare în rândul anchetatorilor. Îi văzu pe toţi tresărind şi privindu-l cu o atenţie deosebită.

— În ce condiţii l-aţi văzut la acea oră? Întrebă imediat Tudor.

— Eram la el în cameră, răspunse avocatul. Discutam.

— Pentru ce v-aţi dus la ora aceea în camera lui?

— V-am spus mai înainte. Ca să împrumut nişte antinevralgice.

— Câte bucăţi v-a dat?

— Trei sau patru, răspunse avocatul, încolţit. Ultimele care mai erau în cutie.

— De unde a luat cutia?

— Din şifonier. Din buzunarul unei haine. Dar nu era o cutie mare. Era cam cât o cutie de chibrituri.

— Şi ce a făcut pe urmă cu cutia?

— Ce a făcut pe urmă cu ea?… Mi-a dat-o mie ca s-o arunc…

— Şi dumneata ce ai făcut cu ea?

— Am aruncat-o la… la baie… Am luat antinevralgicele în baie şi pomenindu-mă cu cutia în mână. Am aruncat-o… Apoi am tras apa, din obişnuinţă.

Tudor nu se uita la faţa avocatului; se uita la mâinile lui, care trosneau în încleştarea şi frângerea necontenită.

— Vă amintiţi la ce oră aţi intrat în camera victimei? Ora exactă! Vă rugăm să vă gândiţi foarte bine.

Şi Ion Roman şi Victor Marian erau uimiţi de revenirea şefului lor la un ton binevoitor.

— Ora exactă? repetă avocatul ca prin vis. Cred că era unsprezece fără zece, sau fără un sfert.

— Cât timp aţi rămas acolo?

— Poate cinci… Poate zece minute, poate mai puţin…

— La ce oră aţi părăsit camera? Ora exactă, dacă se poate!

Avocatul răspunse ca un automat:

— La ora unsprezece fără două minute, fără un minut şi treizeci de secunde.

Răspunsul lui precis provocă o adevărată uimire. Doctorul Tudor interveni imediat:

— Ce anume fapt v-a determinat să notaţi ora exactă?

— La unsprezece fără un minut eram în camera mea, în faţa oglinzii. Prin urmare nu puteam să fi făcut mai mult de treizeci de secunde din camera lui până în camera mea…

— V-am întrebat ce anume fapt v-a determinat să notaţi ora exactă. Vă rog să răspundeţi la această întrebare!

— Da… Ştiu… se bâlbâi avocatul. M-am gândit dacă mai este vreme să mă duc la Cleopatra… la amicii mei… Şi m-am uitat la ceas… Era unsprezece fără un minut…

— În ce stare l-aţi lăsat pe Emil Radu?

— Era… era puţin agitat… Niciodată nu-l văzusem aşa. A râs la mine de câteva ori… Parcă era după un brelan de aşi victorios… Nu! La chintă roială eşti pietrificat. El era vesel… După un brelan de aşi câştigător. Aşa arăta… A făcut şi o glumă… Nu ştiu ce a spus, că eram foarte emoţionat… Spunea ceva de Apollo… Şi a început să râdă… Cred că băuse… Cu faţa lui lunguiaţă… M-am speriat când l-am văzut uitându-se în oglindă şi vorbind despre Apollo… Păcat de sufletul lui

frumos…

— Spuneaţi că a luat cutia cu antinevralgice din şifonier. Probabil că v-aţi uitat din curiozitate în şifonier… Era ordine, sau dezordine?

— Micul Emil era un om foarte ordonat, răspunse avocatul, parcă luându-i apărarea. Era ordine perfectă în şifonier.

— Aţi observat ceva deosebit în şifonier, în afară de ordine?

— Am observat ceva ciudat, răspunse avocatul. Dar nu în şifonier, într-o noptieră… O sticlă de coniac fin.

— Ce a căutat în noptieră?

— S-a dus spre noptieră cu maşina de scris şi a deschis-o cu piciorul… Atunci am văzut sticla. Imediat însă a închis uşa şi s-a îndreptat spre şifonier. A deschis uşa simplă şi a pus acolo într-un raft maşina de scris.

— N-aţi mai observat nimic neobişnuit în atitudinea lui? Părea că se pregăteşte pentru o vizită, sau pentru o plimbare?

— Mi-e foarte greu să vă răspund… V-am spus că era agitat. Uneori rămânea însă încremenit pentru o secundă sau două… Ca atunci când aştepţi răspunsul adversarului la relans. Sau după ce ţi-ai declarat tu cartea… Cum să vă spun? E o secundă, două de nesiguranţă… Chiar dacă ai trei aşi, sau trei rigi şi un as în mână…

— Când aţi părăsit camera, uşile şifonierului erau închise, sau deschise? Întrebă doctorul Tudor.

— Erau închise! Precis! Cât am stat eu, a umblat la şifonier… Şi pentru a-mi da antinevralgicele… Şi pentru a adăposti maşina de scris. De fiecare dată a închis uşile.

— Dar fereastra? spuse doctorul Tudor accentuându-şi vorbele. Era închisă, sau deschisă?

— Exact când am intrat eu în cameră închidea fereastra… Chiar aşa m-a întâmpinat: „Zgomotele acestea mă ucid…”

— Şi a rămas închisă până ce aţi plecat?

— Nu s-a mai apropiat de ea, răspunse avocatul. Sa plimbat prin cameră, parcă voia să facă mişcare. Eu aş fi plecat mai repede, după ce mi-a dat antinevralgicele, dar am avut impresia că el mă reţine. Nu era ca altă dată, când părea stingherit…

— Vă mai amintiţi cum era îmbrăcat?

— Avea halatul pe el… dar era în pantaloni şi în pantofi de stradă. Şi asta mi s-a părut curios…

— Nu vă amintiţi vreun cuvânt, vreun amănunt deosebit din discuţia pe care aţi avut-o? V-aş ruga să-mi redaţi măcar pe scurt subiectul discuţiei…

Avocatul îşi pierdu dintr-o dată siguranţa şi liniştea.

— Nu-mi amintesc… Bine… Banalităţi despre… Vreme… Da! Spunea că va fi foarte frumos în toamna aceasta… Despre migrene… Şi eficienţa antinevralgicelor… Despre pasiunile omeneşti… Că fiecare

are o supapă prin care îşi eliberează emoţiile… ca pe nişte aburi, spunea el…

— Cum aţi ajuns la discuţia aceasta despre pasiuni şi supape? întrebă doctorul Tudor.

Avocatul parcă bâjbâia prin întuneric.

— Eu… Ştiţi… Am… Eu… Am făcut o reflecţie oarecare şi el mi-a dat dreptate… Nu mai ştiu ce am spus… Ceva despre nevoia omului de a… de a se… Emoţii… spaime... nelinişti.

— Vă gândeaţi la jocul de pocher, îl ajută doctorul Tudor. La emoţiile din timpul jocului…

— Ceva mai aerian, recunoscu avocatul. Vedeam mai metafizic lucrurile… Necesitatea organismului plin de a erupe… sau îmbibarea lui cu lavă… Nu-mi mai amintesc ce-mi trecea atunci prin cap…

— Deci a fost un subiect de discuţie, îl ajută din nou doctorul Tudor. Nu s-a pornit de la migrene şi antinevralgice… Probabil că vom mai reveni asupra acestui capitol… Ce aţi făcut între ora unsprezece şi unsprezece şi şaisprezece minute?

— Mă pregăteam de plecare, răspunse avocatul. Mi-am scos hainele din şifonier, cămaşa, cravata, pantofii… Apoi m-am dus în baie, să mă bărbieresc.

— De ce nu v-aţi bărbierit în cameră? întrebă Marian.

— Pentru că nu e bună oglinda. Duceţi-vă şi vedeţi cum desfigurează chipul. Şi pentru că îmi place să mă bărbieresc cu apă caldă… În camere nu e apă caldă… Dar în baie se face foc în fiecare seară…

— Cât timp a durat bărbieritul?

— Eu mă rad foarte repede… Cred că zece minute… Tocmai mă spălasem pe faţă şi îmi strângeam cordonul la halat când am auzit împuşcătura. M-am şters pe ochi cu poalele halatului şi am alergat afară. Din păcate, m-am lovit cu capul de pragul de sus al uşii şi am rămas o clipă năucit. Apoi am ieşit în hol… Nu ştiu de ce mi s-a părut – acolo în baie – că împuşcătura răsunase în camera lui Dumitreş. Am fugit într-acolo şi am deschis uşa. Dar m-am liniştit, mai bine zis m-am dumerit în aceeaşi clipă. El era sub duş. Şi uşa şi fereastra camerei lui erau deschise. Era lumină, ordine, linişte în încăpere. Mi-am dat seama imediat că acolo nu se întâmplase nimic. Nu ştiu cât a durat totul. Mai puţin decât o secundă. Apoi am alergat spre camera numărul trei. Am încercat să deschid uşa, dar era încuiată. Am încercat să mă uit prin gaura cheii; se zăreau şuviţe de lumină, însă nimic altceva. Atunci am căutat ceva în buzunar, un obiect oarecare cu care să împing cheia şi să văd ce este înăuntru. Am găsit peria de dinţi. Nu ştiu cum ajunsese în buzunarul halatului. Probabil că mă pregăteam să mă spăl pe dinţi când a răsunat împuşcătura. Am împins cu coada periuţei. Degeaba. Am încercat să zgâlţâi. Degeaba. Am bătut

cu pumnii, am strigat. Degeaba. Apoi mi-am venit în fire şi mi-am dat seama că nimic nu trebuie atins.

— Cam cât timp aţi zăbovit în faţa uşii, încercând să împingeţi cheia înăuntru? întrebă Victor Marian.

— Nu pot să-mi dau seama. Uneori mi se pare că minute întregi, alteori nici o secundă. Depinde de intensitatea cu care îţi aminteşti evenimentul.

Doctorul Tudor îşi aminti teoria pe care o lansase nu cu mult timp înainte Marian, cu privire la încuierea uşii cu ajutorul unui cleştişor. Întrebă însă altceva:

— Vă mai amintiţi cine a fost prima persoană pe care aţi văzut-o lângă dumneavoastră?

— Nu ştiu cine o fi fost în spatele meu. Lângă mine însă am văzut-o pe duduia Carmen, într-o cămaşă de noapte cam neglijentă, cu un capot decoltat deasupra.

— Vă mai amintiţi când a deschis uşa?

— Parcă da, răspunse nesigur avocatul. Mă gândeam că e inutil să încerc să mai împing cheia şi atunci am auzit un pocnet în dreapta mea. M-am speriat, probabil din cauza nervilor. Era duduia Carmen, în ţinuta pe care v-am relatat-o. Apoi au răsărit şi alţii: domnişoara Liliana…

— V-a văzut cineva intrând la Emil Radu la ora – convenţională – unsprezece fără zece?

— Doctorul George Luca, răspunse avocatul. Se ducea spre baie cu un prosop în mână. Şi el are obiceiul să facă seara duş.

— V-a văzut cineva ieşind din camera lui Emil Radu la ora unsprezece fără un minut şi treizeci de secunde?

— Nu ştiu… Răspunse avocatul, înspăimântat. Mi sa părut că zăresc uşa de la camera numărul şase închizându-se. Nu imediat ce am ieşit, ci mai târziu, după ce făcusem câţiva paşi. Iar când am intrat în camera mea mi s-a părut că aud scârţâitul uşii de la intrare. Din păcate, nu m-am uitat înapoi. Eram foarte grăbit.

— Mai aveţi altceva de adăugat? întrebă doctorul Tudor.

— Nu-mi mai amintesc nimic altceva… Nu mai am nimic de adăugat deocamdată…

— Noi, da! spuse Tudor. Să vă gândiţi bine – şi cât mai este timp – asupra acelor răspunsuri în care aţi trecut pe lângă adevăr. Dumneavoastră aţi încercat, la început, să jucaţi o comedie în faţa noastră. Comedia senilităţii şi a digresiunilor… Apoi aţi început să ne răspundeţi mai limpede. Din păcate, în problemele esenţiale ale cazului care ne interesează aţi refuzat să spuneţi adevărul. Lucrul este foarte grav, nu vrem să vă ascundem gravitatea situaţiei în care vă aflaţi. Veţi rămâne în întregime la dispoziţia noastră. Dacă am fi avut mai mult timp v-am fi arătat unde aţi ocolit adevărul, v-am fi făcut să-

l declaraţi.

— Aş avea totuşi de întrebat ceva, spuse avocatul fără să ia în seamă ameninţarea. Nu ştiţi dacă micul Emil are rude?

— Se pare că nu, răspunse Ion Roman în locul lui Tudor. Dar de ce vă interesează acest lucru?

— Păcat… Răspunse avocatul. M-am gândit să le trimit condoleanţe…

Apoi porni spre camera lui, gârbovit, ameţit, parcă îmbătrânise cu zece ani.

10

— Nu cred o iotă din ce a spus clovnul ăsta! Răbufni Victor Marian în momentul când văzu uşa de la camera avocatului închizându-se. Aţi făcut foarte bine că i-aţi atras atenţia. Tot timpul ne-a minţit.

Doctorul Tudor nu era de aceeaşi părere cu subalternul său.

— Ne-a spus şi câteva lucruri revelatorii… Păcat, păcat că ne-a ascuns adevărul asupra relaţiilor sale cu micul Emil. Povestea aceea cu antinevralgicele este o pură născocire…

— Şi ofensiva lui violentă împotriva scriitorului Dumitreş, adăugă Victor Marian. E nemaipomenit cu câtă uşurinţă lansează acuzaţii. Şi e limpede motivul pentru care lansează aceste acuzaţii. Pentru că i s-a refuzat împrumutul. Eu cred că din aceeaşi cauză e pornit şi împotriva croitoresei… Sau poate e o răcă mai veche, de când a refuzat-o pe nevastă-sa… Dumneavoastră ce versiune credeţi în povestea împrumutului? Cea a lui Dumitreş, sau cea a lui Ştefan Barbu? Mi se pare cam dubioasă şi cam forţată fantezia avocatului.

Doctorul Tudor păru indiferent când răspunse:

— Nu încape nici o îndoială că povestea împrumutului e o născocire… Dar nu la asta trebuie să ne gândim acum…

— Pe mine mă preocupă teoria lui cu unealta, spuse Ion Roman. Nu trebuie să pierdem din vedere şi această ipoteză. Un decăzut, o canalie, o brută e gata să asasineze pentru un litru de rachiu, aşa cum şi-a început Coroi cariera.

— Ştiu… medită doctorul Tudor. Dar asta nu simplifică deloc problema. Asta nu şterge, nu elimină întrebarea care ne ucide pe noi: De ce a fost ucis Emil Radu! Abia o complică… Şi întârzierea aceasta a sergentului-major… Oare ce dificultăţi a întâlnit? — pentru că altminteri pare un băiat destul de dezgheţat. Ce s-a întâmplat cu Haralambie Ciucă?

— Cine ştie ce surpriză ne poate oferi beţivanul ăsta… Dacă mai dăm peste el?! spuse Ion Roman.

Doctorul Tudor se uită spre Marian.

— Care e suma totală pe care ai găsit-o în urma percheziţiei în camera victimei?

— Trei bancnote de câte o sută de lei într-un sertar al noptierelor şi şaptesprezece lei în diverse monede şi bancnote. Aceştia din urmă au fost adunaţi din mai multe buzunare.

— La asta nu ne-am gândit până acum, se enervă doctorul Tudor. De ce doar atâţia bani?… Tovarăşe Marian! Du-te, te rog, la profesoară şi întreabă care este situaţia financiară a lui Emil Radu, bineînţeles în relaţiile lui cu pensiunea. Cât mai repede.

Victor Marian se întoarse peste două minute.

— Nu dormea, raportă el. Probabil că nimeni nu doarme. Dealtfel, am impresia că se luminează de ziuă.

— Înţeleg, spuse doctorul Tudor cu un ton morocănos. Vrei să pregăteşti o surpriză. Nu prea avem timp de pierdut.

— Emil Radu a venit pentru o lună. Costul întreţinerii şi cazării: două mii cinci sute lei. În care intră totul. A plătit până acum o mie două sute de lei. El a vrut să plătească tot, dar n-a vrut să primească proprietăreasa. Aceasta e surpriza!

— Eşti prea liniştit pentru această veste, îl ţinti şeful. Propun să mai cercetezi o dată camera. Să nu te intereseze nimic altceva decât locurile unde s-ar putea ascunde bani. Îţi va fi mult mai uşor să cercetezi…

— Sau mult mai greu, mormăi Victor Marian. Pentru că bani se pot ascunde oriunde… Eu am însă o presimţire. Mia aceasta de lei care lipseşte se află în altă cameră, în alt buzunar, sau în alt sertar.

Şi înainte de a părăsi holul, tânărul arătă spre camera şapte.

— Multe, multe lucruri interesante ne-a spus avocatul, repetă doctorul Tudor. Care sunt adevărate şi care nu sunt?… Dar de ce a născocit povestea cu antinevralgicele? Din senin nu s-a născut ea. Oare ce se ascunde sub cortina asta?

— Eu cred că Dumitreş are dreptate, spuse Ion Roman. Un om ca avocatul nostru e capabil de orice! Rar am întâlnit un individ mai lipsit de scrupule. Şi un om care să mintă cu atâta uşurinţă de la un minut la altul, poate doar la concursuri speciale să-l găseşti.

— Şi cu toate acestea, cumpăni doctorul Tudor, în câteva probleme esenţiale mi s-a părut că spune adevărul cu aceeaşi uşurinţă, cu aceeaşi inconştienţă – mă refer la felul lui de a fi – ca atunci când mînţea de trosneau pietrele. Parcă se ducea fluierând spre eşafod. Oare nu-şi închipuia încotro se duce? Sau ştia că mai devreme sau mai târziu faptele lui vor fi cunoscute…

— Dumneavoastră n-aţi văzut? spuse Ion Roman. Când ajungea la relaţiile dintre el şi micul Emil, gata! înceta orice credinţă în adevăr. Minciunile erau sfruntate. De ce?

— Răspunsul nu e aşa de greu de găsit. Pentru că are convingerea că nimeni altul nu mai ştie relaţiile lui cu Emil Radu. Or Emil Radu nu mai poate să vorbească. Poate să scornească orice, nimeni nu-i poate controla. E în siguranţă domnul avocat. Aveam impresia că-şi bate joc de noi. Dar de ce, de ce recurge la minciuni? Nu de ce le spune? De ce recurge la ele? Dacă am afla un răspuns aici…

— Eu l-aş fi acuzat chiar pentru…

Ion Roman mu mai avu vreme să-şi termine fraza. Se auzea claxonul strident al unei maşini, iar puţin timp după aceea şi zgomotul unui motor care se opreşte.

Victor Marian îl precedă cu câteva secunde pe sergentul-major. Primul era dezolat: ieşise din camera numărul trei aşa cum intrase. Cel de-al doilea abia răsufla şi era leoarcă de sudoare. O sudoare rece, nervoasă.

Doctorul Tudor îl invită să ia loc pe fotoliu şi Dinu Cosma se supuse ca un copil.

— Vă rog să mă iertaţi pentru întârziere, se scuză el cu voce moale. Uf… Vă raportez pe scurt! Nu l-am găsit acasă şi nimeni n-a ştiut să-mi spună unde e. Mi s-a spus că de multe ori i se întâmplă asemenea istorii, să întârzie acasă sau să nu vină deloc. Eu ştiam de când am plecat de aici că-mi va fi greu, aşa că am organizat o căutare ca în filme. L-am găsit la douăzeci de kilometri de aici, la un spital. Cum am dat de el, nu vă mai spun. Cu piciorul rupt şi capul spart. A căzut beat dintr-un camion care-l ducea spre casă şi şoferul, înspăimântat probabil, l-a dus direct la spital. Noroc că l-a văzut când s-a prăvălit din camion! Doctorii l-au pus la punct, l-au şi trezit, e în toate minţile. Şi mi-a spus următoarele: că imediat după masă un omuleţ care corespunde întocmai semnalmentelor victimei i-a cerut să vină pe la zece, zece şi jumătate în faţa pensiunii. Asta s-a întâmplat la Cerbul de aur. Zicea că omuleţul îşi scotocea buzunarele, probabil căuta bani şi nu găsea la el. Abia pe urmă i-a spus să vină noaptea la pensiune. Cam pe la zece a plecat de la restaurant – am controlat pe urmă spusele lui —, aşa că pe la zece şi un sfert, dacă ne gândim că drumul e mai lung când se merge pe două cărări, a ajuns în faţa pensiunii. A aşteptat – dar nu ştie cât – până ce omuleţul a ieşit în faţa lui ca din pământ şi l-a trimis să cumpere o sticlă de coniac Segarcea şi un tirbuşon, de la un chelner, de la cine ştie. I-a dat două sute de lei. Şi i-a spus că restul poate să-l ţină pentru el, ceea ce face cam cincizeci de lei, cu care şi-a cumpărat de băut: două sticle de rachiu. A adus coniacul şi tirbuşonul, dar nu mai ştie ora la care a sosit înapoi, în faţa pensiunii. Eu însă m-am interesat la restaurant şi am aflat că a plecat de acolo pe la zece şi jumătate, cu cele trei sticle şi tirbuşonul. Aşa că pe la unsprezece fără un sfert a fost la Trandafirul alb. După ce a predat cele cumpărate, a pornit spre casă în partea cealaltă, spre Cleopatra. Dar zice că s-a oprit

pe drum, înainte de a ajunge la Cleopatra, probabil imediat şi a început să bea. Nu ştie cât timp a rămas pe marginea şanţului, dar a golit o jumătate de sticlă de rachiu. După câte îl cunosc eu, operaţia asta o poate face şi în cinci minute şi în jumătate de oră. Zice că la un moment dat a auzit parcă un zgomot de armă. Era în întuneric, beat, abia se ţinea pe picioare, pentru că împuşcătura îl sculase de pe marginea şanţului. A zărit apoi farurile unui camion şi a făcut semn să oprească. Şoferul, pesemne neştiind că e beat, i-a spus să se urce în spate. Apoi s-a întâmplat accidentul, la o cotitură a căzut din camion. Noroc că l-a văzut şoferul! I-o fi făcut el ceva, ca prim ajutor, apoi l-a dus în viteză la spital. Acolo, şoferul a lăsat numărul camionului, numele şi adresa lui şi s-a dus mai departe. Era grăbit, n-a avut vreme să-i spună mai multe medicului de gardă. Ora la care l-a adus pe Ciucă la spital – m-am uitat în caietul medicului de gardă – e unsprezece şi patruzeci şi opt de minute… Asta-i tot ce am aflat cu privire la Ciucă… În problema cu farmacia, lucrurile stau astfel: scriitorul Dumitreş a plecat din farmacie la ora zece şi patruzeci de minute. Drumul de la farmacie până la pensiune se face între zece şi cincisprezece minute – asta depinde de pas. Dar după cum spune farmacista: că scriitorul era cam distrat – l-a întrebat de două ori ce doreşte – poate să fi făcut chiar douăzeci de minute până la pensiune. Şi şi-a cumpărat de acolo un pachet de vată, un sul de tifon, sulfamide, alifie şi valenal. În valoare de cincisprezece lei. În loc de mărunţiş i s-au dat antinevralgice… Iar la înapoiere am mai luat un ostaş cu mine, pentru orice eventualitate… Acesta e tot raportul, până acum.

Doctorul Tudor făcu un calcul rapid în gând, apoi se adresă direct sergentului-major:

— Ai procedat foarte bine. Vei lăsa amândoi ostaşii aici, în jurul pensiunii. Cu consemnul pe care-l cunoşti. Numai când vor sosi femeile de serviciu să ne anunţe pe noi. Dumneata vei pleca imediat cu maşina şi în cel mai scurt timp va trebui să dai de urmele şoferului care l-a dus pe Ciucă la spital. Vei afla cu exactitate de la el: la ce oră l-a cules pe Ciucă de pe şosea; la ce oră s-a întâmplat accidentul; la ce oră l-a depus pe Ciucă la spital; unde l-a cules pe Ciucă şi să-ţi dea un punct precis de reper; locul unde s-a întâmplat accidentul şi iarăşi să-ţi dea un punct precis de reper. Fiind în exerciţiul funcţiunii, ai voie să depăşeşti orice limite de viteză! S-a înţeles?

— S-a înţeles perfect! Răspunse sergentul-major.

După câteva clipe se auzi iarăşi duduitul motorului. După jumătate de minut, un ostaş gâfâind îşi făcu apariţia în hol. Salută scurt, milităreşte şi raportă că sergentul-major fiind foarte grăbit a plecat cu maşina, dar a dat ordin să fie anunţaţi tovarăşii de la Bucureşti să vină imediat la poartă.

Numai Victor Marian rămase în pensiune. Doctorul Tudor şi Ion Roman plecară pe urmele ostaşului. Acesta le arătă la câţiva metri de poartă, în interiorul grădinii, o dală de beton cam strâmbă.

— Tovarăşul sergent-major s-a uitat cu lanterna acolo, raportă ostaşul, apoi mi-a ordonat să vă chem pe dumneavoastră.

Ion Roman ridică imediat pătratul de beton. Sub el se afla, aşezat cu grijă, un Browning lucitor, cu mâner de sidef, mic cât un pachet de ţigări, de calibrul 6,35. Doctorul Tudor îl prinse cu vârful degetelor, de toc. Parcă ţinea o jucărie în mână. Pistolul fu cercetat cu cea mai mare atenţie la lumina puternică din hol, apoi la o lampă de birou din camera victimei. Ţeava lui mai păstra încă urme proaspete de pulbere.

— Arma crimei! spuse cu voce emoţionată Ion Roman.

Victor Marian tăcuse până atunci. Chipul lui era însă palid. Buzele îi tremurau. Şi mâinile îi tremurau. Ţinea în ele micul clasor de timbre, carneţelul şcolăresc al lui Radu Emil. Foile lui fuseseră rupte. Timbrele erau împrăştiate pe masă, în două grupuri. Privirile lui erau aţintite asupra unui grup mic, format din zece timbre.

— Le-am găsit, întâmplător, între foile lipite ale clasorului. Nu ştiu ce mi-a venit să caut acolo. Fiecare timbru din acestea zece valorează între trei şi cinci mii de lei. Le-am văzut la o expoziţie cu vânzare la începutul acestui an. În martie…

PARTEA A DOUA.
DIN NOU: DE CE?

1

4 octombrie 194…, ora 5,00

— Prin urmare, spuse doctorul Tudor aşezându-se obosit în fotoliu, nu putem avea nici cel mai mic dubiu cu privire la autenticitatea şi valoarea acestor zece timbre…

— Absolut niciunul! confirmă pentru a zecea oară Victor Marian. Sunt exemplare unice din colecţia doctorului Zerva şi au fost puse în vânzare la expoziţia despre care v-am amintit. Valoarea lor totală e de cel puţin patruzeci de mii de lei. Dacă s-au vândut la licitaţie – aşa cum era vorba – e de presupus că s-au vândut cu un preţ mai mare. Eu, personal, cred că astăzi, vândute la o licitaţie, s-ar putea obţine pe ele cam cincizeci de mii de lei… Aşa se întâmplă întotdeauna când timbrele de valoare îşi schimbă proprietarul. Preţul lor creşte imediat. Aproape toate aceste timbre sunt cunoscute şi evaluate în cataloage internaţionale…

— Ultimele descoperiri complică enorm cazul şi aşa destul de complicat, afirmă doctorul Tudor.

— Eu eram convins că-l simplifică, spuse Ion Roman. Am dat, în sfârşit, peste mobilul crimei… Arma crimei e în mâinile noastre… Cred că direcţia cercetărilor noastre se simplifică… O anumită persoană – necunoscută până acum de către noi – a aflat, printr-o întâmplare sau prin intermediul cuiva, că Emil Radu e posesorul unei adevărate averi mobile. În încercarea de a-şi însuşi această avere a ajuns la crimă… Deşi nu-mi explic de ce l-a omorât…

— Poate că n-a vrut să-l ucidă – interveni Victor Marian. L-a ameninţat doar pentru a afla secretul ascunzătorii şi într-un moment de furie a apăsat pe trăgaci…

Ion Roman parcă-şi aminti ceva.

— Eu cunosc tipul acesta de arme. Sensibilitatea lor este extraordinară. Cel mai mic tremur al degetului poate declanşa percuţia. Am avut de-a face cu zeci de accidente involuntare provocate de aceste revolvere calibru 6,35. Cele mai multe din joacă, din cauza unor ameninţări copilăreşti. Accidente groaznice… Poate că asasinul l-a ameninţat pe micul Emil cu pistolul fără să se gândească să-l ucidă. I-a tremurat degetul şi glontele a pornit…

— Ipoteza voastră combinată, spuse doctorul Tudor, destul de plauzibilă dealtfel, ridică însă câteva întrebări foarte grele. Pe unde a intrat asasinul în cameră?… De ce purta o armă la el?… De ce, după ce l-a ucis pe micul Emil, a încuiat a doua oară uşa, în loc să sară imediat pe fereastră?… De ce după ce l-a ucis pe micul Emil – venind

cu gândul să jefuiască – a înscenat acea dezordine din şifonier care-i trăda mobilul…?

— Eu revin la vechea mea părere, zise Marian. Dezordinea din şifonier nu e o înscenare, ci urmele unei căutări febrile, disperate. Asasinul şi-a dat seama că a ucis şi a simţit nevoia să caute… Pentru ca actul să nu fie absolut gratuit. Spaima însă l-a grăbit şi l-a fugărit pe fereastră înainte de a găsi ceea ce căuta, adică obiectul care în ultimă instanţă l-a transformat în criminal… Un odios asasinat gratuit. Nu văd altă explicaţie acum, după ce am găsit mobilul…

Raţionamentul lui Marian nu-l satisfăcea pe doctorul Tudor. După fiecare frază clătinase din cap a negaţie.

— Actul criminalului, mişcarea lui în scenă, aşa cum o prezentaţi voi, spuse el, nu elimină celelalte întrebări… Şi mai cu seamă nu elimină întrebările iniţiale ale cazului: de unde poseda Emil Radu o asemenea avere?… De unde ştia criminalul vostru ipotetic că omuleţul nostru avea o asemenea avere concentrată asupra lui?… Dar să trecem deocamdată peste aceste două întrebări. Să revenim la celelalte… Pe unde a intrat asasinul în cameră?… După afirmaţiile avocatului Ştefan Barbu, cu câteva minute înainte de ora unsprezece şi cu aproximativ douăzeci de minute înainte de comiterea crimei, Emil Radu a închis fereastra, plângându-se că-l „ucid zgomotele”.

— Scriitorul Dumitreş – interveni Ion Roman – spunea că a văzut fereastra de la camera numărul trei deschisă, la înapoierea lui de la farmacie. Pe cine să credem?

— Afirmaţiile nu se contrazic, replică doctorul Tudor. Poate că scriitorul Dumitreş a văzut fereastra deschisă la ora unsprezece fără un sfert sau fără treisprezece minute – cam aceasta e ora probabilă la care ajunsese în faţa pensiunii, pe şosea. Or, la ora aceea avocatul Ştefan Barbu nu era în camera victimei. Abia câteva minute mai târziu a intrat, exact în clipa când Emil Radu închidea fereastra. Această contradicţie aparentă nu face decât să confirme spusele avocatului. Fereastra de la camera numărul trei era închisă, sau cel puţin a fost închisă tot timpul cât avocatul a rămas în încăpere. Şi nu cred că Emil Radu a închis-o pentru a o deschide un sfert de oră mai târziu… Presupunerea mea – sprijinită pe aceste date – e că asasinul nu a intrat pe fereastră, ci pe uşă. Deci, cred în continuare că el este unul din locatarii pensiunii. Temeritatea unui om din afară nu putea ajunge până acolo, încât – folosindu-se de o cheie furată sau confecţionată cine ştie în ce condiţii – să intre în camera în care va fura sau va asasina, străbătând un hol luminat în care putea să se ciocnească de orice locatar. Asasinul din afară putea să ştie orice, absolut orice cu privire la victimă, la locatari, la obiceiurile pensiunii, dar nu putea şti în nici un caz că la ora în care va intra el în clădire nu va întâlni pe nimeni în hol. Faptele dovedesc că între unsprezece şi unsprezece şi

un sfert a fost circulaţie în hol. Avocatul s-a dus la baie, doctorul Luca de asemenea s-a dus la baie, domnişoara Liliana a deschis uşa…

— Avocatul parcă a mai spus ceva – sări Victor Marian. Şi anume, că în momentul când a intrat în camera sa a auzit deschizându-se uşa de la intrare. Scârţâitul uşii de la intrare. Lucrul acesta l-am constatat şi noi. Uşa întradevăr scârţâie destul de tare. Dacă asasinul a pătruns în momentul acela în pensiune?

— De ce să nu credem că în momentul acela intrase în pensiune scriitorul Dumitreş? Întrebă doctorul Tudor.

— Pentru că la ora unsprezece fără un sfert scriitorul Dumitreş era la două sute de metri de pensiune, răspunse Victor Marian. O asemenea distanţă nu se parcurge într-un sfert de oră sau în treisprezece minute…

— Uneori se poate parcurge şi într-o oră, zise doctorul Tudor. Era preocupat, cine ştie la ce se gândea… Poate că s-a mai oprit, sau poate că a depăşit pensiunea şi abia mai târziu şi-a dat seama şi s-a întors. Nu trebuie neapărat să fii scriitor pentru a ţi se întâmpla un asemenea lucru…

— Sau poate că scârţâitul uşii de la intrare, la ora unsprezece fără un minut, a fost o invenţie a domnului avocat, îşi dădu Ion Roman cu părerea.

Doctorul Tudor indică printr-un gest că e de acord şi cu această presupunere. Victor Marian era pe cale să dea glas unei întrebări capitale, dar se răzgândi pentru un moment.

— Atunci, rolul lui Ciucă în toată această întâmplare se reduce la acela de comisionar, spuse el. Nu înţeleg de ce l-aţi trimis pe sergentul-major Dinu Cosma – încărcat cu atâtea întrebări precise – după şoferul care l-a cules de pe şosea.

Doctorul Tudor se uită la Marian cu oarecare surprindere.

— De ce l-am trimis pe sergentul-major Dinu Cosma după şofer? Din câteva considerente foarte simple. În primul rând şoferul nu este cu nimic angrenat în cazul acesta. Deci, în clipa de faţă este omul care ne poate furniza cele mai sigure date cu privire la anumite evenimente. El va fi un purtător de cuvânt al lui Ciucă. Datele pe care Ciucă nu ni le poate furniza din cauza stării în care se afla ni le va comunica indirect şoferul. Şi aceste date – nu ştiu încă – ar putea fi de mare importanţă în elucidarea cazului nostru. Nu putem să le excludem de la distanţă. Mai bine să riscăm zădărnicia unor eforturi…

— Eu nu prea văd cu ce ne-ar putea lumina în plus şoferul, spuse Victor Marian. Dar nu despre asta vreau să vorbesc… Vă rog să mă iertaţi, dar eu ridic o problemă care va zdruncina ipoteza dumneavoastră cu privire la perimetrul în care se află asasinul… V-am arătat planul camerei, planul pensiunii şi calculele pe care le-am făcut cu privire la mişcările posibile ale asasinului prezumtiv după

comiterea crimei. Eu am fost primul care am susţinut că absolut orice locatar avea posibilitatea – în timp – de a comite crima şi folosind ca mijloc de fugă ferestrele să iasă apoi în hol pe uşa camerei lui. Absolut oricare dintre locatari: femei, bărbaţi, indiferent de vârstă. În acelaşi timp, însă, după treizeci de secunde de la comiterea crimei – să zicem patruzeci, deşi timpul pare stabilit cu precizie – toţi locatarii pensiunii erau în hol. Avocatul – după declaraţiile lui – chiar la câteva secunde de la auzirea împuşcăturii, ceilalţi puţin mai târziu, pe rând: croitoreasa, domnişoara Liliana, profesoara (poate în acelaşi timp cu domnişoara Liliana), inginerul Popa, apoi în acelaşi timp scriitorul Dumitreş şi doctorul George Luca. Deci, după treizeci de secunde toţi locatarii erau în hol. În condiţiile noi, niciunul dintre ei nu mai poate fi asasinul! Dacă aveau timp să ajungă din camera victimei în camera lor în decursul celor treizeci de secunde până s-au întâlnit în hol, nu mai aveau însă vreme să fugă până la poartă, să ascundă arma şi apoi să se întoarcă de la poartă. Cei peste o sută cincizeci de metri de la clădire la poartă şi înapoi nu se mai pot parcurge în treizeci de secunde. Nici Jessie Owens, nici Harbig n-ar fi capabili de asemenea performanţe. O asemenea distanţă nu se poate parcurge decât în cel puţin două minute. Chiar mie mi-ar trebui cel puţin un minut, un minut şi jumătate, ca să-mi refac respiraţia. Unde sunt cele două minute care i-ar fi dat posibilitatea fiecărui locatar – indiferent de vârstă şi de sex – să parcurgă această distanţă dus şi întors?

Pledoaria lui Victor Marian fusese făcută cu voce foarte sigură şi nu fără unele accente de mândrie şi superioritate. Doctorul Tudor nu părea însă deloc surprins de ceea ce auzea. Mai mult. Îi aproba spusele clătinând din cap.

— M-am gândit şi eu la acest lucru, recunoscu el. Problema pe care ai ridicat-o dumneata e foarte serioasă. S-ar putea în primul rând, ca în clipa de faţă, să nu posedăm câteva date care ar ajuta la dezlegarea ei… Dar deocamdată nu vreau să mă sprijin pe necunoscute… Prefer să ridic o contraproblemă… De ce crezi dumneata că asasinul s-a simţit obligat ca imediat după comiterea crimei să ascundă arma?… Poate că a vrut, mai întâi, să facă act de prezenţă în hol şi abia după aceea, folosind o împrejurare favorabilă, a părăsit clădirea pentru a ascunde acolo, lângă poartă, arma crimei. De ce şi-a ales acel loc şi nu canalul – care era chiar lângă fereastra camerei numărul trei –, încă nu pot să răspund!… Să nu uităm însă că între ora crimei – unsprezece şi şaisprezece minute – şi ora la care au sosit organele locale – unsprezece şi douăzeci şi şapte de minute – au trecut unsprezece minute, timp în care s-au produs câteva mişcări în rândurile locatarilor. Unele din ele le cunoaştem, altele nu. Ştim, de pildă, că au ieşit afară din clădire, pentru a cerceta fereastra de la camera numărul trei, sau pentru a opri această cercetare, două persoane: inginerul

Traian Popa şi avocatul Ştefan Barbu. Mai ştim că profesoara Maria Nistor a intrat pentru câteva minute în camera ei, ca să caute nişte medicamente. Ştim de asemenea că doctorul George Luca a intrat pentru câteva minute în baia de lângă verandă. De asemenea şi domnişoara Liliana a părăsit holul, pentru a intra în camera ei. De asemenea şi scriitorul Dumitreş, pentru a aduce medicamente profesoarei. Şi mai ştim că doamna Carmen Stoian a stat aproape tot timpul în camera ei. Fiecare cameră, fiecare baie din această pensiune are legătură cu exteriorul. Deci, fiecare locatar avea posibilitatea să facă această cursă – dus şi întors – pentru a ascunde acolo, lângă poartă, revolverul… Iată contraproblema pe care o ridic în lipsa altor date care să-mi justifice prezenţa revolverului în ascunzătoarea de lângă poartă… Putem să trecem noi, oare, peste această situaţie?… Putem să lăsăm necercetate aceste posibilităţi?… Putem noi, în aceste condiţii, să ne îndreptăm toată atenţia către un suspect, absolut necunoscut, care ar fi acţionat din afara pensiunii?… Chiar în clipa aceasta, când ne lipsesc date care ar putea să întărească ipoteza că asasinul e unul din locatarii pensiunii… Chiar în clipa aceasta, când ideea ascunzătorii de lângă poartă mi se pare de neînţeles, mi se pare o idee absurdă… Să ne gândim bine la câteva lucruri! Victima, la început o oarecare fiinţă banală, care nu putea constitui obiectul unui asasinat banal, se dovedeşte brusc – prin transformarea unui clasor şcolăresc în ascunzătoare şi depozit de valori importante – o persoană enigmatică, misterioasă, cum a calificat-o – nu ştiu pe baza căror considerente, pentru că teoria „hainelor” e o pură născocire – avocatul Ştefan Barbu. Ei bine! Ce necunoscut din afară putea să pătrundă tainele acestui omuleţ, care na părăsit probabil decât o singură dată grădina pensiunii: în chiar ziua asasinatului? Oare nu e mai plauzibil, oare nu e mai firesc, mai demn de luat în seamă faptul că unul din locatarii cu care convieţuia ştia, sau putea să afle – printr-o întâmplare sau în urma unei destăinuiri – secretele sale?… Acum nu mai încape nici o îndoială că Emil Radu nu era un om oarecare. El purta nişte secrete, nişte enigme, în tăcerea şi izolarea lui. Şi eu cred că modul în care a trăit în această pensiune, convieţuirea lui cu oameni de care în principiu se ferea, a avut un anumit efect asupra lui. Dovadă acţiunile sale din ultima zi – căutarea fostului său coleg, invitarea acestuia, transformarea lui Ciucă în comisionar, ultimele sale discuţii cu inginerul Popa, cu profesoara, cu avocatul Ştefan Barbu. S-a întâmplat ceva cu el. Ce anume? Nu ştim. În orice caz, ceea ce s-a întâmplat e în strânsă legătură cu viaţa lui misterioasă. Poate că unele din secretele lui au început să fie cunoscute, poate că altele erau pe cale să fie cunoscute… Cine putea să fie părtaşul şi martorul acestor secrete dezvăluite sau pe cale de a fi dezvăluite? Numai o persoană din cele cu care convieţuia. Şi în rândul acestora eu îndrăznesc să-l enumăr şi

pe inginerul Traian Popa, din cauza prezenţei lui în această clădire în chiar ziua asasinatului…

Şi Roman şi Marian păreau foarte convinşi de argumentele şefului lor. Ultimul însă mai era zgândărit de o idee.

— Aveţi dreptate, spuse el. Dar eu mă mai gândesc la o posibilitate. Oare nu ne putem imagina că avocatul Ştefan Barbu s-a transformat – cu sau fără voia lui – în colportorul unui secret? Poate că a scăpat câteva cuvinte în timpul unui joc de pocher la Cleopatra. Pentru că eu sunt convins că avocatul a luat cunoştinţă de anumite secrete din viaţa lui Emil Radu… Mă gândesc chiar şi la o complicitate între el şi un oarecare trişor de la Cleopatra. Indiferent însă în ce postură l-am privi – colportor inconştient, sau complice —, avocatul e una din persoanele care a pătruns în viaţa intimă, în tainele lui Emil Radu… Oare cine este acest Emil Radu?

Doctorul Tudor ridică neputincios din umeri.

— Datele problemei s-au inversat. Până acum mi se părea că numai cunoscându-l foarte bine pe Emil Radu vom putea afla cine este asasinul. Acum am ajuns în situaţia de a putea afla adevărul despre Emil Radu, numai descoperindu-l pe asasin. Iată noutatea cazului nostru! Numai asasinul ne va putea răspunde la întrebarea pe care ai pus-o dumneata, tovarăşe Marian.

— Putem totuşi să-l excludem cu atâta uşurinţă pe Ciucă? Rosti Ion Roman întrebarea lui obsedantă. Eu simt că e un mister cu omul acesta… El nu putea oare să fie un colportor, o unealtă, sau un organizator al acestui misterios asasinat?

— De aceea l-am trimis pe sergentul-major Dinu Cosma după şofer într-un moment când ne-ar fi fost de mare ajutor. Şoferul ne va spune indirect dacă Haralambie Ciucă a auzit împuşcătura, sau dacă a provocat-o el. Totul depinde de ora la care l-a cules de pe şosea, de ora la care a suferit accidentul… Până atunci va trebui să ne împărţim forţele. Într-un timp foarte scurt, va trebui să aflăm ce a făcut fiecare locatar al acestei pensiuni între orele zece treizeci seara şi unsprezece treizeci seara. Dacă se poate, minut cu minut. Şi pentru fiecare minut să ni se indice alibiuri. Atenţie deosebită pentru a afla şi verifica mişcările locatarilor între ora unsprezece fără un minut şi ora unsprezece şi douăzeci şi şapte de minute, când au sosit organele locale. De la ora unsprezece şi douăzeci şi şapte de minute absolut nici un locatar nu a mai ieşit din această clădire. Mai bine zis, nu a putut să ajungă de la clădire la poartă din cauza santinelei. De ieşit, putea să iasă din grădină, dar acest lucru nu ne interesează. Pentru a ajunge la poartă, însă, trebuia să se întâlnească pe parcurs cu ostaşul care patrula în permanenţă… Vom lua interogatoriile direct în camerele locatarilor… Eu mă voi ocupa de domnişoara Liliana şi de doamna Carmen Stoian… Dumneata, tovarăşe Marian…

Tânărul profită de pauza intenţionată a şefului.

— Eu aş vrea să mi-l încredinţaţi pe avocatul Ştefan Barbu. În primul rând. Şi, dacă se poate, pe scriitorul Al. Dumitreş şi pe fosta profesoară…

Doctorul Tudor se uită la Ion Roman. Acesta nu făcu nici o obiecţie. El urma să ia interogatorii inginerului Traian Popa şi doctorului George Luca.

— Aş vrea să nu plecaţi de la idei preconcepute, spuse doctorul Alexandru Tudor. Fiecare persoană – din cauza împrejurărilor în care se află – e un suspect posibil. Dar să nu uitaţi în acelaşi timp că asasinul e unul singur. La ora aceasta, în pensiune – după părerea mea – se află şase inocenţi şi un asasin. Şi nu un oarecare asasin. Avem de-a face cu un adversar inteligent şi precaut. Metodele forte nu vor avea nici un efect asupra lui. Cred că e un comedian foarte inteligent, indiferent sub ce mască s-ar ascunde. Cred că şi arma pe care ne-a lăsat-o e un detaliu din comedia lui. Arma e o dovadă fără valoare. Aceasta e convingerea mea. Altfel n-ar fi lăsat-o acolo. Sau poate că-mi scapă încă înţelesul acestui act. În orice caz nu vom găsi nici o amprentă pe ea. Putem s-o aruncăm de pe acum la obiecte găsite. Ea este un detaliu oarecare din această tragicomedie… S-ar putea să greşesc… Am vrut să vă atrag însă atenţia ca să nu vă gândiţi la armă ca la o dovadă în sine… Ea nu ni-l va demasca pe asasin. Altminteri, n-ar fi ascuns-o acolo, ci ar fi aruncat-o în canal. Asasinul a urmărit un anumit scop ascunzând arma lângă poartă. Nu ştim ce scop anume. Dar pentru a-şi atinge acest scop el a fost nevoit să se mişte, adică să se ducă până la locul unde a ascuns-o. Ei bine! Pentru a-l putea demasca pe asasin nu trebuie să ne gândim la momentul în care el a tras în Emil Radu. Să renunţăm la gândul că vom găsi amprente pe armă şi deci la posibilitatea de a-l demasca foarte simplu cu ajutorul lor. Să ne gândim la momentul când el a ascuns arma, pentru că nimeni altcineva decât el nu a putut face lucrul acesta. Să-l vedem, prin urmare, în mişcare, să calculăm mişcarea în timp şi în distanţă şi să aplicăm rezultatul acestui calcul la fiecare dintre locatari. Fără nici o idee preconcepută…

— Să ne reducem cercetările numai la a afla şi verifica mişcările locatarilor în perioada amintită? întrebă Victor Marian.

— Aceasta e sarcina principală, îi răspunse doctorul Tudor. Dar nu şi întreaga noastră sarcină. Nu putem acţiona folosind ochelari de cai.

— Mă gândeam la secretele pe care – ipotetic – i le-a dezvăluit micul Emil avocatului Ştefan Barbu.

— Da… Încuviinţă doctorul Tudor. S-ar putea ca în cazul respectiv să fie mult mai important să afli până la ce punct au ajuns relaţiile dintre victimă şi avocat. Dar să nu scapi din vedere şi motivul principal care ne îndeamnă la reluarea interogatoriilor. De asemenea,

în cazul scriitorului Dumitreş. Ar fi foarte bine să afli ipotezele lui cu privire la crimă şi la asasin. Eu am impresia că nu ne-a spus totul.

Şi Ion Roman voia să emită o ipoteză.

— Eu bănuiesc anumite relaţii între doctorul Luca şi o persoană din această pensiune. Nu ştiu dacă aceste relaţii ar fi putut determina un act violent… Dar ceva, ceva misterios există… Mă gândesc de pildă, la anumite mişcări…

— Foarte bine! încheie doctorul Tudor. Dacă apare un amănunt foarte important în decursul interogatoriilor, mă găsiţi sau în camera numărul doi, sau în camera numărul cinci.

După o secundă, fiecare dintre cei trei porni în altă direcţie.

2

Victor Marian lovi încet cu degetele în uşa camerei numărul opt. I se deschise imediat. Chipul profesoarei era răvăşit, rochia – şifonată. Era evident că rămăsese tot timpul în aşteptare. Tăcerea tânărului îi aprinse o slabă licărire în ochi.

— Poftiţi! îl invită ea dându-se la o parte din pragul uşii. Îmi închipuiam că veţi mai avea nevoie de mine… Dealtfel, după un asemenea eveniment, cine mai poate să doarmă?!

Camera şi mobilierul ei nu se deosebeau prea mult de încăperea în care avusese loc asasinatul. Doar câteva obiecte specific feminine în plus; în schimb, multe bibelouri şi broderii împrăştiate peste tot, oferind aspectul unei neglijenţe şi dezordini căutate. Pe pereţi atârnau câteva tablouri de valoare, dintre care unul de Petraşcu renumit în lumea amatorilor de artă, multe acuarele şi câteva schiţe în cărbune. Victor Marian făcu un calcul rapid în gând şi descoperi cu surprindere că fosta profesoară de gimnastică era o femeie bogată.

Ca şi cum i-ar fi ghicit gândurile, Maria Nistor îi spuse, cu un glas care se voia indiferent, dar în care tremura oarecare emoţie:

— Aproape toate sunt amintiri… Unele mai vechi, altele mai noi. N-am cumpărat niciodată tablouri… Şi acest superb Petraşcu mi-a fost făcut cadou de profesorul Sterescu, exact cu patru ani în urmă… Profesorul e unul din clienţii permanenţi ai pensiunii. Dealtfel, primăvara şi vara vin mulţi pictori aici… Atraşi de peisajul în care se găseşte pensiunea… Luaţi loc pe fotoliul acesta… E mai rezistent.

Victor Marian se aşeză în fotoliul indicat de profesoară şi înţelese că introducerea fusese terminată. Maria Nistor evitase prin cele câteva cuvinte rostite începutul direct al unei discuţii care putea deveni penibilă, apoi se declară, printr-o foarte fină şi firească atitudine, la dispoziţia lui.

— Îmi pare rău că vă deranjez, se hotărî el să fie cât mai politicos, dar situaţia ne obligă să reluăm (vocea lui se ridică pentru o clipă cu un ton) interogatoriul… Mai întâi, v-am ruga să ne precizaţi dacă locatarii prezenţi acum în pensiune – şi printre ei includem şi victima – au mai fost vreodată împreună aici.

Maria Nistor păru uşor surprinsă.

— Nu ştiu ce vă face să-mi puneţi această întrebare… La primul… la prima noastră conversaţie am răspuns indirect la această întrebare. Locatarii se află pentru prima dată împreună aici, la Trandafirul alb.

— Foarte interesant… Sesiză imediat Victor Marian. Ce v-a determinat să ne aduceţi la cunoştinţă în mod indirect acest fapt? Dacă ni l-aţi fi spus direct…

Profesoara nu mai era mirată de astă dată.

— Abia după ce v-am vorbit despre locatarii care se găsesc astăzi în pensiune, sau poate în vreme ce vă vorbeam, mi-am dat seama şi eu că nu se mai întâlniseră niciodată la Trandafirul alb. Până atunci nu mă gândisem la acest lucru; nici nu-mi trecuse prin cap… Când m-aţi întrebat, mi-am amintit constatarea de acum câteva ore şi m-a surprins că n aţi reţinut-o şi dumneavoastră din datele pe care vi le-am oferit.

Răspunsul şi explicaţia erau foarte simple şi fireşti. Marian recunoscu imediat, în gând, că femeia din faţa lui e dotată cu o inteligenţă şi o perspicacitate foarte ascuţite.

— Poate că întrebarea vi s-a mai pus, reluă el, dar nu se poate şti dacă între timp nu v-aţi amintit şi alte amănunte, care să completeze răspunsul dumneavoastră. E vorba de altă întrebare. Care dintre locatarii dumneavoastră a intrat în relaţii mai intime, sau de altă natură, cu Emil Radu?

— Nu mă gândesc la mine, ci la dumneavoastră, răspunse profesoara privindu-l cu atenţie. E păcat să ne pierdem inutil vremea… Adică să v-o pierdeţi. V-am răspuns şi la această întrebare, în hol. Tot indirect… Dar dacă doriţi neapărat să repet…

— M-am referit la unele amănunte care vi s-au putut revela în orele de aşteptare.

Profesoara îşi plimbă mâinile pe faţă, parcă pentru a-şi aplatiza neregularităţile şi a-şi ascunde ridurile.

— M-am gândit tot timpul la ceea ce s-a întâmplat, spuse ea. Dar m-am gândit mai ales la micul Emil.

— Vi l-aţi imaginat drept o persoană enigmatică?

— Nu pot să vă răspund precis, se codi Maria Nistor. În ultimul timp am putut observa câteva ciudăţenii în purtarea lui.

Victor Marian nu voi să piardă ocazia. Trecu imediat şi direct la atac:

— Ce înţelegeţi, sau ce importanţă daţi acestui cuvânt?

— Cred că vă referiţi la cuvântul „ciudăţenii”, încercă ea să obţină precizarea. Am observat câteva ciudăţenii în comportamentul lui. Cea mai importantă v-am semnalat-o: revenirea la tendinţa sa de izolare. Mai târziu mi-am amintit însă şi de altele. Din păcate, sunt lucruri de ordin intim şi o anumită jenă mă reţine să le dau în vileag. Nu le consider de natură să ducă la descoperirea asasinului.

— Asta nu se poate şti! îi ripostă foarte ferm Marian. Noi am simţit de la primul interogatoriu… Că o anumită jenă vă reţine să daţi în vileag unele amănunte intime din viaţa pensiunii… Vreau să vă declar din capul locului: ne aflăm în faţa unui caz excepţional de grav. E vorba de un asasinat premeditat, un asasinat odios. Orice amănunt, de orice natură ar fi el – intimă sau banală —, va deveni un amănunt public dacă el va contribui într-un mod sau altul la elucidarea cazului… În acelaşi timp vă declar că toate amănuntele, oricât de intime sau oricât de banale ar fi, care nu au nici o legătură cu cazul nostru vor fi uitate… Noi nu avem aici sarcina de a culege amănunte pentru a ne distra, ci urmărim – folosind toate mijloacele legale şi în primul rând sprijinul martorilor ca dumneavoastră – demascarea şi capturarea unui asasin care infectează societatea noastră…

Un surâs fugar trecu pe faţa profesoarei.

— M-aţi convins… sau, mai bine zis, m-am convins eu înainte de sosirea dumneavoastră. Vorbele pe care le-am auzit au constituit ultima literă a cuvântului îndemn, ca să mă exprim mai pretenţios. Şi dacă vă spun că sunteţi un discipol cu perspective, să ştiţi că vă ofer un compliment…

În scurta pauză pe care o făcuse profesoara pentru a-şi aduna gândurile, Marian încercă să descifreze un alt sens complimentului ei, dar n-avu nici vreme, nici curaj să-şi ducă până la capăt presupunerile.

— Da… continuă profesoara. Ciudăţeniile pe care le-am remarcat se referă la anumite relaţii şi la anumite evenimente, într-un cuvânt: la relaţiile dintre micul Emil şi câteva persoane de aici…

Marian simţi că interlocutoarea lui trece printr-un nou moment de şovăială. Îi sări în ajutor printr-o destăinuire dură care-i putea elimina toate complexele, sau ultimele lor rămăşiţe.

— Dacă sunteţi de acord, putem să începem cu poezia…

Maria Nistor răsuflă uşurată. Un oftat de mulţumire îi scăpă fără voia ei. Glasul i se liniştise.

— Da… Apariţia acelei poezii a fost pentru noi toţi o mare surpriză… Mai devreme sau mai târziu, toţi am aflat despre ea.

— Aţi bănuit cane e autorul?

— Şi eu şi Carmen am ştiut imediat, chiar în clipa când Liliana ne-a arătat poezia. Amândouă am citit toate cele trei romane ale lui Dumitreş. Ne-a plăcut prea mult poezia ca s-o uităm. Ne venea foarte greu să credem că tot el e şi autorul gestului. Carmen a rezistat mai

puţin timp, eu în schimb n-am cedat nici o clipă.

— Au fost şi reacţii violente faţă de acest gest?

— Violente?… Da… Chiar extrem de violente… Doctorul Luca l-a căutat o zi întreagă pe scriitorul Dumitreş, pentru a-i cere socoteală. Asta am aflat-o mai târziu. Nouă nu ne-a spus nimic. Am constatat doar că nu era la masă. Lilianei i-a făcut însă scene foarte tari, scene penibile, condamnabile, după părerea mea, pentru că nu avea nici un drept asupra ei. Câteva plimbări sau chiar câteva avansuri, sau chiar mai mult, sau chiar totul nu poate să-i dea unui bărbat dreptul de a judeca şi a condamna şi a maltrata o femeie. Lucrurile n-au ajuns până aici, dar nu lipsea mult să ajungă. Şi totul din cauza firii celor doi. Doctorul Luca e un impulsiv, o fiinţă care vrea să domine, care vrea să-şi impună gândurile chiar înainte de a le face cunoscute prin vorbe – în rest, însă, e un om plin de calităţi rare. Liliana e tocmai opusul lui. Pentru ea, un bărbat trebuie să fie oţel, să ştie ce vrea, uneori proslăveşte duritatea… Mai mult. Uneori chiar cred că o provoacă aşa cum îmi imaginez eu că a procedat cu poezia. Nu ştiu cine este autorul gestului – n-am aflat încă, dar am avut mereu impresia că prin toată atitudinea ei vrea să-l incite pe doctorul Luca împotriva scriitorului Al. Dumitreş. Cred că i-ar place să aibă în jur foarte mulţi admiratori şi chiar conflicte violente – până la o anumită limită – pentru a şi-l alege pe cel mai puternic…

— Ce înţeles daţi acestei noţiuni: „puternic”? o întrerupse Victor Marian. Vă gândiţi la o forţă psihică, morală, la o forţă fizică brutală, sau la o forţă intelectuală, artistică?

— Acelaşi surâs fugar pe care Marian îl mai remarcase o dată apăru din nou pe faţa profesoarei.

— Nu pot decât să repet complimentul dinainte. Dascălul dumitale poate să fie mândru… Da… Ar fi hazardat să dau un răspuns. Poate o combinaţie din aceste trei forţe, poate numai prima, poate numai una din ele… Deşi uneori mă gândesc – sunt gânduri intime, fără nici o bază reală – că dorinţa ei de a se simţi înlănţuită nu e decât o capcană inconştientă, involuntară. Poate că până la urmă nu vrea altceva decât să domine ea o mare putere. Când spun aceasta îmi apar în minte scene în care o văd inflexibilă şi crudă ca o coardă de oţel. Chiar în excursia de ieri când scriitorul Dumitreş era cât pe-aci să cadă în prăpastie din cauza ei, s-a uitat le el şi la picioarele lui însângerate cu o nepăsare… Avea o expresie în care se citea când dispreţ, când plăcere, când încurajare…

— Iar doctorul George Luca…?

— Doctorul Luca a prins-o de mână ca un cleşte şi a tras-o după el. Au început să se caţere pe o stâncă abruptă care nu-i ducea nicăieri. Şi se uita la noi, din când în când, cu priviri în care străluceau plăcerea, satisfacţia, mulţumirea… Au ajuns la cabană după vreo jumătate de

oră de la sosirea noastră şi s-au prăbuşit pe iarbă ca nişte cârpe.

— Conflictul cu poezia cum s-a încheiat? întrebă Marian.

— Nu ştiu ce eveniment s-a întâmplat… Se pare că doctorul Luca s-a dus la scriitorul Dumitreş să-şi ceară scuze, fapt care m-a uluit. Nu-l credeam capabil de un asemenea gest… Liliana n-a vrut să ne spună nimic… De câteva zile tace, nu ne mai împărtăşeşte confidenţele. Îşi pregăteşte capcana sau… E sub înrâurirea unei forţe pe care a subapreciat-o…

— Vedeţi vreo legătură între această apariţie ciudată a poeziei şi persoana micului Emil?

— Se crede că el este acela care a strecurat poezia sub uşa Lilianei…

— Dumneavoastră nu împărtăşiţi această opinie?

— Uneori da… Uneori nu, răspunse profesoara evaziv. Da – când mă gândesc la comportarea lui din ultima vreme, izolată, bănuitoare, capricioasă. Nu – când mă gândesc la primele zile ale convieţuirii noastre aici la pensiune.

— Poate ar fi bine să trecem la comportarea lui, sugeră Marian, care îşi dădea seama că nu mai e atât de stăpân pe conversaţie.

— Iarăşi am un moment de ezitare, declară cu sinceritate Maria Nistor. Nu ştiu dacă mă înţelegeţi…

— Cred că vă gândiţi la relaţiile dintre micul Emil şi… Avocatul Ştefan Barbu, îi sări din nou în ajutor Marian.

— Da… În ultimul timp, micul Emil ne cam evita pe noi… În schimb, se vedea cu avocatul Ştefan Barbu şi cu Liliana. Ultima îl simpatiza foarte mult pe micul Emil şi nu se poate ca simpatia lui să fi trecut neobservată, deci nu văd nimic ciudat în relaţiile dintre ei… Cred că şi avocatul îl simpatiza… Dar aici intervine ceva care nu putea decât să-i depărteze… Liliana putea să cucerească şi prin graţia ei tăcută, printr-o naivitate atât de uluitoare uneori, că mi se părea jucată. Etienne, însă, era tocmai contrastul lui Emil Radu. Foarte superficial, dar arogant în acelaşi timp, foarte guraliv, ba chiar gălăgios cu discursurile lui şi apoi predilecţiile lui pentru artificii, setea lui de a-şi da importanţă, glasului lui vibrant, preocupările lui terestre, plăcerea lui de a trăi emoţii stupide… Toate acestea şi multe altele nu se potriveau unui om ideal pentru anturajul micului Emil… Liliana, da. Ştefan Barbu, nu!… Mă întrebam mereu în ultimele zile… Şi mă întreb şi acum: ce elemente comune puteau să-i unească pe ei, atât de deosebiţi ca firi, preocupări şi temperamente?… La acestea aş putea să adaug şi răceala pe care o manifesta în ultima vreme micul Emil faţă de două persoane care îl preţuiau foarte mult şi pe care le preţuia şi dânsul la început. Se putea vorbi chiar de un ataşament între ele… Mă refer la scriitorul Dumitreş şi la Carmen.

O idee mai veche fulgeră prin mintea lui Marian:

— Nu ştiţi dacă în ultima vreme avocatul Ştefan Barbu era în jenă financiară?

— Da… N-are nici un rost să vă ascund. Nu e vorba de jenă financiară. Avea nevoie urgent de bani pentru… Pentru amicii lui de la Cleopatra.

— Ar fi putut – împins de necesitate – să apeleze pentru un împrumut la scriitorul Dumitreş sau la duduia Carmen?

Maria Nistor se feri să dea un răspuns sigur.

— Aş prefera să întrebaţi persoanele respective…

— Vom face şi aceasta… Dar mai înainte v-am ruga să ne spuneţi cum se comportă avocatul Ştefan Barbu ca datornic.

— Ireproşabil! răspunse profesoara fără cea mai mică ezitare. Îşi respectă termenele cu sfinţenie.

Răspunsul îl uimi pe Victor Marian. I se părea că nu auzise bine. Nu-l credea capabil pe avocat de asemenea gesturi.

— Sunteţi sigură? insistă el.

— Cel puţin din experienţa de până acum. A rămas de multe ori dator cu plata pensiunii, tot din cauza nopţilor de la Cleopatra; a cerut chiar împrumuturi speciale, dar şi-a respectat întotdeauna termenele. Eu nu pot să-i reproşez nimic…

Deruta în care se afla îl determină pe Marian să pună prima întrebare care-i veni în minte:

— Nu ştiţi? Avocatul Ştefan Barbu suferă de migrene, de dureri de cap?

— Etienne? se miră profesoara. Nu l-am auzit niciodată plângându-se. Dimpotrivă. De multe ori îi plăcea să se laude că n-a suferit în viaţa lui de dureri de cap, chiar dacă spunea aceasta după o zi şi o noapte de joc. E foarte rezistent.

— Credeţi că e un om sincer, cinstit, fără surprize?

Ezitarea profesoarei era mai mult decât un răspuns. Aşa îşi închipui Victor Marian. Replica ei îi accentuă însă uimirea.

— Ştiu ce vă închipuiţi, spuse ea. La întrebările acestea, dacă nu se răspunde imediat şi foarte clar, sinceritatea răspunsului devine îndoielnică. Dumneavoastră mi-aţi cerut trei răspunsuri, nu unul singur. N-am ezitat gândindu-mă la ce trebuie să răspund, ci la valoarea cu care aţi învesti dumneavoastră răspunsul meu. Pentru că faţă de sinceritate, cinste şi capricii, eu am anumite păreri personale. Nu le pot trata niciodată izolat, ci numai într-un context. De aceea, prefer să nu vă răspund, ci să vă las pe dumneavoastră să trageţi concluziile… Chiar dacă dumneavoastră în clipa aceasta m-aţi acuza de nesinceritate. În contextul pe care se bazează raţionamentul meu, eu mă consider însă sinceră. Şi cred că nu veţi putea susţine că asemenea întrebări şi răspunsuri generale – oare pot fi date şi puse subiectiv, intenţionat, negândit – pot duce la descoperirea asasinului.

Acestea nu sunt niciodată fapte, ci păreri…

Victor Marian înţelese că are în faţa lui o forţă şi pentru moment îi recunoscu – prin tăcere şi abandonarea întrebării – superioritatea. Era timpul s-o facă să vorbească despre ea.

— V-am ruga să ne răspundeţi – dacă se poate cât mai exact – la câteva întrebări, care privesc persoana dumneavoastră.

Surâsul fugar de pe faţa ei îi aminti că folosise iarăşi procedeele şefului său, dar constatarea aceasta îl bucură.

— Vă amintiţi cu exactitate şi, dacă se poate, cu martori ce aţi făcut aseară între orele zece treizeci şi unsprezece treizeci?

Întrebarea era brutală, dar nu formularea ei o surprinse pe Maria Nistor.

— Între zece şi jumătate şi unsprezece jumătate? repetă ea. Nu înţeleg de ce vă preocupă gesturile şi mişcările mele după ora crimei.

— Vă rog să mă iertaţi, dar sunt împrejurări când ne interesează mai puţin – poate chiar deloc – faptul dacă persoana pe care o întrebăm înţelege sau nu rostul întrebării. Ne interesează în primul rând răspunsul. Şi o persoană inteligentă ca dumneavoastră poate să priceapă că o anchetă este de fapt un proces la care se adaugă mereu date şi elemente noi, necunoscute altora, dar care pot să nască noi întrebări, să ridice noi probleme.

Profesoara nu se simţi ofensată de tonul superior şi ferm cu care i se vorbise. Parcă era într-o competiţie şi primea o replică la un gest mai vechi de-al ei, când îşi demonstrase la rându-i superioritatea.

— Voi încerca să-îmi amintesc, spuse ea foarte calmă… La ora zece şi jumătate eram în pat. Reciteam un pasaj dintr-un roman al scriitorului Al. Dumitreş: *Zbucium*.

Marian zări cartea pe noptieră. O luă şi o răsfoi. Zări un semn de carte între paginile 152 şi 153.

— Vă mai amintiţi despre ce pasaj era vorba? întrebă el.

Profesoara nici măcar nu-i zâmbi când îi răspunse:

— Chiar foarte bine. E vorba de scena în care eroul principal al cărţii, Darie Smult, încearcă pentru prima dată să se sinucidă. Se uită de la fereastră, de la etajul trei, vede un camion descărcând zarzavaturi, un cerşetor dormind în zdrenţe cu capul înălţat pe o treaptă de ciment, parcă ar fi răstignit într-o epocă modernă, în care nu mai sunt necesare crucea şi cuiele…

— Mulţumesc, îi răspunse Marian. Unde v-aţi încheiat lectura? Nu vă cer să-mi indicaţi pagina, ci pasajul…

— În momentul când Darie Smult îşi lasă mâinile să-i atârne „ca nişte bucăţi de carne din care s-au scos oasele”, iar capul i se prăbuşeşte greu pe spate, trăgându-l înapoi… Apoi am aţipit…

— Mulţumesc… Şi pentru memorie, şi pentru amabilitatea şi promptitudinea cu care mi-aţi răspuns. După cum reiese din depoziţia

anterioară, nu multă vreme după ce aţi aţipit s-a auzit detunătura…

Marian calculase în gând. Între cele două scene redate de profesoară era exact numărul de pagini care ar fi necesitat o lectură de o jumătate de oră.

— Dacă-mi amintesc bine, continuă el, după ce a ieşit toată lumea în hol şi s-au făcut primele gesturi şi comentarii, printre persoanele care au părăsit holul – pentru un timp mai scurt sau mai îndelungat – vă număraţi şi dumneavoastră. Aţi intrat în camera aceasta pentru a căuta calmante, din cauza stării în care se afla duduia Carmen. Cât timp aţi rămas înăuntru?

— Nu pot să precizez foarte exact, răspunse profesoara, în orice caz, nu mai mult de trei minute…

— Îmi imaginez că ţineţi medicamentele într-un loc anume. Erau necesare chiar trei minute pentru a descoperi că nu aveţi în sertarul noptierei nici un calmant?

— Da… recunoscu profesoara cu oarecare admiraţie. De obicei depozitez chiar acolo medicamentele. Bănuiam dinainte că nu le voi găsi şi în câteva secunde mi s-a şi confirmat bănuiala. Dar la drept vorbind, nu m-am înapoiat în cameră numai pentru asta. M-am descoperit, într-o clipă de luciditate, acolo în hol… Adică văzând-o pe Carmen cum arată – într-o ţinută cam sumară – m-am gândit că şi eu arăt la fel. Parcă mă vedeam într-o oglindă. Nu e cazul să mai spun ce s-a petrecut în cele trei minute. E de ajuns să vă uitaţi cum sunt îmbrăcată acum…

Înainte de a-i auzi tot răspunsul, Marian îşi plecase privirile spre podea. Îşi amintea cum era îmbrăcată: într-un capot gros de catifea, strâns pe trup, care-i scotea în relief carnaţia puternică. Dar oare cât timp îi era necesar să îmbrace acel capot? Zece, cincisprezece, douăzeci de secunde?

Ca şi cum i-ar fi ghicit întrebările, Maria Nistor îi răspunse cu un fel de bunăvoinţă ironică:

— Nici o rochie, nici măcar una lejeră, de vară, nu se îmbracă peste cămaşa de noapte…

Cam înfrigurat, Marian amână calculele pentru mai târziu.

— După ce aţi ieşit din camera dumneavoastră aţi mai părăsit holul?… Aţi mai revenit în cameră?

— Până la unsprezece şi jumătate?… Nu! Am stat mereu lângă Carmen. Dacă aveţi nevoie de alibi… Am stat chiar şi după unsprezece şi jumătate…

— Negăsind medicamente, o întrerupse Victor Marian, v-aţi adresat scriitorului Al. Dumitreş. Cât timp a trecut până vi le-a adus? Mai precis, cât timp a lipsit din hol?

— Mi le-a adus foarte repede, răspunse profesoara. Nu pot să precizez, dar am avut această impresie că a trecut foarte puţin timp

până ce mi-a dat tabletele. Poate chiar mai puţin de un minut.

— Încă o întrebare… Vă amintiţi câtă vreme au lipsit din hol inginerul Traian Popa şi avocatul Ştefan Barbu când au ieşit afară pentru a cerceta fereastra?

Profesoara nu răspunse înainte de a se gândi câteva clipe:

— N-au revenit imediat. Chiar ne-am gândit că s-a întâmplat ceva cu ei… Dar ştiţi cum e când te apucă asemenea gânduri… Mai întâi rămâi într-un fel de paralizie. Îţi închipui că persoana pe care o aştepţi va reveni dintr-o clipă într-alta… Tocmai când scriitorul Dumitreş se hotărâse să pornească după ei – aproape că ajunsese la uşă —, cei doi au intrat. Dar n-au putut să lipsească mai mult de trei sau patru minute… Poate chiar mai puţin… Ni s-a părut, probabil din cauza nervozităţii, cam lungă aşteptarea…

— Da… spuse într-o doară Victor Marian încercând să-şi adune gândurile. Da! Unde eraţi când Emil Radu şi-a plătit prima rată pentru întreţinere, când v-a plătit cei o mie două sute de lei?

— În camera lui, chiar în prima zi a sosirii sale, imediat după ce l-am instalat în cameră…

— N-aţi observat dacă avea o sumă mai mare la el?

— Ba da! răspunse prompt profesoara. A scos un plic dintr-o valiză şi mi-a numărat o mie două sute de lei… Era un plic gros, plin cu bancnote de o sută de lei.

— Nu aţi putea să faceţi o apreciere oricât de aproximativă?

Profesoara luă cartea pe care o ţinuse cu câteva minute în mână Victor Marian. Încercă să refacă grosimea teancului de bancnote slujindu-se de grosimea cărţii. După o scurtă ezitare, se hotărî. Prinse între degete un număr de pagini care reprezenta cam o treime din carte. Apoi se răzgândi şi mai eliberă câteva file.

— Cam atât, spuse ea. Cartea arăta pagina 93.

— Cum erau bancnotele? Vechi sau noi?

— Amestecate, răspunse Maria Nistor. Câteva – îmi amintesc foarte bine – erau noi-nouţe. Mă refer la cele pe care le-am primit… Nu pot să vă spun cu siguranţă dacă în plic erau numai bancnote. Poate că se găseau şi hârtii, acte şi altele… Introduse la mijlocul bancnotelor…

— Vă mulţumesc foarte mult, foarte mult, încheie Marian.

3

Ion Roman ciocăni de câteva ori în uşa camerei numărul unu, dar nu primi nici un răspuns. Convins că şi-a făcut datoria de oaspete nepoftit, apăsă încet clanţa. Uşa era descuiată. Păşi înăuntrul cu grijă şi se simţi deodată prins ca într-un vârtej. Micul vestibul devenise

locul de întâlnire a trei curente de aer. Unul pătrundea pe uşa pe care o deschisese el, altul pe uşa din dreapta care ducea în baie, deschisă şi ea ca şi fereastra băii, altul în uşa din faţă care duce în camera propriu-zisă. Ion Roman zări şi fereastra camerei deschisă în toată lărgimea ei. Când păşi pragul camerei constată cu surpriză că şi fereastra din dreapta, care dădea spre şosea era deschisă. Şi cu toate acestea, nesimţitor parcă la curentul tare şi rece care circula prin încăpere, inginerul Traian Popa dormea dus într-un fotoliu mare şi comod, aşezat parcă într-adins exact în punctul unde s-ar fi întâlnit cele două diagonale ale camerei.

Înainte de a-şi trezi gazda, Ion Roman aruncă o privire circulară în încăpere. Aceleaşi dimensiuni, acelaşi mobilier ca în camera victimei. Doar peretele era spart în două locuri, de două ferestre mari. Una se deschidea spre şosea, alta spre grădină. Patul era aranjat, nici nu se cunoştea că dormise cineva întrânsul. Pe o noptieră, lângă pat, se afla o servietă, din care ieşea afară mâneca unei pijamale.

Inginerul dormea îmbrăcat. Numai pantofii şi-i scosese din picioare. În zadar tuşi Roman de câteva ori şi mereu mai tare. Somnorosul nici nu se sinchisea. Răspundea prin sforăieli slabe.

Atitudinea aceasta nepăsătoare irită oaspetele. Prinse cu mâna dreaptă umărul inginerului şi-l zgâlţâi de câteva ori, însoţindu-şi mişcarea cu un acces de tuse convulsivă. Cel din fotoliu sări ca fript. Trupul şi mâinile lui ajunseră – într-o fracţiune de secundă – la poziţia unui boxer în gardă. Era gata de apărare sau de atac. Se dezmetici însă repede. Braţele îi căzură moi de-a lungul trupului, dar încet-încet se urcară spre faţă, iar palmele şi degetele începură să frece cu putere ochii, încă adormiţi.

— Dormeam, se scuză el. Nu ştiu ce e cu mine… M-a trăsnit iarăşi un somn de plumb. Şi când dorm, zgomotele aproape că nu au nici un efect asupra mea. Numai mişcările mă trezesc.

— Nu e cam răcoare în cameră? întrebă Ion Roman înghesuindu-se în haină. Poate că ar trebui închis un geam, sau chiar amândouă… Acum, spre dimineaţă, aerul se răceşte la munte…

Inginerul Traian Popa se supuse rugăminţii oaspetelui: închise amândouă ferestrele, apoi se aşeză în acelaşi fotoliu în care dormise până atunci. Cele câteva secunde cât scosese capul pe geam şi înfruntase aerul rece cu ochii închişi îl treziseră de-a binelea. Nici urmă de buimăceală nu se mai vedea pe faţa lui.

— Oamenii cu conştiinţa curată şi împăcată adorm repede, spuse el. Nu ştiu cum aş putea să vă conving că nu sunt amestecat cu nimic în afacerea asta sângeroasă…

— Aveţi vreo bănuială cu privire la identitatea asasinului? întrebă Ion Roman.

Inginerul Traian Popa tresări, parcă atacat de o idee care-i trecea

prima dată prin minte.

— Până acum nu m-am gândit la asasin, se destăinui el. M-am gândit numai la victimă, la fostul meu coleg. Abia când m-aţi întrebat dumneavoastră m-a trăsnit o idee… Poate că e o aiureală, nu ştiu cum să vă spun… Eu nu cred că asasinul este un bărbat. Nu e în firea unui bărbat să-şi pună mintea cu un infirm, cu o şchioapă de om ca Radu Şt. Emil. În cel mai rău caz i-ar trage o palmă şi cu asta s-ar sfârşi totul… Deşi nu prea îl văd pe bărbatul care ar ridica mâna împotriva unei fiinţe atât de plăpânde ca Emil… Eu m-aş fi răstit la el ca la un copil… Aici, în crima asta, e ceva diabolic, ceva feminin. Numai o femeie, în criză de isterie, ar putea comite o astfel de faptă…

— Dumneata – îl întrerupse Ion Roman – îţi închipui că micul Emil a fost ucis gratuit, fără motiv…

— Păi altminteri de ce să-l fi ucis? Nu supăra pe nimeni, nu atrăgea atenţia nimănui, nici măcar nu era bogat, ca să fi atras vreun borfaş oarecare…

Inginerul Traian Popa tăcu brusc, parcă scuturat de altă idee neaşteptată. În timp ce-i vorbea, Ion Roman îl supraveghea discret, cu cea mai mare atenţie.

— Să presupunem… Prin absurd… Că micul Emil ar fi fost bogat şi ar fi atras atenţia cuiva asupra lui…

— Aha! pricepu inginerul. Vă gândiţi că o anumită persoană şi-a făcut planul ca să-l jefuiască… E cam teoretică problema… Dar nici în cazul acesta nu văd de ce l-ar fi ucis… Un pumn în tâmplă sau un picior în burtă şi cu asta gata. Putea să-i ia totul, toată averea şi să-l ducă şi pe el în spate, că nu era prea greu…

Ion Roman lovi scurt cu pumnul în masă, pentru a atrage asupra-i privirile inginerului şi a-l observa în timp ce-şi va depăna răspunsul. Voia să fotografieze reacţia inginerului.

— Şi dacă borfaşul, dacă individul venit cu gândul să-l jefuiască pe micul Emil, era o persoană pe care acesta o cunoştea…?

Câteva clipe, inginerul rămase năuc. Parcă nu înţelesese întrebarea. Primul gest pe care-l făcu fu acela de a se scărpina în cap. Apoi răspunse cam şovăielnic:

— Dacă hoţul era cunoscut de micul Emil?… În cazul acesta, se cam complică situaţia… Nu ştiu ce să vă spun… Ar fi trebuit să aleagă un moment – pentru jaf – când stăpânul camerei nu era acasă… Să evite să-l întâlnească…

Aici voia să ajungă Ion Roman. O nouă ipoteză – la care nu se gândise până atunci – îi venise în minte. Tăcerea subită a lui Traian Popa îi dădu ghes.

— Să presupunem că a intrat în cameră în absenţa proprietarului, în timp ce micul Emil lipsea. A observat că ieşise din pensiune, l-a văzut plimbându-se în grădină, a remarcat că lăsase lumina aprinsă şi

uşa deschisă… Şi s-a gândit că a sosit momentul cel mai favorabil pentru a acţiona. A intrat tiptil în camera lui şi a început să scotocească. Şi deodată se trezeşte cu stăpânul camerei în spatele său!… Groaza că a fost descoperit şi prins într-o asemenea situaţie nu l-ar împinge oare la crimă?

— Nu pot să vă răspund precis. Poate că da… Momentul ar fi fost întradevăr cumplit. Borfaşul putea să-şi piardă firea, ar fi scos pistolul şi ar fi tras. Teoretic, aiuristic… Dar în cazul acesta, micul Emil trebuia găsit în mijlocul camerei, nu aşezat comod pe pat, ca după o vizită…

Ion Roman bănuise de la început că teoria lui are pe undeva o fisură, dar nu se aşteptase ca inginerul să descopere această fisură cu atâta uşurinţă. Nu putea totuşi să se despartă de teoria lui. De aceea, îşi imagină altă situaţie:

— Poate că micul Emil era în pat, poate că dormea. Firav cum este, acoperit cu pătura, borfaşul nici nu şi-a dat seama ca e cineva în pat. A început să caute febril, s-a lovit de ceva sau a făcut un oarecare zgomot şi deodată s-a pomenit privit, din pat, de cunoscutul lui, ridicat în capul oaselor. Cum iar fi reacţionat în acest caz hoţul?

— Eu nu pot să suport teorii din astea, se împotrivi inginerul Traian Popa. Ce să caute un hoţ la Emil Radu? Ce să fure de la el? Hainele? Pantofii?… Doar dacă era un copilandru… Ce să fure de la el? Clasorul cu timbre vechi? Câteva sute…

— Când aţi văzut clasorul lui? întrebă brusc Ion Roman.

Întrebarea aduse o expresie de uimire pe faţa inginerului.

— Nu înţeleg de ce vă interesează clasorul!… O amintire din timpul şcolii, fără nici o valoare… Tocmai mă gândisem să-l cer de la dumneavoastră, după terminarea anchetei, ca să am o amintire de la el…

— Eu aştept un răspuns! spuse Ion Roman cu glas ferm. Când aţi văzut clasorul cu timbre?

— Chiar ieri după masă… Emil Radu îşi făcea vânt cu el, se apăra de căldură, în vreme ce discutam, acolo, la vila în care stau. M-am mirat când l-am văzut cu clasorul în mână… Avusesem şi eu unul asemănător, dar l-am dat pe o îngheţată… Să-l păstreze, după aproape douăzeci de ani, era o chestie… Mi-a răspuns că ţine foarte mult la el, că printre timbrele acelea se afla o parte din viaţa lui… De, sunt unii oameni care-şi păstrează cu sfinţenie amintirile din tinereţe… Nu mi-a fost greu să-l înţeleg, mai ales că-i cunoşteam firea… I-am dat dreptate…

Ion Roman era hotărât să insiste asupra acestei poveşti.

— Nu-ţi aminteşti cuvintele pe care ţi le-a spus? Sa mărginit să vorbească despre clasor numai ca despre o amintire?

— Cam aşa ceva… Răspunse nehotărât inginerul Popa.

— Caută să-ţi aminteşti cuvintele lui Emil Radu! se încăpăţână Ion Roman. Aminteşte-ţi convorbirea despre clasor…

— N-a zis altceva… „Vechitura aceasta e foarte preţioasă, a spus el. Aici se află o parte din viaţa mea…”

— Te-ai uitat şi dumneata printre timbre?

— Mai mult ca să-i fac plăcere, răspunse inginerul. L-am răsfoit în treacăt, apoi i l-am înapoiat. Mi-am amintit însă câteva scene din liceu şi cred că am discutat despre ele. Una chiar m-a emoţionat. O uitasem de mult. Nu e o poveste prea frumoasă…

Ion Roman îi făcu semn cu mâna să continue.

— E cam penibilă, dar dacă dumneavoastră insistaţi… Pierdusem aproape o mie de lei la pocher şi babacii nu erau acasă. Gangsterii cu care jucasem – nişte derbedei, nişte trişori, aşa cum am aflat mai târziu – m-au ameninţat că dacă nu le înmânez suma datorată până la ora douăsprezece, mă toarnă la direcţia şcolii… Ceea ce ar fi însemnat eliminarea mea, fără drept de apel, până la sfârşitul anului. În cel mai bun caz… Poate din toate şcolile, fiindcă repetam clasa tot din pricina unei istorii asemănătoare… De la pocher am venit direct la şcoală. N-aveam unde să mă duc la ora aceea. Am ajuns cu aproape un ceas mai devreme. Nu peste mult timp a sosit şi Radu Şt. Emil. El venea întotdeauna primul la şcoală. Eu eram distrus. Mă bântuiau – pe cinstea mea! – gânduri de sinucidere. Nu ştiu ce m-a apucat şi i-am povestit totul lui Emil. El s-a îngrozit, mai ales când a auzit că vreau să mă sinucid. Zău că nu glumeam… Şi l-am auzit, parcă prin vis, spunându-mi că îmi va face el rost de mia aceea de lei. Luase bursa cu o zi înainte, vreo cinci sute de lei. Restul – zicea el – îl va procura vânzând nişte timbre de valoare, pe care le moştenise de la tatăl lui. Şi întradevăr, până la ora douăsprezece mi-a făcut rost de toţi banii. Timbrele le-a vândut la nişte colegi. Borfaşii care mă trişaseră erau la poarta şcolii. Nu mă ameninţaseră în van. După câteva zile – când s-au întors babacii – i-am înapoiat datoria. Dar din păcate, timbrele nu şi le-a mai putut cumpăra înapoi. N-au vrut ăilalţi să i le vândă, sau poate că nu mai erau în proprietatea lor. Cam asta-i povestea. După cum vedeţi, destul de cumplită…

Ion Roman îl ascultase cu toată atenţia, dar nu-şi dădu în vileag nici un gând. Îşi continuă întrebările.

— Când ai văzut clasorul cu timbre ultima dată?

— Când l-am văzut ultima dată? spuse aproape înfricoşat inginerul Traian Popa. L-am văzut în camera lui Emil, după ce s-a forţat uşa. Eram în spatele sergentului-major şi al doctorului. Mă înălţasem în vârful picioarelor ca să-l văd pe Radu Emil. Când i-am zărit gaura aceea în mijlocul frunţii am simţit că mi se moaie picioarele, deşi sunt un om care nu-şi pierde prea uşor cumpătul. Am făcut un pas înapoi şi din întâmplare privirea mi s-a oprit asupra noptierei. Sertarul era

deschis. Timp de o secundă, am văzut clasorul în sertar. Apoi doctorul Luca s-a aplecat deasupra cadavrului şi în mişcarea lui a închis, fără să vrea, sertarul noptierei… Abia acum, când mi-aţi amintit de clasor, mi-am amintit şi eu scena…

— Sunt convins – accentuă Ion Roman – că-ţi vei păstra aceste spuse şi le vei repeta şi în faţa tribunalului…

— Sigur că da! răspunse inginerul, năucit. Dar nu înţeleg ce importanţă poate să aibă povestea asta cu clasorul… N-am făcut o glumă când v-am spus că mă gândisem să vi-l cer pentru a-l ţine ca amintire… Poate că vechitura aceea a fost salvarea vieţii mele… Acum însă…

— Acum te-aş ruga să-ţi reaminteşti ce ai făcut între ora zece şi jumătate şi ora unsprezece şi jumătate.

— V-am mai spus o dată… se revoltă inginerul. Dormeam. M-a trezit împuşcătura. Am adormit imediat ce am ajuns în această cameră, după ce m-am despărţit de Emil. Pe urmă… V-am spus ce am făcut şi pe urmă… N-am ascuns nimic. S-ar putea doar să fi uitat ceva… De aceea v-am rugat, la primul interogatoriu, să-mi puneţi dumneavoastră întrebări… Dacă aveţi anumite dubii, vă rog şi acum acelaşi lucru.

— Vrem anumite precizări! îi spuse Ion Roman cu voce dură. De pildă… Vrem să ştim pentru ce aţi ieşit afară din clădire şi cât timp aţi rămas în grădină sau în pădure.

Inginerul Traian Popa izbutise să-şi învingă nervozitatea, îşi încrucişă braţele şi răspunse ca unui adversar:

— La prima întrebare v-am răspuns şi nu mai am chef să repet a doua oară. Dacă aveţi unele nedumeriri, v-aş ruga să daţi cărţile pe faţă… La urma urmei, nu-mi pasă. Nu l-am ucis eu pe Radu Emil şi oricât v-aţi strădui nu veţi putea dovedi o faptă pe care n-am comis-o. De ce să mă neliniştesc?

— Asta mă întreb şi eu… Dacă aveţi conştiinţa curată şi împăcată, de ce sunteţi atât de neliniştit? De ce nu răspundeţi deschis la întrebările noastre?

Inginerul Popa fu primul care dădu cărţile pe faţă.

— Fiindcă situaţia în care mă aflu şi unele ironii ale hazardului mă fac suspect în ochii dumneavoastră… Ştiu că e foarte greu să dovedesc că nu eu m-am invitat la Radu Emil, ci el m-a invitat pe mine aici… De asemenea nu pot să vă spun nici un cuvânt cu privire la motivul care l-a îndemnat pe colegul meu să mă invite – netam-nesam – pentru o noapte la câţiva metri de camera în care a fost asasinat… Şi în plus, probabil că sunt unul din puţinii care-l cunoşteau pe cel ucis mai de multă vreme… Dar pentru că nu l-am omorât eu, e stupid şi absurd să-mi fac probleme. Dacă mă vedeţi în postura de asasin, dovediţi! Nu e o aiureală? Pentru ce să-l ucid? Ca să-i fur clasorul acela fără nici o

valoare Nu se ucid oamenii pentru asemenea fleacuri, chiar dacă sunt amintiri vechi…

Ion Roman se uita la inginer ca la un năuc, ca la un smintit. Oare îşi bătea joc de el, sau interpreta cu o artă nemaipomenită rolul unui naiv imbecil?

Se debarasă însă repede de această întrebare. Înţelese că inginerul joacă tare. Nu trebuia să se mulţumească, liniştit, cu impresii şi bănuieli. Avea nevoie de dovezi. În clipa aceea, Ion Roman îşi dădu seama că rolul său mu e numai acela de a stabili vinovăţia inginerului, ci de a stabili – dacă era cazul – şi nevinovăţia lui…

Se hotărî să-şi păstreze – până la sfârşitul interogatoriului – un ton de politeţe.

— Aveţi dreptate, spuse el fără căldură; un nevinovat nu trebuie să se teamă în faţa organelor de anchetă… De aceea vă îndemn să răspundeţi la întrebările pe care vi le-am pus… Sau dacă sunteţi convins că la prima întrebare – asupra motivului care v-a determinat să părăsiţi clădirea – nu mai aveţi nimic de adăugat, atunci vă rog să răspundeţi la cea de-a doua întrebare: Cât timp aţi rămas afară?

Inginerul Popa sesiză schimbarea care se petrecuse în atitudinea anchetatorului. Calmul său era manifest de astă dată.

— Nu pot să precizez în unităţi exacte de timp. Mă voi strădui să calculez acum în faţa dumneavoastră. Timpul pe care l-am făcut până la fereastră, ezitarea mea… Apariţia avocatului Ştefan Barbu… Discreţia pe care mi-a cerut-o cu privire la întâlnirile noastre de la Cleopatra… Raita pe care am făcut-o la marginea pădurii… În total, cred că trei-patru minute…

— Aţi amintit despre o raită pe care aţi făcut-o la marginea pădurii… Amănuntul acesta nu ni l-aţi spus la primul interogatoriu.

— Nu mai ştiu… Răspunse inginerul Popa foarte liniştit. S-ar putea să nu vi-l fi relatat. Poate că-l uitasem… Sau mi s-a părut că nu vă interesează ce s-a întâmplat afară după ora crimei… Nu pot să-mi dau seama… Dacă m-aţi fi întrebat, cred că v-aş fi răspuns. N-aveam de ce să ascund un asemenea lucru…

— V-aş ruga să insistaţi asupra acestei raite. Cine a avut iniţiativa? Cât a durat? În ce parte aţi făcut-o? Dacă aţi observat ceva deosebit în timpul ei…

— La dispoziţia dumneavoastră… răspunse inginerul, cu gândurile în altă parte. Cine a avut iniţiativa?… Mi se pare că avocatul. Ne opriserăm în faţa intrării şi probabil că eram amândoi jenaţi de rugămintea de a fi discret. L-am întrebat ce facem, într-o doară, mai mult ca să risipesc jena. El mi-a răspuns că ar fi bine să facem un tur. Şi atunci ne-am înţeles ca el să colinde prin partea opusă locului unde s-a comis crima, iar eu, paralel cu clădirea, pe la marginea pădurii, în partea din faţa ferestrei victimei.

— Aţi discutat atunci, pe loc, aceste amănunte?

— Nu! El mi-a spus că se duce „încolo” şi a arătat spre stânga, iar eu automat am arătat cu mâna spre dreapta.

— Prin urmare, n-aţi făcut împreună recunoaşterea. Ci fiecare în altă direcţie.

— Da… răspunse inginerul. A fost o înţelegere mutuală. Dar eu cred că mai degrabă din nevoia de a face ceva, de a ne mişca în aer liber. Nu ştiu de ce, dar am avut senzaţia că oricât aş înainta în pădure sau spre poartă nu-l voi întâlni în nici un caz pe asasin… Dealtfel, nici nu sunt fricos din fire…

— Cam cât timp a durat această raită?

— Cel mult două minute… Parcă ne-am fi înţeles amândoi şi am fi făcut-o cu ochii pe ceas. În momentul când am ajuns eu la lumină în faţa verandei, a apărut din întuneric şi avocatul. Nimic, am spus eu; nimic, a spus el. Apoi am intrat amândoi înăuntru…

— Cam pe unde ţi-ai petrecut cele două minute de recunoaştere solitară?

Schimbarea sesizată în tonul lui Ion Roman părea că-l irită iarăşi pe inginer.

— Am ajuns până la marginea pădurii… Am şi înaintat câţiva metri în desiş. Mergeam pe o cărare bătătorită, care pornea din dreptul verandei. Chiar îmi venise în gând să mă caţăr pe un copac şi să mă uit spre camera lui Emil Radu… Dar mi-am dat seama că e absurd. Ce se putea zări înăuntru de la o asemenea distanţă? M-am întors…

— Avocatul nu era, bineînţeles, în raza vederii dumitale…

— Nu! Nici vorbă. Întunericul era atât de gros, că puteai să-l tai cu cuţitul.

— Ai observat ceva deosebit uitându-te spre clădirea pensiunii? În vreme ce te înapoiai spre verandă…

— Absolut nimic… Toate cele patru ferestre erau luminate… Şi două dintre ele – deschise. Cele de la camera mea şi de la camera lui Radu Emil… Încolo, nimic. Nici o mişcare, nici o siluetă…

Ion Roman dădu brusc glas întrebării care-l chinuia.

— Ai ajuns în recunoaşterea dumitale până la poartă?

— La poartă?! se miră inginerul. Nici nu m-am gândit să mă duc într-acolo. Am mers numai pe cărarea care duce la pădure… De fapt, era aşa de întuneric, că mi se părea tot timpul că mă aflu în pădure… Bâjbâiam cu mâinile înainte, ca să nu mă izbesc de ceva… Îmi dădeam seama că fac o treabă inutilă… Dar mă ducea înainte inerţia… Din când în când întorceam capul…

— E întradevăr un noroc că nu te-ai izbit de vreun arbore, recunoscu Ion Roman. Pare cam neverosimilă, cam absurdă această recunoaştere inutilă, prin întuneric…

— V-am spus că aceasta a fost şi impresia mea… Acum, ideea mi se

pare şi mai tâmpită…

— Pe avocat nu l-ai văzut decât la înapoiere, în faţa verandei.

— Nici nu m-am gândit să mă uit după el. Întunericul…

— Prin urmare, nu te-ai apropiat de poartă… spuse Ion Roman în încheiere. Vei rămâne mai departe la dispoziţia noastră.

4

Liliana Maior îl invită pe doctorul Tudor să ia loc într-un fotoliu, iar ea rămase câteva clipe în picioare, rezemată cu spatele de pervazul ferestrei, parcă anume ca să fie admirată în toată splendoarea ei. Era înaltă şi subţire, avea mijlocul foarte îngust, picioare fine şi lungi, sânii rotunzi şi liberi. Supleţea şi armonia corpului erau acel ceva care-i imprima chipului o expresie pe care doctorul Tudor o găsi spontan într-un termen franţuzesc: *exquise*. Figura ei nu avea nimic neobişnuit, trăsături sigure, delicate, ochi cam întunecaţi, doar părul, foarte bogat şi ondulat în toată lungimea lui, izbea prin culoarea sa de aur mat. Trupul şi părul înnobilau chipul Lilianei, aceasta fu prima părere a oaspetelui.

Doctorul Tudor se mulţumi cu o privire fugară, aproape imperceptibilă. Îi era însă de ajuns ca să-şi dea seama că tânăra din faţa lui – îşi aminti buzele ei ferme şi bărbia purtată cu siguranţă – are mari rezerve de voinţă şi rezistenţă, dar în acelaşi timp – îşi aminti privirile întunecate, instabile – e cutreierată de nelinişti şi nehotărâri.

— Sunteţi obosit… Constată ea cu o uşoară nemulţumire, apoi se aşeză vizavi de oaspete, picior peste picior, într-un fotoliu comod. Mi-am imaginat că-mi veţi face totuşi o vizită…

— E mai mult decât o vizită, o corijă doctorul Tudor. E ceea ce se numeşte în termeni legali un interogatoriu. De aceea, v-aş ruga de la bun început să înlocuiţi impresiile pasagere cu date precise. Bineînţeles, în momentele când vom avea nevoie, în primul rând, de asemenea date.

— Sunteţi doctor în drept…

— Şi în filosofie, completă Alexandru Tudor. În psihologie criminalistică. Numele dumneavoastră?

— Liliana Maior, răspunse fără voia ei tânăra. Credeam că aţi aflat numele meu…

— L-am aflat, o linişti doctorul Tudor. Dar în afară de formalitatea pe care o reprezintă întrebarea, m-am gândit că asemeni altor artişti care se află aici, în pensiune, s-ar putea să fi optat şi dumneavoastră pentru un pseudonim.

— Până în clipa aceasta n-am ştiut că Al. Dumitreş e un pseudonim,

descoperi Liliana. Alt artist nu cred că se mai află în pensiune… Eu aş fi folosit singularul.

Frumoasa zeiţă voia să se impună, iar doctorul Tudor n-o lăsă să-şi desfacă aripile.

— Depinde de părerea pe care o poate avea o persoană sau alta despre ceea ce se numeşte în unele cercuri „arta modei”.

Dacă doctorul Tudor s-ar fi uitat în clipa aceea la Liliana, ar fi descoperit pe chipul ei o expresie stranie, care împletea admiraţia, curiozitatea şi nemulţumirea. El se hotărî doar să continue.

— Dar întrucât lucrul acesta nu prezintă încă nici o importanţă în cazul care ne preocupă şi care a provocat această întâlnire forţată, ar fi nimerit să trecem mai departe.

— Aţi omis să-mi cereţi unele date, încercă să se răzbune Liliana. Adresa, profesiunea, vârsta… Starea civilă.

— Unele le cunoaştem, altele le bănuim… Sau le vom cunoaşte în cursul acestui interogatoriu, o temperă doctorul Tudor.

Şi se întâmplă aşa cum prevăzuse el. Tânăra înţelese că nu-şi poate *încă* impune voinţa. Se retrase într-o atitudine docilă, prefăcută. Îşi strânse genunchii, îşi coborî cu un gest inutil fusta, apoi lovi de câteva ori cu vârful pantofilor în covorul moale, în semn de aşteptare. Parcă era o elevă în faţa unui examinator sever, neînduplecat, căruia îi recunoştea – pentru un moment – superioritatea.

— S-ar putea ca întrebările şi mai ales răspunsurile – o avertiză doctorul Tudor – să depăşească limita convenţională a discreţiei. Vă rog să aveţi îndrăzneala să faceţi acest act, gândindu-vă tot timpul că nu ne aflăm aici numai pentru a demasca un asasin odios, ci şi pentru a feri de bănuieli şi jigniri oameni inocenţi.

O tresărire uşoară, involuntară scutură pentru o clipă atitudinea calculată a Lilianei. Şi-o continuă printr-o plecare a capului – gest care nu voia să-şi trădeze imediat semnificaţia.

— Doriţi să purtăm această… Discuţie prin întrebări generale, sau vi se pare că rezultatele ei ar fi mai bogate şi mai eficiente slujindu-ne de întrebări precise?

Liliana îşi dezvălui imediat atenţia şi inteligenţa.

— Deoarece opţiunea aţi făcut-o dumneavoastră prin calificarea indirectă a celei de-a doua metode, cred că ar fi mai bine să plecăm de la această convenţie.

— Foarte bine! spuse doctorul Tudor. Am fost convins că veţi răspunde astfel… Introducerea nu mi se pare prea lungă, de vreme ce am căzut de acord asupra calităţii startului… Da!… Unde l-aţi întâlnit pentru prima dată pe Emil Radu?

— Aici în pensiune, la…

— Aţi remarcat ceva deosebit la dânsul chiar în prima zi în care l-aţi văzut? se grăbi doctorul Tudor cu întrebarea, pentru a nu o lăsa să

se piardă în digresiuni şi impresii inutile.

— Timiditatea excesivă… Şi încă o atitudine sau o expresie nelămurită, care completa portretul unei fiinţe dotate cu un gust şi cu o fineţe deosebite. Dealtfel, nu m-am înşelat…

— Înfăţişarea lui nu vi s-a părut nici o clipă respingătoare? Iertaţi-mă că folosesc acest termen în caracterizarea unei persoane pe care o înzestraţi cu atâtea calităţi remarcabile.

— Nu ştiu… Amintirile sunt prea confuze în momentul acesta. Bănuiesc însă că da… Cred că de aici a pornit şi curiozitatea sau interesul meu faţă de el. Contrastul dintre înfăţişarea fizică şi potenţialul sufletesc. În lumea artiştilor, asemenea contraste nu constituie un fenomen rar. Cred că nu e cazul să vă dau exemple… Eram – ca să spun aşa – pregătită pentru orice surprize. Am simţit totuşi o anumită durere văzându-l. De aceea cred că m-a înspăimântat înfăţişarea lui. Cu timpul însă, am reuşit să-l văd – fără să-mi impun aceasta – numai pe dinăuntru.

— Puteţi să delimitaţi mai multe momente în relaţiile pe care le-aţi avut cu el? De pildă, una de crescendo şi alta…

Doctorul Tudor se mulţumi să lase fraza în suspensie. Liliana clătinase de câteva ori din cap, uşor, fără voinţă.

— Da… răspunse ea, încă meditând. Mă gândesc. În sfârşit, mai bine să mă rezum la răspunsuri precise. A existat o perioadă de crescendo şi o alta…

De astă dată făcu ea suspensia, dar doctorul Tudor parcă se aştepta la acest lucru.

— Ce elemente vă determină să calificaţi astfel prima perioadă a convieţuirii micului Emil la pensiunea Trandafirul alb?

Deşi nemulţumită de turnura pe care o lua discuţia, Liliana se văzu nevoită să răspundă, dar nu fără a face rectificarea pe care o credea necesară:

— Prima perioadă a convieţuirii lui aici nu se poate numi, nu se poate califica drept crescendo. A fost o perioadă de observaţii şi tatonări reciproce…

— Prin urmare, persoana lui stârnise interesul tuturor… Spuse doctorul Tudor, dar se răzgândi, pentru că adăugă imediat, cu o uşoară insinuare în voce: Sau poate un *anumit* locatar o transformase în obiect de interes general…

Liliana ar fi vrut să i se citească în ochi admiraţia.

— Da! aprobă ea. O anumită persoană – şi cred că nu aveţi nici o îndoială cu privire la identitatea ei – a atras atenţia celorlalte persoane asupra aceluia pe care l-am numit mai târziu micul Emil. Cu timpul au apărut, bineînţeles, alte persoane care şi-au revendicat acest merit…

— Se poate deci vorbi de o adevărată competiţie pentru a cuceri

atenţia şi favorurile micului personaj… În afară de ceea ce aţi spus mai înainte – mă gândesc la impresiile pe care vi le-a făcut în primele zile —, în ce termeni, în ce alţi termeni puteţi traduce farmecul lui?

— E foarte greu să găsesc expresiile cele mai potrivite. E ca în muzică. Degetul găseşte imediat locul care va face să se audă sunetul voit, sau mai bine zis sunetul necesar, fidel… Micul Emil vorbea foarte puţin, dar faţa lui exprima cu o fidelitate extraordinară sentimentele dezvăluite sau ascunse ale celui care îi vorbea… Nu ştiu dacă mă înţelegeţi… Adică sunt convinsă că da… Ceea ce n-ai fi fost în stare tu, care îi relatai ceva, să descifrezi ca simţire, citeai pe faţa lui, în atitudinea lui, în gesturile lui tăcute. Aveai mereu impresia că te dublează… Şi-i simţeai necesitatea ca pe ceva care îţi aparţine. N-am întâlnit încă această calitate neobişnuită, unică aproape, la nici un om pe care-l cunosc…

— Impresia aceasta se acorda şi cu o senzaţie… cu un sentiment, cu o necesitate de posesie? întrebă doctorul Tudor.

— Uneori da… răspunse Liliana. Alteori, gândul acesta părea un sacrilegiu, o nedreptate… se transforma chiar în spaimă…

— Da… înţelese Tudor. Îmbrăcat în dimensiunile unui om obişnuit, cu nimic remarcabil, un oarecare om de pe stradă… Dar păstrând calitatea pe care cu atâta fineţe aţi descifrat-o…

Pauza intenţionată, aproape o obligă pe Liliana să continue.

— Da! spuse ea fără echivoc. Îmbrăcat chiar în înfăţişarea inginerului Popa, care solicita cu atâta ardoare atenţie ieri, la cabană, ar fi devenit idealul oricărui om. Nimeni nu-şi poate dori în viaţă o companie mai bogată, mai agreabilă…

Doctorul Tudor ascultase caracterizarea făcută de Liliana cu o atenţie deosebită, dar îşi ascunse sub expresia lui obişnuită de indiferenţă şi oboseală admiraţia care îl cuprinsese. Nu mai avea nevoie de alte caracterizări, de amănunte, de conţinutul discuţiilor care poate avuseseră loc între Liliana şi micul Emil. Tânăra artistă îl portretizase pe micul Emil prin câteva trăsături magistrale. Aceasta era convingerea lui. Fără să ţină seama de starea de reverie melancolică, nostalgică în care se afla Liliana, îşi continuă, cu un ton voit formal, întrebările.

— Perioada cealaltă, de descrescendo, a apărut din senin, sau a fost condiţionată de un eveniment precis?

O singură clipă îi fu necesară Lilianei pentru a se hotărî să joace cu aproape toate cărţile pe faţă.

— Mi-e teamă să nu vă dau un răspuns subiectiv. Eu aş deosebi mai multe elemente, mai mulţi factori care au provocat această perioadă de descrescendo. Mai întâi acea competiţie cu caracter aproape posesiv pe care trebuia s-o suporte micul Emil. Cu câteva excepţii, toţi voiau să-i intre în graţii şi să-l cucerească. Şi în primul rând doamnele

şi în primul rând artista de vizavi…

Era o nuanţă de răutate în glasul ei, pe care dealtfel nici nu încercase s-o ascundă.

— Aţi amintit de câteva excepţii, se grăbi doctorul Tudor să profite de pauză. Acum e rândul meu să vă întreb dacă nu era cazul să folosiţi termenul la singular.

— Nu ştiu… Poate că aveţi dreptate. La un moment dat mi s-a părut că nu numai doctorul Luca, dar şi scriitorul Al. Dumitreş îl cam evitau pe micul Emil…

Mă gândesc mai cu seamă la primele zile de la sosirea lui la Trandafirul alb… Cred însă că e mai nimerit să-mi continui răspunsul celălalt… Competiţia noastră cred că-l obosea pe micul Emil, sau mai degrabă îl paraliza… Mai adaug la aceasta insistenţa artistei de vizavi, care mi-a promis totuşi că se va ocupa de ţinuta mea vestimentară… Ea – ca să folosesc un termen destul de frecvent în lumea noastră – se ţinea scai de dânsul… Remarc acest element în mod deosebit, adică scoţându-l din competiţia generală… Au intervenit apoi relaţiile neobişnuite dintre micul Emil şi o persoană destul de găunoasă, care se bucură în schimb de atenţia fostei mele profesoare de gimnastică. E vorba de avocatul Ştefan Barbu. Nu înţeleg nici până acum ce a putut găsi micul Emil la acest om! E un mister pentru mine înnodarea acestor relaţii. Cred că ele au avut un efect defavorabil asupra lui. Avocatul parcă-i împrumutase ceva din aroganţa şi superficialitatea lui… E de necrezut!

— Care este – după părerea dumneavoastră – rolul poeziei în determinarea acelui descrescendo?

Liliana tresări violent. Din fericire, doctorul Tudor n-o privea. Ţinta privirilor sale era, ca şi altă dată, vârfurile pantofilor. Când îşi înălţă capul văzu o figură calmă, peste care trecuse un oarecare val de nelinişte.

— Eu, personal, neg rolul acestei poezii ca un factor de bază în determinarea perioadei de descrescendo, răspunse foarte sigur Liliana.

— Ca un factor de bază? o obligă doctorul Tudor să revină cu o precizare în alcătuirea răspunsului.

— … Îi neg oricare rol, se hotărî în sfârşit tânăra. În primul rând pentru că poezia a apărut în plină perioadă de descrescendo. Şi în al doilea rând pentru că apariţia ei confirmă perioada; nu a avut nici un fel de urmări, nici un fel de consecinţe asupra acestei perioade, în ciuda unor aparenţe foarte grave…

„Rareori am întâlnit un om atât de inteligent”, ar fi vrut să spună doctorul Tudor. Dar, conform obiceiului său, statornicit de multă vreme, se mulţumi să tacă.

— Fără relaţiile pe care le avea în acea perioadă, continuă Liliana, fără să se fi produs o anumită schimbare în comportamentul său,

micul Emil n-ar fi fost niciodată capabil de un asemenea gest!

— Prin urmare, nu aveţi nici o îndoială cu privire la identitatea celui care v-a făcut cadou poezia, constată doctorul Tudor.

— Am crezut şi eu la început că poezia mi-a fost trimisă de scriitorul Al. Dumitreş, mai ales că unele persoane mi-au arătat-o publicată într-unul din romanele sale. Certitudine însă nu aveam. O anumită impresie pe care mi-o făcusem îmi spunea că scriitorul Dumitreş nu poate fi autorul unui asemenea act. Atitudinea, gesturile şi chiar vorbele sale – mă refer la relaţiile noastre, dar pot să extind observaţia – nu-mi indicau omul capabil de asemenea gesturi romantice. El era mult mai reţinut şi mai terestru, parcă-şi impunea o anumită comportare faţă de mine. Nu neg faptul că s-a interesat de persoana mea. Dar am avut mereu impresia că îl sperie ceva. În plimbările noastre era foarte tăcut, dureros de tăcut. Parcă tăcerea proprie îl făcea să sufere. Iar gesturile lui se opreau la jumătate. Nu ştiu ce-l reţinea. O spaimă?… Simţeam că vrea să-şi înalţe aripile, dar foarte repede renunţa la gest, rămânea numai cu intenţia, ca şi cum i-ar fi fost teamă că n-ar putea să ajungă în înalt… M-am gândit foarte mult timp că mă întâlnesc cu un nou gen de timiditate. Dar nu cred că era aceasta. Părea preocupat de alte gânduri, mereu scormonit de altceva… Se uita la mine, dar parcă vedea pe altcineva. În ultimele zile am trecut, seara, prin faţa ferestrei sale. Singură sau însoţită de cineva. Mă zărea sau ne zărea, dar se mulţumea numai să ne salute clătinând din cap. Alteori, când ne întorceam în zori de la vreo petrecere – în ultima săptămână am cam abuzat de dans –, vedeam mereu lumină la fereastra camerei sale şi ca după un efort nemaipomenit de greu… Poate că sunt femei care preferă gloria scriitorului unui om viu lângă ele… Eu aş dispreţui, aş detesta eroinele pe care mi le-ar face cadou un astfel de om, chiar dacă şi-ar câştiga celebritate în rândurile cititorilor, cum se vorbeşte despre Stela Drimu, eroina romanului *Singură*. Bineînţeles, dacă ar trebui să trăiesc lângă el. În ultima instanţă m-aş fi simţit şi eu *singură* ca Stela Drimu, lucru pe care structura mea îl respinge… Iată câte argumente pledau împotriva faptului că scriitorul Al. Dumitreş ar fi strecurat acea poezie sub uşa mea! Nu aveam nevoie, pentru a ajunge la această concluzie, să ştiu că el era plecat la Bucureşti, aşa cum s-a întâmplat cu alţii… Autorul acelui gest romantic nu putea fi altul decât micul Emil. Şi m-am dus cu poezia la dânsul. Mi-a răspuns afirmativ, fără să rostească nici un cuvânt, fără să facă nici un gest. I-am simţit răspunsul din priviri, din starea lui. Vorbe, gesturi poate că m-ar fi înşelat. Dar expresia lui – imposibil!… L-am ameninţat cu degetul, iar el şi-a plecat privirile. L-am părăsit zguduită. Micul nostru Emil posedat de tristeţe…

Emoţia Lilianei îl contaminase şi pe doctorul Tudor. Făcu un mare

efort pentru a reveni la atitudinea lui de aparentă nepăsare şi oboseală, care ascundea de fapt o atenţie şi o concentrare dincolo de obişnuitele limite umane.

— Aş dori foarte mult să ne puneţi la dispoziţie poezia, spuse el cu un ton care sfâşia violent atmosfera pe care o creaseră cuvintele Lilianei. E mai mult decât o dorinţă.

Tânăra se supuse ca fascinată. O singură nuanţă de căldură în vocea care-i poruncise şi poezia ar fi rămas ascunsă în paginile unei cărţi aruncate pe şifonier. Liliana căută însă poezia în cartea aceea, o găsi şi i-o înmână doctorului Tudor.

— Nici nu ştiu cum de m-am hotărât să v-o dau, spuse ea fără nici o bucurie. Şi locul în care o pierdusem era stabilit în gândul meu. Voiam s-o păstrez ca amintire…

— Nu vă pot promite nimic… Deocamdată, îi oferi doctorul Tudor o vagă speranţă. Există împrejurări când trebuie să avem puterea şi curajul de a renunţa la amintiri… Sau chiar la posibilitatea de a ne crea amintiri…

Liliana simţi în vorbele acelea, rostite cu nepăsare, o ameninţare foarte grea.

— Posibilitatea de a ne crea amintiri… murmură ea. E prea tragic, pentru că se referă la vieţi omeneşti…

Doctorul Tudor parcă n-o asculta. Citea poezia, copiată cu o adevărată artă pe o simplă foaie de hârtie. Aranjamentul celor trei strofe, spaţiile dintre rânduri şi dintre strofe, sugerarea unui chenar neterminat prin câteva combinaţii de semne foarte ciudate şi cu toate acestea uşor de descifrat, fiecare în parte, dovedea un adevărat şi foarte dezvoltat gust estetic. Lectura poeziei îi provocă însă un sentiment de nesiguranţă. Se adresă imediat Lilianei:

— Nu aveţi cumva romanul *Zbucium* la îndemână? Liliana căută într-un raft al bibliotecii de pat şi-i aduse cartea cerută.

— Am împrumutat-o de la artista de vizavi, care e înnebunită după cărţile lui Al. Dumitreş. Mi-a vorbit într-atâta despre ea, încât m-am simţit obligată să i-o cer, măcar de formă…

— N-aţi citit-o? întrebă surprins doctorul Tudor.

— Am început-o… dar mi s-a părut prea tristă şi mai ales îi bănuiesc sfârşitul. Ca şi Stela Drimu din Singură, sunt convinsă că şi Darie Smult se va sinucide până la urmă… Nu sunt aptă acum… Adică n-am fost aptă până acum… Pentru sentimente triste… Am venit aici ca să mă recreez, ca să mă distrez. Din nefericire…

Doctorul Tudor compara poezia copiată la maşină cu poezia din carte. Când ajunse la ultima strofă se lămuri.

— Am întâlnit această poezie nu demult… În altă parte. Şi mi s-a părut că între poezia din roman şi fragmentul în care am citit-o prima dată şi între varianta care v-a parvenit dumneavoastră există câteva

nepotriviri. Întradevăr. Micul Emil a făcut câteva modificări în ultima strofă. Vă voi citi ambele variante. Iat-o pe cea din roman şi din fragmentul amintit:

N-am altceva decât aceste visuri.
Puterile mi-s ca un vânt de munte
Care-a uitat să iasă din abisuri.
Iar voi dormi cu un atlas pe frunte…

Iat-o şi pe cea din varianta care v-a parvenit:

Şi n-am nimic decât aceste visuri.
Tăriile mi-s ca un vânt de munte.
El a uitat să iasă din abisuri.
Mă voi trezi cu un atlas pe frunte…

Micul Emil a modificat începutul fiecărui vers din ultima strofă… Şi nu înţeleg ce l-a determinat la această operaţie. Intervenţiile lui nu schimbă aproape deloc sensul versurilor în parte sau al strofei în general. Poate numai la ultimul vers, deşi şi aici numai în aparenţă… Dealtfel, după părerea mea, intervenţia lui slăbeşte – foarte puţin, dar totuşi slăbeşte – calitatea strofei…

Şi Liliana părea preocupată de cele două variante. Nu-i fu greu să remarce deosebirile semnalate de doctorul Tudor când avu în mână ambele variante.

— Intervenţia lui s-ar explica numai dacă ar fi urmărit să realizeze un acrostih, spuse ea. N-a schimbat decât începutul versurilor. Altă explicaţie nu găsesc…

— M-am gândit şi eu la această posibilitate, spuse doctorul Tudor în timp ce lua din mâna Lilianei foaia dactilografiată. Am reţinut iniţialele versurilor din varianta micului Emil: Ş, T, E, M. Le-am citit şi de jos în sus: M, E, T, Ş. Nu pot să descopăr acrostihul în care am sperat… Ciudată intervenţie! Dealtfel, întreaga lui personalitate e foarte ciudată…

Doctorul Tudor descoperi că spusese prea mult, dar Liliana parcă atâta aştepta.

— Exact aceasta e şi părerea mea, spuse dânsa. Mai ales după cele ce s-au întâmplat, micul Emil îmi pare şi mai ciudat. Mereu mi se pare că l-am mai văzut, că l-am mai întâlnit undeva… Dar nu-mi pot aminti unde… Era imposibil să nu-l remarc din cauza înfăţişării lui… Neobişnuite…

Doctorul Tudor o privi drept în ochi şi cu un interes pe care de astă dată nu şi-l mai ascundea. Dar nu insistă asupra destăinuirii ei de moment. Se mulţumi deocamdată cu atât. Fără nici un preambul, trecu la o întrebare cu totul de altă natură.

— Aţi spus mai înainte, cam într-o doară, că l-aţi întâlnit la cabană pe inginerul Traian Popa. I-aţi schiţat sumar şi portretul. Îl cunoaşteţi mai de mult?

— Nu! răspunse Liliana foarte mirată. Doar l-am remarcat acolo din cauza insistenţei cu care voia să se facă observat… Gesturi cam primare. Echilibristică, acrobaţie, forţă… Mi-am închipuit că e un sportiv profesionist în concediu… De cunoscut însă, l-am cunoscut aici, în hol, după împuşcătură… Poate că nici nu l-aş fi remarcat acolo dacă nu umblam în căutarea cheii. Ducând mâinile în buzunarele şortului, am constatat cu surprindere că îmi dispăruse cheia de la intrarea în pensiune. Nu era mare pagubă, totuşi… Căutând-o pe drumul pe care venisem, m-am pomenit cu el în faţă. M-a întrebat ce caut, dar nu i-am răspuns. Nici el n-a mai insistat. A trecut de-a dreptul la spectacol…

— Până la urmă, aţi găsit cheia?

— Nu!… Cred că am pierdut-o în altă parte… Într-o ascensiune trecătoare, pe care am făcut-o împreună cu doctorul Luca, imediat după accidentul scriitorului Dumitreş. M-am căţărat pe burtă, de câteva ori am căzut şi m-am rostogolit, mi-am julit şi picioarele; doctorul Luca, de asemenea… Cred că atunci am pierdut-o…

— Da… încuviinţă doctorul Tudor, cu gândurile în altă parte. Vă mai amintiţi ce aţi făcut aseară între ora zece şi jumătate şi ora unsprezece şi jumătate? Sper că nici de astă dată memoria nu vă va înşela… Mai ales că întrebarea priveşte direct persoana dumneavoastră şi răspunsul poate avea consecinţe favorabile sau ne… Şi ar fi de preferat să existe o altă persoană care să certifice spusele.

Liliana nu mai era cea dinainte. Faţa ei se strâmbă într-o grimasă care o urâţea. Din fericire, enervarea ei nu ţinu multă vreme.

— Imediat după masă… adică nu imediat… Cam pe la nouă şi jumătate am plecat la plimbare, însoţită de doctorul George Luca. Şi ne-am întors după zece şi jumătate, cam pe la unsprezece fără un sfert… Poate ceva mai devreme sau mai târziu. Nu ne-am uitat la ceas. Era întuneric dealtfel.

— V-aţi plimbat în grădină sau aţi ieşit pe şosea? Mai precis: am vrea să ştim dacă v-aţi reîntors la pensiune folosind intrarea de la şosea…

— Ne-am plimbat prin pădure, răspunse Liliana cu voce duşmănoasă. Am ieşit şi la şosea, dar folosind poteca din pădure. Şi tot pe-acolo ne-am întors… N-am intrat pe poartă…

— În ce direcţie v-aţi plimbat? Spre Cleopatra, sau spre Cerbul de aur?

Erau întrebări atât de precise şi vocea cu care erau rostite era aşa de fermă, încât Liliana, fără să vrea, se supuse şi căută răspunsurile.

— Ne-am plimbat spre Cerbul de aur, dar n-am ajuns până acolo…

Erau prea multe maşini pe şosea… Ne orbeau farurile…

— N-aţi remarcat nimic deosebit când aţi ajuns în preajma pensiunii? O mişcare, un zgomot, o siluetă oarecare? Nu v-aţi uitat nici o clipă spre poartă?

— Extraordinar! spuse tânăra. Aţi discutat cu doctorul Luca?

Alexandru Tudor preferă să răsfoiască în tăcere cartea lui Dumitreş. Aştepta răspunsul. Liliana se conformă şi de astă dată.

— Când am ajuns în apropierea pensiunii, doctorul Luca a văzut o umbră lângă poartă. Eu n-am zărit nimic. El m-a obligat să stau locului – cam violent —, apoi s-a dus într-acolo. S-a întors însă peste două minute, spunându-mi că umbra nu era altcineva decât micul Emil. Probabil că se plimbase singur şi tocmai se întorcea spre pensiune. George l-a văzut intrând pe uşa verandei…

— După cât timp i-aţi urmat exemplul?

— Imediat… În mai puţin de două minute, eram şi noi înăuntru. Se făcuse frig…

— Nu v-aţi uitat la ceas când aţi ajuns în hol?

— Mi se pare că era unsprezece fără un sfert sau unsprezece fără zece… Între aceste limite…

— Da… Murmură doctorul Tudor. Aţi lăsat uşa de la intrare încuiată? Mi se pare că e obligaţia fiecărui locatar să facă acest lucru după o anumită oră.

— Întocmai. George a descuiat uşa, am intrat şi… Nu e nevoie să se încuie uşa. Trebuie doar împinsă, se închide automat… George însă, meticulos cum e, a cercetat dacă uşa e încuiată. Era.

— Aţi intrat imediat în cameră? întrebă doctorul Tudor apăsând pe ultima silabă a ultimului cuvânt.

Insinuarea lui dură fu imediat sesizată de Liliana.

— Doctorul George Luca e logodnicul meu… Şi afirmaţiile mele sunt totdeauna foarte precise.

— Până acum nu le-am pus la îndoială, o temperă Tudor.

— Ne-am despărţit în hol… Fiecare a intrat în camera lui. Era târziu şi vorbele… Ne obişnuisem cu tăcerea din pădure…

— Aţi mai ieşit din cameră până în clipa când aţi auzit detunătura? Vă rog să răspundeţi fără nici o ezitare!

— N-am mai ieşit… se înspăimântă Liliana descoperind uşurinţa cu care se supunea întrebărilor. Am deschis o singură dată uşa… Nu pot să găsesc o explicaţie gestului. Poate fiindcă am auzit zgomot de paşi în hol… Nu era nimeni… Dar fusese cineva… Avocatul Ştefan Barbu. Tocmai intra în camera lui…

— Altceva n-aţi mai remarcat? Uşa de la camera numărul trei era închisă?

— Uşa de la camera numărul trei era închisă… Dar mi s-a părut că era deschisă uşa de la camera numărul doi… Nu pot să precizez. Parcă

era crăpată… Am avut această impresie… Probabil că era stinsă lumina în camera numărul doi…

— Închipuiţi-vă că aţi fi în faţa tribunalului! Spuse Tudor ridicând glasul. Era, sau nu era deschisă uşa de la camera numărul doi?… Vrem un răspuns precis!

— Era deschisă… răspunse Liliana după un efort groaznic. Nu de tot. Era doar crăpată. Şi era întuneric în cameră. Am văzut reflexele luminii din hol pe ceva alb, lucitor, de mătase. Numai o fracţiune de secundă însă… Pata albă a dispărut imediat…

— Da… murmură doctorul Tudor. Unde eraţi şi ce făceaţi la ora când a răsunat împuşcătura?

Liliana îşi acoperi faţa cu mâinile. Privea printre degete şi-l văzu pe doctorul Tudor palid, obosit, cu ochii închişi. Îşi desfăcu încet palmele, apoi îşi netezi faţa îndelung. Obrajii i se înroşiseră. Deşi cu voce tremurată, răspunsul ei voia să fie sigur.

— Eram în pat… Mă pregăteam de culcare… Eram într-o asemenea situaţie, că a trebuit să-mi caut ceva la repezeală ca să pot ieşi în hol. De aceea am întârziat…

„Eram într-o asemenea situaţie”… Gândi doctorul Tudor. Prin câteva cuvinte, Liliana voia să-l oblige să renunţe la cea de-a doua întrebare. Ea ar fi răsunat ca o insultă, ca o obrăznicie, ca o jignire adusă pudoarei. O femeie goală, tânără, necăsătorită, nu putea fi în camera ei decât singură! Acesta era rostul frazei. Se sculă din fotoliu şi se îndreptă cu paşi înceţi spre fereastră. Imită gestul cu care îl primise ea. Se rezemă de pervaz şi de acolo puse întrebarea cu o voce plictisită:

— Cu cine mai eraţi în această cameră când a răsunat împuşcătura, la ora unsprezece şi şaisprezece minute?

Liliana sări din fotoliu ca o panteră. Doctorul Tudor prevăzuse acest gest. De aceea îşi alesese locul de aşteptare lângă fereastră. Se opri în faţa lui cu pumnii strânşi.

— E o… E o insultă nemaipomenită… Cu ce drept…?

— Cu foarte puţin timp înainte – o întâmpină el foarte calm – aţi spus, mi se pare, această frază: „Afirmaţiile mele sunt întotdeauna precise… Foarte precise…” V-aţi referit la relaţiile dintre dumneavoastră şi logodnicul dumneavoastră… Putem să-l numim soţ, dacă ne gândim la calitatea şi precizia afirmaţiilor pe care le faceţi… Eu am generalizat fraza. Am vrut să calific cu ea întreaga noastră discuţie… Iată ce vreau să adaug: Poate că niciodată în viaţă nu vi se va mai cere o afirmaţie mai precisă decât aceea pe care o aştept eu acum. De aceea, vă rog să răspundeţi imediat şi precis la întrebarea mea!

— Cu doctorul Luca, şopti Liliana izbucnind în lacrimi.

— La inteligenţa dumneavoastră era de aşteptat acest curaj! încheie

scurt doctorul Tudor.

5

Imediat ce o părăsi pe Liliana, doctorul Tudor se îndreptă spre camera numărul unu. Şi pentru că nu răspunse nimeni la bocăniturile sale insistente, pătrunse înăuntru. Îl întâmpină exact acelaşi vârtej care-l primise şi pe Ion Roman. Nimic nu se schimbase în cameră. Uşa de la baie şi fereastra erau deschise. Uşa de la cameră şi fereastra erau de asemenea deschise. Cu aceeaşi surprindere ca a lui Ion Roman constată şi el că fereastra camerei dinspre şosea era larg deschisă. În fotoliul din mijlocul încăperii dormea bineînţeles inginerul Traian Popa.

De astă dată, gazda se trezi mai repede decât la prima vizită. Ridică din umeri neputincios, apoi se apropie cu paşi buimaci de fereastra dinspre şosea şi o închise. În depărtare parcă se vedeau zorile. Îşi luă locul în fotoliu şi aşteptă să fie întrebat. I se părea că se află la repetiţia unei scene dintr-o piesă oarecare. Dându-şi seama că uitase să-l invite pe musafir să ia loc pe un scaun sau într-un fotoliu, făcu acest lucru cu întârziere.

Doctorul Tudor refuză invitaţia.

— Două probleme importante mă obligă să vin la dumneata…

În clipa aceea, inginerul Popa îşi aminti că trebuie să se scuze într-un fel oarecare.

— Iertaţi-mă că m-aţi găsit dormind. Oamenii cu conştiinţa curată şi împăcată adorm repede, oricâte bănuieli ar năvăli asupra lor.

— Da… încuviinţă în felul său doctorul Tudor. Da!… Mi se pare că după ce te-ai întâlnit ieri la prânz cu Emil Radu, ai pornit împreună cu alţi prieteni într-o excursie spre cabana Vârtejul şi apoi mai departe spre Gâlma.

— E foarte adevărat, răspunse inginerul Popa. Aranjasem dinainte combinaţia, nu puteam s-o revoc…

— Ştiu… Nu acest lucru ne interesează… În afară de cunoscuţii dumitale, cu cine altcineva te-ai mai întâlnit la cabana Vârtejul? Mă refer la persoane cunoscute de dumneata dinainte…

Inginerul parcă se trezise abia atunci. Se frecă la ochi şi se uită ca la o arătare spre doctorul Tudor.

— Iar începeţi? N-am ce să răspund! Nu-mi convine într-o situaţie ca asta să scornesc cine ştie ce bazaconii. N-am întâlnit nici un alt cunoscut cu excepţia celor din grup… Şi cu excepţia Brelanului… Abia ne-am salutat, clătinând capul…

— Nu mai cunoşteai pe nimeni altcineva din grupul de la

Trandafirul alb?

— Absolut pe nimeni. Nici măcar în vis nu-mi apăruse vreun chip din grupul lor simandicos. Aici am făcut cunoştinţă cu ei – fir-ar să fie de ceas blestemat!

— Da… murmură doctorul Tudor. Se pare însă că una din persoanele de la Trandafirul alb ţi-a atras în mod special curiozitatea şi interesul… Asta în altă ordine de idei…

— Aş vrea să-mi arătaţi un cetăţean sub şaptezeci de ani care să stea ca o momâie când întâlneşte un exemplar feminin ca domnişoara Liliana… Am încercat şi eu – ce să fac? – şi dacă am văzut că nu se prinde, am plecat mai departe – cu întârziere, bineînţeles – spre Gâlma. Ca să-i ajung mai repede pe ceilalţi am căutat o cărare care scurtează. Şi din cauza cărării aceleia care a înconjurat pe creste tot platoul am ajuns să cad din picioare. Cel puţin zece kilograme am pierdut până am ajuns la Gâlma…

— Ai încercat pur şi simplu s-o acostezi pe domnişoara Liliana, sau găsiseşi cheia pe care o pierduse şi voiai s-o foloseşti ca pretext, pentru a intra în discuţie?

— Cheia?! se miră inginerul Traian Popa. Ce cheie?… Fiuuu! Să fi găsit eu cheia!… Ştiu eu cum să exploatez o cheie pierdută de o căprioară ca domnişoara Liliana…

Doctorul Tudor se încruntă. Mai mult pentru a-şi goni un zâmbet care încerca – fără voia lui – să-i ameţească faţa.

— Da… Prin urmare n-ai întâlnit nici un cunoscut la cabana Vârtejul… N-ai încercat nici un moment să intri în vorbă – cu excepţia tentativei nereuşite – cu nici un alt component al grupului de la Trandafirul alb?

— N-aveam eu gânduri şi timp pentru ei, răspunse inginerul. În afară de tentativa nereuşită care mi-a atras câteva fulgere, nimic altceva. Nu ştiu ce-o fi bâlbâit avocatul. Doctorul se cam enervase şi avocatul parcă încerca să-l liniştească.

— Avocatul Ştefan Barbu îţi cunoştea numele şi profesiunea?

— În privinţa asta… Întradevăr, lucrurile nu sunt chiar atât de clare. De, fiecare om cu păcatele lui. Eu când mă aflu în situaţii mai speciale – la chef, sau la cărţi, sau în altele… Cred că mă înţelegeţi – nu prea îmi place să spun cine sunt. Nu de alta, dar nu eşti sigur niciodată cum o să se termine istoria… Nu prea mai fac scandal în ultimul timp – cred că au trecut cinci ani de la ultimul —, dar ca măsură de prevedere nu strică… Îmi bolborosesc şi eu numele în aşa fel ca să nu-l înţeleagă nimeni. Dacă insistă totuşi cineva, atunci spun simplu: Popescu… Cred că sub acest nume mă cunoştea şi Brelanul, dacă i-o fi spus cineva de la Cleopatra… Dar nu ştiu de ce vă interesaţi… Nu văd cine ar fi putut să facă reclamaţie împotriva mea… Dacă măcar aş fi câştigat la trişorii aceia infami…

— De fapt, care este numele dumitale întreg? Cum se numea tatăl dumitale? Udrea?

— Aaaa! se dumeri inginerul. În catalog eram trecut Popa U. Traian. U de la Ursu, nu de la Udrea… Dar de ce…?

Doctorul Tudor îl întrerupse brusc.

— Ce ai vrut să spui – în momentul când te-ai despărţit la ora nouă şi un sfert de Emil Radu – cu aceste cuvinte: „Urăşte-mă”?

— Urăşte-mă! sări în sus inginerul Popa. Când i-am spus eu aşa ceva lui Radu Emil?

— Mi se pare că a fost ultimul cuvânt pe care i l-ai adresat colegului dumitale. În faţa uşii lui.

Inginerul Popa îşi scormoni amintirile. Şi deodată holbă ochii ca o fiinţă venită de pe altă lume.

— Formidabil! se dezmetici el. Uite cum poate să intre un om la puşcărie! Fiuuuu! Urăşte-mă! Doamne! Doamne! Nu ştiu cine v-a spus asta… Adică singura persoană care era acolo e cucoana aceea cumplită, care mai poate să ameţească încă mulţi cetăţeni… Se ţine încă grozav… Ori a potrivit-o, ori nu! Urăşte-mă!… Ştiţi ce i-am spus eu lui Emil? L-am salutat aşa cum ne salutam la şcoală, când eram colegi. Ura, Ştem! Asta i-am spus. Aşa ne salutam între noi când ne întâlneam sau când ne despărţeam. Ura, Ştem!… Ura, Traian! Şi azi mai zic Ura când mă văd cu un cunoscut…

Doctorul Tudor îl lăsă pe inginerul Popa să termine. Abia după aceea îi puse întrebarea care îl rodea:

— Ce înseamnă acest Ştem?

— Ştemul?… Mi se pare că v-am mai spus. În clasa a opta erau doi Radu Emil: Radu N. Emil şi Radu Şt. Emil. Ca să nu ne încurcăm şi să nu-i încurcăm pe ei când îi chemam, îi strigam ca la catalog: Radu Nemil şi Radu Ştemil. Cu timpul, am simplificat denumirile. Primului îi spuneam simplu Nem, iar celui de-al doilea – Ştem. Aşa era cunoscut şi strigat Radu Emil în şcoală: Ştem… Dar de aici până la urăşte-mă…

Doctorul Tudor închise o clipă ochii. Îşi aminti ultima strofă din varianta poeziei pe care o primise Liliana de la micul Emil. Modificările făcute de acesta aveau, în sfârşit, un sens.

> Şi n-am nimic decât aceste visuri.
> Tăriile mi-s ca un vânt de munte.
> El a uitat să iasă din abisuri.
> Mă voi trezi cu un atlas pe frunte…

Micul Emil modificase începutul versurilor din ultima strofă a poeziei luate din *Zbuciumul* lui Dumitreş pentru a-şi înscrie – printr-un acrostih – numele vechi din anii liceului, pe care nu putea nimeni să i-l ghicească.

Inginerul Popa era mirat de atitudinea tăcută şi încremenită pe care o manifesta oaspetele său, dar nu îndrăzni să-l tulbure. Se înfundă în fotoliu, trase cu coada ochiului spre doctorul Tudor şi, văzându-l mai departe nemişcat, îşi rezemă capul de speteaza moale a fotoliului. Pleoapele i se apropiară, dar nu într-atât încât să nu observe plecarea oaspetelui. Răsuflă uşurat, apoi închise ochii.

6

Doctorul George Luca îl primi pe Ion Roman cu ostilitate făţişă. Nici măcar nu-l invită să ia loc pe un scaun. Rămase în picioare lângă uşă, pentru a-i da a înţelege musafirului că nu-i doreşte deloc prezenţa şi că ar vrea ca vizita acestuia să fie cât mai scurtă. Gesturile lui erau nervoase, neliniştea îl scurma fără încetare, pleoapele – semideschise – ascundeau luciri de spaimă.

Ion Roman nu se grăbi deloc. Apropie cu o mişcare lentă un scaun de masa din mijlocul încăperii, se aşeză pe el, îşi scoase tacticos carnetul voluminos din buzunar, îl răsfoi câteva clipe, apoi îl puse deschis, însă cu faţa în jos, lângă coatele lui, pe masă.

— Luaţi loc, se adresă el doctorului cu un ton de gazdă. Interogatoriul dumneavoastră nu s-a terminat… Abia începe.

Doctorul Luca nu se mişcă din locul în care îşi plantase picioarele şi nici nu răspunse nimic.

— Poate că e mai bine aşa… continuă Ion Roman, fără să indice prin vreun ton oarecare la ce anume se referă, dar convins că tocmai nepăsarea sa îl va zgâlţâi pe doctorul George Luca. Ne-aţi rămas dator cu câteva răspunsuri… pe care le-am cere foarte precise. În plus, aşa cum era firesc, au mai apărut câteva întrebări, care necesită de asemenea răspunsuri foarte precise.

— Nu mai am nimic de adăugat la cele spuse, se încăpăţână doctorul George Luca.

— Da… murmură Ion Roman imitând formula seminegativă, semiafirmativă a lui Alexandru Tudor. Acolo în camera numărul trei am susţinut o oarecare convorbire. Acum însă procedăm la un interogatoriu, după toate regulile. Vă rugăm să ne spuneţi mai întâi: numele, prenumele, pseudonimul, vârstă, profesiunea, domiciliul, starea civilă. Luaţi loc…

Doctorul Luca înţelese că nu mai are nici un temei legal pentru a se împotrivi interogatoriului. Răspunse foarte sec:

— Luca George; fără; treizeci şi trei de ani; doctor, şef de lucrări la clinica Foişor; Bucureşti, strada Doctor Burghele 63; necăsătorit.

— Începutul e foarte bun, îl încurajă Ion Roman ca pe un elev. Să

sperăm că vom continua la fel de succint şi de precis.

Doctorul George Luca simţi cum se topeşte într-o clipă metalul care-l încremenise acolo lângă uşă. Se simţi obosit, moale, stors de vlagă. Fără nici o scuză, fără nici o vorbă, se prăbuşi în cel mai apropiat fotoliu.

— Foarte bine, continuă Ion Roman. Toţi, absolut toţi suntem obosiţi şi nervoşi. Nici nu e de mirare, după un asemenea eveniment şi după o asemenea noapte… Când aţi făcut cunoştinţă cu victima?

— Îmi menţin declaraţiile anterioare, răspunse doctorul Luca revoltat, poate cu ultimele rămăşiţe de revoltă pe care le mai poseda. Aici, la Trandafirul alb.

— Nu l-aţi consultat din întâmplare niciodată? Eraţi la curent cu faptul că suferea de astenie nervoasă?

— Eu nu l-am consultat niciodată. Dar în privinţa diagnosticului… Eu aş înclina mai degrabă spre psihoastenie…

— Deocamdată nu apelăm la serviciile dumneavoastră de specialist, îl puse la punct Ion Roman. Adică n-am fi vrut să începem cu aceasta. Dar fiindcă aceasta vă este dorinţa… Ce rol acordaţi poeziei în stabilirea acestui diagnostic?

Doctorul Luca îşi stăpâni cu mare greutate şi în ultima clipă o erupţie nervoasă. Efortul îl obosi. Se gândi să răspundă la întrebare fără să-şi verifice mai întâi vorbele.

— Poezia e un simptom care atacă diagnosticul meu în loc să-l argumenteze. Apariţia ei m-a determinat să-l observ pe Emil Radu ca pe-un caz medical. Toate datele culese până atunci, dar interpretate în acel moment, indicau un caz de psihoastenie. Emil Radu se comportase până atunci ca un asocial. Izolarea, fuga de oameni, spaima de oameni, teama de a fi observat chiar în cele mai cotidiene gesturi şi atitudini, conceperea voluntară că perimetrul existenţei lui nu trebuie să depăşească dimensiunile unei celule, claustrarea de bunăvoie plină de satisfacţii şi senzaţii plăcute, toate acestea indicau, fără nici un dubiu, un asocial. Acţiunea lui surprinzătoare cu poezia revela un simptom nou, diametral opus, însă nu rarisim în clinicile nervoase. Era un simptom de paranoia. Am încercat să conjug acest simptom cu celelalte, observate până atunci… Şi cazul rezultat din această conjugare mi s-a părut extrem de interesant… Nu ştiu dacă m-am exprimat clar, nu ştiu dacă mă înţelegeţi…

— La lucrul acesta să nu vă gândiţi, răspunse Ion Roman, mulţumit în sinea lui că doctorul începea să-şi dezlege limba. Tot ce este important se notează, indiferent de rapiditatea cu care se vorbeşte. De zeci de ani folosesc un sistem original de stenografie.

Ion Roman obişnuia să-şi noteze în carnet – asta depindea de momentul şi împrejurarea în care se afla – numai termenii şi datele care cereau precizie. Restul era înregistrat cu fidelitate de memoria sa

fenomenală. Nu uita niciodată un singur cuvânt.

— V-aţi gândit… Sau mai bine zis v-aţi propus să-i oferiţi o consultaţie medicală? întrebă Ion Roman.

— Da!… Însă nu aici la pensiune… M-am gândit ca prin intermediul Li… Domnişoarei Liliana să-l aduc într-o zi la clinica unde lucrez eu în Bucureşti. Sunt convins că l-aş fi interesat şi pe profesorul meu în studierea cazului medical Emil Radu…

— Aţi intrat în relaţii mai apropiate cu victima… În răstimpul cât v-aţi adunat observaţiile?

— Nu. Cred că numai în două sau trei rânduri am schimbat câteva banalităţi. Ne salutam în fiecare zi, dar de multe ori fără vorbe. Observaţiile le culegeam, mai ales, prin intermediul altor persoane. Se discuta mult despre dânsul la masă, sau în plimbările noastre, aşa că nici nu era nevoie de o preocupare specială. Observaţiile veneau singure… A existat însă acel moment – poezia – care m-a determinat să analizez şi să studiez ceea ce colecţionasem până atunci – în mod anarhic şi gratuit – cu ochii medicului. Astfel am ajuns la stabilirea primului diagnostic reprezentativ pentru o anumită perioadă. Simptomul nou, de paranoia, fiind unic, nu-mi dădea voie să modific dintr-o dată primul diagnostic. El atârna greu în cumpănă, fără s-o dezechilibreze însă. Îmi erau necesare alte date pentru a mă edifica pe deplin… Din nefericire, m-am pomenit cu un alt deznodământ…

Lucrurile pe care le auzea Ion Roman de la doctorul Luca – în esenţa lor – nu erau noutăţi pentru dânsul. Putea să citească destul de limpede printre termenii pretenţioşi pe care-i folosea medicul.

— Putem să ne închipuim că acest simptom nou – întrebă el – i-a apropiat sau chiar i-a fixat deznodământul acesta tragic? Oare nu lovea, nu ameninţa anumite persoane?

Medicul îşi închipui că întrebarea e îndreptată împotriva lui şi nu ştia cum să răspundă: violent sau explicativ? După o scurtă chibzuinţă, alese ultima soluţie, mai ales că nu remarcase nici în vocea, nici pe figura lui Ion Roman vreo nuanţă cu destinaţie precisă. Se îngriji ca şi vocea lui să pară indiferentă.

— Mai întâi trebuie să subliniez valabilitatea şi importanţa întrebării… Nu m-am gândit la acest lucru până acum; nici nu am avut vreme pentru asta. Întrebarea e totuşi serioasă. Noul simptom putea să jeneze anumite persoane… Dar numai persoane din anturajul său direct, care îl cunoşteau foarte bine. Am vorbit de jenă şi nu de spaimă sau de teroare… Pentru că ne aflăm doar în faţa unui singur simptom. S-ar putea însă ca profanii în materie să simtă altfel decât noi profesioniştii. Pentru un om căruia Emil Radu îi apăruse drept o fiinţă foarte cuminte, retrasă, izolată, tăcută, neputincioasă, docilă, foarte docilă, simptomul l-ar fi putut alarma. Nu însă până într-acolo încât să-l forţeze la crimă… De ce să-l ucidă? În ce scop? Teoretic nu

văd decât două categorii capabile să facă un asemenea gest. Sau un dement care nu-şi cunoştea maladia şi care a văzut în schimbarea lui Emil Radu o ameninţare fizică împotriva propriei sale persoane… În cazul acesta, explicaţiile logice ale actului nu le găseşte – în ilogismul său – decât asasinul dement. Nouă, celor din afară, ne scapă explicaţiile unui asemenea act… Sau un om sănătos care vedea în schimbarea lui Emil Radu un atentat direct la securitatea lui individuală, pentru a para o ameninţare posibilă… De pildă un om care ar fi trăit împreună cu el, care ar fi fost nevoit să trăiască împreună cu el. Teroarea că într-o noapte ar putea fi el ucis l-ar fi putut determina la un asemenea act. Ideea se poate extinde. Un nepot, de pildă, care ducea o viaţă foarte uşoară din cauza maladiei unchiului său – având acelaşi diagnostic prim ca în cazul lui Emil Radu —, înspăimântat că schimbarea ar putea avea consecinţe neplăcute asupra traiului său, ar fi putut, de asemenea, comite un astfel de act… V-am spus: ideea se poate extinde. Numai că situaţia şi condiţiile date nu mi se par favorabile acestei idei. Emil Radu nu e căsătorit, nu are nici o rudă cu care îşi duce viaţa împreună, nu e un bogătaş care ar ameninţa securitatea cotidiană a unor nepoţi, fraţi, surori sau chiar cunoscuţi…

— Sunteţi convins de acest lucru? îl întrebă Ion Roman.

Doctorul Luca şovăi înainte de a răspunde.

— Nu am date precise… Dar intuiesc aceasta din simptomele care m-au determinat să-i pun diagnosticul… S-ar putea să greşesc; nimeni nu e infailibil.

— După teoria dumneavoastră, încercă să precizeze Ion Roman şi un bolnav şi un sănătos mintal ar putea fi asasinul lui Emil Radu. Adică absolut oricine.

— Nu m-am gândit la această generalizare, răspunse medicul. Personal, asasinatul mi se pare atât de ilogic, încât nu-l pot pune pe socoteala unei fiinţe umane. Am emis doar câteva idei, care aş vrea să rămână în stadiul lor teoretic.

— Cineva totuşi l-a ucis! spuse foarte terestru Ion Roman. Un monstru cu înfăţişare de om, poate chiar cu înfăţişare normală, plăcută, atrăgătoare. Ce a fost şi ce este în capul şi în sufletul acestui individ – e altă poveste. Persoana aceasta trebuie s-o găsim noi, indiferent sub ce mască s-ar ascunde… Dumneavoastră ce aţi făcut aseară între ora zece şi jumătate şi unsprezece şi jumătate? În perioada gravă…

Parcă trăsnise undeva. Medicul – care abia îşi recâştigase calmul şi stăpânirea de sine, ba şi o parte din aroganţa şi superioritatea cu care-şi trata semenii – se simţi răscolit de un sfredel în tot corpul. Faţa i se congestionase, braţele i se făcuseră parcă de oţel. Întrebarea neaşteptată îl amuţise totodată.

— Nu trebuie să vedeţi neapărat în această întrebare o acuzaţie, îl ajută Ion Roman să-şi revină în fire. Ci în primul rând o posibilitate de a vă dovedi nevinovăţia…

Nici aceste vorbe nu avură darul să-l liniştească pe medicul George Luca. Împotrivirea şi furia îi rămăseseră aproape intacte.

— M-am plimbat, răspunse el grăbit. M-am plimbat prin pădure şi pe şosea. Face parte din tabieturile mele…

— Eraţi singur, sau însoţit de o anumită persoană?… Nu e numai în interesul dumneavoastră să ne răspundeţi exact.

Precizarea aceasta îl hotărî pe medic.

— Mă plimbam… cu domnişoara Liliana. Ne-am obişnuit amândoi cu plimbarea de noapte…

— Da… încuviinţă Ion Roman. Tot pe baza aceloraşi considerente v-aş ruga să ne răspundeţi: la ce oră aţi plecat la plimbare, în ce direcţie v-aţi plimbat şi la ce oră v-aţi înapoiat?

— Nu ştiu ora precisă la care am plecat… Puţin timp după cină… Probabil după ora nouă, sau nouă şi jumătate… Ne-am plimbat spre Cerbul de aur… pe şosea… Şi ne-am întors la ora unsprezece fără un sfert… cu aproximaţie…

— V-aţi plimbat numai pe şosea, sau v-aţi abătut şi prin pădure? Întrebarea nu vrea să fie indiscretă…

— Dar răspunsul ar trebui în mod obligatoriu să fie indiscret, răspunse furios medicul. Ne-am plimbat numai pe şosea…

— Întrebarea nu vrea să fie indiscretă, dar e foarte importantă, completă Ion Roman. Aţi întâlnit trecători pe şosea?

Medicul răspunse fără să se gândească:

— Nu ştiu… Cred că da… Sigur că da…

— Aţi remarcat printre ei un individ ciudat, cu o pălărie vânătorească pe cap şi cu o pană lungă înfiptă la pălărie?

Doctorul George Luca se ridicase în picioare. Părea gata de luptă. Îşi ascunse pumnii strânşi la spate.

— Am acceptat acest interogatoriu… Pentru că e un lucru legal, spuse el. Dar nu pot accepta născocirile dumneavoastră, capcanele inabil disimulate, care în ultimă instanţă pun la îndoială cinstea unui cetăţean! Puteaţi să inventaţi ceva mai puţin grotesc, deşi aceasta nu schimbă problema.

— Vă rog să vă calmaţi… Şi sunt convins că mai devreme sau mai târziu vă veţi retrage cuvintele… Personajul pe care dumneavoastră îl consideraţi o născocire inabilă se numeşte Haralambie Ciucă şi a fost folosit de victimă, cu jumătate de oră înainte de a fi asasinată, drept comisionar. În misiunea lui de comisionar de la Cerbul de aur la pensiune, înapoi la Cerbul de aur şi iarăşi la pensiune, trebuia să-l întâlniţi de trei ori… Dacă v-aţi plimbat întradevăr pe şosea…

— Ne-am abătut şi prin pădure… Atât fu în stare să răspundă

medicul, îmblânzit oarecum.

— N-aţi observat nimic neobişnuit la înapoiere?

— Ne-am înapoiat prin pădure, ca să scurtăm drumul… dar înainte de a intra în vilă am dat o raită pe la poartă… Mi s-a părut că zăresc pe cineva acolo… o siluetă nedefinită. M-am dus pe ocolite, nu de-a dreptul şi l-am văzut pe micul Emil îndreptându-se de la poartă spre pensiune… Apoi m-am întors, am luat-o pe… domnişoara Liliana şi am intrat şi noi în clădire.

— Va să zică v-aţi dus singur până la poartă… Ce aţi făcut după ce v-aţi înapoiat?

— Am intrat în camera mea şi… După ce am ascultat câteva minute radioul m-am pregătit pentru duş…

— Prin urmare, nu schimbaţi şi nu adăugaţi nimic la declaraţiile anterioare… În ciuda avertismentului pe care vi l-am dat.

— Nu! răspunse foarte hotărât doctorul Luca. Rămân la aceleaşi declaraţii. Nu schimb nici o iotă.

Vă mai amintiţi ce anume aţi ascultat la radio?

— Muzică, răspunse medicul, automat. *Boleroul* lui Ravel. Postul nu vi-l pot preciza… Aparatul e un Philips minuscul.

— Şi probabil că l-aţi împrumutat, mai târziu, domnişoarei Liliana, încercă Ion Roman o manevră.

Faţa medicului devenise roşie ca para focului.

— Da… răspunse el sugrumat. I l-am împrumutat în timp ce mă duceam la baie.

— În răstimpul de la înapoierea dumneavoastră la pensiune şi intrarea în baie aţi observat vreo mişcare în hol?

— Am ieşit ca să… ca să văd dacă este apă caldă şi l-am zărit pe avocatul Ştefan Barbu intrând în camera lui Emil Radu…

— Nu vă puteţi aminti ora exactă?

— Cam cinci minute după ce ne-am întors de la plimbare, răspunse medicul, parcă mai liniştit. Cred că era unsprezece fără zece minute… Cu aproximaţie…

— Vă menţineţi afirmaţia că detunătura v-a surprins în baie, singur, după ce aţi făcut duş?

— Da! răspunse doctorul Luca fără să clipească.

— În timp ce se aştepta sosirea organelor de anchetă aţi părăsit holul? Şi pentru ce motiv? Şi pentru cât timp?

Doctorul Luca înţelese că întrebarea nu e pusă întro doară, ci se baza pe anumite informaţii.

— Da… răspunse el. M-am dus la baie pentru câteva minute. Ca să-mi aranjez ţinuta şi. mă rog…

— Aţi rămas în permanenţă în baie, sau…?

Ion Roman nu-şi terminase – intenţionat – întrebarea. Medicul se congestionă iarăşi la faţă.

— Nu ştiu ce vreţi să insinuaţi, se răzvrăti el. Am rămas în permanenţă în baie. E foarte limpede.

Ion Roman părea că nu-i auzise răspunsul.

— N-aţi comunicat cu nimeni? N-aţi folosit o altă cale decât uşa prin care se intră, pentru a părăsi baia?

— Protestez! strigă medicul. Dumneavoastră vă gândiţi la anumite lucruri care pot ofensa onoarea unei persoane…

— Nu! îl întrerupse cu voce calmă Ion Roman. Ne gândim la faptul că puteţi fi învinuit de asasinat cu premeditare…

Doctorul Luca rămase câteva clipe năuc. Văzându-l pe Roman pregătindu-se de plecare, întrebă cu voce sugrumată:

— Am voie să părăsesc această cameră?

— Nu! îi răspunse Ion Roman. Sub nici un motiv!

7

Victor Marian se uita la avocatul Ştefan Barbu cu neîncredere şi suspiciune, acesta însă îl privea ca pe-un oaspete care îi face o mare favoare vizitându-l.

— Tocmai aţipisem, spuse el. Îmi venise în minte un proces extraordinar, care a făcut o vâlvă nemaipomenită la vremea lui. E vorba tot despre un omor – mult mai violent; victima fusese ucisă cu zece lovituri de cuţit – un omor care părea de asemenea absurd pentru că nu i se putea afla mobilul…

— De unde ştiţi dumneavoastră că nu s-a aflat mobilul acestui asasinat? întrebă Victor Marian.

Avocatul rămase o clipă cu gura căscată şi cu un zâmbet neterminat, ca al unui nătâng. Îşi trecu însă mâna peste faţă, parcă potrivindu-şi cu acel gest simplu o mască imobilă, definitivă.

— Ha! exclamă el cu un aer de superioritate. Am şi eu intuiţiile mele. Experienţa, rutina îmi sunt de mare folos în atacarea diferitelor ipoteze pe care le naşte acest caz. Dacă doriţi, aş putea, prin comparaţie, să vă dau un sprijin foarte eficient. Cel puţin cinci cazuri asemănătoare mi-au venit până acum în minte…

— Sunt convins că ne puteţi sprijini în cercetările pe care le întreprindem… Dacă ne veţi răspunde cu exactitate şi sinceritate la câteva întrebări…

— Termenii pe care-i folosiţi – descoperi avocatul – indică de fapt o anumită atitudine faţă de mine, pe care o resping, – şi daţi-mi voie să folosesc şi eu un termen la fel de violent – cu toată indignarea! Ca să fim chit!

Victor Marian trecu de-a dreptul la atac:

— Dumneavoastră aţi pierdut în două rânduri, la Cleopatra, sume de bani foarte importante. Aţi rămas dator cu…

— N-am rămas dator cu nimic! îl întrerupse avocatul cu duşmănie. Eu nu am obiceiul să rămân dator. Prima datorie am achitato, iar a doua o voi achita astăzi la orele nouă seara… Dacă n-ar fi fost acest caz de forţă majoră – asasinatul – aş fi achitato chiar astă-seară. Cuvântul meu e întotdeauna o garanţie…

— Nu ştiu dacă veţi mai avea posibilitatea să achitaţi în cursul nopţii de azi datoria, lansă Marian o ameninţare făţişă.

În loc să-şi încovoaie spatele, cum se aştepta oaspetele, avocatul îşi mobiliză toate oasele pentru a se înălţa cu câţiva centimetri, pentru a-şi domina adversarul.

— Vă înşelaţi! Vă înşelaţi amarnic. N-am nici o legătură cu acest asasinat. Nu puteţi să-mi aduceţi nici o învinuire. Am fost prima persoană care am ieşit în hol. Nu aveam posibilitatea materială să comit această crimă… Aţi constatat singuri că uşa de la camera victimei era încuiată pe dinăuntru. Şi apoi, nu văd motivul pentru care l-aş fi asasinat pe micul şi bunul Emil. Săracul de el!

— Poate că nu era chiar atât de sărac – la propriu – cum încercaţi dumneavoastră să-l calificaţi… Imaginaţi-vă că ar fi avut o mare sumă de bani la el… Oare fiind posesorul unei asemenea sume, anumite persoane nu ar fi fost tentate să-a facă o vizită mai puţin amicală, poate chiar o vizită neanunţată…

— Nuuuu… răspunse avocatul cu indiferenţă, referindu-se parcă numai şi numai la persoana lui. Vă asigur că nu…

Afirmaţia lui şi tonul cu care o făcuse erau atât de ridicole, încât Victor Marian zâmbi fără voie.

— E foarte stranie această asigurare, spuse el. În sfârşit, puteţi şi aveţi voie să credeţi orice vreţi… Ştiaţi că Emil Radu posedă o asemenea sumă de bani?

— Habar n-aveam! Nici nu-mi trăsnea prin cap. Poate că domnul inginer, care foloseşte pseudonime, ştia acest lucru…

Avocatul îşi găsise la repezeală alt cal de bătaie. Marian era convins că inginerul va mai fi atacat şi cu alte ocazii.

— De ce susţineţi că inginerul Traian Popa foloseşte pseudonime? L-aţi cunoscut mai înainte sub alt nume?

— Cu totul întâmplător… Domnul inginer e un ahtiat – vă rog să reţineţi termenul: un ahtiat, nu un pasionat al pocherului. La Cleopatra e considerat un om fără onoare şi în plus mai circulă şi unele zvonuri cu privire la felul cum amestecă şi cum taie cărţile. Prezenţa lui aici în chiar noaptea crimei, la câţiva metri de prietenul său, despre care în mod sigur ştia că are bani, mi se pare foarte ciudată… Am greşit prima dată, când l-am acuzat pe domnul scriitor Dumitreş de acest asasinat. De fapt a fost o vorbă aruncată în vânt. La

ora asta sunt convins – după multe ore de chibzuială – că autorul moral şi fizic al acestui asasinat nu poate fi altcineva. Îmi retrag cu toate scuzele cuvenite primele acuzaţii…

— Dacă nu mă înşel, se grăbi Marian cu intervenţia la prima pauză pe care o făcu avocatul, aţi ieşit după inginerul Popa, afară, când aţi auzit şi aţi văzut că se duce pentru a escalada camera în care bănuiaţi că s-a petrecut o dramă… Vreau să vă amintiţi şi să ne relataţi cu exactitate – repet: cu exactitate, fără adăugiri subiective – tot ceea ce s-a petrecut în perioada cât aţi rămas amândoi afară… Răspunsul inexact poate avea consecinţe grave atât pentru unul, cât şi pentru altul…

Avocatul rămase un moment nedecis. Hotărârea o luă abia după ce îl văzu pe Marian aşezându-se pe un scaun fără să-şi ia nici o clipă privirile de la el.

— Mă voi feri de orice inexactitate… ca şi până acum… Dealtfel, am o adevărată pasiune pentru lucruri precise, cred că aţi remarcat şi dumneavoastră… Inginerul Popa – mi se pare că acesta e noul lui pseudonim – era în faţa geamului deschis când am făcut eu colţul. Am strigat la el să nu sară, apoi m-am dus şi eu acolo. I-am explicat de ce trebuie să lăsăm totul intact… Apoi… Mi se pare că el a adus vorba despre Cleopatra şi am căzut amândoi de acord că n-ar fi cazul – într-o asemenea situaţie – să ne amintim de pocher şi de altele… Când un om e asasinat e penibil să te gândeşti la lucruri care nu-s tocmai morale… Deşi eu consider că pocherul e o adevărată şcoală de educare a voinţei, a nervilor, a curajului…

— De unde ştiaţi în clipa aceea că Emil Radu a fost asasinat? Nu era mai firesc să vă fi gândit la un accident sau la o sinucidere?

Ştefan Barbu se orientă imediat.

Nu trebuie să luaţi totul *ad litteram*… Cred că expresia vă este cunoscută… E o expresie latinească, folosită, mi se pare, prima dată de cel mai mare avocat al tuturor timpurilor, nemuritorul Cicerone. Într-un discurs în care trata drepturile senatorilor asupra unor proprietăţi inalterabile ameninţate de rapacitatea cenzorilor, a folosit celebra expresie…

Victor Marian nu mai putea suporta vorbăria aceea goală. Renunţă la aflarea răspunsului solicitat de întrebarea sa – răspuns pe care oricum îl considera fără valoare – şi trecu mai departe:

— Ce aţi făcut după această înţelegere bipartită?

— Aaaa! Sigur că da! Ne-am întors în hol pentru a-i linişti pe ceilalţi. Era mare nevoie de prezenţa noastră.

— V-aţi întors imediat, sau aţi mai zăbovit afară?

— Imediat! O scurtă recunoaştere şi ne-am întors.

— Cât a durat recunoaşterea şi unde aţi făcut-o?

— Eu spre Cerbul de aur, dumnealui spre Cleopatra… Ca să vedeţi

că nu m-am gândit în clipa aceea la Cleopatra! Descoperi cu surprindere avocatul. Am înaintat pe potecă până în adâncul pădurii. Pe dumnealui cred că l-a reţinut frica în apropierea verandei, acolo unde l-am găsit la înapoiere.

— Cât timp a durat recunoaşterea?

— Foarte puţin, pentru că era întuneric şi riscam să ne lovim de ceva… Şi apoi, ştiam că prezenţa mea e necesară înăuntru pentru a linişti spiritele… Cel mult două sau trei minute…

— V-aţi despărţit şi v-aţi întâlnit în faţa verandei fără să vă vedeţi între timp…

— Exact! Şi, precum v-am spus, am intrat imediat înăuntru.

— Aţi mai părăsit apoi holul până la sosirea organelor de anchetă? Dumneavoastră!

— Eu nu! Nu aveam voie. Dacă n-aş fi fost acolo…

— Vă amintiţi când a ieşit inginerul Popa în hol după ce s-a auzit detunătura?

— Nu prea târziu… În cincisprezece-douăzeci de secunde. L-am remarcat pentru că nu era un locatar obişnuit… Şi mai ales pentru că nu mă aşteptam să stea la noi… Pe urmă m-am lămurit…

— S-a mai întors în cameră după ce a ieşit prima dată?

— S-a întors imediat, răspunse avocatul. Era cam gol… Dar a revenit repede…

— Cam cât timp a durat lipsa lui? Cât timp a trecut de la apariţia lui în pijama şi revenirea lui îmbrăcat?

— Foarte puţin. Zece-cincisprezece secunde… Nici n-am crezut că e tot el… Poate că o fi făcut armata la pompieri…

Victor Marian născoci câteva întrebări fulger pentru a pregăti un moment de derută.

— Dumneavoastră unde aţi făcut armata?

— La Regimentul 6 Roşiori de Gardă. Comandant era generalul Vrânceanu, eroul de la Măgura-Mare…

— L-aţi cunoscut şi pe colonelul Mavrodin?

— Bineînţeles! Era comandantul batalionului doi special.

— Aţi mai fost şi anul trecut la Trandafirul alb?

— De când s-a deschis pensiunea, în fiecare an.

— Ce antinevralgic preferaţi?

— De obicei… Testa şi Câmpulung…

— Când aţi aflat că Emil Radu vă poate împrumuta bani?

— Nu mi-aş fi putut închipui că… N-am ştiut niciodată că micul Emil e bogat. Şi n-am împrumutat niciodată bani de la el.

— Puteţi face această afirmaţie sub stare de jurământ?

Avocatul Ştefan Barbu se codi câteva clipe.

— Mă întrebaţi dacă sunt gata să declar în faţa tribunalului că n-am împrumutat bani de la Emil Radu?

— Da! Exact! îl îndemnă Marian. Aceasta e întrebarea.

— Pot declara oricând, în faţa tribunalului, sub stare de jurământ, că Emil Radu nu mi-a împrumutat bani!

— Răspundeţi totuşi! se enervă Marian. Aţi luat sau nu, sub o formă sau alta, bani de la Emil Radu?

— Ce înţelegeţi prin expresia aceasta: „sub o formă sau alta”? Întrebă foarte interesat avocatul.

— Sub toate formele posibile! îi ripostă cu vehemenţă Marian. Jaf, împrumut, cerşetorie… Orice!

— Vă jur pe cei trei copii ai mei, pe viitorul lor, că nu am împrumutat, că nu am furat şi că nu am cerşit bani de la micul Emil.

Marian clocotea de mânie şi neputinţă. Oare se afla în faţa unui actor pe care nimic nu-l putea deruta? Oare accentul de sinceritate care însoţise ultimele sale cuvinte era real, sau prefăcut? Când mintea şi când spunea adevărul?… O idee de ultimă clipă îi aduse tânărului calmul necesar.

— Atunci, sub ce formă aţi primit bani de la micul Emil?

— Sub această formă, răspunse nemulţumit avocatul. *Am primit.*

— Situaţia în cane vă aflaţi e prea gravă pentru a jongla cu vorbele, îl avertiză Marian.

— Nu jonglez cu vorbele. V-am spus purul adevăr. Am primit bani de la micul Emil. Fără să-i cer. El m-a chemat şi mi-a dat…

— Şi a doua oară, astă-seară, înainte de crimă, tot el v-a chemat şi v-a oferit bani?

Avocatul îşi pierduse calmul şi siguranţa.

— Cred că am dreptul să tac, încercă el să se retragă.

— Vă voi ajuta eu, spuse Marian, amintindu-şi povestea născocită cu antinevralgicele. Prima dată *aţi primit* suma de cinci mii de lei. A doua oară, astă-seară, cu şaisprezece sau şaptesprezece minute înainte de a răsuna împuşcătura care a curmat viaţa lui Emil Radu, *aţi primit* din mâinile lui încă patru mii de lei… Vreau să ştiu dacă aţi primit aceste sume din mâinile lui!

— Da… răspunse avocatul coborându-şi vocea. Am primit banii din mâinile lui.

— Prin acest răspuns recunoaşteţi, implicit, că aţi primit acele sume pe care vi le-am amintit.

Ştefan Barbu nu mai putea să dea înapoi. Trebuia să se resemneze. Mai făcu totuşi o încercare:

— Eu n-am numărat banii… Dar dacă a lăsat el undeva vreo însemnare, nu pot decât să mă încred în cuvântul… În litera lui… Adică în cifrele lui… Deşi ultima dată mi se părea cam distrat… Şi mai era şi sticla aceea de coniac în şifonier…

— Dacă aveţi vreo îndoială, puteţi să număraţi banii chiar acum, aici, în faţa mea! Încă n-aţi avut timp să-i duceţi la Cleopatra. Aţi spus

asta adineauri. Număraţi-i!

— Nu e nevoie… spuse avocatul ferindu-se cu palmele întinse de o ameninţare nevăzută. Nu am nici o îndoială. Nu am numărat bancnotele, dar sunt absolut convins că suma e exactă…

— Cum aţi intrat în relaţii atât de apropiate cu micul Emil?

Avocatul parcă se simţea din nou în largul său.

— V-am mai spus o dată, dar îmi face plăcere să repet. Micul Emil căpătase dragoste şi încredere faţă de mine. Pentru că şi eu îl simpatizam şi-l iubeam foarte mult.

— Vreau să precizaţi momentul când aceste relaţii s-au întărit, sau evenimentul care a dus la înnodarea lor.

— Cred că într-o zi când l-am întâlnit singur în grădină. M-am apropiat de el şi mi s-a făcut milă văzându-l ascuns într-un boschet. Am încercat să-l înveselesc… Dar nu hodoronc-tronc… ci cu multă grijă… I-am povestit despre meseria mea, despre bucuriile şi necazurile unui maestru al baroului… Am stat multă vreme de vorbă… Mi-am amintit câteva procese celebre şi i le-am povestit în toate amănuntele lor. Două procese de omor, unul de moştenire, două de fraudă şi escrocherie, unul de şantaj, o mică parte din succesele pe care le-am avut în cariera mea… M-a ascultat ore întregi… Nu spunea nici un cuvânt. Asculta, asculta mereu… Ne-am despărţit când s-a înnoptat…

— V-aţi mai întâlnit şi a doua zi, a treia zi?

— Nu… Nu ne-am întâlnit imediat… După câteva zile… M-a chemat el… Eram singur în hol şi m-a chemat… M-a întrebat dacă am nevoie de cinci mii de lei… I-am spus că da… Aveam nevoie de suma aceasta ca de aer… Nu puteam să-l mint. L-am văzut apoi că scoate un plic din şifonier, numără, numără bancnotele… Mi-a întins un teanc de bancnote şi mi-a spus că sunt exact cinci mii de lei… I-am mulţumit şi i-am spus că-i voi restitui suma în cel mult o săptămână de zile, poate chiar mai înainte… Chiar atunci l-am invitat la Cleopatra, convins că-mi va purta noroc. Dar el m-a refuzat…

Avocatul făcu o pauză. Marian avea însă nevoie de precizări.

— Micul Emil a fost de acord cu termenul pe care laţi propus? Termenul de restituire a împrumutului…

— V-am spus că nu era un împrumut… Mi-a făcut semn cu mâna că nu e de acord cu vorbele mele, apoi a adăugat cu gura lui, fără să-i fi propus cineva, fără să-l fi silit cineva, că nu-mi dă banii ca împrumut, ci… ca avans… ca aconto… Aşa a procedat şi astă-seară, când m-a văzut necăjit… Nu i-am cerut eu bani. El m-a întrebat de ce sumă am nevoie. I-am spus cinci mii, el mi-a răspuns că nu are decât patru mii şi mi i-a dat adăugând, ca şi prima dată, că fac parte din aconto.

Povestea lui Ştefan Barbu îi părea neverosimilă tânărului anchetator. Avocatul minţise cu atâta nonşalanţă până atunci, că nici

un cuvânt nu-i mai putea fi luat în serios.

— N-a dat nici o explicaţie ce înţelege prin acest acont?

— N-a spus nimic altceva, răspunse avocatul cu candoare.

— Nici dumneata n-ai cerut lămuriri suplimentare?

— Puneţi-vă în situaţia mea… Era o adevărată mană cerească. Mi-am închipuit că are de gând, probabil, să intenteze un mare proces de moştenire, altminteri n-ar fi oferit atâţia bani… Şi sunt absolut convins că i l-aş fi câştigat dacă nu intervenea crima…

— Nu v-a scăpat nici o vorbă, nimic altceva, în afară de cuvântul „acont”?

— Absolut nimic!… El nu prea avea obiceiul să vorbească. Iar eu, în situaţii de acestea, nu prea am obiceiul să întreb. Discreţia faţă de clienţi e prima şi cea mai elementară datorie a unui avocat. Trebuie lăsat mai întâi clientul să vorbească… Mi s-a întâmplat, cu şapte-opt ani în urmă, chiar înainte de a izbucni răz…

Marian îşi aminti ultima întrebare pe care o pusese avocatul la primul interogatoriu şi-l întrerupse subit:

— De ce aţi întrebat mai înainte dacă Emil Radu are rude? Cred că nu pentru a le trimite condoleanţe, aşa cum aţi susţinut atunci, ci din alte motive…

— Ca să le restitui banii, răspunse avocatul. De vreme ce n-a mai avut loc procesul, nu-mi mai aparţin… Deşi…

— Sau pentru a da de firul acelei moşteniri uriaşe pe care v-aţi imaginat-o… spuse Victor Marian în încheiere.

8

Înainte de a pătrunde în camera numărul doi, doctorul Tudor îşi aminti vag chipul palid, tăiat de riduri, violent fardat al unei femei în vârstă, prăbuşită într-un fotoliu în mijlocul holului. Femeia care îl întâmpină nu mai era însă aceeaşi şi pentru prima dată de când sosise la pensiune privi mai îndelung, fără să se ascundă, curios, surprins, figura unui locatar.

Carmen Stoian depăşise momentul de groază, îşi eliberase faţa de orice fard, îmbrăcase o rochie care-i scotea în relief o anumită graţie. Uimirea doctorului avea însă alt izvor. Îl impresiona mai ales chipul femeii. Undele de tristeţe erau încă vizibile pe faţa ei, privirile ei erau încă neliniştite, nesigure, rătăcite, ridurile se desenaseră definitiv, dar rareori în viaţa lui, doctorul Tudor văzuse o figură care să exprime de la prima vedere atâta distincţie şi rafinament. Îi trebuiră câteva clipe pentru a descoperi că expresia aceasta pură, nealterată de vreme, era dublată de un ceva maladiv, greu de definit. Chipul ei aşa cum arăta

atunci părea ireal, opera imaginată a unui pictor visător, aerian, căutător al unor trăsături cu neputinţă de alăturat aievea. De la o distanţă oarecare, vârsta pe care o înfăţişa figura ei era greu de stabilit. Erau momente când putea fi confundată cu o tânără care abia păşise pragul care o despărţea de adolescenţă. Alteori părea o femeie în vârstă, sobră şi serioasă, stăpânită de meditaţii profunde. Mişcările şi gesturile ei nu acceptau însă stăpânirea chipului. Erau iuţi, nervoase, trădau uneori nerăbdare şi vulgaritate.

Vocea care-l invita pe doctorul Tudor să ia loc pe un scaun, parcă anume pregătit lângă toaleta golită de farduri, încă vibra de emoţie. Carmen Stoian se aşeză pe marginea patului într-o atitudine voit ţeapănă, care-o transforma într-un portret din alt secol.

— Cred că nu mai e necesar să vă răpesc timpul cu o introducere, începu doctorul Tudor. Mă voi strădui să fac tot ce se poate pentru a reduce durata acestei discuţii. Ştiu că evenimentul v-a afectat în mod deosebit… ca pe toţi ceilalţi dealtfel.

— Totuşi nu pot să cred, nu pot… Micul Emil!… Cât de uşor, cât de repede se poate stinge o suflare omenească!… Nu ştiu dacă a reuşit cineva să citească în sufletul lui. Micul nostru Emil nu pâlpâia; ardea intens, ardea mai viu şi mai tenace decât noi toţi la un loc… Nu trebuia să-i desfaci decât carapacea, să o ştergi din faţa ochilor şi atunci nu se putea să nu-i simţi vâlvătăile…

Cursul pe care pornise discuţia îi convenea doctorului Tudor. Şi se hotărî s-o încurajeze.

— Aceeaşi impresie, formulată însă nu la fel de sugestiv, mi-au destăinuit-o şi alte persoane care l-au cunoscut…

— Credeţi că l-a cunoscut cineva de aici pe micul Emil în toate ascunzişurile lui? Nu! Aproape toţi au văzut în el un bibelou ciudat, frământat de mâna unui meşter beţiv sau nebun. Grotescul; hidosul i-au atras pe toţi, nu substanţa. Şi eu m-am uitat mai întâi la el ca la un Caliban. Şi dacă nu l-aş fi observat, dacă nu m-aş fi apropiat de el… El m-a învăţat, fără intenţie, fără să ştie, că o fiinţă umană este în primul rând suflet, dinamică interioară… Aş putea să-mi împart viaţa între două momente esenţiale… Primul, cel al tinereţii, deşi nu mai eram foarte tânără, când întâlnirea cu un exemplar uman asemănător întrucâtva cu micul nostru Emil m-a determinat să nu mă mai las subjugată de armonia exterioară… E o poveste veche, de familie, care s-a eliminat de la sine prin dispariţia timpurie a infirmului. Şi iată că destinul a hotărât – după atâţia şi atâţia ani, în care am slujit ca o preoteasă nebună o deşertăciune – să-mi aducă în faţa ochilor imaginea evoluată a acelei nedreptăţi. Cât aş fi vrut să mi răscumpăr păcatul iniţial! Mi se părea însă că e prea târziu. Uneori, vederea micului Emil îmi teroriza toate amintirile Mă chinuiam mereu, dar nu descopeream gestul definitiv, adânc, total, care să şteargă ca un burete

anii îmbâcsiţi cu pete uleioase. Ce lume fadă, goală se învârtise în jurul meu între cele două momente esenţiale! De aceea m-am hotărât să mă debarasez de orice artificii… Are cine să le ia… Am abandonat odată cariera teatrală din cauza întâlnirii disperate cu un monstru care îşi dădea titlu de artist… Probabil că-mi voi scurge viaţa, de acum înainte, în albia unei existenţe banale, supusă legilor biologice inexorabile. A fost prea cumplită drama la care am asistat… Şi ea mia developat clişeul uitat al acelei amintiri zălude din tinereţe…

Carmen Stoian îşi plimbă degetele pe frunte, dar parcă pentru a-şi adânci ridurile sau pentru a le constata permanenţa.

— Vă puteţi imagina – în lumea aceasta care-l înconjura şi care, acordându-i, îi solicita dragostea – o persoană cu identitate sigură nutrind gânduri de dispariţie faţă de micul Emil?

— Identitate sigură? se întrebă Carmen. Mai bine să vă gândiţi la o simţire sigură, la ceea ce spunea şi Oscar Wilde:

Şi toţi ucidem ceea ce iubim…

Ura şi dragostea sunt efigiile uneia şi aceleiaşi monede…

Doctorul Tudor deosebi – aşa cum deosebise contrastul dintre distincţia înalt aristocratică a figurii sale şi gesturile care trădau o oarecare vulgaritate – un alt contrast, de astă dată între unele fraze încărcate de profunzime şi altele stridente prin banalitatea şi inconsistenţa lor.

— Nouă ne vine foarte greu să credem că Emil Radu a fost eliminat din această viaţă de către o persoană care-i închinase toată dragostea… Dumneavoastră aţi fi fost capabilă, în închipuire, de un asemenea act?

Carmen Stoian părea absentă. Figura ei nu era alterată de nici o altă expresie. Capul i se mişca încet, răspunzând parcă unor întrebări mai vechi.

— Eu… murmură ea. Eu… Închipuirea mea a comis odată, demult, un asemenea act. Am rupt legăturile sufleteşti care m-ar fi putut înnoda atunci de o fiinţă asemănătoare întrucâtva cu micul Emil. Ştiu… Eram tânără şi nimeni nu mă putea obliga la un sacrificiu superior… Chiar ideea unui asemenea sacrificiu îmi era străină, necunoscută atunci… Am descoperit-o abia când l-am zărit pe micul Emil… Mai bine zis după ce l-am cunoscut pe el… S-ar putea să exagerez. Drama a fost însă atât de puternică… Nu drama… Tragedia. Încât mi s-au trezit amintiri foarte îndepărtate, care nu-mi mai aparţineau şi poate că nu mi-au aparţinut niciodată… Îmi închipui că sunt urmările şocului…

— Vă înţeleg foarte bine, spuse doctorul Tudor. Sunt momente în viaţă când amintiri şterse, îngropate, se deschid cu o virulenţă şi cu o intensitate extraordinară. Un fluture căruia i-ai rupt aripile în copilărie, din joacă sau pur şi simplu din neîndemânare, devine un fel

de amintire proiectil, care apare într-un anumit moment al vieţii ca un stigmat. Nu ştii de unde vine, era uitată, înfăşurată în negură. Şi un anumit şoc a transformat-o în proiectil. Instinctul biologic e însă mai puternic. Aşa cum a apărut, tot aşa va dispărea proiectilul nechemat…

Gazda îşi privi cu mai multă atenţie musafirul. Îl şi ascultase foarte atent. Presiunea nu prea îndepărtată a evenimentelor şi starea sufletească dominau însă intenţiile şi vagile eforturi logice.

— Nu ştiu, răspunse ea. În fiecare moment capital al vieţii, în fiecare moment important al vieţii, omul doreşte veşnicia unui sentiment, a unei stări. De fapt e o simplă logodnă, înşelătoare, prin care veşnicia cochetează cu noi… Nu rostesc aici gândurile mele, ci încerc să mă liniştesc cu ceea ce spune Dima Turleş într-un moment îndelungat de dramă solitară. Îşi descoperă în sufletul chinuit valuri active, care-i dau uneori chiar puterea zâmbetului.

Carmen Stoian îşi părăsi locul pe care-l ocupase până atunci pentru a face un drum până la o noptieră de lângă fereastră. Scoase dintr-un sertar o carte roasă de prea multă lectură şi o puse pe masă înaintea lui Tudor.

— Frazele pe care vi le-am spus le citisem chiar cu câteva minute înainte de a auzi ciocănituri în uşă. De ce am deschis cartea la acest pasaj? Nu ştiu. Îl cunosc de multă vreme *par coeur*… Câteva amintiri recente gravitează însă în jurul lui… Acest pasaj a fost punctul de plecare în relaţiile mele cu micul Emil. L-am văzut într-o zi trist, plimbându-se prin grădină. Eram la fereastră. Tocmai citeam acest pasaj. Şi mi s-a părut că micul Emil avea nevoie în acea clipă chiar de cuvintele pe care le citeam. M-am dus şi eu în grădină, m-am apropiat de el şi am început să-i şoptesc cuvintele citite ca şi cum i-aş fi recitat o poezie. S-a uitat lung la mine, fără acea sfială care ne jena şi am citit în ochii lui o bucurie tainică, profundă, ascunsă. Ţineam cartea la spate. După ce am terminat de recitit, i-am arătat cartea deschisă la acest pasaj. El a luat-o – probabil că a citit pasajul – şi a început să-i mângâie filele. Apoi am început să-i povestesc despre suferinţele lui Dima Turleş… Mă asculta fără să rostească un cuvânt. Dar simţeam că mă ascultă cu toată fiinţa… Seara m-am dus la scriitorul Dumitreş şi i-am cerut un autograf pe carte…

Doctorul Tudor deschise cartea la prima pagină şi citi câteva rânduri, scrise de o mână viguroasă: „Dureri ascunse… Dureri înăbuşite… Dureri care erup… Dacă am putea să ne dezbrăcăm de ele ca de nişte haine… De ce oare s-au prins de interiorul nostru ca o căptuşeală groasă, surdă?… Şi când ne gândim că deasupra noastră cerul e atât de albastru şi atât de senin. Oare n-am putea să fim asemenea săgeţilor pe care le desenează rândunelele?… Să încercăm şi noi un fulger negru spre înalt… Poate că ne-am prăbuşi eliberaţi şi calzi… Trandafirul alb… 26 septembrie 194… Pentru Carmen Stoian

cu sinceră afecţiune, Al. Dumitreş.”

Semnătura tăia ca o diagonală spaţiul rămas liber sub cuvintele care alcătuiau dedicaţia.

— Probabil că e o frază din carte, spuse doctorul Tudor.

— Da… E chiar finalul cărţii. Sunt ultimele cuvinte pe care le scrie Dima Turleş în jurnalul său înainte de a lua o decizie cu privire la viitorul său într-un moment hotărâtor al vieţii. Autorul lasă cartea fără sfârşit. Nu ştim ce se va întâmpla cu eroul său. L-am întrebat, în momentul când mi-a scris dedicaţia, cum îşi imaginează viitorul eroului, dar n-a vrut să-mi dea un răspuns precis. Mi-a răspuns foarte vag: „Aşa cum vrea cititorul”…

— Aceasta e o caracteristică a romanului modern, spuse doctorul Tudor. Romanul fără sfârşit. Probabil că şi scriitorul Al. Dumitreş e sub influenţa acestui curent. Nu aveţi impresia că numele eroilor lui sună cam straniu?

— Nu m-am gândit la asta, răspunse Carmen Stoian. De câte ori i-am citit şi i-am recitit cărţile, mi-am imaginat autorul stând aplecat deasupra unei mese căreia nu puteam să-i fixez forma şi dimensiunile, într-o atmosferă stranie, plină de mistere… De câteva ori l-am privit noaptea, pe fereastră, fără să simtă că e spionat. Nu-mi pot stăpâni niciodată curiozităţile. L-am văzut la o masă ca asta, într-o cameră care nu se deosebeşte prea mult de asta, scriind cu faţa chinuită de efort. Nici nu-şi ridica privirile din rafturile de hârtii… E o meserie rea aceasta de scriitor, o meserie dură, chinuitoare…

Doctorul Tudor încercă să atragă discuţia în albia veche:

— Aţi mai discutat cu micul Emil despre Dima Turleş?

— Nu-mi mai amintesc… am discutat despre multe… multe… Adevărul e că eu vorbeam, iar el asculta, acesta era caracterul discuţiilor noastre. Legăturile sufleteşti se împleteau tot mai strâns, până ce într-o zi, nu de mult, s-a produs brusc răceala… Mi-am dat seama că mă evită – şi nu numai pe mine: pe toţi —, găsindu-şi o nouă companie, detestabilă: avocatul Ştefan Barbu…

— V-aş ruga să vă amintiţi împrejurările în care s-a produs răceala. Nu cele generale. Ci momentul în care dumneavoastră aţi simţit prima dată schimbarea atitudinii sale.

— Momentul în care am avut prima dată senzaţia răcelii?… Da… L-am văzut tot de la fereastră în acelaşi loc în grădină. Mi-am amintit că-i promisesem cartea. Tocmai o terminasem de citit. M-am apropiat de el. Nu s-a uitat la mine când i-am dat cartea. A răsfoit-o, a citit dedicaţia, iar a răsfoit-o, a rămas câteva clipe absent, nemişcat, cu privirile în pământ. Apoi mi-a înapoiat-o încet, parcă-i era teamă să mi-o dea… I-am spus că am citit-o, dar el s-a întors cu spatele. Se vedea în fundul grădinii silueta avocatului Ştefan Barbu. N-a rămas aşa decât două-trei secunde. Probabil că gestul i se păruse prea crud.

Nu i-am mai putut vedea privirile, pentru că şi le acoperise cu mâinile. S-a depărtat încet, fără să spună un cuvânt. Mai târziu, după masă, am încercat să intru în vorbă cu el. Am bătut în uşă, dar nu mi-a răspuns. Am crezut că e în grădină, la plimbare. M-am dus până la poartă, m-am întors, am trecut prin faţa ferestrei sale şi l-am văzut stând de vorbă cu domnişoara de vizavi, fosta lui vecină, care ocupase mai înainte camera în care stăm noi acum. Şi de atunci parcă s-a ferit de mine.

— Poate că în anumite momente aţi insistat prea mult… spuse doctorul Tudor fără nici o convingere. Unele persoane – şi poate din această categorie făcea parte şi micul Emil – primesc, sau mai bine zis simt aceste manifestări insistente de afecţiune ca pe nişte sufocări.

— Nu cred, răspunse ea. Manifestările mele erau destul de discrete, de la depărtare. Domnişoara Liliana mi se părea mult mai agresivă. Eu mă mulţumeam să-l observ, ascunsă, când se plimba pe cărarea care ducea, prin pădure, spre Cerbul de aur.

— Spre Cerbul de aur? Nu spre Cleopatra?

— Spre Cerbul de aur, repetă Carmen Stoian. Locuiam în cealaltă aripă a pensiunii, în camera pe care o ocupă acum avocatul Ştefan Barbu. Domnişoara Liliana – o vedeam doar – îi ţinea uneori companie. Dar sunt convinsă că afecţiunea mea – imobilă, tăcută – era mult mai puternică decât a ei.

— Când v-aţi mutat în această cameră? întrebă brusc doctorul Tudor.

— O dată cu ceilalţi. Nu ştiu ce s-a întâmplat atunci. Toţi au vrut să se mute. Şi eu printre ei. Numai micul Emil şi Maria au rămas în aceleaşi camere…

— Nu ştiţi cine a venit prima dată cu ideea mutatului?

— Nu-mi amintesc. Fiecare se plângea în felul lui. Domnişoara Liliana că nu poate dormi cu fereastra deschisă din cauza zgomotelor pe care le face maşina de scris… Dar n-a rostit niciodată vorbele acestea în prezenţa micului Emil… Avocatul Ştefan Barbu se plângea că nu se poate odihni din cauza pasiunii pentru muzică a vecinului său, doctorul George Luca… Scriitorul Al. Dumitreş – că nu poate lucra din cauza zgomotelor pe care le fac maşinile pe şosea… Eram şi eu nemulţumită din cauza sforăielilor ucigătoare ale domnului avocat… Chiar dacă închideam noaptea fereastra, le auzeam trecând peste perete… Nu vă puteţi imagina cum poate să sforăie domnul avocat… E groaznic! Duduie pereţii…

— Camera aceasta v-aţi ales-o singură, sau vi s-a repartizat fără să fiţi întrebată?

— Eu am ales-o… Când am auzit că domnişoara Liliana se mută la numărul cinci, i-am şi spus Mariei să-mi rezerve camera pe care o ocupase până atunci artista. E cu fereastra spre răsărit şi-mi place să

asist la răsăritul soarelui.

— De obicei ce cameră ocupaţi la pensiune?

— De obicei stau lângă Maria. Până anul acesta nu l-am avut însă vecin şi colocatar pe Ştefan Barbu.

— Da… murmură doctorul Tudor. Apropierea de micul Emil nu v-a dat posibilitatea să-l observaţi în taină şi mai îndeaproape?

— Poate că şi această dorinţă m-a determinat să mă mut în această cameră. Din păcate însă, era după ce începuse răceala. Mi se pare, chiar a doua zi. Micul Emil mă evita… În schimb am asistat – indiscretă – la câteva din întâlnirile lui cu maestrul Barbu… Detestabilă creatură! Nu ştiu cum a putut să-l cucerească pe bietul Emil… Nu ştiu ce farmece i-o fi făcut…

— Se pare că una din aceste întâlniri – surprinse din întâmplare sau din curiozitate – v-a lăsat o amintire foarte neplăcută.

— Întradevăr, încuviinţă Carmen. Am auzit într-o zi, cu totul întâmplător, o convorbire în hol, între scriitorul Al. Dumitreş şi avocatul Ştefan Barbu. Uitasem uşa întredeschisă şi dacă m-aş fi apucat s-o închid în toiul convorbirii n-aş fi făcut altceva decât să atrag atenţia că auzisem o parte din ceea ce se discutase în hol. Jena se trăieşte numai atunci când un anumit secret se ştie cunoscut, când devine public. Am vrut să le evit celor doi o asemenea stare. Şi am auzit astfel, fără voia mea, cum avocatul Ştefan Barbu îi cerea împrumut scriitorului o mare sumă de bani pentru a-şi achita nişte datorii făcute pe cuvânt de onoare la un joc de cărţi. Scriitorul Al. Dumitreş l-a refuzat. Probabil însă că mai ascultase cineva convorbirea pe oare o surprinsesem eu. Vocea avocatului e prea puternică, răzbate prin uşi şi ziduri. Spre uimirea mea, l-am auzit mai târziu, seara, pe micul Emil invitându-l pe avocat în camera lui. Curiozitatea m-a îndemnat să stau la fereastră. Era deschisă şi fereastra de la camera numărul trei. L-am auzit pe micul Emil oferindu-i avocatului suma pe care i-o refuzase scriitorul Al. Dumitreş. Felul în care avocatul i-a primit oferta m-a indignat în asemenea măsură, încât am plecat de la fereastră…

— N-a apelat şi la dumneavoastră avocatul Ştefan Barbu pentru acest împrumut?

— Da… Sub pretextul că are nişte nevoi urgente familiare. Şi i-am spus că mincinoşii mi-au produs întotdeauna dezgust… De atunci nici nu mă mai salută…

— În noaptea care a trecut aţi dormit cu fereastra deschisă?

— Din nefericire, nu. Tocmai când voiam s-o deschid, spre seară, s-a stricat mecanismul metalic. A rămas închisă, înţepenită.

Doctorul Tudor cercetă fereastra. Mecanismul de închidere era întradevăr stricat, dar, după toate aparenţele, voluntar.

— Când aţi închis fereastra ultima dată? Şi v-aş mai ruga să vă

amintiţi dacă după ce aţi închis-o aţi părăsit această cameră.

— Am închis-o înainte de a pleca la masă. După cină am făcut o scurtă plimbare, apoi m-am întors în cameră.

— De obicei încuiaţi uşa când plecaţi la masă?

— Nimeni… Nici chiar doctorul Luca nu face acest lucru. Numai când plecăm pentru mai mult timp în excursie încuiem uşile.

— De ce v-aţi referit în mod special la doctorul Luca?

— Pentru că mi se pare cel mai pedant şi mai meticulos dintre toţi locatarii… El stinge lumina în hol, controlează uşile la plecare şi îşi păzeşte cu mare grijă lucrurile.

— Cum aţi ajuns la constatarea că nu-şi încuie nici el uşa?

Carmen Stoian ridică din umeri. Era un gest care nu se potrivea chipului ei aristocratic.

— Nu ştiu… N-am constatat niciodată. E o simplă presupunere. S-ar putea să şi-o încuie.

— Aţi spus mai înainte că, „din nefericire", n-aţi dormit cu fereastra deschisă… De ce aţi folosit această expresie?

Carmen Stoian îşi pierdu subit tot calmul. Un tremur cumplit o zgâlţâi din încheieturi, apoi corpul îi fu cuprins de convulsii neregulate. Doctorul Tudor se grăbi să-i aducă un pahar de apă, dar ea îl refuză. Criza îi trecuse tot aşa de subit cum o apucase.

— E groaznic! şopti ea silindu-se să nu-şi înghită silabele. Am trăit în această noapte un adevărat coşmar. Am fost martoră paralizată, neputincioasă la această tragedie.

O nouă criză, mai puternică, mai de durată, o trânti pe pat. Când îşi reveni în fire avea ochii rătăciţi şi plini de lacrimi. Tremurul mâinilor nu şi-l putea stăpâni. Doctorul Tudor se aşeză pe pat lângă ea. Îi strânse mâna ca într-un cleşte şi-i porunci cu o severitate neînduplecată:

— Gata!… Va trebui să răspundeţi imediat la întrebările mele! L-aţi văzut pe avocatul Ştefan Barbu intrând în camera lui Emil Radu?

— Da! răspunse Carmen cu un fel de frenezie în voce.

— Aţi ascultat ceva din convorbirea pe care a avuto cu el?

— N-am auzit decât câteva cuvinte. Numai vocea lui. Spunea că are nevoie de cinci mii de lei… Mai mult n-am auzit.

— L-aţi văzut pe avocatul Ştefan Barbu ieşind din camera lui Emil Radu?

— Da. L-am urmărit până ce a intrat în camera lui.

— Cât timp a durat vizita dumneavoastră la micul Emil? Întrebă doctorul Tudor strângând şi mai tare braţul femeii.

Strânsoarea de fier parcă-i răspândea puteri în tot corpul.

— Nu ştiu… Nici n-am intrat în cameră. Am rămas mereu în pragul uşii. L-am rugat să nu-i dea bani, l-am rugat să i-i ceară înapoi, i-am spus că-l voi împrumuta eu pe avocat. M-am jurat, dar n-a vrut să

răspundă nimic. Se uita la mine cu sclipiri de triumf în priviri. Niciodată nu-l văzusem aşa. Apoi am plecat…

Doctorul Tudor strângea în continuare braţul ei. Îi apucase şi cealaltă mână. Carmen înţepeni. Puterile îi renăşteau.

— Aţi mai ieşit în hol?

— Da. Dar n-am mai bătut în uşă. Am stat acolo înţepenită, fără să ştiu ce se întâmplă cu mine. Parcă presimţeam ceva. L-am auzit pe micul Emil ţipând. M-am înspăimântat şi am revenit în cameră…

Doctorul Tudor n-o lăsă să-şi termine amintirile. Voia să le împartă în momente precise.

— Ce spunea micul Emil?

— Ţipa… Spunea: „Nu mai pot! Gata! Vreau să se termine totul!" Am auzit paşi… Paşii m-au fugărit în cameră, nu ţipetele lui… Abia m-am trântit pe pat şi am auzit detunătura…

Convulsiile începeau iarăşi să se manifeste, dar doctorul Tudor le izgoni, zgâlţâind-o el, din afară, artificial. Porunci şi mai ferm:

— Mai departe! Ce s-a întâmplat pe urmă?

— Am sărit din pat. Întâi m-am dus la uşă. Am închis-o… De groază… Am rămas acolo. Îmi număram bătăile inimii. Nu ştiu de ce mi le număram. Când am ajuns la douăzeci şi una, parcă m-a împins cineva din spate. Am alergat la fereastră. N-am avut puterea să mă uit. Mi-am lipit urechea de sticlă. Parcă am auzit cum se deschid geamurile. Parcă se deschideau toate geamurile. Atunci am deschis ochii şi m-am uitat. Dar n-am zărit nimic… Nimic… Nimic… M-am întors la uşă. Am deschis-o şi l-am văzut pe avocat în genunchi în faţa camerei unde detunase…

— Aţi auzit geamurile deschizându-se sau mâna dumneavoastră luptându-se cu zăvorul?

— Nu ştiu… Mi se lipise mâna de zăvor. Cred că trăgeam din toate puterile.

— Aţi apăsat clanţa când v-aţi dus a doua oară la uşa micului Emil?

— Cred că da… răspunse Carmen cu ultimele puteri.

— O singură întrebare! Ultima! Care era locul preferat de plimbare al lui Emil Radu?

— Ziua spre Cerbul de aur… Noaptea spre şosea…

Doctorul Tudor o eliberă din strânsoare. Ea rămase înţepenită pe marginea patului. El se ridică în picioare şi o privi ţintă în ochi.

— Vă hotărâţi singură să spuneţi tot adevărul?

— Nu mai ştiu nimic… se apără Carmen Stoian. Nu mai ştiu nimic… Am spus totul…

Vocea ei devenea din ce în ce mai slabă. Doctorul Tudor se uită spre fereastră.

— Nu m-aţi minţit o singură dată, spuse el căutând parcă în amintiri. M-aţi minţit de două ori… Prima dată cu intenţia clară,

conştientă, premeditată de a vă dezvinovăţi. Înainte de a vă hotărî dacă veţi spune sau nu şi cea de-a doua minciună. Dar nu se putea ajunge la alt rezultat. Vă mai acord o ultimă posibilitate: aceea a mărturisirii voluntare.

Carmen Stoian se uita la doctorul Tudor cu priviri care exprimau o decizie neclintită.

— Nu veţi afla niciodată adevărul! M-am hotărât definitiv! Vreau să opresc o crimă monstruoasă, o crimă reală.

— Vă înşelaţi! îi răspunse doctorul Tudor. Ne-aţi spus adevărul şi nu o singură dată şi nu atunci când aţi crezut că ni-l ascundeţi…

— Nu-l veţi afla! repeta Carmen Stoian în transă. Nu-l veţi afla niciodată.

— Din câţiva paşi, doctorul Tudor ajunse la fereastră. Îşi încleşta mâna dreaptă în jurul mânerului şi împinse cu toată puterea. Fereastra se deschise. Nu departe, în grădină, se zărea silueta nemişcată a unui ostaş. Îi făcu semn să vină înăuntru. În mai puţin de un minut, cel chemat se prezentă în faţa uşii în poziţie de drepţi. Doctorul Tudor îl chemă înăuntru.

— Nu vei părăsi sub nici un motiv această cameră! Ordonă el. Vei avea grijă ca doamna din pat să nu facă nici o mişcare. Ai dezlegarea să foloseşti, în caz de nevoie, forţa.

Carmen rămase nemişcată pe marginea patului. Doctorul Tudor se întoarse spre ea şi-i spuse, aproape în şoaptă:

— Vreţi să vă convingeţi şi poate chiar să ne convingeţi şi pe noi, că protejaţi o anumită persoană… Nu! Nu urmăriţi altceva decât să vă dezvinovăţiţi… Acesta e adevărul!

Ea clătină din cap. Privirile îi rătăceau în neştire.

— Nu! Nu e adevărat…

— Vă închipuiţi, probabil, că nu vom găsi dovezi, spuse doctorul Tudor din pragul uşii. Şi de astă dată vă înşelaţi…

Doctorul Tudor se duse mai întâi în camera numărul trei: dar ieşi de acolo după câteva clipe, cu mai multe coli de hârtie în mână. Traversă holul fără să observe cum se deschide, încet, uşa de la camera numărul unu şi cum se închide la fel de încet. După ce ciocăni de câteva ori, intră – fără să aştepte răspunsul – în camera numărul opt.

— Am o ultimă rugăminte la dumneavoastră, îi spuse el profesoarei. Să-mi indicaţi pe acest plan cum erau repartizate camerele înainte de mutarea aceea vijelioasă.

9

Se lumină de ziuă când Marian pătrunse în micul hol care ducea spre camera lui Dumitreş. Ajuns în cameră, senzaţia de lumină deveni şi mai vie. Prin fereastra din stânga, care dădea spre pădure, pătrundeau, o dată cu aerul rece şi unde luminoase, ca nişte aburi lăptoşi. Al. Dumitreş stătea într-un fotoliu, aşezat chiar în mijlocul încăperii, lângă masa de lucru. Era foarte obosit; figura lui părea chinuită de griji şi preocupări. Aşeză pe masă cu o mişcare leneşă caietul deschis, pe care-l ţinuse până atunci pe genunchi. Mai mult din curiozitate Victor Marian se uită pe cele două pagini mari, scrise mărunt şi îngrijit, care se aşterneau în faţa lui.

— Nu ştiu de ce m-am gândit – spuse Marian – că manuscrisul unui scriitor trebuie să fie plin de ştersături. Aşa mi-am închipuit întotdeauna. Dumneavoastră parcă scrieţi totul dintr-o suflare.

— Depinde de stare, de inspiraţie, de ritmul la care ai ajuns, îi răspunse Dumitreş. Dacă m-aş fi apucat să scriu acum, pagina ar fi fost neagră de corecturi, paranteze şi ştersături. Mi se întâmplă de multe ori să păţesc aşa, până ce intru în ritm… Atunci paginile zboară, cuvintele vin fără să le mai cauţi şi se aşează docile şi sigure în frază, în rând. Bătrânul Dumas a scris într-o singură zi o piesă. Probabil că s-a pomenit deodată în vârtej şi nu s-a mai oprit. În asemenea momente, manuscrisul e curat ca o copie… Din păcate, acum n-am puteri pentru scris…

— Vă gândeaţi la deznodământul romanului pe care îl veţi numi *Trandafirul alb*?

— Nu. Mă gândeam la eroii cărţii şi încercam să identific printre ei asasinul… Nu pot să-l las nepedepsit pe cel care l-a ucis pe Mituş…

— Veţi continua cartea povestind această dramă? Întrebă Victor Marian. Cred că ar fi foarte interesant.

— Hotărârea am şi luat-o… Aşa voi face… Îl voi răzbuna pe micul Mituş. Prin scris. Altă putere nu am…

— În cazul acesta, trebuie să aveţi o anumită bănuială cu privire la identitatea asasinului…

— Sunt prea obosit. Aştept rezultatul cercetărilor dumneavoastră. Mă hăituiesc nişte gânduri, dar…

— Eu sunt convins că v-aţi oprit asupra unei persoane anumite, încercă Marian să-l întărâte. Din moment ce aţi ajuns ca şi noi la concluzia că asasinul e unul din locatarii pensiunii şi vreţi să-l pedepsiţi cu armele acestea cumplite care sunt literele…

Dumitreş clătină din cap afirmativ.

— Da… Dar nu mă gândesc numai la asasin… Mă gândesc şi la victimă şi la motivul crimei, la mobilul ciudat al acestei crime şi începe să se cristalizeze o ipoteză care mă uluieşte chiar pe mine, creatorul ipotezei… Pare de necrezut… E atât de fantastică şi de neobişnuită, încât… N-am întâlnit niciodată, nici măcar în literatură, o

relaţie mai ciudată ca între victimă şi asasin… Peste câtva timp voi avea poate îndrăzneala să vă destăinui ipoteza mea… Datele pe care le aveţi vă vor duce poate mai uşor spre camera asasinului. Eu îi dau târcoale numai cu ajutorul ideilor, cu ajutorul imaginaţiei. Nu ştiu… Mi-e teamă să nu fie o plăsmuire a fanteziei… Deşi numai această ipoteză ar explica absurdul crimei… În sfârşit, nici nu mi s-au cristalizat toate ideile. E mai bine să tac. S-ar putea să jignesc un nevinovat…

Marian înţelese că nu va putea să afle mai mult de la el. Vorbele acelea obosite cu care îşi încheiase monologul ascundeau o anumită fermitate. Şi privirile lui, care cercetau peretele ca un ecran pe care se derulau fără încetare scene nevăzute altor ochi, mărturiseau o fierbere interioară încă departe de clocot. Nu avea ce face. Trebuia să aştepte clocotul. Atunci se vor declanşa toate vorbele. Dar până atunci….

— Îmi pare rău că vă deranjez, spuse Marian. Am avea nevoie de câteva precizări, chiar dacă sunt simple formalităţi. În profesiunea noastră îşi au şi formalităţile rostul lor.

Al. Dumitreş nu părea prea bucuros de ceea ce auzea. Se resemnă însă repede, acceptând scuza şi rugămintea printr-un gest leneş.

— Nu trebuie să faceţi introduceri. La urma urmei, sunt obligat să mă supun tuturor formalităţilor, aşa cum se supun şi ceilalţi. Nu e cazul să se facă diferenţieri într-un caz atât de grav… deocamdată…

— S-ar părea că în ipoteza dumneavoastră i se atenuează gravitatea, sesiză imediat Marian.

— Formal nu! preciză Dumitreş. Omeneşte însă… Ştiţi care e întrebarea care mă preocupă cel mai mult? Mă gândesc la ceva care poate vi s-ar părea absurd. Oare cine a suferit mai mult: victima, sau asasinul? Aceasta a fost prima întrebare când am descoperit drama… Şi e întrebarea la care am ajuns, pe care am găsit-o şi la capătul raţionamentului. Premisa devine concluzie…

— E o întrebare foarte ciudată, gândi Marian cu voce tare. Cel puţin pentru noi, pentru mine…

Nu ştiu cum ar reacţiona la ea doctorul Tudor. Dar dacă această întrebare ne luminează o nouă pistă, sau se întretaie pe undeva cu ipotezele noastre, îi vom da toată atenţia… Ar putea să constituie un punct de plecare, un punct nou… La antipodul celui de la care am pornit noi. La urma urmei, totul se reduce la o problemă de logică. Dacă datele culese se aranjează ca un lanţ, ca nişte verigi care s-ar putea constitui într-un lanţ sigur pe firul acestei întrebări… Atunci nu putem decât să vă mulţumim. De fapt şi doctorul Tudor procedează astfel cu datele culese. Le caută cu ajutorul logicii o anumită unitate… Logica, raţionamentul logic existând potenţial, nu trebuie decât să adunăm, sau mai bine zis să precizăm anumite date.

— Vă stau la dispoziţie, se supuse Dumitreş concluziei la care

ajunsese Marian. Deşi am oroare de date precise…

— Am vrea să precizaţi cum v-aţi petrecut timpul între orele zece şi jumătate şi unsprezece şi jumătate. Ştim că aţi plecat de la farmacie la ora unsprezece fără douăzeci. Aţi venit direct la pensiune, sau v-aţi mai plimbat pe şosea?

Marian îl văzu pe Dumitreş făcând un efort vizibil pentru a-şi aminti ceva care i se părea foarte îndepărtat.

— Am venit direct la pensiune, dar pe o cale mai întortocheată. Abia când am zărit luminile de la Cleopatra în stânga mea mi-am dat seama că am apucat pe cărarea care taie prin pădure… Da, da… M-am gândit să ies la şosea, dar pentru aceasta a trebuit să înconjor Cleopatra… Pe cărarea din pădure nu puteam să-mi continui drumul… Între Cleopatra şi Trandafirul alb sunt trei podeţe şubrede, care sunt greu de trecut chiar ziua. Câteva bârne fără balustradă, cu distanţe mari între ele… După ce am ieşit la şosea am venit direct şi probabil mai grăbit spre pensiune. Îmi amintesc întâlnirea cu micul Emil, la plecare… Restul îl cunoaşteţi…

— Am dori totuşi câteva precizări… La înapoiere na-ţi observat nici o mişcare în hol?

— La înapoiere?… În hol?… Parcă l-am văzut pe avocatul Ştefan Barbu intrând în camera lui Radu Emil. Nu ştiu de ce am rămas un moment în verandă… Dar mi s-a părut că zăresc două uşi închizându-se fără să fi ieşit sau să fi intrat cineva în acele camere.

— Nu vă amintiţi numărul camerelor? întrebă Marian.

— Parcă erau camerele din dreapta şi din stânga mesei mari.

— Cu alte cuvinte, îl ajută Marian, camerele numărul doi şi şase; cele în care locuiesc doamna Carmen Stoian şi doctorul George Luca… Prin urmare, aţi sosit la pensiune în jurul orei unsprezece şi aţi intrat în camera dumneavoastră cam pe la unsprezece fix. După această oră aţi mai părăsit camera?

— Nu pot să ştiu dacă era unsprezece fix, dar după ce am intrat în cameră n-am mai părăsit-o decât în clipa aceea blestemată…

— Cât timp aţi rămas în hol imediat după împuşcătură?

— Câteva clipe, răspunse Dumitreş. M-am dus să mă schimb şi am ieşit imediat.

— Cam cât a durat această mişcare… Până v-aţi schimbat?

— Foarte puţin… Lăsasem uşa deschisă şi doctorul Luca era în prag şi îmi cerea să mă grăbesc… Am îmbrăcat o pijama, halatul de cameră, ciorapi, papuci… Nu ştiu de ce vă interesează ce s-a întâmplat după momentul crimei.

Victor Marian se prefăcu că nu aude întrebarea. Pentru a evita un răspuns penibil, deschise imediat alt subiect de discuţie.

— Avocatul Ştefan Barbu neagă faptul de a vă fi cerut acel împrumut despre care ne-aţi vorbit.

Al. Dumitreş ridică neputincios din umeri.

— Relaţiile avocatului Ştefan Barbu cu adevărul nu sunt o noutate pentru nimeni… Cu atât mai mult pentru mine… Oricând ar putea să jure că eu i-am cerut bani cu împrumut… Şi chiar că mi-ar fi dat o sumă oarecare…

Victor Marian nu-şi putu reţine un zâmbet.

— Am constatat şi noi lucrul acesta… E curios că, în ciuda acestui obicei, izbuteşte să aibă influenţă asupra unor persoane profund cinstite…

— Nu în ciuda acestui obicei, îl corectă Dumitreş. Ci datorată acestui obicei. Când l-am auzit prima dată – şi era într-un moment de mare vervă – m-am gândit că stenografiindu-i spusele ai putea să le transformi într-un volum de nuvele. Cu timpul însă, noutatea dispare… Are exact acelaşi bagaj. Nici un cuvânt, nici un amănunt în plus sau în minus. Parcă ar fi un disc. Eu l-am descoperit mai devreme… Duduia Carmen, însă, a trăit o adevărată decepţie când şi-a dat seama cu cine are de-a face. Câteva zile s-a uitat înmărmurită la el. Am avut impresia că se îndrăgostise ca o disperată. Poate de aceea se răciseră relaţiile dintre ea şi proprietăreasa noastră… E de neînţeles cum poate să fascineze oamenii şi mai ales femeile. Carmen nu s-a vindecat nici până astăzi… Iar proprietăreasa. Aţi aflat probabil că avocatul locuieşte aici gratuit… Nu pot să nu-l transform pe acest om în eroul unei cărţi. Pentru că nu cucereşte suflete slabe, ci adevărate forţe spirituale. E ca un magnet. Şi nu se mulţumeşte numai cu priviri admirative, cu gratuităţi… Ştiţi câte datorii i-a achitat distinsa noastră profesoară, până acum, la Cleopatra? E absolut de neînţeles… Toţi îl detestă, dar când se văd în faţa lui, tremură… Şi pe domnişoara Liliana a interesat-o o vreme persoana lui… Ea l-a descoperit însă foarte repede. Am asistat la scena în care i-a spus: „Sunteţi superb, ca un idol de gelatină." Poate că acesta ar fi titlul cel mai nimerit al cărţii: *Idolul de gelatină*!

— El n-a replicat nimic? se interesă Marian.

— Ba da… I-a răspuns cu o asemenea expresie, de parcă ar fi trăit o clipă de extaz: „Un idol de gelatină dulce, zeiţo. Dacă m-ai fi gustat până la capăt…"

În momentul acela se auziră bătăi în uşă. Marian stătea rezemat de pervazul ferestrei deschise. Vru să se ducă el în întâmpinarea celui care-şi anunţa sosirea, dar auzind uşa deschizându-se rămase la locul lui. Nici Dumitreş nu se mişcase din fotoliu.

Doctorul Tudor înaintă încet prin micul hol. Văzu o rază de soare ciocnindu-se de sticla ferestrei închise. Era ziuă. I se părea că intrase din nou în camera inginerului Popa. Aceleaşi dimensiuni, aceleaşi ferestre, acelaşi mobilier, acelaşi fotoliu în mijlocul camerei. Abia când păşi pragul camerei îl zări pe Victor Marian lipit de pervazul

ferestrei deschise.

Tânărul înţelese din atitudinea, din expresia feţei, din felul cum îi cădeau umerii, obosiţi, fără vlagă, că se întâmplase ceva deosebit cu doctorul Tudor. Masca aceea ascundea o dinamică înspăimântătoare. Prevestea întotdeauna marile erupţii logice care uluiau prin precizia şi îndrăzneala lor.

Alexandru Tudor mulţumi, plecându-şi capul, la invitaţia pe care i-o făcu gazda de a-şi găsi un loc comod pe pat sau într-un fotoliu. Rămase în picioare în mijlocul încăperii.

— Nu am venit pentru multă vreme, spuse el. Aş dori să-mi mai furnizaţi câteva amănunte… Poate fără importanţă…

Şi pentru că nu se grăbi cu întrebările, Victor Marian îl puse la curent cu frânturile de ipoteze pe care izbutise să le afle de la scriitorul Al. Dumitreş.

— Se pare că întreaga ipoteză – încheie tânărul – se află concentrată în această întrebare: „Oare cine a suferit mai mult: victima, sau asasinul?

Doctorul Tudor închise pentru o clipă ochii, apoi spuse:

— Vă gândiţi la o sinucidere forţată, la un asasinat aproape consimţit, la împreunarea acestor două posibilităţi sau realităţi într-un singur act. Mi se pare mai degrabă o soluţie literară; foarte interesantă, dar literară…

— Eu plec de la câteva date psihologice esenţiale, spuse scriitorul Al. Dumitreş. De la un plus şi un minus care se caută cu disperare şi găsindu-se…

— Cu ce semn l-aţi reprezenta în această ipoteză pe micul Emil? îl întrerupse doctorul Tudor.

— Cu minus, bineînţeles… Răspunse scriitorul Dumitreş. Dumneavoastră l-aţi reprezenta altfel?

— Da… Eu l-aş reprezenta cu plus… E mai fidel…

— Datele problemei totuşi nu se schimbă, perseveră Al. Dumitreş. Cine e plusul şi cine e minusul? Poate e o chestiune de interpretare. Esenţială e existenţa lor în aceeaşi ecuaţie.

— Dar dacă în loc de minus e tot un plus? întrebă doctorul Tudor. În acest caz ar rezulta o nouă formulă… Eu cred că v-aţi familiarizat cu soluţii artistice… „Dureri înăbuşite… Dureri ascunse… Să încercăm şi noi un fulger negru spre înalt… Poate că ne-am prăbuşit eliberaţi şi calzi…” E o idee foarte generoasă, superbă, plină de aspiraţii pure, dar e o soluţie artistică… Viaţa e mai crudă…

— Aţi citit cartea? întrebă uimit scriitorul Al. Dumitreş.

— Încă n-am citit-o, dar o voi citi, răspunse doctorul Tudor. Am reţinut însă frazele scrise pe exemplarul doamnei Carmen Stoian… Parcă mi-a arătat un trofeu…

Al. Dumitreş îşi plecă oarecum ruşinat privirile în pământ.

— De obicei dau autografe mai banale, spuse el. M-a rugat însă cu atâta căldură şi insistenţă… În sfârşit. Să ştiţi că nu renunţ la ipoteza mea. Nu pentru că aş fi capabil să scuz o crimă. Am convingerea că până la urmă şi dumneavoastră veţi ajunge la această ipoteză… În orice caz, în cartea care va purta titlul *Trandafirul alb*, eroul care vă va reprezenta…

Doctorul Tudor nu-l lăsă să termine. O idee neaşteptată şi oportună îl determină să-l întrebe:

— Aş fi curios să ştiu sub ce nume mă veţi reprezenta.

— Încă nu m-am gândit, răspunse Al. Dumitreş. Dar pentru că veţi fi unul din eroii principali, vă voi alege un nume memorabil… Poate chiar acesta: doctorul… Octavian Severin. Să ştiţi că şi numele eroilor unei cărţi sunt rezultatul unui moment de inspiraţie.

— Vă mulţumesc, se înclină Alexandru Tudor. Şi pentru că n-aş vrea să se prelungească timpul, v-aş ruga să-mi răspundeţi la câteva întrebări… Mi se pare că ieri, la cabana Vârtejul, domnişoara Liliana era pe cale să fie acostată de o persoană care se găsea întâmplător acolo… Vă mai amintiţi?

— Am observat şi eu acest lucru, răspunse Al. Dumitreş. Mi se pare că persoana aceea era chiar inginerul Traian Popa, oaspetele nostru neaşteptat.

— Exact! întări doctorul Tudor. Vă mai amintiţi ce a discutat avocatul cu medicul George Luca în momentul când acesta din urmă a observat intenţiile inginerului Popa?

— N-am asistat decât la ultima parte a conversaţiei. Avocatul încerca să-l convingă pe doctorul nostru că e stupid să se preteze la un scandal cu un necunoscut. I-am spus şi eu acelaşi lucru dar doctorul Luca n-a vrut să mă asculte. Din fericire, inginerul Popa s-a îndepărtat repede de domnişoara Liliana. Şi-a dat probabil seama că n-a venit singură acolo. Poate că nici n-a avut intenţia s-o acosteze… Doctorul Luca e, din păcate, foarte suspicios şi irascibil… În asemenea împrejurări. Iar domnişoara Liliana e prin însăşi existenţa ei o tentaţie obligatorie pe acest pământ… Logodnicul dumneaei face o mare greşeală. În loc să se uite la ea, se uită la cei care se uită la ea. Va trebui să se transforme în Argus…

— N-aţi observat vreun gest sau vreun semn care să indice că avocatul Ştefan Barbu şi inginerul Traian Popa se cunosc?

— Nu-mi amintesc… răspunse Al. Dumitreş. Ca să fiu sincer, o priveam pe domnişoara Liliana, fără nici o intenţie însă, asemuind-o cu un dar generos al naturii…

— În cazul acesta, spuse doctorul Tudor ca o constatare, nu puteţi şti dacă avocatul Ştefan Barbu şi inginerul Traian Popa au avut prilejul de a schimba câteva cuvinte între ei…

— Numai dacă aş căuta o soluţie artistică, zâmbi Al. Dumitreş.

Singurul lucru pe care l-am remarcat a fost dispariţia subită a inginerului Popa.

— Vă gândiţi la…

Era vocea lui Victor Marian. Tânărul nu-şi duse până la capăt întrebarea. În primul rând pentru că văzu cum se încruntă faţa şefului său; şi în al doilea rând pentru că îşi aminti că doctorul Tudor n-avea de unde să ştie ultimele afirmaţii ale avocatului.

— Vă gândiţi la… întâlnirile lor de la Cleopatra?

— Multe drame se întâmplă la vila vecină, spuse Dumitreş. Şi unele din ele îşi trimit aici ecouri puternice.

Doctorul Tudor clătină obosit din cap, precum îi era obiceiul, apoi îşi îndreptă umerii.

— Nu vă amintiţi cine a venit primul cu ideea mutatului? Întrebă el înainte de a porni spre uşă.

— Nu ştiu, răspunse Dumitreş. Parcă ne cuprinsese pe toţi un fel de amoc. Eram şi eu sătul de camera mea cu ferestre spre şosea. Când m-am dus la proprietăreasă să mă plâng, am găsit-o acolo pe duduia Carmen. Venise şi ea cu gânduri asemănătoare… Îmi amintesc o schiţă de Caragiale… Într-un fel, îi copiam eroii.

— Rămâneţi în continuare fidel ipotezei literare?

— E singura care ar oferi totuşi un mobil acestui act absurd.

— Mobilul principal vi-l pot destăinui eu: jaful! Încheie doctorul Tudor.

10

Doctorul Tudor stătea mut şi nemişcat, de câteva minute, pe un fotoliu lângă măsuţa rotundă cu telefon din mijlocul holului. Colaboratorii lui îi respectau tăcerea. Se instalaseră şi ei comod în apropierea şefului, dar erau atât de intrigaţi de starea acestuia, încât renunţaseră chiar să-şi mai arunce priviri unul altuia. Amândoi îşi scormoneau memoria încercând să găsească o înlănţuire logică faptelor culese până atunci.

— Da, spuse într-un târziu doctorul Tudor. Întunericul începe să se destrame. Se face lumină…

Şi Victor Marian şi Ion Roman se uitară în acelaşi timp spre veranda din faţa lor, care lăsa să pătrundă în hol lumina cristalină a dimineţii.

— Înainte de a-mi expune concluziile la care aţi ajuns – continua doctorul Tudor – v-aş cere să-mi relataţi pe scurt faptele culese în ultima parte a anchetei.

Mai întâi Ion Roman, apoi Victor Marian îşi depănară succint

rapoartele lor. Redară sec faptele, fără să le interpreteze. Doctorul Tudor clătina mereu din cap; parcă tot ce auzea îi era cunoscut; parcă auzea confirmarea unor lucruri citite undeva, nu amănunte noi, care ar fi putut clarifica misterul. Ceilalţi recunoscură însă în atitudinea lui o stare caracteristică momentelor de mare încordare.

— Nu ştiu ce aţi aflat dumneavoastră de la domnişoara Liliana şi de la duduia Carmen, spuse în concluzie Victor Marian, pentru că el vorbise ultimul. Se pare că şi inginerul Traian Popa şi avocatul Ştefan Barbu şi doctorul Luca… Chiar şi fosta subdirectoare au avut răgazul necesar să alerge până la poartă pentru a ascunde acolo arma crimei şi a lăsa astfel impresia că asasinul e o persoană din afara pensiunii. Dacă această acţiune, dacă această posibilitate de a ascunde arma e hotărâtoare în demascarea asasinului, atunci putem trage concluzia…

— Da… spuse doctorul Tudor întrerupându-l pe Marian. Ascunderea acestei arme e unul din momentele cheie ale tragediei, una din cele mai importante descoperiri ale asasinului, în planul lui de organizare a crimei. Ea este strâns legată de ideea împuşcăturii. Alegerea unei arme gălăgioase drept armă a crimei şi ascunderea pistolului la poartă constituie una şi aceeaşi verigă în scopul de a oferi un dublu alibi, un alibi de neclintit asasinului.

— În cazul acesta, îşi continuă Victor Marian ideea întreruptă, singura persoană care poate fi exclusă din rândul suspecţilor, pe baza informaţiilor culese de mine şi de tovarăşul Ion Roman, este scriitorul Al. Dumitreş. El n-a avut timpul necesar…

— Scriitorul Dumitreş… îl întrerupse din nou, cu un glas obosit care parcă venea din depărtări, doctorul Tudor. Abia acum aţi ajuns la concluzia asta?… E singura persoană care nu putea comite asasinatul. Scriitorul Dumitreş trebuie exclus definitiv din rândul celor care ar fi putut făptui sau gândi o crimă… Mai mult… Dacă întâmplarea nu ne-ar fi scos în cale cele două pagini scrise de el, n-am fi ajuns poate niciodată la descifrarea acestei sângeroase enigme. Cu o intuiţie extraordinară, gratuită, fără scop, aproape inconştientă, ne-a oferit în cele două pagini cheia întregii enigme. Simt nevoia să-i fac, aici, între noi, un compliment întârziat.

Deşi impresionat de vorbele pe care le auzise, Victor Marian avu îndrăzneala să dea glas observaţiei care-i venise în minte:

— Cu toate acestea, aţi respins – aşa mi s-a părut mie – ipoteza lui despre un asasinat combinat, acea soluţie literară care deschidea ideea unui mobil ciudat, misterios, greu de definit…

— Mobilul principal al acestui odios asasinat e jaful! spuse ferm doctorul Tudor.

— În ciuda încercării asasinului de a ne atrage atenţia asupra unui astfel de mobil? Întrebă Ion Roman. În ciuda faptului că am găsit averea lui – timbrele acelea de valoare – intactă, neatinsă?

— Da! accentuă doctorul Tudor. E vorba de un jaf mai odios, un gen nou de tâlhărie, atât prin antecedentele, cât şi prin consecinţele lui. Dacă vom citi cu atenţie cele două pagini despre care vorbeam ne vom clarifica mai uşor. În ciuda faptului că scriitorul Al. Dumitreş nu era conştient că descoperă acolo acest gen nou de jaf. Observaţiile lui sunt strict literare, ca şi soluţiile care se pot desprinde de acolo. Dar acest lucru nu ne opreşte să elogiem extraordinara lui intuiţie…

— Dacă susţineţi că mobilul principal e jaful, interveni Victor Marian, atunci înseamnă că mai întrevedeţi şi un alt mobil, secundar, de altă natură.

— Da… recunoscu doctorul Tudor. Mai există şi un al doilea mobil, strâns legat de primul, care condiţionează şi care e condiţionat de primul… Şi la o lectură mai atentă a celor două pagini vom descoperi şi acest mobil. În ciuda faptului că e înfăţişat tot prin observaţii literare. Aş putea susţine că dacă primul mobil se degajă ca o concluzie, cel de-al doilea există şi se înfăţişează limpede – în forma lui literară – chiar în cuprinsul concret al celor două pagini. Acest mobil nu mai apare ca o simplă intuiţie, ci ca rezultat al unui moment de gândire profundă, ca expresie a unei clipe hotărâte de inspiraţie… Din păcate, atât doar: un moment, o clipă, un gând, o frază… Autorul l-a uitat, la abandonat în zborul condeiului… Dar nu putem să-l învinuim pe Al. Dumitreş de această uitare… Fantezia atacă mereu un scriitor, îl duce spre alte gânduri, spre alte soluţii şi expresii artistice…

— Acest al doilea mobil e de natură psihologică? întrebă Ion Roman.

— De obicei, orice crimă care are ca mobil jaful e dublată, într-un fel sau altul, de un mobil de natură psihologică. În cazul nostru însă, acest al doilea mobil e mai pregnant, e aproape la fel de important. El poate fi definit gradat, după unghiul din care este văzut: teama, spaima, teroarea…

— Mi se pare că am discutat această ipoteză, îşi aminti Ion Roman. Criminalul e surprins în timpul jafului, e o persoană cunoscută de cel pe care vrea să-l jefuiască şi de teamă, de spaimă, terorizat de gândul că ar putea fi divulgat, scoate pistolul şi trage.

— Nu! răspunse doctorul Tudor. Pentru că în cazul nostru, acest al doilea mobil e aprioric… În ipoteza dumitale el era posterior. E o deosebire esenţială…

— Jaful şi spaima… reflectă Victor Marian. Şi amândouă sunt indicate în cele două pagini ale scriitorului Al. Dumitreş. Şi amândouă ne oferă cheia enigmei…

— Şi identitatea asasinului, îl completă doctorul Tudor imitându-i parcă starea de meditaţie.

— În cazul acesta, nu ştiu ce mai aşteptăm, spuse Ion Roman. Din moment ce totul e clarificat.

— Îl aşteptăm pe sergentul-major Dinu Cosma, răspunse doctorul Tudor. Până la sosirea lui, vă voi citi încă o dată cele două pagini ale scriitorului Al. Dumitreş, solicitându-vă toată atenţia.

Doctorul Tudor începu să citească rar şi monoton paginile pe care le ştia pe dinafară. Câteva clipe după ce termină lectura, îşi întrebă colaboratorii:

— Cred că vă imaginaţi persoanele pe care le reprezintă în aceste pagini scriitorul Al. Dumitreş. Pentru a evita orice putinţă de greşeală, ar trebui să le identificăm folosindu-ne de procedeul pe care îl practică el cu atâta măiestrie.

— Mi se pare inutil, spuse Victor Marian. Mituş Rădel nu poate fi altul decât Radu Emil. E şi o potrivire de nume. Radu – Rădel… Avocatul Ştefan Barbu apare sub numele de Faust Breban… Probabil inspirându-se din teoria acestuia despre brelan şi impresionat de pumnul lui uriaş. *Faust* înseamnă pumn în germană…

— Procedeul folosit de Dumitreş e mult mai sigur, afirmă doctorul Tudor. El elimină orice dubiu cu privire la identitatea personajelor. Alina Ialomir… Arista Miron… Corina Manteş… Nicola Negură… Gelu Corega… Şi în aceste pagini numele folosite de el au rezonanţe ciudate… Încercaţi să le priviţi nu în rezonanţa, ci în lungimea şi în numărul lor de cuvinte…

— Aaaa! descoperi Victor Marian. Cu alte cuvinte, vreţi să spuneţi că numele folosite constituie anagrama numelor reale…

— Exact! spuse doctorul Tudor. Încercaţi să le descifraţi.

— Nu se poate! se împotrivi Victor Marian pentru un moment. Dacă Emil Radu e reprezentat de Mituş Rădel… Apar două litere în plus… Două litere stridente… Adică…

— Ba e foarte clar! îşi aminti Ion Roman. Numele întreg al lui Radu Emil, aşa cum ne-a informat inginerul Popa, este Radu Şt. Emil. Aşa era trecut în catalog, pentru a nu fi confundat cu celălalt Radu Emil… Radu N. Emil.

— Extraordinar! se dezmetici Victor Marian. Întradevăr e o anagramă. Raduştemil corespunde exact lui Mituşrădel.

— Iar Alina Ialomir – descoperi la rândul său Ion Roman – corespunde zeiţei Liliana Maior…

— Iar Nicola Negură – adăugă doctorul Tudor – e anagrama lui Neculai Goran… După cum vedeţi…

— Da… spuse Victor Marian. Dumitreş a folosit pentru anagramare numele exacte ale persoanelor din pensiune. Mituş Rădel… Alina Ialomir… Nicola Negură…

În momentul acela se deschise uşa holului. Sergentul-major Dinu Cosma, obosit, prăfuit, transpirat, se opri în faţa lui Tudor.

— Raportul! spuse el într-o suflare. Şoferul Ion Anton declară următoarele: la ora unsprezece şi un minut l-a cules pe Ciucă în

dreptul punctului La movilă; la ora unsprezece şi două minute a avut accidentul în dreptul punctului La izvor; l-a dus pe Ciucă pentru primele îngrijiri la Cleopatra. Era un doctor acolo. La ora unsprezece şi douăzeci şi trei de minute, Ciucă şi-a venit în fire. L-a urcat în camion şi la ora unsprezece şi patruzeci de minute l-a depus la spital. Am verificat toate datele.

— Foarte bine, îi răspunse doctorul Tudor. Ai sosit la timp. Îţi revine datoria legală de a-l aresta pe asasinul lui Emil Radu.

PARTERUL PENSIUNII TRANDAFIRUL ALB
(Repartizarea camerelor în ziua de 3 octombrie 194…)

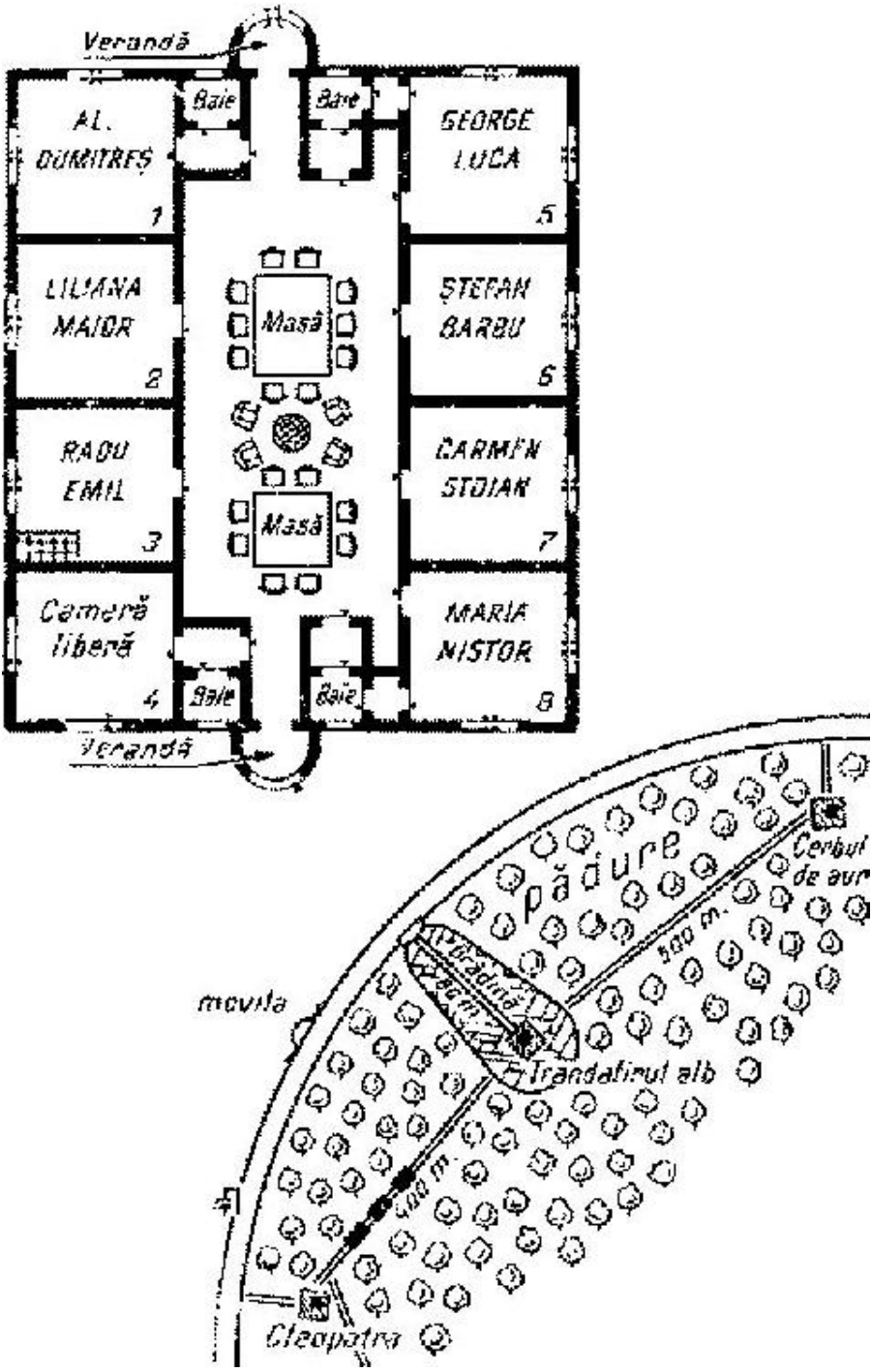

CĂTRE CITITOR

A sosit momentul să facem o pauză în lectură imaginându-ne că în acest răgaz de timp doctorul Tudor, Ion Roman şi Victor Marian vor face schimb de informaţii între ei, relatându-şi toate observaţiile şi datele şi amănuntele culese în decursul ultimelor interogatorii.

Prin urmare, în clipa de faţă, cititorii, la fel ca şi doctorul Tudor, posedă absolut toate faptele care constituie şi care pot duce la dezlegarea enigmei. Autorul a avut grijă să nu-şi favorizeze eroul informându-l pe ascuns cu amănunte pe care nu le-ar cunoaşte cititorii. Din clipa de faţă, totul se reduce la organizarea şi interpretarea logică a faptelor.

Pentru a veni în ajutorul cititorilor autorul aminteşte încă o dată că factorul principal, cheia acestei enigme, se află în cele două pagini ale scriitorului Al. Dumitreş. Studiindu-se cu atenţie aceste pagini – care vor fi imediat reluate – şi, bineînţeles, sprijinindu-se pe multitudinea de date şi observaţii adunate de cei trei anchetatori, cititorii pot descoperi singuri identitatea asasinului, mobilul care l-a forţat la crimă şi modul cum şi-a organizat odiosul asasinat.

Nu mai rămâne altceva decât ca autorul să ureze succes cititorilor săi şi să-şi exprime speranţa că vor ajunge la dezlegarea enigmei sângeroase de la Trandafirul alb înaintea eroului acestei cărţi.

PARTEA A TREIA.
CINE?

4 octombrie 194…, ora 8,05

Toţi locatarii pensiunii se aflau la masa mare din hol. În spatele lor, între masă şi verandă, stăteau nemişcaţi în picioare sergentul-major Dinu Cosma şi ostaşii care până atunci patrulaseră în grădină sau îndepliniseră diferite sarcini încredinţate de doctorul Tudor. Acesta, împreună cu cei doi colaboratori ai lui, luaseră loc, formând un semicerc, La măsuţa rotundă cu telefon, pe care o apropiaseră de masa mare. Îngrijitoarele, sosite nu de mult, serviseră ceaiul, apoi se retrăseseră tăcute şi înfiorate în încăperile din demisolul pensiunii. Liniştea era gravă, ameninţătoare.

După ce aruncă o scurtă privire sergentului-major, doctorul Tudor începu cu vocea lui obosită:

— V-am adunat aici pentru a vă pune la curent cu rezultatul cercetărilor noastre… Dar înainte de aceasta v-aş ruga să ascultaţi cu atenţie lectura câtorva pagini dintr-un manuscris neterminat, dintr-o carte, pe care evenimentul sângeros la care aţi fost martori a întrerupt-o violent. Aceste pagini sunt extrem de importante pentru dezlegarea enigmei, chiar dacă autorul lor nu a prevăzut lucrul acesta, chiar dacă ele sunt rezultatul unei intuiţii excepţionale şi nu a unei previziuni logice. O singură persoană de la masa dumneavoastră cunoaşte conţinutul acestor pagini. Silit de împrejurări, îmi iau singur permisiunea de a vă face cunoscut şi dumneavoastră acest conţinut, renunţând astfel la discreţia pe care o manifestăm de obicei faţă de un manuscris, faţă de o carte neterminată. Încep lectura:

„Mituş Rădel sosise la vila Crinul alb într-o zi frumoasă de toamnă. Era atât de slab şi de palid, încât aerul puternic de munte îl ameţise. Paşii lui erau aceia ai unui halucinat. Gândurile i se încâlceau, iar fierbinţeala îi înroşise obrajii. Era speriat ea un pui de vrabie care este nevoit să iasă din cuib pentru prima dată. Zburase de multe ori până atunci, dar mereu purtat numai de aripile fanteziei. Rămăsese mereu în cuib, înconjurându-se cu o ţesătură de vise. Doar pentru a ciuguli hrana de toate zilele, pentru a-şi menţine făptura debilă, bolnavă, mutilată, scotea uneori capul din cuib. Oamenii îl înspăimântau. Şi nimeni nu ştia că-i iubeşte mai mult decât florile cu care îşi înconjura făptura diformă. Nimeni, nimeni în afară de un singur om… Ştia că privirea cu care-l întâmpinase Arista Miron, la sosire, era aruncată unui cerşetor, unui nevoiaş. Spaima îl încolţi şi mai tare. Îşi aminti întâlnirea cu Pătru Poiană, în faţa gării. Poiană cu mutra lui mops. Simţea un gust amar în gură. Atâtea amintiri crude îl răscoleau…

Dacă ar fi fost capabil de ură, l-ar fi urât. De ce-i ieşise în cale cu cortegiul acela jalnic de amintiri…?

Câteva zile, Mituş se feri de oameni, dar ei îl observau pe ascuns. Alţii chiar direct, ca pe-un monstru. Printre aceştia din urmă era probabil şi Alina Ialomir şi cât ar fi vrut ca măcar ea să-l vadă altfel! Se întâlnise pentru prima dată cu reprezentarea vie a zeiţelor antice din cartea de istorie şi din închipuirile lui infantile. Când o vedea pe fereastră, tremura, parcă îl strangula cineva. Dar n-o privea numai el cu aceleaşi flăcări în ochi. Mai era şi Gelu Corega, ca o umbră în urma ei, ca un spadasin gata să provoace orice rival. Şi Nicola Negură îi admira din depărtare silueta mlădioasă şi mersul ca de căprioară. Privirile lui erau însă resemnate. Ştia, era convins, că îi lipsea puterea de a o cuceri. Toate fiinţele din vilă erau ca nişte puncte pe un cerc şi din aceste puncte plecau raze spre centrul cercului, unde trona ca o zeiţă, Alina. Nici Faust Breban, care îşi cheltuia ultimele puteri în nopţi de fum şi de emoţii absurde, nu scăpase de mirajul zeiţei. Dar el ar fi vrut-o de aur, ca s-o aşeze triumfător pe masa norocului, mai ales când mâinile lui răscoleau buzunare goale. Nici Corina Manteş, ascunsă după perdea, nu-şi lua ochii de la zeiţă când o vedea în grădină admirată, ca în rugăciune, de cei trei bărbaţi, pe care ar fi vrut să-i smulgă din paralizia lor statuară. Ce clocot purta Corina în suflet! Dar se putea asemăna oare clocotul ei cu acela al micului Mituş? Lui îi fierbeau toate gândurile, toate oasele, toate amintirile. Îşi pipăia uneori trupul şi atunci lacrimile îi chinuiau cu jăratec obrajii. El ar fi avut puteri să cucerească zeiţa. Dar gândurile acestea nu trebuia să le cunoască nimeni, absolut nimeni, să rămână numai ale lui pentru a putea totuşi supravieţui. Cumplită era tristeţea lui! Pentru că, oricât s-ar fi ascuns, era cineva care-i cunoştea toate fibrele şi ele răsunau ca nişte strune în mâinile acelei fiinţe.

Zilele treceau şi Alina îşi purta mai departe hlamida imperială în castelul cu nume de floare. Nicola Negură renunţase la gândul că ar putea să se încoroneze cu strălucirile zeiţei. Îşi petrecea nopţile ucigând hârtia şi – da! Acesta e adevărul! – pentru a-şi confecţiona şi el o statuie împrăştiind oamenilor cărţi frumoase. Va înţelege repede că s-a logodit cu o iluzie… Şi Faust Breban îşi calculase posibilităţile. Se mulţumea cu ideea visului. Poate că într-o noapte, după ce va trăi o fericire intensă la masa rotundă, înapoindu-se acasă, va întâlni zeiţa aşteptându-l docilă şi rugătoare. Gânduri scurte de fulgere. Celelalte gânduri gravitau în jurul mesei de joc. Ce boală gravă şi stupidă! Poate că era mai infirm decât micul Mituş. Spre câte acte disperate nu-l putea împinge boala! Şi Pătru Poiană ajunsese, odată, de mult, din cauza ei pe marginea prăpastiei… Gelu Corega se apropiase de centrul cercului. Atitudinea lui tenace, dură, inebranlabilă, crease o Sahară în jurul Alinei. Oare se apropia ziua triumfului?… Corina Manteş nu mai

îmbrăţişa perdeaua. Probabil că nu mai avea foc în priviri. Uneori se uita lung, mai ales noaptea, după micul Mituş. Iar când îl privea din apropiere, expresia ei devenea posesivă. Probabil că nu iubise niciodată un bărbat, ci îşi dăruise toată dragostea unor jivine de cameră. De aceea strânsese cu atâta patimă la piept un căţeluş pierdut pe şosea. Cât s-a chinuit proprietarul până i l-a smuls din mână!… Şi Alina şi Arista îl vizitau pe micul Mituş, însă niciodată împreună. Parcă se fereau una de alta. Amândouă îi aduceau căldură şi duioşie. Dar el tremura numai când o vedea pe Alina. La Arista se uita ca la o mamă… Câtă gingăşie aveau cuvintele Alinei! Şi cât aur curgea din părul ei! Ar fi trebuit să se întâlnească în altă lume cu ea, într-o lume în care sufletele nu au îmbrăcămintea aceasta cotidiană, ţesută din celule, fibre, vene şi oase… O poezie uitată răsuna din depărtări:

M-aş dărui viorilor şi lunii
Şi vântului: în strune să mă-mpartă.
Şi-aş vrea arcuşuri repezi ca lăstunii
Şi lumea-n degetele mele ca o hartă.

Aş povesti oceanelor în şoapte
Şi-aş transpira cu palma pe Sahare,
De-aş întâlni un zgribulit în noapte,
L-aş înveli cu degetul cel mare.

N-am altceva decât aceste visuri.
Puterile mi-s ca un vânt de munte
Care-a uitat să iasă din abisuri.
Iar voi dormi cu un atlas pe frunte…

Sărmanul Mituş! N-ar fi trebuit să vină la Crinul alb. N-ar fi întâlnit-o pe Alina şi nici n-ar fi trăit atâtea dureri noi, necunoscute.”

Deşi ţinea capul aplecat asupra hârtiei, ultimele cuvinte, ultimele fraze, începând cu poezia, doctorul Tudor le rosti cu ochii închişi. Toţi erau însă atât de impresionaţi, că nimeni nu-i observă atitudinea. Tăcerea grea fu sfâşiată de vocea doctorului Luca.

— Nu cred că era necesar să se citească aceste pagini! Şi mai ales nu cred că trebuia să fie scrise.

— Ba da! strigă Carmen Stoian. Şi eu aş fi scris la fel… E cel mai frumos omagiu adus micului Mituş. Trebuiau citite în genunchi, aşa cum cred că au fost scrise…

— Sărmanul Mituş! se întristă Liliana. Nu mi-aş fi putut închipui un asemenea lucru. Dacă aş putea să. Dar se opri când văzu fulgerele din privirile doctorului George Luca.

— Hm!… se strâmbă avocatul Ştefan Barbu. Prea multă indiscreţie şi prea puţină cunoaştere a vieţii… Ar fi trebuit să-i vorbesc mai pe

larg despre masa cuadripartită…

Inginerul Traian Popa îşi acoperise, într-un gest instinctiv, cu palmele-i mari faţa de mops.

— De toate pentru toţi şi multe aiureli, şopti el printre buzele pe care şi le sugea fără încetare. Fapte adevărate însăilate în prea multă literatură. Să mă ierte scriitorul, dar eu nu mă reped cu felicitările…

— Eu îi mulţumesc… şopti Maria Nistor iscodind amintiri îndepărtate. Întradevăr, acestea erau sentimentele mele faţă de el în ultimul timp… Parcă era copilul meu…

Doctorul Tudor ridică încet mâna dreaptă, cerând tăcere.

— V-am vorbit de la început despre importanţa pe care o au aceste pagini… Îi mulţumesc şi eu scriitorului Al. Dumitreş pentru faptul de a le fi scris şi mai ales pentru faptul că posedăm aceste pagini într-un moment atât de hotărâtor… Anumite considerente mă determină să continui discuţia noastră folosind, în locul numelor reale ale persoanelor aici prezente, numele anagramate din paginile scrise de Al. Dumitreş… Da, da! Fiecare nume din pagină era anagrama foarte izbutită – procedeu caracteristic scriitorului nostru – a unui nume real… În felul acesta vom înlătura orice confuzii şi în măsura în care ne va fi cu putinţă vom scăpa, măcar aparent, de unele indiscreţii… Cred că doctorul George Luca nu are nimic împotrivă dacă vom vorbi despre el în continuare, folosind anagrama prin care este reprezentat numele lui în paginile scriitorului Al. Dumitreş. Cred, de asemenea, că nu se vor împotrivi acestui procedeu nici celelalte persoane.

Şi pentru că nu remarcă nici o mişcare, nici un gest de protest, ci doar o expresie de uimire pe feţele câtorva persoane, doctorul Tudor îi făcu un semn convenţional lui Victor Marian. Tânărul se conformă imediat: începu să citească lista numelor şi anagramele corespunzătoare:

— George Luca: Gelu Corega… Ştefan Barbu: Faust Breban. Liliana Maior: Alina Ialomir… Radu Şt. Emil: Mituş Rădel… Carmen Stoian: Corina Manteş… Traian Popa: Pătru Poiană… Maria Nistor: Arista Miron… Neculai Goran: Nicola Negură…

— Scriitorul Al. Dumitreş – adăugă imediat Ion Roman ca o lămurire necesară – nu anagramează pseudonime, ci numai nume reale… Din clipa aceasta nu cred că se mai poate crea vreo confuzie cu privire la identitatea persoanelor despre care va fi vorba în continuare…

Expresia de oboseală şi de chin parcă se accentuă pe faţa doctorului Tudor când începu să vorbească.

— Da… Parcă ne-am afla într-o piesă oarecare şi fiecare dintre dumneavoastră ar interpreta un anumit rol… La urma urmelor, în această pensiune cu nume pur s-a petrecut o sângeroasă dramă şi persoana care şi-a asumat rolul de asasin s-a dovedit tot timpul un

actor deosebit de înzestrat. Inutil să subliniez că asasinul se află aici, în această încăpere, că e unul din locatarii acestei pensiuni şi că şi în acest moment îşi interpretează cu măiestrie rolul de inocent pe care şi la asumat imediat după comiterea crimei. Îi declar din capul locului că nu posedăm nici o dovadă materială a crimei sale – de fapt aceasta a fost marea lui grijă în momentele când a premeditat asasinatul —, nu posedăm nici o dovadă materială cu excepţia acestui pistol cu urme recente de pulbere pe care l-am găsit – aşa cum a vrut el – lângă poartă, la aproape optzeci de metri de locul crimei. Ştim, ca şi el dealtfel, că pistolul nu are pe el nici o amprentă cu ajutorul căreia să-l scoatem pe loc din rândurile inocenţilor şi să-i prindem mâinile ucigaşe în cătuşe sigure. Mai ştim – ceea ce el nu ştie sigur – că o anumită persoană l-a văzut intrând în camera victimei cu câteva minute înainte de a răsuna împuşcătura. Aceeaşi persoană l-a văzut, câteva secunde mai târziu, sărind pe fereastra camerei în care a răsunat împuşcătura. Persoana la care mă refer se consideră într-un fel vinovată de săvârşirea acestei crime gândindu-se că dacă în loc să apese clanţa ar fi bătut în uşă, sau ar fi strigat câteva cuvinte, crima nu ar mai fi avut loc. Ar fi rămas în stadiul ei de intenţie. Persoana aceasta, ca şi Nicola Negură dealtfel, crede într-un asasinat forţat, convenit şi în sufletul ei se ciocnesc două forţe cumplite: dragostea ei pentru victimă şi dragostea ei pentru asasin. Aceasta din urmă s-a transformat într-o spaimă, în spaima că divulgând numele asasinului *voluntar* ar comite o crimă şi mai odioasă, ar trimite la eşafod fiinţa care i-a deschis porţile unei lumi necunoscute, fiinţa care a subjugat-o până la adoraţie, până la idolatrie. Violenţa acestui conflict a adus-o în pragul sinuciderii… Din fericire, am luat măsurile necesare… Ştiu că nu voi obţine mărturisiri de la ea din cauza relaţiilor ei neobişnuite cu persoana care în închipuirea ei a comis asasinatul voluntar. O avertizez însă de la bun început că se înşală asupra identităţii asasinului şi asupra concepţiei ei cu privire la această crimă. Concepţia aceasta despre asasinatul voluntar mi-a mai fost dezvăluită nu ca o concluzie logică şi în mod sigur nu pentru a mă induce în eroare, ci mai mult ca o soluţie literară oportună, de către Nicola Negură. Nu a fost din partea lui o încercare de a mă induce în eroare. Şi el, ca şi mine, e convins, cel puţin în clipa aceasta, că mobilul principal al asasinatului a fost *jaful*. Şi abia apoi teama, sau spaima, sau teroarea. Mituş Rădel nu era chiar atât de sărman cum îşi închipuie mulţi dintre dumneavoastră. El era posesorul unei anumite averi. Spaima că această avere i-ar putea scăpa din mână l-a împins pe asasin la organizarea, premeditarea şi înfăptuirea crimei.

— Nu e adevărat! se răzvrăti Corina Manteş. E o încercare de a mă sili să mărturisesc.

— Nu vă voi sili, răspunse doctorul Tudor. Veţi mărturisi din

proprie iniţiativă, ţipând…

— Hm… mormăi Faust Breban. Nu văd cum veţi putea convinge un tribunal pe baza unei singure mărturisiri, fără nici o dovadă materială… *Tertis unus, tertis mullus*… Mi s-a întâmplat într-un proces din 1934…

— Nu voi spune nimic, pentru că nu am văzut nimic! Ţipă Corina Manteş. Degeaba încercaţi…

— Da… reluă doctorul Tudor. Numai dumneavoastră ştiţi ce aţi văzut. Înţeleg prin ce treceţi, înţeleg lupta care se dă în sufletul dumneavoastră. Nu ştiu ce s-ar fi întâmplat dacă n-aţi fi auzit – probabil în hol, înaintea sosirii organelor de anchetă – acea concepţie despre crimă pe care eu o consider soluţie literară… Voi încerca, urmând sfatul lui Faust Breban, să fac abstracţie de acest martor unic care n-ar fi în stare să convingă un tribunal… Voi încerca să interpretez aici, în faţa dumneavoastră, toate datele crimei, în desfăşurarea logică pe care mi-o imaginez… Da… Să recapitulăm câteva fapte, faptele esenţiale… La ora unsprezece şi şaisprezece minute exact, după Schaffhausenul lui Gelu Corega, s-a auzit aici în pensiune o detunătură. Într-un răstimp de treizeci de secunde, toţi locatarii pensiunii, cu excepţia celui din camera numărul trei, au apărut în hol. Uşa de la camera în care s-a auzit detunătura era încuiată pe dinăuntru. Unsprezece minute mai târziu, s-a forţat uşa. S-a constatat că locatarul camerei a fost asasinat. S-a găsit fereastra deschisă. Mai târziu s-a observat o anumită dezordine în şifonier. Mult mai târziu s-a descoperit un revolver marca Browning, calibrul 6,35, lângă poartă, la optzeci de metri de locul crimei. Acestea sunt datele care *trebuie* să demonstreze că locatarul camerei numărul trei a fost asasinat de un individ necunoscut din afară, pentru a fi jefuit. Uşa încuiată pe dinăuntru, fereastra deschisă, şifonierul răvăşit, arma ascunsă departe de locul crimei, iată acte succesive care indică scopul crimei, drumul parcurs de asasin şi în ultimă instanţă dispariţia acestuia în necunoscut. Înşiruirea logică a faptelor pare perfectă. Dar tocmai această sete de perfecţiune – izvorâtă numai şi numai din necesitatea de a se sustrage oricăror bănuieli – l-a obligat pe asasin să calce logica elementară. El a organizat o crimă perfectă, fără nici o urmă materială care să îndrepte bănuielile spre el, dar crima însăşi era absolut ilogică… De ce? De ce ne-am gândit din prima clipă că avem de-a face cu o crimă neobişnuită, absurdă, ilogică şi nu cu o crimă banală?… În primul rând din cauza victimei. Un necunoscut, din afară, chiar surprins de locatarul camerei în timp ce-l jefuia, n-avea nevoie să-l ucidă pe Mituş Rădel pentru a-şi duce la capăt fapta. Cu o simplă lovitură de pumn îl putea face inofensiv. Să nu uităm însă că victima a fost găsită în pat, într-o poziţie care demonstra că nu asista la un jaf. Deci a fost ucisă înainte de a fi jefuită, aceasta ar fi vrut să

indice asasinul. Dar şi aici ne izbim de aceeaşi absurditate. Pentru ce să-l ucidă pe locatar, când putea foarte uşor să-l neutralizeze cu o simplă lovitură? Ucigându-l pe Mituş Rădel, asasinul ne-a dat prima indicaţie: *Mituş Rudei trebuia neapărat să fie ucis*. Numai astfel asasinul îşi realiza mobilul. Prin urmare nu avem de-a face cu un mobil banal, un jaf oarecare, ci cu un mobil care cerea suprimarea obligatorie a lui Mituş Rădel.

— Sau asasinarea consimţită, se auzi vocea Corinei Manteş.

— Să luăm în consideraţie şi această posibilitate, spuse doctorul Tudor. Să ne imaginăm prin absurd că Mituş Rădel neavând curajul de a se sinucide – ceea ce ar fi contrariu opiniei lui Gelu Corega – i-ar fi cerut unei anumite persoane să-l omoare. În cazul acesta, de ce nu s-a simulat sinuciderea? De ce s-a făcut totul pentru a se crea aparenţa unui asasinat? Uşa încuiată pe dinăuntru, fereastra deschisă, şifonierul răvăşit şi altele… Cu câteva secunde înainte de crimă, Corina Manteş l-a auzit pe Mituş Rădel ţipând: „Nu mai pot suporta! Gata! Vreau să se termine totul!” Şi ea dă acestor cuvinte un alt înţeles decât cel real. În concepţia ei, aceste cuvinte indică fără echivoc dorinţa lui Mituş Rădel de a-şi desface legăturile cu viaţa… Vom vedea mai târziu înţelesul lor real… Să revenim la întrebarea veche: De ce am considerat că ne aflăm în faţa unei crime speciale? Am amintit relaţiile ciudate dintre victimă şi asasin şi am ajuns la concluzia că Mituş Rădel trebuia neapărat să fie ucis pentru ca asasinul să-şi realizeze un anumit scop… Să trecem mai departe la alt element care demonstra ilogica asasinatului sau a coasasinatului. Mijlocul pe care şi l-a ales asasinul pentru a-l suprima pe Mituş Rădel: împuşcarea. În planul asasinului, acest mijloc era obligatoriu, altminteri nu l-ar fi folosit. Ar fi ales altă cale: otrava, cuţitul, strangularea, orice altceva. Mijlocul ales de asasin era cel mai complicat şi cel mai primejdios. Deoarece trebuia în primul rând să-şi procure o armă. Deoarece risca – din cauza alarmei pe care o dădea pocnetul – să fie zărit de o persoană oarecare. Cu toate acestea, criminalul a preferat un pistol gălăgios oricărei alte arme tăcute, mai uşor de găsit, mai puţin primejdioasă. Alegându-şi pistolul drept mijloc de suprimare, asasinul ne-a dat cea dea doua indicaţie: *Mituş Rudei trebuia neapărat ucis cu o armă care sa facă zgomot*. De ce? De ce asasinul avea nevoie să trezească *imediat*, chiar în clipa când comitea crima, întreaga pensiune? La această întrebare nu putem găsi decât un singur răspuns: pentru că împuşcătura îi oferea asasinului cel mai sigur alibi. Şi nu numai lui. Ci tuturor locatarilor din pensiune. Deci asasinul nu putea să fie decât o persoană din afară. Aceasta în concepţia, în planul asasinului. Pentru că organizându-şi astfel alibiul, asasinul a înconjurat dintr-o dată cu un zid de fier, inviolabil, spaţiul în care se învârtea pensiunea. În loc să se îndrepte cercetările în afara pensiunii, ni le dirija obligatoriu în

interiorul ei. Deci asasinul era unul din locatarii acestei pensiuni.

— E cu neputinţă! Spuse Arista Miron. Sunteţi victima unei aberaţii. Înlocuiţi faptele cu raţionamente. Dacă asasinatul este opera unui dement? Actul sau actele unui dement nu pot fi judecate şi controlate prin logică!

— În afară de cazul când te conformezi logicii sale, interveni Gelu Corega. Un nebun care se crede îmbrăcat în aur îşi va subordona toate gesturile şi mişcările sale acestei credinţe, comportându-se extrem de logic: se va şlefui, va merge aplecat din cauza greutăţii, îşi va feri ochii de reflexele luminii pe corpul său…

Doctorul Tudor părea că nu ia în seamă vorbele care se rosteau. Îşi continuă, cu vocea lui obosită, expunerea:

— Datele de până acum nu prea arată că trebuie să-i acordăm asasinului circumstanţele unui dement… Da… Să ne ocupăm de alt element care susţine ilogica asasinatului, în ciuda organizării logice pe care i-a imprimat-o asasinul… Arma… după ce a fost silit să ucidă, după ce a ucis *folosind o armă gălăgioasă*, ce a făcut asasinul? A ascuns arma, lângă poartă, la optzeci de metri depărtare de locul în care s-a comis asasinatul. Ne ciocnim iarăşi de un act ilogic care ridică sumedenie de întrebări. De ce asasinul n-a păstrat arma la el? De ce n-a aruncat-o în gura de canal care se afla la câţiva metri de fereastra camerei în care comisese crima? De ce n-a aruncat-o, pur şi simplu, undeva în pădure, dacă voia neapărat să scape de corpul delict? De ce a ascuns-o lângă poartă, sub o piatră mişcată de la locul ei, care nu putea să scape cercetărilor, pentru că era chiar pe drumul cel mai umblat? Procedând astfel, asasinul ne-a dat cea de-a treia indicaţie: *Arma cu care fusese ucis Mituş Rădel trebuia neapărat să fie găsită*. De ce trebuia găsită această armă? Răspunsul e simplu: pentru ca să-i procure asasinului un dublu alibi, mai solid decât primul. Ceea ce înseamnă că asasinului îi era teamă că primul alibi – acel furnizat de împuşcătură – ar putea, din anumite motive, în anumite împrejurări şi condiţii să se clatine. Găsindu-se arma lângă poartă, la asemenea distanţă de locul crimei, locatarii pensiunii şi prin urmare şi el, erau scoşi din rândul suspecţilor. De astă dată, asasinul a greşit foarte grav. Arma ascunsă acolo la vedere – act absolut ilogic pentru un asasin grăbit, de aiurea – părea mai degrabă actul unui om din afară care vrea să îndrepte bănuielile spre locatarii pensiunii. Ascunzând arma acolo, asasinul nu numai că a întărit certitudinea noastră că e unul din locatarii acestei pensiuni, dar ne-a obligat să privim cu mai multă suspiciune alibiurile, să le controlăm pe o durată mai mare, pentru că distanţa între clădire şi poartă, între locul crimei şi locul unde a fost ascunsă arma nu se putea parcurge în câteva secunde, ci în câteva minute. În câteva secunde – după calculele lui Victor Marian, în maximum douăzeci şi cinci de secunde –, orice persoană din pensiune

indiferent de vârstă şi sex putea să ajungă din camera victimei sărind pe fereastră şi escaladând fereastra propriei camere, sau una din ferestrele băii, în hol. Drumul de la clădire la poartă şi înapoi nu putea fi însă parcurs în secunde, ci în minute. Prin urmare trebuiau controlate mişcările locatarilor şi după intervalul de treizeci de secunde în care au apărut toţi în hol oferindu-şi alibiuri sigure, în masă. Dar dincolo de aceasta se mai ridica o întrebare, peste care nu puteam trece: oare arma găsită la poartă era întradevăr arma crimei? Dacă era doar o dublură, pusă acolo cu scopul precis de a fi incluşi în eroare? Aceasta ne obliga să controlăm mişcările locatarilor şi înainte de comiterea crimei, pentru că o dublură putea fi ascunsă acolo mai ales înainte de a se comite crima…

— Dar urmele recente de pulbere de pe armă, aşa cum aţi afirmat dumneavoastră? întrebă Nicola Negură.

— Întradevăr... răspunse doctorul Tudor. Urmele foarte recente de pulbere loveau foarte serios în această ipoteză. Noi n-avem însă dreptul să renunţăm la ea cu ochii închişi. De aceea, ultimele noastre interogatorii au urmărit să afle mişcările locatarilor şi în perioada anterioară crimei şi în perioada care s-a scurs după crimă, în cele unsprezece minute care au precedat sosirea organelor de anchetă şi instalarea unei santinele în faţa clădirii… Acestea au fost datele esenţiale care ne-au obligat să căutăm asasinul printre locatarii pensiunii. La aceste elemente se adaugă şi un fapt precis. Asasinul nu putea să intre în camera victimei decât pe uşă.

— Eu cred că putea să intre şi pe fereastră, spuse Pătru Poiană. Nu era obligatoriu să intre pe uşă, ba chiar risca să-l vadă cineva…

— Nu! răspunse doctorul Tudor. Numai un necunoscut putea să procedeze astfel.

— Şi de ce să nu fi fost un necunoscut? reveni Arista Miron la vechea ei întrebare.

— Vă voi răspunde prin două fapte. În primul rând pentru că Mituş Rădel, iritat de nişte zgomote ucigătoare, de un zgomot strident, a închis fereastra camerei sale cu câteva minute înainte de comiterea crimei. Deci nu şi-a lăsat geamul deschis pentru a uşura sarcina asasinului necunoscut. În al doilea rând deoarece, cu câteva secunde înainte de a se auzi împuşcătura, Corina Manteş l-a auzit pe Mituş Rădel rostind acele cuvinte pe care vi le-am amintit… Asemenea cuvinte nu puteau fi rostite unui necunoscut. În prezenţa unui necunoscut cu intenţii răuvoitoare, Mituş Rădel ar fi strigat după ajutor.

— Îşi menţine Corina Manteş declaraţia? întrebă cu vocea lui de bas Faust Breban.

— Da! răspunse doctorul Tudor în locul ei. Declaraţia aceasta e singura ei certitudine, e singura ei speranţă, aş putea spune că şi-a

concentrat în ea toată viaţa. Şi-a transformat-o într-un fel de religie. În clipa când ar renunţa la ca ne-ar destăinui numele asasinului.

— Nu renunţ la această declaraţie, spuse cu vehemenţă Corina Manteş. Până la urmă, tot îmi veţi da dreptate.

Doctorul Tudor negă cu o mişcare leneşă a capului, apoi continuă cu aceeaşi voce monotonă şi obosită:

— Conflictul dintre organizarea perfectă a crimei şi ilogismul ei ne-a determinat să căutăm asasinul printre locatarii acestei pensiuni. În mod obligatoriu, unul din cei şapte locatari ai pensiunii era asasinul lui Mituş Rădel. Cercetările noastre, informaţiile culese cu ocazia interogatoriilor ne-au dus la concluzia că orice locatar putea să fie autorul acestui asasinat. Calculele lui Victor Marian erau foarte precise în această privinţă. Oricine putea să-l fi ucis pe Mituş Rădel şi apoi să iasă în hol pe uşa camerei sale pentru a-şi asigura alibiul. Cei mai favorizaţi erau cei care locuiau în apropierea camerei numărul trei: adică Nicola Negură, Corina Manteş şi Pătru Poiană. Cel mai suspect era Gelu Corega, care susţinuse că ieşise de sub duş, când de fapt nu intrase în baie cu acest gând. Dar pe când Nicola Negură apăruse în hol ud, cu apa curgând de pe el, Gelu Corega era uscat, cu ciorapi în picioare, fără nici un strop de apă pe faţă.

— Pe mine vă rog să mă excludeţi din rândul suspecţilor, spuse Faust Breban. Eu am fost primul în hol…

— Din păcate, dumneata ai fost găsit în genunchi în faţa uşii, ceea ce, pe baza unei ipoteze a lui Victor Marian şi anume că ai fi putut încuia uşa pe dinăuntru cu ajutorul unui cleşte manevrat pe din afară, nu te putea elimina definitiv din rândul suspecţilor… Epidemia mutărilor ne-a determinat să studiem mai atent lista suspecţilor favorizaţi. Erau doi locatari care se apropiaseră de camera victimei cu ocazia acelor mutări vijelioase, despre care nimeni nu ştie cine le-a iniţiat: Corina Manteş şi Nicola Negură.

— Asasinul ar fi putut folosi aceste mutări – spuse Victor Marian – nu numai pentru a se apropia de victimă, ci şi spre a se depărta de ea, pentru a trezi mai puţine bănuieli…

— Da… încuviinţă doctorul Tudor. Nu trebuia să neglijăm nici această posibilitate… Se ridica însă altă problemă: aceea a deplasării asasinului la poartă şi înapoi pentru a ascunde arma. Cercetările noastre au demonstrat că o singură persoană nu avusese posibilitatea practică să facă acest drum după comiterea crimei: Nicola Negură. Ceilalţi: Faust Breban, Pătru Poiană, Gelu Corega, Alina Ialomir, Corina Manteş şi chiar şi Arista Miron beneficiaseră de cele două minute necesare acestui drum. În urma acestui control, suspectul numărul unu devenea Pătru Poiană. Îl urma imediat Gelu Corega, Corina Manteş şi Alina Ialomir. Luând însă în considerare ipoteza lui Victor Marian, mai intră în competiţia pentru primele locuri un

suspect: Faust Breban… În cazul când ajungem la concluzia că arma găsită la poartă e doar o dublură, Nicola Negură şi o dată cu el ceilalţi reintrau şi ei în rândul suspecţilor. Prin urmare, nu puteam să-l decretăm pe nici un locatar definitiv inocent… Da, da… (Doctorul Tudor răspunse unui murmur care se auzea la masă.) Urmele recente de pulbere pe pistol ne obligau să trecem pe planul doi ipoteza dublurii. Luasem însă toate măsurile pentru a clarifica această problemă spinoasă. Din păcate însă, clarificarea ei întârzia. Ea a venit mai târziu, pentru a confirma doar certitudinea noastră cu privire la identitatea asasinului… Cercetările noastre indicau faptul că toţi cei şapte locatari ai pensiunii sunt suspecţi, fiecare dintre ei avusese într-un fel sau altul posibilitatea de a comite crima şi de a ascunde arma, sau o armă asemănătoare celei cu care se făptuise crima, la poartă. Nu uitam totuşi nici o clipă că ne găseam în prezenţa unui singur vinovat. Şase persoane erau totuşi inocente… Şi mai eram convinşi de un lucru: că nu vom poseda nici o dovadă materială a crimei, nici o urmă care să ne ducă în camera asasinului, în afară de greşelile lui de logică rezultate dintr-un exces de logică. Era evident că avem de-a face în persoana asasinului cu un individ îndrăzneţ, înzestrat cu o inteligenţă practică deosebită. Dar toţi locatarii pensiunii demonstraseră în decursul anchetei noastre că posedă inteligenţa practică necesară pentru organizarea unei acţiuni ieşite din comun… Ne-am străduit să nu trecem cu vederea nici un fapt. Am privit cu suspiciune pe locatarii care în excursia de ieri după amiază se răniseră: Nicola Negură, Alina Ialomir, Gelu Corega. Poate că rănile lor erau o măsură de prevedere pentru a-şi justifica rănile eventuale când vor fi nevoiţi să sară un geam şi să escaladeze un altul. Ne-am gândit la cei care aveau posibilitatea să-şi procure arme sau să posede arme de foc. Pătru Poiană era obişnuit cu asemenea arme, făcuse războiul, Nicola Negură fusese câteva zile înainte la Bucureşti pentru a preda o carte la editură, Gelu Corega sau Faust Breban, obişnuiţi cu excursiile şi cu plimbările de noapte în această perioadă tulbure de după război, puteau de asemenea să posede, ca mijloc eventual de apărare, arme de foc. Nici femeile nu erau eliminate din ipotezele noastre. Arma cu care fusese împuşcat Mituş Rădel era o armă obişnuită şi femeilor. Datele crimei, condiţiile ei în raport eu mişcările şi posibilităţile persoanelor care locuiau în pensiune nu ne ajutau să aplicăm cu şanse de succes metoda eliminării succesive. Asasinul nu putea fi dezvăluit atacându-l în logica organizării crimei, ci numai pătrunzând însuşi actul crimei, găsind un înţeles logic absurdului pe care îl constituia însuşi actul… Puteam să ajung mai repede la această problemă esenţială, dar am avut să vă ofer câteva date, mai întâi, care ar putea fi interpretate matematic. Ele se încadrează într-o ecuaţie precisă care ne-ar duce poate spre locuinţa asasinului, fie că demonstrează suprainocenţa unei

anumite persoane, fie că demonstrează supraculpabilitatea alteia. Ele însă nu ni se vor prezenta niciodată ca dovezi materiale concrete care să-l ducă pe asasin direct în faţa tribunalului… Prin urmare trebuia pentru un moment să renunţăm la datele organizării crimei şi să ne oprim asupra actului în sine. Asasinatul era atât de absurd, încât părea actul unui dement. Victima era pură şi inofensivă, toate informaţiile culese despre ea indicau o fiinţă de o rară puritate şi gingăşie, incapabilă de orice urâţenie. Şi totuşi, fusese ucisă. De ce? Pentru a fi jefuită? Dar asasinul lăsase intenţionat urme, semne care să ne indice că jaful fusese mobilul crimei. Dar ce anume putea să se fure de la acest personaj umil care-şi câştiga cu greu existenţa?… Era absurd şi deodată, apar două fapte care schimbă total personalitatea victimei. Mituş Rădel se dovedeşte posesorul unei adevărate averi, investită în câteva timbre de mare valoare. În acelaşi timp el oferă fără nici o ezitare, fără nici o teamă suma de zece mii de lei lui Faust Breban.

— Nouă mii, îl corija imediat o voce groasă de bas.

— Nouă mii… Fără să fixeze data restituirii, mai mult, adăugând că suma aceasta este un acont… Pentru ce i se dă acont unui avocat?… Oare nu pentru a-l angaja într-un proces?… Un proces senzaţional dacă a fost nevoit să apeleze la serviciile unui avocat atât de celebru ca Faust Breban. Mituş Rădel era atât de naiv şi de încrezător în oameni, încât o persoană atât de impozantă, înzestrată cu un glas atât de grav şi profund, posedând amintirea atâtor procese celebre câştigate, putea foarte uşor să-l cucerească… Atunci, cine era acest Mituş Rădel, tânărul infirm şi bogat, hotărât să deschidă un proces de mare senzaţie?… Cine era acest omuleţ care-şi ţinea averea într-un clasor vechi de timbre aruncate într-un sertar deschis la îndemâna oricui, care distribuia sume mari de bani cu atâta uşurinţă? Cine era acest omuleţ care nu-şi ascundea bogăţiile, dar care dosise cu cea mai mare grijă două coli de hârtie sustrase dintr-un manuscris? De ce ascunsese cele două pagini de carte? Întrebarea aceasta căpăta dintr-o dată o importanţă capitală. Găsisem două răspunsuri posibile. Primul, acela oferit de Nicola Negură, care întradevăr s-a verificat imediat. Pentru a copia o poezie pe care o va transmite apoi zeiţei Alina. Dar pentru a-şi realiza acest scop nu era necesar să sustragă două pagini din manuscris, ci una singură: aceea care conţinea poezia. Ne-a venit apoi alt răspuns mai firesc: pentru a se sustrage el însuşi, ca erou, din romanul despre pensiunea Crinul alb. Nici răspunsul acesta nu ne satisfăcea. Din două motive. Din trei motive. Mai întâi că sustragerea acelor pagini contravenea firii sale. În al doilea rând pentru că paginile sustrase zugrăveau un portret admirabil, care-l reprezenta întocmai şi a cărui publicare n-ar fi putut să se evite prin gestul său; lipsa paginilor ar fi fost descoperită până la urmă. În al treilea rând pentru că paginile sustrase în acest scop n-ar fi trebuit ascunse, ci

imediat distruse… Gestul său extraordinar, total, opus firii sale, avea, în mod sigur, altă semnificaţie şi această semnificaţie nu trebuia căutată în gest, ci chiar în acele pagini. Şi pentru că Mituş Rădel angajase serviciile unui celebru avocat şi pentru că Mituş Rădel cu câteva ore înainte de a muri violent îşi chemase un prieten în apropiere pentru o destăinuire foarte gravă, am privit acele pagini ascunse cu atâta grijă drept un testament pe care-l lăsa oamenilor în cazul când i s-ar fi întâmplat ceva. Citindu-le şi recitindu-le şi iarăşi recitindu-le, această impresie mi s-a întărit. Paginile acelea erau testamentul lui Mituş Rădel. O idee teribilă, groaznică, mi-a fulgerat mintea. Ea mi s-a întărit ascultând observaţiile de o mare fineţe şi pătrundere relatate de Alina Ialomir cu privire la Mituş Rădel: „Micul Emil vorbea foarte puţin, dar faţa lui exprima cu o fidelitate extraordinară sentimentele *dezvăluite* sau ascunse ale celui care îi vorbea… Ceea ce n-ai fi fost tu în stare, care îi relatai ceva, să descifrezi ca simţire, citeai pe faţa lui, în atitudinea lui, în gesturile lui tăcute. *Aveai mereu impresia că te dubla…*” Impresia s-a transformat aproape în certitudine când artista de mare distincţie care este Corina Manteş mi-a spus aceste cuvinte: „Micul nostru Emil nu pâlpâia; ardea intens, ardea mai viu şi mai tenace decât noi toţi la un loc… El m-a învăţat fără intenţie, fără să ştie, că o fiinţă umană este în primul rând suflet, dinamică interioară…” Din păcate, Corina Manteş nu s-a gândit nici o clipă că Mituş Rădel a fost asasinat; acest cuvânt nu l-a rostit în faţa mea. A rostit însă o frază uluitoare, un vers repetat de Oscar Wilde, care nu făcea decât să-mi confirme adevărul: „*Şi toţi ucidem ceea ce iubim*”! În momentul acela ştiam ce gândeşte şi la cine se gândeşte… Şi am înţeles groaznica dramă care se petrece în sufletul ci… Era neverosimil ca o fiinţă atât de lovită de soartă să poată cuceri cu atâta putere artiste ca Alina Ialomir şi Corina Manteş, care se confundau cu însăşi estetica. Mituş Rădel dispunea de o putere extraordinară – de fapt, acest lucru, această conştiinţă a puterii reiese şi din lectura celor două pagini —, care i se revelase subit, apropiindu-i prin aceasta sfârşitul. Oare ce o fi simţit Mituş Rădel în momentul când Corina Manteş i-a oferit spre lectură romanul care purta autograful scriitorului Al. Dumitreş?… Mituş Rădel a înţeles nu numai că poate trăi în mijlocul oamenilor, dar chiar şi alături de estetica umană, pe care o admira fără margini, cum susţinea doctorul Gelu Corega. Atunci când a văzut acea carte s-a produs marea schimbare. Mituş Rădel îşi cerea drepturile. Nu ştiu când, cum şi ce a discutat cu asasinul, nu ştiu ce rezultat a avut discuţia lor. Probabil că asasinul i-a făcut o promisiune. Mituş Rădel nu mai era însă la fel de credul ca înainte. Din spirit de prevedere a sustras şi a ascuns cele două pagini. Să le citim încă o dată, închipuindu-ne că sunt testamentul lui, *închipuindu-ne deci că au fost scrise de el.*

Doctorul Tudor citi încă o dată cele două pagini sustrase din manuscris. Când termină lectura, vocea lui îşi schimbă accentul. Deveni tăioasă, ca o lamă de oţel.

— Fiecare nume din aceste pagini este anagrama celui real. Singurul om care cunoştea numele inginerului Traian Popa pentru a-l anagrama în Pătru Poiană era Mituş Rădel. Am insistat special şi asasinul mi-a confirmat de câteva ori că l-a cunoscut pe inginerul Popa ca nume şi ca înfăţişare abia după crimă. Numai Mituş Rădel ştia că Pătru Poiană – anagrama lui Traian Popa – are mutră de mops. Or, paginile acestea nu au fost scrise după crimă, ci cu multe zile înaintea asasinatului, când numai Mituş Rădel aflase despre prezenţa lui Traian Popa în staţiune. Nimeni altcineva nu-i putea anagrama numele. Numai Mituş Rădel. Iată faptul concret care a luminat ca un fulger calea spre asasin, care mi-a descifrat dintr-o dată identitatea asasinului… Ştiu… Asasinul poate nega faptul confirmat prin acţiunea sergentului-major Dinu Cosma, că la ora unsprezece fără şapte sau opt minute a tras un foc de armă în pădure, înfăşurând pistolul într-un pachet de vată, pentru a înăbuşi detunătura. Exact la ora când Mituş Rădel – în prezenţa lui Faust Breban – închidea fereastra, singura fereastră deschisă spre pădure, spre Cleopatra, la acea oră, aşa cum declarase chiar asasinul, plângându-se oaspetelui că nu mai poate suporta „zgomotele acestea, care ucid”. Cine va lua în serios spusele unui beţiv care a auzit un pocnet de armă nu după ora unsprezece şi un sfert, când s-a comis crima, ci înainte de ora unsprezece?… Asasinul va nega faptul că a ascuns una din arme – cea pe care o descărcase în pădure şi care păstra astfel urme proaspete de pulbere – sub o piatră, lângă poarta pensiunii, înainte de ora unsprezece pentru a ne induce în eroare şi a-şi asigura un alibi inatacabil… Asasinul va nega faptul că s-a dus la Bucureşti în primul rând pentru a-şi procura cele două arme şi nu pentru a preda un fragment dintr-o carte pe care o primea scrisă la maşină şi o transforma apoi – cuprins de panică – în manuscris… Va nega de asemenea faptul că el – care deschidea numai fereastra dinspre pădure pentru a nu-l asurzi zgomotele de pe şosea – a lăsat deschisă fereastra pe care a văzut-o din pragul uşii Faust Breban în primele secunde de după crimă… Asasinul va nega faptul că a escaladat acea fereastră – probabil rănindu-şi genunchii – pentru a ajunge mai repede sub duşul căruia îi dăduse drumul înainte de a părăsi camera în rol de ucigaş… Asasinul va nega faptul că într-o zi oarecare un infirm timid, solitar, izolat de lume, i-a înmânat într-un birou de editură manuscrisul unui roman şi că l-a convins foarte uşor pe acel infirm să-şi aleagă un pseudonim şi să-i lase pe el să-i reprezinte interesele… Va nega că l-a tratat pe acel infirm ca pe-un sclav, oferindu-i o parte din veniturile pe care i le aduceau cărţile publicate sub pseudonimul Al. Dumitreş. Va nega faptul că romanele

Zbucium, *Singură* şi *Dureri ascunse* sunt scrise de altcineva, de acelaşi autor infirm care i-a lăsat moştenire încă trei cărţi. Asasinul va nega faptul că a început să premediteze crima când citind paginile pe care le scria Mituş Rădel la această pensiune a întâlnit următorul fragment: „Nicola Negură renunţase la gândul că ar putea să se încoroneze cu strălucirile zeiţei. Îşi petrecea nopţile *ucigând hârtia* şi – da! acesta e adevărul! – pentru a-şi *confecţiona şi el o statuie împrăştiind* oamenilor cărţi frumoase. (Ale cui cărţi? Întrebă, cu o voce care îngheţa, doctorul Tudor.) *Va înţelege repede că s-a logodit cu o iluzie…*" Mituş Rădel a scris aceste pagini după ce văzuse autograful pe cartea Corinei Manteş, după ce descoperise că pseudonimul Al. Dumitreş era reprezentat de o altă persoană decât cea căreia îi aparţinea de fapt şi de drept, după ce luase hotărârea de a da în vileag adevărul, de a spulbera *iluzia* pe care şi-o făcuse Nicola Negură. Asasinul va nega că aceste fraze i s-au ridicat în faţa ochilor ca vârfurile ascuţite ale unor săbii ameninţătoare.

— Neg! strigă cu toată puterea Nicola Negură. Sigur că neg totul! E o infamie! E cea mai odioasă înscenare care s-a pomenit vreodată!

— Ştiam că vei reacţiona aşa… îi răspunse foarte calm doctorul Tudor. Răspunde-mi însă la această întrebare: când l-ai cunoscut pe inginerul Traian Popa pentru a-i anagrama numele în paginile pe care pretinzi că le-ai scris?

— Nu trebuia neapărat să-l cunosc! ripostă Nicola Negură cu vehemenţă. Mi s-a vorbit despre el. Nici nu ştiu cine mi-a vorbit şi nici nu sunt obligat să ştiu. Poate chiar Mituş Rădel sau Radu Emil – cum vreţi să-l numiţi – mi-a povestit despre dânsul. Sau oricare altă persoană de la Cleopatra…

— Acolo era cunoscut sub alt nume, spuse Faust Breban.

— Acea persoană necunoscută ţi-a vorbit şi despre mutra lui de mops? întrebă doctorul Tudor. Ţi-a spus şi cum se numea tatăl inginerului Popa? Răspunde! Cum se numea tatăl inginerului Popa?

— Numele lui n-are nici o importanţă în acuzaţia ridicolă şi infamă pe care mi-o aduceţi, răspunse Nicola Negură.

— Nu are nici o importanţă… repetă ameninţător doctorul Tudor. Anagramele din cele două pagini sunt absolut perfecte. Numai cunoscând numele întreg al inginerului Popa – Popa U. Traian —, autorul celor două pagini putea să transforme acest nume în Pătru Poiană. Dar numele eroilor din romanele publicate sub pseudonimul Al. Dumitreş? Acele nume cu rezonanţă ciudată: D-a-r-i-e S-m-u-l-t, S-t-e-l-a D-r-im-u, D-i-m-a T-u-r-l-e-ş… Oare nu sunt şi ele anagramele lui R-a-d-u Ş-t – E-m-i-l, ca şi eroul celor două pagini: M-i-t-u-ş R-ă-d-e-l…?

— Am dreptul să dau eroilor mei orice nume vreau! se apără Nicola Negură ca un disperat. Nimeni nu mă poate împiedica să folosesc

anagrame.

— Când te-am întrebat sub ce nume mă vei reprezenta în cartea *Trandafirul alb* – spuse doctorul Tudor – nu te-ai gândit nici o clipă la anagramă, deşi toţi eroii cărţii sunt reprezentaţi prin anagrame foarte precise. Mi-ai răspuns imediat: Octavian Severin. Ai făcut chiar şi o teorie despre rolul inspiraţiei în găsirea numelor…

— Asta nu e o dovadă! se repezi Nicola Negură.

Doctorul Tudor se ridică în picioare.

— Tovarăşe sergent-major, fă-ţi datoria! Arestează-l pe individul Neculai Goran sub inculpaţia de asasinat cu premeditare. Mobilul asasinatului l-am spus la început: jaful şi teama.

— Sunt scriitorul Al. Dumitreş! urlă Neculai Goran.

— El e asasinul! răsună ca un ţipăt vocea Corinei Manteş. El e! L-am văzut şi când a intrat pe uşă şi când a sărit pe fereastră. Avea doar halatul pe el. Tot el mi-a sugerat mai târziu, în hol, ideea unei crime consimţite…

— Sunt scriitorul Al. Dumitreş! strigă încă o dată Neculai Goran. Totul e o înscenare!

Doctorul Tudor se aşeză obosit în fotoliu. Răsuflă adânc, îşi acoperi ochii cu palmele, apoi spuse încet, cu un accent de durere în glas:

— Scriitorul Al. Dumitreş. Iată mii, zeci de mii de dovezi: toate cărţile semnate cu acest nume. Dovezi cu neputinţă de negat. *R-a-d-u Ş-t E-m-i-l* nu-şi anagrama numai numele eroilor. Nici *A-l D-u-m-i-t-r-e-ş* nu e un pseudonim oarecare, Neculai Goran! E tot o anagramă…

---- SFÂRŞIT ----

Vol. I, II şi III Lei 28